

ព្រះ

អង្គកថា

ភាសាចារឹក

សុត្តន្តបិដក

អង្គត្ថវនិកាយោ

បញ្ចកដក្ខសុត្តកនិចាត

។ និមោ តស្ស ភកវតោ អវហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

អង្គត្ថវនិកាយ

បញ្ចកនិចាត-អដ្ឋកថា

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. សេខពលវគ្គោ

១. សំខិត្តសុត្តវណ្ណោ

១. បញ្ចកនិចាតស្ស បឋមេ សត្តន្ធិ សេខានំ ពលានីតិ សេខពលានិ។
សទ្ធាពលានីសុ អស្សនិយេ ន កម្មតីតិ សទ្ធាពលំ។ អហិរិកេ ន កម្មតីតិ
ហិរិពលំ។ អនោត្តប្បេ ន កម្មតីតិ ឌីត្តប្បពលំ។ កោសដ្ឋេ ន កម្មតីតិ
វិរិយពលំ។ អវិជ្ជាយេ ន កម្មតីតិ បញ្ញាពលំ។ តស្មាតិ យស្មា ឥមានិ សត្តន្ធិ
សេខានំ ពលានិ, តស្មា។

២. វិត្តតសុត្តវណ្ណោ

២. ធុតិយេ កាយធុត្តវតោតិអាទីសុ ឧបយោគត្ថេ ករណាវចនំ,
ហិរិយិតញ្ញានិ កាយធុត្តវតោតិហិរិយតិ ជិត្តប្បតីតិ អត្ថោ។ ឌីត្តប្បនិទ្ទេសេ
ហេតុត្ថេ ករណាវចនំ, កាយធុត្តវតោតិហិ ឌីត្តប្បស្ស ហេតុភូតេហិ ឌីត្តប្បតិ
កាយតីតិ អត្ថោ។

អារទ្ធីវិរិយោតិ បក្កហិតវិរិយោ អនោសក្កិតមានសោ។ បហានាយាតិ
បហានត្ថាយ។ ឧបសម្បទាយាតិ បដិលាភត្ថាយ។ ជាមរាតិ វិរិយជាមេន
សមន្នាគតោ។ ទទ្យបរក្កមោតិ ជីវបរក្កមោ។ អនិក្ខត្តុរោ កុសលេសុ
ធម្មេស្វតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ អនោរោបិតតុរោ អនោសក្កិតវិរិយោ។

ឧទយត្ថកាមិនិយាតិ បញ្ចន្ធុ ខន្ធានំ ឧទយវយកាមិនិយា ឧទយញ្ច វយញ្ច
បដិវដ្ឋីតុំ សមត្ថាយ។ បញ្ញាយ សមន្នាគតោតិ វិបស្សនាបញ្ញាយ ចេវ
មគ្គបញ្ញាយ ច សមន្នាគតោ។ អរិយាយាតិ វិក្ខម្ពនវសេន ច សមុច្ឆេទវសេន ច
កិលេសេហិ អារកា បិតាយ បរិសុទ្ធាយ។ និព្វេដិកាយាតិ សា ច
អភិនិវដ្ឋនតោ និព្វេដិកាតិ វុច្ឆតិ, តាយ សមន្នាគតោតិ អត្ថោ។ តត្ថ
មគ្គបញ្ញា សមុច្ឆេទវសេន អនិព្វិទ្ធបុព្វំ អប្បទាលិតបុព្វំ លោភក្ខន្ធុ ឆោសក្ខន្ធុ
មោហក្ខន្ធុ និព្វិដ្ឋតិ បទាលេតីតិ និព្វេដិកា, វិបស្សនាបញ្ញា តទន្ធុវសេន
និព្វេដិកា, មគ្គបញ្ញាយ បដិលាភសំវត្ថនតោ តព្វិបស្សនា និព្វេដិកាតិ វត្ថុ
វដ្ដតិ។ សម្មា ទុក្ខក្ខយកាមិនិយាតិ ឥធាបិ មគ្គបញ្ញា សម្មា ហេតុនា នយេន
វដ្ដទុក្ខញ្ច កិលេសទុក្ខញ្ច ខេបយមាណា គច្ឆតីតិ សម្មា ទុក្ខក្ខយកាមិនី នាម,
វិបស្សនាបញ្ញា តទន្ធុវសេន វដ្ដទុក្ខញ្ច កិលេសទុក្ខញ្ច ខេបយមាណា គច្ឆតីតិ
ទុក្ខក្ខយកាមិនី។ ទុក្ខក្ខយកាមិនិយា វា មគ្គបញ្ញាយ បដិលាភាយ
សំវត្ថនតោបេសា ទុក្ខក្ខយកាមិនីតិ វេទិតញ្ច។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្ត បញ្ច ពាលានិ
មិស្សកានេវ កថិតានិ, តថា បញ្ចមេ។

៦. សមាបត្តិសុត្តវណ្ណនា

៦. ធម្មេអកុសលស្ស សមាបត្តិតិ អកុសលធម្មេស្ស សមាបត្តិនា, តេន
សន្និ សមន្និការោតិ អត្ថោ។ បរិយុដ្ឋាយ តិដ្ឋតីតិ បរិយោនន្ធិត្វា តិដ្ឋតិ។

៧. កាមសុត្តរវណ្ណា

៧. សត្តមេ កាមេសុលឡិកាតិ វត្ថុកាមកិលេសកាមេសុលឡិកា
អភិរតា។ អសិកញ្ចកន្តិន្តិ តិណាលាយនអសិកញ្ចេវ តិណាវហនកាជញ្ចា។
កុលបុត្តាតិ អាចារកុលបុត្តា។ ឱហាយាតិ បហាយ។ អលំ វចនាយាតិ យុត្តំ
វចនាយ។ លញ្ញាតិ សុលភា សក្កា លភិគុំ។ ហីនា កាមាតិ បញ្ចន្តំ និចកុលានំ
កាមា។ មជ្ឈិមា កាមាតិ មជ្ឈិមសត្តានំ កាមា។ បណីតា កាមាតិ
រាជរាជមហាមត្តានំ កាមា។ កាមាត្រូវ សង្ខំ គច្ឆន្តិកា កាមនវសេន
កាមេតញ្ចវសេន ច កាមាសច្ឆេវ សង្ខំ គច្ឆន្តិ។ វុទ្ធា ហោតិកិ មហាល្លកោ
ហោតិ។ អលំបញ្ញោតិ យុត្តបញ្ញោ។ អត្តគុត្តាតិ អត្តនាវ គុត្តា វត្ថុតោ,
អត្តានំ វា កោបេតុំ វត្ថុតុំ សមត្តោ។ នាលំ បមាធាយាតិ ន យុត្តោ បមជ្ឈិតុំ។
សទ្ធាយ អកតំ ហោតិកិ យំ សទ្ធាយ កុសលេសុ ធម្មេសុ កាតុំ យុត្តំ, តំ ន
កតំ ហោតិ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។ អនបេក្ខោ ធានាហំ, ភិក្ខុវេ, តស្មី
ភិក្ខុស្មី ហោមីតិ ឯវំ សទ្ធាធិហិ កាតត្ថំ កត្វាវ សោតាបត្តិដលេ បតិជ្ជិតេ តស្មី
បុគ្គលេ អនបេក្ខោ ហោមីតិ នស្សេតិ។ ឥមស្មី សុត្តេ សោតាបត្តិមគ្គោ
កថិតោ។

៨. ចវនសុត្តរវណ្ណា

៨. អដ្ឋមេ សទ្ធម្មេតិ សាសនសទ្ធម្មេ។ អស្សវោតិ ឱកប្បនសទ្ធាយ ច
បក្ខន្ធនសទ្ធាយ ចាតិ ធ្វិហិបិ សទ្ធាហិ វិហិតោ។ ចវតិ នប្បតិជ្ជាតិ ឥមស្មី
សាសនេ គុណេហិ ចវតិ, បតិជ្ជាតុំ ន សក្កោតិ។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្តេ
អប្បតិជ្ជានញ្ច បតិជ្ជានញ្ច កថិតំ។

៩. បឋមអការវសុត្តរវណ្ណា

៩. នវមេ នាស្ស ការវោតិ អការវោ។ នាស្ស បតិស្សោតិ អប្បតិស្សោ,
អដេដ្ឋកោ អនិច្ចត្តិ។ សេសមេត្ត បុរិមសទិសមេវ។

១០. ទុតិយអការវសុត្តវណ្ណានា

១០. ទសមេ អភព្ពោតិ អភាជនំ។ វុទ្ធិន្តិ វឿវុទ្ធិន្តិ វិវុទ្ធិន្តិ វិវុទ្ធិមូលតាយ
និច្ចលការំ។ វេបុល្លន្តិ មហាន្តការំ។ សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

សេខពលវគ្គោ បឋមោ។

២. ពលវគ្គោ

១. អននុស្សតសុត្តវណ្ណានា

១១. ទុតិយស្ស បឋមេ បុព្ពាហំ, ភិក្ខុវេ, អននុស្សតេសុ ធម្មេស្វតិ អហំ,
ភិក្ខុវេ, បុព្ពេ អននុស្សតេសុ ចត្វសុ សច្ចធម្មេសុ។ អភិញ្ញាវោសានចារមិប្បត្តោ
បដិជានាមីតិ ចត្វសុ សច្ចេសុ ចត្វហិ មគ្គហិ សោឡសវិធស្ស កិច្ចស្ស
ករណេន អភិជានិត្វា វោសានចារមី សព្ពេសំ កិច្ចានំ និដ្ឋិតត្តា កតកិច្ចការំ
ចារំ បត្តោ បដិជានាមីតិ មហាពោធិបល្លង្កេ អត្ថនោ អាគមនីយគុណំ
នស្សេតិ។ តថាគតស្សាតិ អដ្ឋហិ ការណេហិ តថាគតស្ស។
តថាគតពលានីតិ យថា តេហិ គន្តព្ពំ, តថេវ គតានិ បវត្តានិ ញ្ញាណពលានិ។
អាសកំ ហានន្តិ សេដ្ឋដ្ឋានំ។ សីហនាទន្តិ អភីតនាទំ។ ព្រហ្មចក្កន្តិ សេដ្ឋចក្កំ។
បវត្តេតីតិ កថេតិ។

២. កូដសុត្តវណ្ណានា

១២. ធុតិយេ សេខាលានីតិ សេខានំ ញ្ញាណាលានិ។ អគ្គន្តិ ធុត្តមំ។
សេសាលានិ គោចានសិយោ កូដំវិយ សង្គណ្ហាតីតិ សង្គាហិកំ។ តានេវ
ពាលានិ សំហតានិ ករោតីតិ សង្ឃាតនិយំ។

៣. សំខិត្តសុត្តរណ្តា

១៣. តតិយេ តត្ថ មុជ្ជស្សន្ធវេ ន កម្មតីតិ សតិពលំ។ ឧទ្ធច្វេ ន កម្មតីតិ
សមាធិពលំ។

៤. វិត្តតសុត្តរណ្តា

១៤. ចតុត្ថ សតិនេបក្កេនាតិ ឯត្ថ នេបក្កំ វុច្ចតិ បញ្ញា, សា សតិយា
ឧបការកកាវេន គហិតា។

៥. ទដ្ឋព្ភសុត្តរណ្តា

១៥. បញ្ចមេ សវិសយស្មីយេវ លោកិយលោកុត្តរធម្មេ កថេតុំ កត្ត ច,
ភិក្ខុវេ, សទ្ធាពលំ ទដ្ឋព្ភន្តិអាធិមាហ។ យថា ហិ ចត្តារោ សេដ្ឋីបុត្តា, រាជាតិ
រាជបញ្ចមេសុ សហាយេសុ “នក្ខត្តំ កិឡិស្សរាមា”តិ វិថី ធុតិណ្ណេសុ ឯកស្ស
សេដ្ឋីបុត្តស្ស គេហំ គតកាលេ ឥតវេ ចត្តារោ តុណ្ហំ និសីទន្តិ, គេហសាមិកោវ
“ឥមេសំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ ទេថ, គន្ធមាលាលង្គារាទីនិ ទេថា”តិ គេហេ
វិចារេតិ។ ធុតិយតតិយចតុត្ថស្ស គេហំ គតកាលេ ឥតវេ ចត្តារោ តុណ្ហំ
និសីទន្តិ, គេហសាមិកោវ “ឥមេសំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ ទេថ,
គន្ធមាលាលង្គារាទីនិ ទេថា”តិ គេហេវិចារេតិ។ អថ សព្ពបច្ឆា រញ្ជោ គេហំ
គតកាលេ កិញ្ញាបិ រាជា សព្ពត្ថ ឥស្សរោ, ឥមស្មី បន កាលេ អត្តនោ
គេហាយេវ “ឥមេសំ ខាទនីយំ ភោជនីយំ ទេថ, គន្ធមាលាលង្គារាទីនិ ទេថា”តិ

វិចារេតិ, ឯវមេវំ សទ្ធាបញ្ចមេសុ ពលេសុ តេសុ សហាយេសុ ឯកតោវីដិ
ឱតរន្តេសុ វិយ ឯការម្មណោ ឧប្បជ្ឈមាទេសុបិ យថា បឋមស្ស គេហោ ឥតរេ
ចត្តារោ តុណ្ហី និសីទន្តិ, គេហសាមិកោវ វិចារេតិ, ឯវំ សោតាបត្តិយដ្ឋានិ បត្វា
អធិមោក្ខលក្ខណំ សទ្ធាពលមេវ ជេដ្ឋកំ ហោតិ បុព្ពង្គមំ, សេសានិ តទន្ធយានិ
ហោន្តិ។ យថា ទុតិយស្ស គេហោ ឥតរេ ចត្តារោ តុណ្ហី និសីទន្តិ,
គេហសាមិកោវ វិចារេតិ, ឯវំ សម្មប្បធានានិ បត្វា បគ្គហលក្ខណំ
វិវិយពលមេវ ជេដ្ឋកំ ហោតិ បុព្ពង្គមំ, សេសានិ តទន្ធយានិ ហោន្តិ។ យថា
តតិយស្ស គេហោ ឥតរេ ចត្តារោ តុណ្ហី និសីទន្តិ, គេហសាមិកោវ វិចារេតិ, ឯវំ
សតិបដ្ឋានានិ បត្វា ឧបដ្ឋានលក្ខណំ សតិពលមេវ ជេដ្ឋកំ ហោតិ បុព្ពង្គមំ,
សេសានិ តទន្ធយានិ ហោន្តិ។ យថា ចតុត្ថស្ស គេហោ ឥតរេ ចត្តារោ តុណ្ហី
និសីទន្តិ, គេហសាមិកោវ វិចារេតិ, ឯវំ ឈានវិមោក្ខ បត្វា អវិក្ខេបលក្ខណំ
សមាធិពលមេវ ជេដ្ឋកំ ហោតិ បុព្ពង្គមំ, សេសានិ តទន្ធយានិ ហោន្តិ។ សត្តបច្ឆា
រញ្ញោ គេហំ គតកាលេ បន យថា ឥតរេ ចត្តារោ តុណ្ហី និសីទន្តិ, រាជារ គេហោ
វិចារេតិ, ឯវមេវ អរិយសច្ចានិ បត្វា បដាននលក្ខណំ បញ្ញាពលមេវ ជេដ្ឋកំ
ហោតិ បុព្ពង្គមំ, សេសានិ តទន្ធយានិ ហោន្តិតិ ឯវមិធ បញ្ច ពលានិ មិស្សកានិ
កថិតានិ។ ធម្មំ ឧត្តានត្ថមេវ។ ឯវំ បុរិមវគ្គេ ច ឥធ ច អជ្ជសុ សុត្តេសុ
សេខពលានេវ កថិតានិ។ ករណ្ណាកោលវាសី មហាទត្តត្ថេរោ បនាហា - “ហេដ្ឋា
ចត្វសុ សុត្តេសុ សេខពលានិ កថិតានិ, ឧបរិ ចត្វសុ អសេខពលានិ”តិ។

៧. បឋមហិកសុត្តរណ្ណានា

១៧. សត្តមេ សីលាទយោ មិស្សការ កថិតា។ វិមុត្តិតិ
អរហត្តជលវិមុត្តិយេវ។ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនំ បច្ឆវេក្ខណាញ្ញាណំ, តំ
លោកិយមេវ។

៨-១០. ទុតិយហិតសុត្តន្តវដ្តោ

១៨-២០. អដ្ឋមេ ទុស្សីលោ ពហុស្សុតោ កថិតោ, នវមេ អប្បស្សុតោ
ទុស្សីលោ, ទសមេ ពហុស្សុតោ ខីណាសវោតិ។

ពលវគ្គោ ទុតិយោ។

ក. បញ្ចដ្ឋិកវគ្គោ

១. បឋមអការវសុត្តវដ្តោ

២១. តតិយស្ស បឋមេ អសភាគុត្តិកោតិ អសភាកាយ វិសទិសាយ
ជីវិតុត្តិយា សមន្នាគតោ។ អាភិសមាចារិកំ ធម្មន្តិ ឧត្តមសមាចារក្ខតំ
វត្តវសេន បញ្ញត្តសីលំ។ សេខំ ធម្មន្តិ សេខបណ្ណត្តិសីលំ។ សីលានីតិ ចត្តារិ
មហាសីលានិ។ សម្មាទិដ្ឋិតិវិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ។ សម្មាសមាធិន្តិ
មគ្គសមាធិញ្ចវ ជលសមាធិញ្ច។ ឥមស្មី សុត្តេ សីលានីតិ មិស្សកានិ កថិតានិ។

២. ទុតិយអការវសុត្តវដ្តោ

២២. ទុតិយេ សីលក្ខន្ធន្តិ សីលរាសី។ សេសទ្វយេបិ ឯសេវ នយោ។ ឥមេ បន
តយោបិ ខន្ធា មិស្សការ កថិតានិ។

ក. ឧបក្កិលេសសុត្តវដ្តោ

២៣. តតិយេ ន ច បកស្សន្តិ ន ច បការន្តំ។ បកដ្ឋំ ចាតិ បភិជ្ជនសភាវំ។
អយោតិ កាឡលោហំ។ លោហន្តិ វេបេត្វា ឥធម៌ វុត្តានិ ចត្តារិ អវសេសំ លោហំ។
សជ្ឈន្តិ វជនំ។ ចិត្តស្សាតិ ចាតុភូមកកុសលចិត្តស្ស។ តេភូមកស្ស តាវ

ឧបក្កិលេសា ហោត្តុ, លោកុត្តរស្ស កេមំ ហោត្តិទិ? ឧប្បជ្ជិតុំ អប្បនាទេន។
យទគ្គេន ហិ ឧប្បជ្ជិតុំ នទេន្តិ, តទគ្គេនេវ តេ លោកិយស្សបិ លោកុត្តរស្សបិ
ឧបក្កិលេសា នាម ហោត្តិ។ បកដ្ឋំ ចាតិ អារម្មណេ ចុណ្ណាវិចុណ្ណាការូបកមនេន
ភិជ្ជនសភារំ។ សម្មា សមាធិយតិ អាសវានំ ខយាយាតិ អាសវានំ
ខយសម្ពាតស្ស អរហត្តស្ស អត្ថាយ ហេតុនា ការណេន សមាធិយតិ។
ឯត្តាវតា ចិត្តំ វិសោធនត្វា អរហត្តេ បតិជ្ជិតំ ខីណាសវំ ទស្សេតិ។ ឥនាទិស្ស
អភិញ្ញាបជិវេធំ ទស្សេន្តោ យស្ស យស្ស ចាតិអាទិមាហ។ តំ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

៤. ទុក្ខវិលុត្តវណ្ណានា

២៤. ចតុត្ថេ ហត្ថបទិសោតិ ហតឧបទិស្សយោ ហតការណោ។
យថាភូតញ្ញាណទស្សនន្តិ នាមរូបបរិច្ឆេទញ្ញាណំ អាទិ កត្វា
តរុណាវិបស្សនា។ ទិព្វិទាវិរាគោតិ ទិព្វិទា ច វិរាគោ ច។ តត្ថ ទិព្វិទា
ពលវិបស្សនា, វិរាគោ មគ្គោ។ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនន្តិ ដលវិមុត្តិ ច
បច្ចវេក្ខណញ្ញាណាញ។

៥. អនុគ្គហិតសុត្តវណ្ណានា

២៥. បញ្ចមេ សម្មាទិដ្ឋិតិ វិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ។ ចេតោវិមុត្តិដលាតិអាទិសុ
ចេតោវិមុត្តិទិ មគ្គដលសមាធិ។ បញ្ញាវិមុត្តិទិ ដលញ្ញាណំ។ សីលានុគ្គហិតាតិ
សីលេន អនុគ្គហិតា អនុរក្ខិតា។ សុតានុគ្គហិតាតិ ពាហុសច្ឆេន អនុគ្គហិតា។
សាកញ្ញានុគ្គហិតាតិ ធម្មសាកញ្ញាយ អនុគ្គហិតា។ សមថានុគ្គហិតាតិ
ចិត្តេកក្កតាយ អនុគ្គហិតា។

ឥមស្ស បនត្ថស្ស អារិការត្ថំ មធុរម្ហតិដំ រោបេត្វា សមន្តា មរិយាធំ ពន្ធិត្វា
កាលានុកាលំ ឧទកំ អាសិញ្ញាត្វា កាលានុកាលំ មូលានិ សោធនត្វា

កាលានុកាលំ បតិភទាណាកេ ហារេត្វា កាលានុកាលំ មក្កជជាលំ លុញ្ចិត្វា
អម្ពំ បដិជគ្គន្តោ បុរិសោ ទស្សេតញ្ចោ។ តស្ស ហិ បុរិសស្ស មធុរម្ពំពិជរោបនំ
វិយ វិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ ទដ្ឋញ្ចា, មរិយាទពន្ធនំវិយ សីលេន អនុគ្គណ្ណានំ,
ឧទកាសេចនំវិយ សុតេន អនុគ្គណ្ណានំ, មូលបរិសោធនំវិយ សាកក្ខាយ
អនុគ្គណ្ណានំ, ចាណាកហារណំវិយ ឈានវិបស្សនាចារិបន្តិកសោធនវសេន
សមជាតុគ្គណ្ណានំ, មក្កជជាលលុញ្ចនំវិយ ពលវិបស្សនាតុគ្គណ្ណានំ, វរំ
អនុគ្គហិតស្ស រុក្ខស្ស ទិប្បមេវ វឿត្វា ជលប្បទានំវិយ ឥមេហិ សីលាទីហិ
អនុគ្គហិតាយ មូលសម្មាទិដ្ឋិយា ទិប្បមេវ មគ្គវសេន វឿត្វា
ចេតោវិមុត្តិបញ្ញាវិមុត្តិជលប្បទានំ វេទិតព្ពំ។

៦. វិមុត្តាយតនសុត្តវណ្ណនា

២៦. ធម្មវិមុត្តាយតនាជីតិ វិមុច្ចនការណានិ។ យត្ថាតិ យេសុ
វិមុត្តាយតនេសុ។ សត្តា ធម្មំ ទេសេតីតិ ចតុសច្ចធម្មំ ទេសេតិ។
អត្ថបដិសំវេទិនោតិ ចាឡិអត្ថំ ជានន្តស្ស។ ធម្មបដិសំវេទិនោតិ ចាឡិ
ជានន្តស្ស។ ចាមោជ្ឈន្តិ តុណ្ហបីតិ។ បីតីតិ តុដ្ឋាការក្ខតា ពលវបីតិ។
កាយោតិ នាមកាយោ។ បស្សម្ពតីតិ បដិប្បស្សម្ពតិ។ សុខំ វេទេតីតិ សុខំ
បដិលភតិ។ ចិត្តំ សមាធិយតីតិ អរហត្តជលសមាធិនា សមាធិយតិ។ អយញ្ចិ
តំ ធម្មំ សុណោត្តោ អាគតាគតដ្ឋានេ ឈានវិបស្សនាមគ្គជលានិ ជាតាតិ, តស្ស
វរំ ជានតោ បីតិ ឧប្បជ្ជតិ។ សោ តស្ស បីតិយា អន្តរា ឱសក្កិតុំ ន ទេត្តោ
ឧបចារកម្មដ្ឋានិកោ ហុត្វាវិបស្សនំ វឿត្វា អរហត្ថំ ចាបុណាតិ។ តំ សន្ធាយ
វុត្ថំ - “ចិត្តំ សមាធិយតី”តិ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ អយំ បនវិសេសោ -
សមាធិនិមិត្តន្តិ អដ្ឋតីសាយ អារម្មណេសុ អញ្ញាតរោ សមាធិយេវ
សមាធិនិមិត្តំ។ សុគ្គហិតំ ហោតីតិអាទិសុ អាចរិយស្ស សន្តិកេ កម្មដ្ឋានំ

ឧត្តរណ្ណានុន សុដ្ឋ គហិតំ ហោតិ សុដ្ឋ មនសិកតំ សុដ្ឋ ឧបធារិតំ។ សុប្បជីវំ
បញ្ញាយាតិ បញ្ញាយ សុដ្ឋ បច្ចកំ កតំ។ តស្មី ធម្មតិ តស្មី កម្មជ្ជានចាឡិធម្ម។
ឥតិ ឥមស្មី សុត្តេ បញ្ចបិ វិមុត្តាយតនានិ អរហត្តំ ចាបេត្វា កថិតានីតិ។

៧. សមាធិសុត្តន្តវណ្ណនា

២៧. សត្តមេ អប្បមាណន្តិ បមាណករធម្មាហិតំ លោកុត្តរំ។ និបកា
បតិស្សតាតិ នេបក្កេន ច សតិយា ច សមន្នាគតា ហុត្វា។ បញ្ចញ្ញាណានីតិ
បញ្ច បច្ចវេក្ខណញ្ញាណានិ។ បច្ចត្តញ្ញោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អត្តនិយេវ ឧប្បជ្ឈន្តិ។ អយំ
សមាធិ បច្ចប្បន្នសុខោ ចេវាតិអាទីសុ អរហត្តជលសមាធិ អធិប្បតោ។
មគ្គសមាធិតិបិ វន្តនិយេវ។ សោ ហិ អប្បិចច្ឆិកក្ខណោ សុខត្តា
បច្ចប្បន្នសុខោ, បុរិមោ បុរិមោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស សមាធិសុខស្ស បច្ចយត្តា
អាយតី សុខវិចារកោ, កិលេសេហិ អារកត្តា អរិយោ,
កាមាមិសវដ្ឋាមិសលោកាមិសានំ អភាវា និរាមិសោ។ ពុទ្ធាធិហិ
មហាបុរិសេហិ សេវិតត្តា អកាបុរិសសេវិតោ។ អន្ត្តសន្តតាយ
អារម្មណសន្តតាយ សព្វកិលេសនវសន្តតាយ ច សន្តោ, អតប្បនិយដ្ឋេន
បណីតោ។ កិលេសប្បជិប្បស្សន្តិយាលទ្ធត្តា កិលេសប្បជិប្បស្សន្តិការំ វា
លទ្ធត្តា បជិប្បស្សន្តលទ្ធា។ បជិប្បស្សន្តំ បជិប្បស្សន្តិ ហិ ឥទំ អត្តតោ ឯកំ។
បជិប្បស្សន្តកិលេសេន វា អរហតាលទ្ធត្តាបិ បជិប្បស្សន្តលទ្ធា,
ឯកោធិការេន អធិគតត្តា ឯកោធិការមេវ វា អធិគតត្តា
ឯកោធិការាធិគតោ។ អប្បគុណសាសវសមាធិវិយ សសដ្ឋានេន
សប្បយោគេន ចិត្តេន បច្ចនីកធម្មេ និគ្គយ្ហ កិលេសេ វាវេត្វា អនធិគតត្តា ន
សសដ្ឋានិគ្គយ្ហវារិគតតោ។ តំ សមាធិ សមាបដ្ឋន្តោ តតោ វា វុដ្ឋហន្តោ
សតិវេបុល្លប្បត្តត្តា សតោវ សមាបដ្ឋតិ, សតោវ វុដ្ឋហតិ។

យថាបរិច្ឆេទកាលវសេន វា សតោ សមាបជ្ជតិ, សតោ វុជ្ជហតិ។ តស្មា យទេត្ថ
“អយំ សមាធិ បច្ចុប្បន្នសុខោ ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិចារកោ ចា”តិ ឯវំ
បច្ចវេក្ខមាណស្ស បច្ចត្ថំយេវ អបរប្បច្ចយញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, តំ ឯកំ ញ្ញាណំ។
ឯសេវ នយោ សេសេសុ។ ឯវំ ឥមាធិ បញ្ចញ្ញាណាធិ បច្ចត្ថញ្ញេវ ឧប្បជ្ជន្តិ។

៨. បញ្ចន្តិកសុត្តវណ្ណាន

២៨. អជ្ឈមេ អរិយស្សាតិ វិក្ខម្ពនវសេន បហំនកិលេសេហិ អារកា
បិតស្ស។ ភាវនំ ទេសេស្សមីតិ ព្រហ្មនំ វុឌ្ឍនំ បកាសយិស្សមិ។ ឥមមេវ
កាយន្តិ ឥមំ ករណកាយំ។ អភិសន្នេតីតិ តេមេតិ ស្មេហេតិ, សព្ពត្ថ
បវត្ថបីតិសុខំ ករោតិ។ បរិសន្នេតីតិ សមន្តតោ សន្នេតិ។ បរិបូរេតីតិ វាយុនា
ភស្តំ វិយ បូរេតិ។ បរិបួរេតីតិ សមន្តតោ ជុសតិ។ សញ្ញាវតោ កាយស្សាតិ អស្ស
ភិក្ខុនោ សព្ពកោដ្ឋាសវតោ កាយស្ស កិញ្ចិ ឧបាទិន្នកសន្តតិបវត្ថិដ្ឋានេ
ធិរិមំសលោហិតានុគតំ អណ្តាមត្ថម្មិ ហំនំ បឋមជ្ឈានសុខេន អដ្ឋដំ នាម ន
ហោតិ។

ទត្ថោតិ ធរកោ បដិពលោ ម្ពានីយចុណ្ណាធិ កាតុញ្ញេវ យោជេតុញ្ច
សន្នេតុញ្ច។ កំសថាលេតិ យេន កេនចិ លោហេន កតភាជនេ។ មត្តិកាភាជនំ
បន ជិវំ ន ហោតិ, សន្នេត្តស្ស ភិជ្ជតិ។ តស្មា តំ ន ទស្សេសិ។ បរិច្ឆោសកំ
បរិច្ឆោសកន្តិ សិញ្ចិត្វា សិញ្ចិត្វា។ សន្នេយ្យាតិ វាមហាត្ថេន កំសថាលំ គហេត្វា
ទត្តិណាហាត្ថេន បមាណាយុត្ថំ ឧទកំ សិញ្ចិត្វា សិញ្ចិត្វា បរិមទ្គន្តោ បិណ្ឌំ
ករេយ្យ។ ស្មេហានុគតាតិ ឧទកសិនេហេន អនុគតា។ ស្មេហាបរេតាតិ
ឧទកសិនេហេន បរិគ្គហិតា។ សន្តរពាហិរាតិ សទ្ធិំ អន្តោបទេសេន ចេវ
ពហិបទេសេន ច, សព្ពត្ថកមេវ ឧទកសិនេហេន ដុជាតិ អត្តោ។ ន ច

បក្សវិណ័តិ ន ពិន្ទុ ពិន្ទុ ឧទកំ បក្សវតិ, សក្កា ហោតិ ហត្ថេនបិ ជ្ជិហិបិ
អង្គុលីហិ គហេតុំ ឡើយ កាយបិ កាតុន្តិ អត្ថោ។

ទុតិយជ្ឈានសុខឧបមាយំ ឧត្តិទោទកោតិ ឧត្តិន្ទឧទកោ, ន ហោជ្ជា ឧត្តិជ្ជិត្វា
ឧត្តច្ឆនឧទកោ, អន្តោយេវ បន ឧប្បជ្ឈនឧទកោតិ អត្ថោ។ អាយមុខន្តិ
អាគមនមគ្គោ។ ទេវោតិ មេយោ។ កាលេន កាលន្តិ កាលេ កាលេ, អន្ទឱមាសំ
វា អនុទសាហំ វាតិ អត្ថោ។ ធារន្តិ វុជ្ជិ។ ធានុប្បវេន្នយ្យាតិ នប្បវេសេយ្យ, ន
វស្សេយ្យាតិ អត្ថោ។ សីតា វារិធារា ឧត្តិជ្ជិត្វាតិ សីតា វារិធារា តំ វហទំ
បូរយមាធា ឧត្តិជ្ជិត្វា។ ហោជ្ជា ឧត្តច្ឆនឧទកកញ្ចិ ឧត្តន្ទា ភិជ្ជន្តំ ឧទកំ ខោភេតិ,
ចតុហិ ទិសាហិ បរិសនឧទកំ បុរាណបណ្ឌិតិណាកដ្ឋនណ្ឌាកាធិហិ ឧទកំ
ខោភេតិ។ វុជ្ជិឧទកំ ធារាធិបាតពុត្តុយ្យកេហិ ឧទកំ ខោភេតិ, សន្និសិន្នមេវ បន
ហុត្វា ឥទ្ធិនិម្មិតមិវ ឧប្បជ្ឈមាសំ ឧទកំ ឥមំ បទេសំ ជរតិ, ឥមំ ន ជរតីតិ នត្ថិ។
តេន អដ្ឋដោកាសោ ឆាម ន ហោតិ។ តត្ថ វហោទាវិយ ករជកាយោ, ឧទកំ
វិយ ទុតិយជ្ឈានសុខំ, សេសំ បុរិមនយេនេវ វេទិតព្ពំ។

តតិយជ្ឈានសុខឧបមាយំ ឧប្បលាទិ ឯត្ថ សន្និទិ ឧប្បលីនិ។
សេសបទទ្ធយេបិ ឯសេវ នយោ។ ឯត្ថ ច សេតវត្តនីលេសុ យំកិញ្ចិ ឧប្បលមេវ,
ឧនកសតបត្តំ បុណ្ណារីកំ, សតបត្តំ បទុមំ។ បត្តនិយមំ វាវិនាបិ សេតំ បទុមំ,
វត្តំ បុណ្ណារីកន្តិ អយមេត្ត វិនិច្ឆយោ។ ឧទកានុត្តតាធិតិ ឧទកតោ ន ឧត្តតាធិ។
អន្តោនិមុត្តហោសីនិទិ ឧទកតលស្ស អន្តោ និមុត្តានិយេវ ហុត្វា ហោសន្តិ
វឡើយ អត្ថោ។ សេសំ បុរិមនយេនេវ វេទិតព្ពំ។

ចតុត្ថជ្ឈានឧបមាយំ បរិសុទ្ធន ចេតសា បរិយោទាតេនាតិ ឯត្ថ
និរុបក្កិលេសជ្ជេន បរិសុទ្ធិ, បកស្សវជ្ជេន បរិយោទាតំ វេទិតព្ពំ។ ឡើយ ឧទកាន
វត្តេនាតិ ឥទំ ឧត្តជរណាត្ថំ វុត្ថំ។ កិលិដ្ឋវត្តេន ហិ ឧត្តជរណំ ន ហោតិ,

តម្លៃណាមួយបរិសុទ្ធន ឧតុជរណាំ ពលវំ ហោតិ។ ឥមិស្សា ហិ ឧបមាយ វត្ថំ
វិយ ករណាយោ, ឧតុជរណាំវិយ ចតុត្ថជ្ឈានសុខំ។ តស្មា យថា សុត្តានស្ស
បុរិសស្ស បរិសុទ្ធវត្ថំ សសីសំ ចារុបិទ្វា និសិន្នស្ស សរីរតោ ឧតុ សព្ពមេវ វត្ថំ
ជរតិ, ន កោចិ វត្ថុស្ស អដុដា កាសោ ហោតិ, វេ ចតុត្ថជ្ឈានសុខេន ភិក្ខុនោ
ករណាយស្ស ន កោចិ ឱកាសោ អដុដា ហោតីតិ វេមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។
ចតុត្ថជ្ឈានចិត្តមេវ វាវត្ថំវិយ, តំសមុជ្ជានរូបំ ឧតុជរណាំវិយ។ យថា ហិ កត្តចិ
កត្តចិ ឱទាតវត្ថោ កាយំ អដុសន្តេបិ តំសមុជ្ជានេន ឧតុនា សព្ពត្ថកមេវ
កាយោ ដុដា ហោតិ, វេ ចតុត្ថជ្ឈានសមុជ្ជាបិ តេន សុខុមរូបេន សព្ពត្ថកមេវ
ភិក្ខុនោ កាយោ ដុដា ហោតីតិ វេមេត្ថ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។

បច្ចវេក្ខណានិមិត្តន្តិ បច្ចវេក្ខណាញាណមេវ។ សុគ្គហិតំ ហោតីតិ យថា
តេន ឈានវិបស្សនាមគ្គា សុដ្ឋ គហិតា ហោតិ, វេ បច្ចវេក្ខណានិមិត្តំ
អបរាបរេន បច្ចវេក្ខណានិមិត្តេន សុដ្ឋ គហិតំ ហោតិ។ អញ្ញោ វា អញ្ញន្តិ អញ្ញោ
ឯកោ អញ្ញំ ឯកំ, អត្ថនោយេវ ហិ អត្ថា ន ចាកដោ ហោតិ។ បិតោ វា និសិន្នន្តិ
បិតកស្សាបិ និសិន្នោ ចាកដោ ហោតិ, តេនេវំ វត្ថុ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។
ឧទកមណីកោតិ សមេខលា ឧទកចាជិ។ សមតិត្តិកោតិ សមភរិតោ។
កាកបេយ្យាតិ មុខវដ្តិយំ និសីទិត្វា កាកេន គីរំ អនាមេត្វាវ ចាតព្ពោ។

សុភូមិយន្តិ សមភូមិយំ។ “សុភូមេ សុខេត្តេ វិហាតខាណុកេ តីជានិ
បតិជ្ជាបេយ្យា”តិ (ធិ. និ. ២.៤៣៨) ឯត្ថ បន មណ្ឌាភូមិ សុភូមីតិ អាគតា។
ចតុមហាបថេតិ ទ្វិន្នំ មហាមគ្គានំ វិនិវដ្តិទ្វា គតជ្ជានេ។ អាជញ្ញារថោតិ
វិនិតអស្សារថោ។ ឱធស្តបតោនោតិ យថា រថំ អភិរុហិត្វា បិតេន សក្កា ហោតិ
គណ្ហិតុំ, វេ អាលម្ពនំ និស្សាយ តិរិយតោ បិតបតោនោ។ យោគ្គាចរិយោតិ
អស្សាចរិយោ។ ស្ទេវ អស្សនម្មេ សារេតីតិ អស្សនម្មសារថិ។ យេនិច្ឆកន្តិ យេន

យេន មគ្គន ឥច្ឆតិ។ យទិច្ឆកន្តិ យំ យំ គតី ឥច្ឆតិ។ សារេយ្យាតិ ឧដុកំ បុរតោ
បេសេយ្យ។ បទ្ទាសារេយ្យាតិ បដិនវត្តេយ្យ។

ឯវំ ហេជ្ជា បញ្ចាហិ អន្តេហិ សមាបត្តិបរិកម្មំ កថេត្វា ឥមាហិ តីហិ
ឧបមាហិ បគុណសមាបត្តិយា អាទិសំសំ ទស្សេត្វា ឥទានិ ឡីណាសវស្ស
អភិញ្ញាបដិចាដី ទស្សេត្តំ សោ សច អាកម្ពតីតិអាទិមាហា។ តំ
ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

៩. ចង្គ្គមសុត្តវណ្ណាន

២៩. នវមេ អទ្ធានក្ខមោ ហោតីតិ ទ្វំ អទ្ធានមគ្គំ គច្ឆន្តោ ខមតិ,
អធិវាសេតុំ សក្កោតិ។ បធានក្ខមោតិ វីរិយក្ខមោ។ ចង្គ្គមាធិគតោ សមាធិតិ
ចង្គ្គមំ អធិជ្ជហន្តេន អធិគតោ អជ្ជន្នំ សមាបត្តិនំ អញ្ញាតវសមាធិ។ ចិរជ្ជិតិកោ
ហោតីតិ ចិរំ តិជ្ជតិ។ ឋិតកេន គហិតនិមិត្តញ្ញំ និសិន្នស្ស នស្សតិ, និសិន្នេន
គហិតនិមិត្តំ និបន្នស្ស។ ចង្គ្គមំ អធិជ្ជហន្តេន ចលិតាវម្មណោ គហិតនិមិត្តំ បន
ឋិតស្សបិ និសិន្នស្សបិ និបន្នស្សបិ ន នស្សតីតិ។

១០. នាគិតសុត្តវណ្ណាន

៣០. ទសមេ ឧទ្ធិ ឧគ្គតត្តា ឧទ្ទោ, វាសិកាវេន ច មហា សន្តោ ឯតេសន្តិ
ឧទ្ទាសទ្ធមហាសន្តា។ តេសុ ហិ ឧគ្គតុគ្គតេសុ ខត្តិយមហាសាល-
ព្រាហ្មណមហាសាលាទីសុ មហាសក្ការំ គហេត្វា អាគតេសុ “អសុកស្ស
ឱកាសំ ទេថ, អសុកស្ស ឱកាសំ ទេថា”តិ វុត្តេ “មយំ បឋមតវំ អាគតា, មយ្ហំ
បឋមតវំ អាគតា, នត្តិ ឱកាសោ”តិ ឯវំ អញ្ញាមញ្ញំ កថេន្តានំ សន្តោ ឧទ្ទោ ចេវ
មហា ច អហោសិ។ កេវដ្ឋា មញ្ញោ មច្ឆវិលោបេតិ កេវដ្ឋា វិយ មច្ឆវិលោបេ។
តេសញ្ញិ មច្ឆបច្ឆី គហេត្វា អាគតានំ វិក្កិណនដ្ឋានេ “មយ្ហំ ទេថ មយ្ហំ ទេថា”តិ

វេទតោ មហាជនស្ស ឯវេទតោ សន្តោ ហោតិ។ មិទ្ធសុខន្តិ អសុចិសុខំ។
មិទ្ធសុខន្តិ និទ្ធាសុខំ។ លាភសក្ការសិលោកសុខន្តិ លាភសក្ការញោវ
វណ្ណភណ្ឌានញ្ចា និស្សាយ ឧប្បន្នសុខំ។

តំនិទ្ធាវ គមិស្សន្តិ តំ តនេវ ភគវតោ គតជ្ជានំ គមិស្សន្តិ,
អនុពិន្ធស្សន្តិយេវាតិ វុត្តំ ហោតិ។ តថា ហិ, ភន្តេ, ភគវតោ សីលបញ្ញាណន្តិ
យស្មា តថាវិធំ តុម្ហាកំ សីលញ្ចា ញាណញ្ចាតិ អត្តោ។ មា ច មយា យសោតិ
មយា សន្ធិ យសោបិ មា សមាគច្ឆតុ។ បិយានន្តិ បិយជនានំ។ ឯសោ តស្ស
និស្សន្តោតិ ឯសា បិយភាវស្ស និប្បត្តិ។ អសុភនិមិត្តានុយោគន្តិ
អសុភកម្មជ្ជានុយោគំ។ សុភនិមិត្តតិ ភគជ្ជានិយេ ឥដ្ឋាវម្ពណោ។ ឯសោ
តស្ស និស្សន្តោតិ ឯសា តស្ស អសុភនិមិត្តានុយោគស្ស និប្បត្តិ។ ឯវិមមស្មី
សុត្តេ ឥមេសុ បញ្ចសុ ហិណេសុ វិបស្សនាវ កថិតាតិ។

បញ្ចន្តិកវត្តោ តតិយោ។

៤. សុមនវត្តោ

១. សុមនសុត្តវណ្ណានា

៣១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ សុមនា រាជកុមារីតិ មហាសក្ការំ កត្វា បត្តនំ
បត្តត្វា ឯវំ លទ្ធានាមា រាជកញ្ញា។ វិបស្សិសម្មាសម្ពុទ្ធកាលស្មី ហិ នាគវេសុ
“យុទ្ធម្បិ កត្វា សត្តារំ អម្ហាកំ គណ្ហិស្សមា”តិ សេនាបតី និស្សាយ ពុទ្ធប្បមុខំ
សង្ឃំ លភិត្វា បដិចាជិយា បុញ្ញានិ កាតុំ អារទ្ធនុ សត្តបឋមទិវសោ
សេនាបតិស្ស វារោ អហោសិ។ តស្មី ទិវសេ សេនាបតិ មហាទានំ សង្ឃត្វា
“អង្គ យថា អញ្ញោ កោចិ ឯកភិក្ខុម្បិ ន ទេតិ, ឯវំ វត្តថា”តិ សមន្តា បុរិសេ

ឋេបេសិ។ តំទិវសំ សេដ្ឋិភិយា រោទមាឆា បញ្ចហិ កុមារិកាសតេហិ សន្តិ
កិឡិកា អាគតំ ដីតំ អាហា - “សចេ, អម្ព, តវ បិតា ជីវេយ្យ, អដ្ឋាហំ បឋមំ
នសពលំ កោដេយ្យ” ឡិ។ សា តំ អាហា - “អម្ព, មា ចិន្តយិ, អហំ តថា ករិស្សាមិ,
យថា ពុទ្ធប្បមុខោ សង្ឃោ អម្ពាភំ បឋមំ ភិក្ខុំ ភុញ្ញិស្សតិ” តិ។ តតោ
សតសហស្សគ្បនិកាយ សុវណ្ណាចាតិយា និរុទកចាយាសំ បូរេត្វា
សប្បិមធុសក្ខរាធិហិ អភិសន្តិកា អញ្ញិស្សា ចាតិយា បដិកុដ្ឋិតា តំ
សុមនមាលាគុឡេហិ បរិក្ខិបិត្វា មាលាគុឡសទិសំ កត្វា ភគវតោ កាមំ
បរិសនវេលាយ សយមេវ ឧក្ខិបិត្វា ធាតិគណបរិវត្តា យរា និក្ខមិ។

អន្តរាមគ្គេ សេនាបតិនោ ឧបជ្ជាកា, “អម្ព, មា ឥតោ អាគមា” តិ វទន្តិ។
មហាបុញ្ញា នាម មនាបកថា ហោន្តិ, ន ច តេសំ បុនប្បុនំ ភណ្ឌានំ កថា
បដិក្ខិបិតុំ សក្កា ហោតិ។ សា “ចូឡបិត, មហាបិត, មាតុល, កិស្ស តុម្ព គន្តុ
ន ទេថា” តិ អាហា។ សេនាបតិនោ “អញ្ញិស្ស កស្សចិ ខាទនិយំ កោជនិយំ មា
ទេថា” តិ ឋេបិតម្ព, អម្ពាតិ។ កី បន មម ហត្ថេ ខាទនិយំ កោជនិយំ បស្សថាតិ?
មាលាគុឡំ បស្សមាតិ។ កី តុម្ពាភំ សេនាបតិ មាលាបូជម្បិ កាតុំ ន ទេតីតិ?
ទេតិ, អម្ពាតិ។ តេន ហិ អបេថាតិ ភគវន្តំ ឧបសន្តិមិត្វា “មាលាគុឡំ គណ្ហាប
ភគវា” តិ អាហា។ ភគវា ឯកំ សេនាបតិស្ស ឧបជ្ជាកំ ឡិលោកេត្វា មាលាគុឡំ
គណ្ហាបេសិ។ សា ភគវន្តំ វន្តិត្វា “ភវាភវាភិនិព្ពត្តិយំ មេ សតិ បរិតស្សនជីវិតំ
នាម មា ហោតុ, អយំ សុមនមាលាវិយ និព្ពត្តនិព្ពត្តជ្ជានេ បិយាវ ហោមិ,
នាមេន ច សុមនាយេវា” តិ បត្តនំ កត្វា សត្តារា “សុខិនី ហោហី” តិ វុត្តា វន្តិត្វា
បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។

ភគវាបិ សេនាបតិស្ស គេហំ គន្ធា បញ្ញត្តាសនេ និសីទិ។ សេនាបតិ យាគុំ
គហេត្វា ឧបកញ្ចិ, សត្តា ហត្ថេន បត្តំ បិទហិ។ និសិទ្ធោ, ភន្តេ, ភិក្ខុសង្ឃាតិ។

អត្ថិ នៅ ឯកោ អន្តរាមគ្គ បិណ្ឌាចារតោលធ្វោតិ? មាលំ អបនេត្វា បិណ្ឌាចាតំ
អន្តស។ ចូឡបជ្ជាកោ អាហា - “សាមិ មាលាតិ មំ វត្វា មាតុកាមោ វព្វេសី” តិ។
ចាយាសោ ភក្កវន្តំ អាទី កត្វា សព្ពភិក្ខុនំ បហោសិ។ សេនាបតិ អត្ថនោ
ទេយ្យធម្មំ អនាសិ។ សត្តា ភត្តកិច្ចំ កត្វា មជ្ឈលំ វត្វា បក្កាមិ។ សេនាបតិ “កា
នាម សា បិណ្ឌាចាតមនាសី” តិ បុច្ឆិ។ សេដ្ឋីដីតា សាមីតិ។ សប្បញ្ញា ឥត្ថិ,
ឯវ្យចាយ យវេ វសន្តិយា បុរិសស្ស សគ្គសម្បត្តិ នាម ន ទុល្លភាតិ កំ អាទេត្វា
ជេដ្ឋកជ្ជានេ វេបេសិ?

សា បិគុគេហោ ច សេនាបតិគេហោ ច ធនំ គហេត្វា យាវតាយុកំ
តថាគតស្ស ធានំ ទត្វា បុញ្ញានិ ករិត្វា តតោ ចុតា កាមាវចរទេវលោកេ
និព្ពត្តិ។ និព្ពត្តក្ខណោយេវ ជាណុប្បមាណោន ឱដិណា សកលំ ទេវលោកំ
បរិបូរយមាណំ សុមនវស្សំ វស្សិ។ ទេវតា “អយំ អត្ថនាវ អត្ថនោ នាមំ គហេត្វា
អាគតា” តិ “សុមនា ទេវដីតា” ត្រូវស្សា នាមំ អកំសុ។ សា ឯកនុវតិកប្បេ
ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច សំសារន្តំ និព្ពត្តនិព្ពត្តជ្ជានេ អវិជហិតសុមនវស្សា
“សុមនា សុមនា” ត្រូវ នាមា អហោសិ។ ឥមស្មី បន កាលេ កោសលវញ្ញោ
អគ្គមហោសិយា កុច្ឆិស្មី បជិសន្ធិ គណ្ហិ។ តាបិ បញ្ចសតា កុមារិកា
តំទិវសញ្ញាវ តស្មី តស្មី កុលេ បជិសន្ធិ គហេត្វា ឯកទិវសេយេវ សព្វា
មាតុកុច្ឆិតោ និក្ខមីសុ។ តំខណំយេវ ជាណុប្បមាណោន ឱដិណា សុមនវស្សំ
វស្សិ។ តំ ទិស្វា រាជា “បុព្វេ កតាភិជីហារា ឯសា ភវិស្សតិ” តិ តុដ្ឋមានសោ
“ដីតា មេ អត្ថនាវ អត្ថនោ នាមំ គហេត្វា អាគតា” តិ សុមនា ត្រូវស្សា នាមំ
កត្វា “មយ្ហំ ដីតា ន ឯកិការំ និព្ពត្តិស្សតី” តិ នគរំ វិចីនាបេន្តោ ‘បញ្ច
នារិកាសតានិ ជាតានី” តិ សុត្វា សព្វា អត្ថនាវ ចោសាបេសិ។ មាសេ មាសេ
សម្បតេ “អាទេត្វា មម ដីតុ ទស្សេថា” តិ អាហា។ ឯវេមសា មហាសក្ការំ កត្វា
បត្ថនំ បត្ថេត្វា ឯវលទ្ធពាមាតិ វេទិតព្ពា។

តស៊ូ សត្វវស្ស័កកាល អនាថបិណ្ឌិកេនវិហារំ និដ្ឋាបេត្វា
តថាគតស្ស ទូតេ បេសិទេ សត្តាភិក្ខុសង្ឃបរិវារោសាវត្ថី អគមាសិ។
អនាថបិណ្ឌិកោ គន្ធា រាជានំ ឯវមាហា - “មហារាជ, សត្ត ឥន្ទាគមនំ
អម្ពាកម្មិ មជ្ឈំ តុម្ពាកម្មិ មជ្ឈំលមេវ, សុមនំ រាជកុមារី បញ្ចហិ
ទារិកាសតេហិ សទ្ធិ បុណ្ណាយដេ ច គន្ធមាលាទីនិ ច កាហាបេត្វា ធនពលស្ស
បច្ចុគ្គមនំ បេសេថា”តិ។ រាជា “សាធុ មហាសេដ្ឋី”តិ តថា អកាសិ។ សាបិ រញ្ញា
វុត្តនយេនេវ គន្ធា សត្តារំ វុទ្ធិត្វា គន្ធមាលាទីហិ បូជេត្វា ឯកមន្តំ អជ្ជាសិ។
សត្តា តស្ស ធម្មំ ទេសេសិ។ សា បញ្ចហិ កុមារិកាសតេហិ សទ្ធិ
សោតាបត្តិជលេ បតិដ្ឋាសិ។ អញ្ញានិបិ បញ្ចា ទារិកាសតានិ បញ្ចា
មាតុកាមសតានិ បញ្ចា ឧចាសកសតានិ តស្មីយេវ ខណោ សោតាបត្តិជលំ
ចាបុណ្ណិសុ។ ឯវំ តស្មី ទិវសេ អន្តរាមគ្គយេវ ទ្វេ សោតាបន្នសហស្សានិ
ជាតានិ។

យេន ភគវា តេនុបសង្កមីតិ កស្មា ឧបសង្កមីតិ? បញ្ចំ បុច្ឆិតុកាមតាយ។
កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធកាលេ កិវ សហាយកា ទ្វេភិក្ខុ អហោសុំ។ តេសុ ឯកោ
សារណីយធម្មំ បូរេតិ, ឯកោ ភត្តក្កវត្ថំ។ សារណីយធម្មបូរកោ ឥតរំ អាហា -
“អាវុសោ, អទិន្នស្ស ជលំ នាម នត្ថិ, អត្តនាលទ្ធិ បរេសំ ទត្វា កុញ្ញិតុំ វដ្តតិ”តិ។
ឥតរោ បន អាហា - “អាវុសោ, ត្វំ ន ជាតាសិ, ទេយ្យធម្មំ នាម វិនិច្ឆាតេតុំ ន
វដ្តតិ, អត្តនោ យាបនមត្តមេវ គណ្ណាន្តេន ភត្តក្កវត្ថំ បូរេតុំ វដ្តតិ”តិ។ តេសុ
ឯកោបិ ឯកំ អត្តនោ ឡិវាទេ ឡិវាទេតុំ នាសក្ខិ។ ទ្វេបិ អត្តនោ បដិបត្តិ បូរេត្វា
តតោ ចុតា កាមាវចរទេវលោកេ និព្វត្តិសុ។ តត សារណីយធម្មបូរកោ ឥតរំ
បញ្ចហិ ធម្មេហិ អធិគណ្ហិ។

ឯវ៉ូ តេ ទេវេសុ ច មនុស្សេសុ ច សំសារន្តា ឯកំ ពុទ្ធន្តរំ ខេបេត្វា ឥមស្មី
កាលេ សាវត្ថិយំ និព្ពត្តិសុ។ សារណីយធម្មបូរកោ កោសលរញ្ជោ
អគ្គមហេសីយា កុច្ឆិស្មី បដិសន្ធិ គណ្ហិ, ឥតរោ តស្សាយេវ ឧបជ្ជាកឥត្តិយា
កុច្ឆិស្មី បដិសន្ធិ គណ្ហិ។ តេ ទ្វេបិ ជនា ឯកទិវសេនេវ ជាយីសុ។ តេ
នាមគ្គហណទិវសេ ញាបេត្វា សិរិគព្ភេ និបជ្ជាបេត្វា ទិដ្ឋម្បិ មាតរោ ពហិ
សក្ការំ សំវិទហីសុ។ តេសុ សារណីយធម្មបូរកោ អក្ខិណិ ឧម្ព័រេត្វា មហាន្តំ
សេតច្ឆត្តំ សុបញ្ញត្តំ សិរិសយនំ អលដ្ឋតបដិយត្តញ្ច និវេសនំ ទិស្វា “ឯកស្មី
រាជកុលេ និព្ពត្តោស្មី” តិ អញ្ញាសិ។ សោ “កី នុ ខោ កម្មំ កត្វា ឥធនិព្ពត្តោស្មី” តិ
អារាជ្ជេន្តោ “សារណីយធម្មនិស្សន្នេនា” តិ ញាត្វា “សហាយោ មេ កុហី នុ ខោ
និព្ពត្តោ” តិ អារាជ្ជេន្តោ និចសយនេ និបន្នំ ទិស្វា “អយំ ភត្តក្កវត្តំ បូរេមីតិ មម
វេចនំ ន គណ្ហិ, ឥមស្មី ឥនានិ តំ ហនេ និគ្គណ្ហិតុំ វដ្ដតិ” តិ “សម្ម មម វេចនំ
នាកាសី” តិ អាហា។ អថ កី ជាតន្តិ។ បស្ស មម្ហំ សម្បត្តិ, សេតច្ឆត្តស្ស ហេជ្ជា
សិរិសយនេ និបន្នោស្មី, តុំ និចមញ្ជោ ថទ្ធអត្តរណាមត្តេ និបន្នោសីតិ។ កី បន តុំ
ឯតំ និស្សាយ មាណំ ករោសិ, ននុ វេជ្ជុសលាកាហិ កត្វា បិលោតិកាយ
បលិវេបិតំ សព្ពមេតំ បថវីធាតុមត្តមេវាតិ?

សុមនា តេសំ កថំ សុត្វា “មម ភាតិកានំ សន្តិកេ កោចិ នត្ថិ” តិ តេសំ
សមីបំ គច្ឆន្តិ ធារំ និស្សាយ បិតា “ធាតុ” តិ វេចនំ សុត្វា “ឥទំ ធាតុតិ វេចនំ
ពហិទ្វា នត្ថិ។ មម ភាតិកា សមណទេវបុត្តា ភវិស្សន្តិ” តិ ចិន្តេត្វា - “សចាបំ
‘ឥមេ ឯវ៉ូ កថេន្តិ’ តិ មាតាបិតុនំ កថេស្សមិ, ‘អមនុស្ស ឯតេ’ តិ
នីហារាបេស្សន្តិ។ ឥទំ ការណំ អញ្ញាស្ស អកថេត្វា កម្ពុច្ឆេទកំ បុរិសហោរញ្ជីកំ
មម បិតុំ មហាកោតមទសពលំយេវ បុច្ឆិស្សមី” តិ ភុត្តចាតរាសា រាជានំ
ឧបសង្កមិត្វា “ទសពលស្ស ឧបជ្ជានំ គមិស្សមី” តិ អាហា។ រាជា បញ្ជា វេសតានិ
យោជាបេសិ។ ជម្ពុទីបតលស្មីញ្ច តិស្សោវ កុមារិយោ បិតុនំ សន្តិកា បញ្ជា

រថសតានិលភីសុ - ពិម្ពិសារវញ្ញោ ធីតា បុន្តិ រាជកញ្ញា, ជនព្យាយាម សេដ្ឋីស្ប
ធីតាវិសាខា, អយំ សុមនា រាជកញ្ញាតិ។ សា គន្ធមាលំ អាទាយ រថ បិតា
បញ្ចារថសតបរិវាវ “ឥមំ បញ្ចំ បុច្ឆិស្សមី” តិ យេន ភគវា តេនុបសន្តមិ។

ឥធស្សតិ ឥធភវេយ្យំ។ ឯកោ ធាយកោតិ ឯកោ អត្តនាលទូលាភតោ
បរស្ស ធន្វា បរិកុញ្ញនកោ សារណីយធម្មបូរកោ។ ឯកោ អធាយកោតិ
ឯកោ អត្តនាលទ្ធិ បរស្ស អធន្វា បរិកុញ្ញនកោ ភត្តគ្គវត្ថុបូរកោ។ ទេវភូតានំ
បននេសន្តិ ទេវភូតានំ ឯតេសំ។ អធិគណ្ណាតិ អធិភវិត្វា គណ្ណាតិ
អន្លៀត្តវតិ អតិសេតិ។ អាធិបតេយ្យនាតិ ជេដ្ឋកការណេន។ ឥមេហិ
បញ្ចហិ ហ្មានេហិតិ សេសទេវេ សក្កោ ទេវរាជារិយ ឥមេហិ បញ្ចហិ
ការណេហិ អធិគណ្ណាតិ។ មាណុសកេនាតិ អាទីសុ អាយុនា
មហាកស្សបត្ថេរេវិយ ពាកុលត្ថេរេវិយ អានន្ទត្ថេរេវិយ ច, វណ្ណេន
មហាគតិម្ហអភយត្ថេរេវិយ ភណ្ណាការអមទ្វារិយ ច, សុខេន
រជ្ជបាលកុលបុត្តារិយ សោណសេដ្ឋីបុត្តារិយ យសធារកោរិយ ច, យសេន
ធម្មាសោកោរិយ, តថា អាធិបត្ថេនាតិ ឥមេហិ បញ្ចហិ ការណេហិ អតិរេកោ
ជេដ្ឋកោ ហោតិ។

យាចិតោវ ពហុលន្តិ ពាកុលត្ថេរ-សីវលីត្ថេរ-អានន្ទត្ថេរាទយោរិយ
យាចិតោវ ពហុលំ ចីវរាទីនិ បរិកុញ្ញាតិ ឥមេហិ ការណេហិ អតិរេកោ
ហោតិ ជេដ្ឋកោ។ យទិទំ វិមុត្តិយាវិមុត្តិន្តិ យំ ឯកស្ស វិមុត្តិយា សទ្ធិ ឥតរស្ស
វិមុត្តិ អារត្ត ឆានាករណំ វត្ថុពុំ ភវេយ្យ, តំ ន វនាមីតិ អត្ថោ។
សត្តវស្សិកធារកោ វា ហិ វិមុត្តិ បដិវិជ្ឈតុ វស្សសតិកត្ថេរេវ វា ភិក្ខុ វា ភិក្ខុនិ
វា ឧបាសកោ វា ឧបាសិកា វា ទេវោ វា មារោ វា ព្រហ្មា វា, បដិវិទូលោកុត្តរមគ្គ
នានត្ថំ នាម នត្ថិ។ អលមេវាតិ យុត្តមេវ។ យត្រ ហិ នាមាតិ យានិ នាម។

គង្គំ អាកាសធាតុយាតិ អាកាសេន គង្គន្តោ។ សឆ្វាតិ រតនត្ថយគុណានំ
សឆ្វាតា។ ធនយន្តិ គង្គន្តោ។ វិជ្ជមាលីតិ មាលាសទិសាយ មេយមុខេ ចរន្តិយា
វិជ្ជុលតាយ សមន្នាគតោ។ សតក្កកូតិ សតកូដា, ឥតោ ចិតោ ច ឧដ្ឋិតេន
វលាហកកូដសតេន សមន្នាគតោតិ អត្ថោ។ ធស្សនសម្បន្នោតិ
សោតាបន្នោ។ ភោគបរិព្យឡោតិ ឧទកាយេន វិយ ធានវសេន ទីយមាណេហិ
ភោគេហិ បរិព្យឡោ, ទេវលោកំ សម្បាបិតោតិ អត្ថោ។ បេជ្ជាតិ បរលោកេ។
សគ្គេ បមោទតីតិ យស្មី សគ្គេ ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថេវ មោទតីតិ។

២. ចុដ្ឋិសុត្តវណ្ណានា

៣២. ធុតិយេ បញ្ចហិ រថសតេហិតិ ភុត្តចាតវាសា បិតុ សន្តិកំ បេសេត្វា
បញ្ច រថសតានិ យោជាបេត្វា តេហិ បរិវុតាតិ អត្ថោ។ ឧបសង្កម្មីតិ ភាតវា
សទ្ធិ បរិត្តិតំ បញ្ចសាកង្គំ បុច្ឆិស្សមីតិ គន្ធមាលចុណ្ណាទីនិ អាទាយ
ឧបសង្កម្មី។ យទេវ សោ ហោតីតិ យទា វេ សោ ហោតិ។ អថ វា យោ វេ សោ
ហោតិ។ អរិយកន្តានិ សីលានីតិ មគ្គដលសម្បយុត្តានិ សីលានិ។ តានិ ហិ
អរិយានំ កន្តានិ ហោន្តិ, ភវន្តេវេ ធន បរិច្ឆេដន្តិ។ សេសំ ចតុក្កនិចាតេ
អគ្គប្បសាទសុត្តេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។

៣. ឧត្តហសុត្តវណ្ណានា

៣៣. តតិយេ ភទ្ទិយេតិ ភទ្ទិយនគរេ។ ជាតិយាវនេតិ សយំជាតេ
អរោបិតេ ហិមវន្តេន សទ្ធិ ឯកាពាទ្វេ វនសណ្ណោ, តំ នគរំ ឧបនិស្សាយ តស្មី វនេ
វិហារីតិ អត្ថោ។ អត្តចតុត្ថោតិ អត្តនា ចតុត្ថោ។ កស្មា បនេស ភគវន្តំ
អត្តចតុត្ថំយេវ និមន្តេសិ? គេហោ កិរស្ស មជ្ឈលំ មហន្តំ, តត្ថ មហាន្តេន
សំវិជានេន ពហូ មនុស្សា សន្និបតិស្សន្តិ។ តេ ភិក្ខុសង្ឃំ បរិវិសន្តេន ធុស្សន្តហា

ភរិស្សន្តិតិ អត្ថបទត្ថំយេវ និមន្តេសិ។ អបិ ចស្ស ឯវម្មិ អហោសិ -
“ធម្មារកុមារិកាយោ មហាភិក្ខុសង្ឃមជ្ឈេ សត្វិ ឡីវទន្តេ ឡីវនមនា ឡីវាទំ
គហេតុំ ន សក្កុណោយ្យ”ន្តិ។ ឥមិនាបិ ការណោន អត្ថបទត្ថមេវ និមន្តេសិ។
ឡីវទតុ តាសំ, កន្តេតិ, កន្តេ ភគវា, ឯតាសំ ឡីវទតុ, ឯតា ឡីវទត្វតិ អត្ថោ។
ឧបយោកត្ថស្មិញ្ញិ ឯតំ សាមិវចនំ។ **យំ តាសន្តិ យំ ឡីវាទានុសាសនំ ឯតាសំ។**
ឯវញ្ច បនវត្វា សោសេដ្ឋិ “ឥមា មម សន្តិកេ ឡីវាទំ គណ្ហាមាណា ហារាយេយ្យ”ន្តិ
ភគវន្តំ វន្តិត្វា បក្កាមិ។

កត្តតិ សាមិកស្ស។ អនុកម្មំ ឧបាទាយាតិ អនុទ្ទយំ បដិច្ច។
បុព្វដ្ឋាយិនិយោតិ សត្ថបឋមំ ឧដ្ឋានសីលា។ បច្ឆានិចាតិនិយោតិ សត្ថបច្ឆា
និបជ្ជនសីលា។ ឥត្តិយា ហិ បឋមតវំ ភុញ្ញិត្វា សយនំ អារុយ្ហ និបជ្ជិតុំ ន វដ្ឋតិ,
សព្វេ បនគេហបរិជនេ ភោជេត្វា ឧបករណភណ្ឌំ សិរិដាយ គោរុចានីនិ
អាគតានាគតានិ ញត្វា សេ កត្តត្ថកម្មំ វិចារេត្វា កុញ្ញិកាមុទ្ធិកំ ហត្ថេ កត្វា
សចេ ភោជនំ អត្ថិ, ភុញ្ញិត្វា, នោ ចេ អត្ថិ, អញ្ញំ បចារេត្វា សព្វេ សន្តប្បត្វា
បច្ឆា និបជ្ជិតុំ វដ្ឋតិ។ និបន្នាយបិ យាវ ស្វិយុគ្គមនា និទ្ធាយិតុំ ន វដ្ឋតិ,
សត្ថបឋមំ បនឧដ្ឋាយ ទាសកម្មករេ បក្កោសាបេត្វា “ឥទញ្ញិទញ្ច កម្មំ
ករោថា”តិ កម្មន្តំ វិចារេត្វា ធនុយោ ធុហាបេត្វា សត្ថំ គេហេ កត្តត្ថកិច្ចំ
អត្ថនោ បច្ឆត្ថំយេវ កាតុំ វដ្ឋតិ។ ឯតមត្ថំ សន្ធាយ “បុព្វដ្ឋាយិនិយោ
បច្ឆានិចាតិនិយោ”តិ អាហា។ “**កីការបដិស្សវិនិយោតិ កី ករោម កី**
ករោមា”តិ មុខំ ឡីលោកេត្វា វិចរណសីលា។ **មនាបចារិនិយោតិ មនាបំយេវ**
កិរិយំ កិរណសីលា។ បិយវាទិនិយោតិ បិយមេវ វចនំ វាទនសីលា។
បូជេស្សមាតិ ចតុបច្ចយបូជាយ បូជយិស្សម។

អញ្ញាតតេតិ អត្តនោ សន្តិកំ អាគតេ។ អាសនោទកេន បដិបូជេស្សមាតិ
អាសនេន ច ចាទេជានំនុនកេន ច បូជយិស្សម។ ឯត្ថ ច មាតាបិតុនំ ទេវសិកំ
សក្ការោ កាតញ្ចោ។ សមណាព្រាហ្មណានំ បន អញ្ញាតតានំ អាសនំ ទត្វា
ចាទេជានំនញ្ច ធាតុញ្ចំ, សក្ការោ ច កាតញ្ចោ។

ឧណ្ហាតិ ឯឡូកលោមំ។ តត្ថ ទក្ខាភវិស្សមាតិ ឯឡូកលោមានំ
វិជជនេជានំនុនកេន វេលិករណាទីសុ កប្បាសស្ស ច
វដ្តនបិសនេជានកន្តនាទីសុ នេកាភវិស្សម។ តត្រុចាយាយាតិ តស្មី
ឧណ្ហាកប្បាសសំវិជានេ ឧចាយភូតាយ “ឥមស្មី កាលេ ឥទំ នាម កាតុំ
វដ្តតិ”តិ ឯវំ បវត្ថាយ វិមសាយ សមន្នាគតា។ អលំ កាតុំ អលំ សំវិជាតុន្តិ
អត្តនា កាតុម្បិ បរេហិ កាវាបេតុម្បិ យុត្តា ចេវ សមត្តា ច ភវិស្សមាតិ
អត្តោ។

កតញ្ច កតតោ ជានិស្សម, អកតញ្ច អកតតោតិ សកលទិវសំ ឥទំ
នាម កម្មំ កត្វា អាគតានំ, ឧបឡទិវសំ ឥទំ នាម កម្មំ កត្វា អាគតានំ,
និក្ខម្ពានំ គេហេ និសិដ្ឋានំ ឥទំ នាម ធាតុញ្ច ឯវញ្ច កាតុំ វដ្តតិ ឯវំ
ជានិស្សម។ គិលានកានញ្ច ពលាពលន្តិ សចេ ហិ គិលានកាលេ តេសំ
ភេសជ្ជភោជនាទីនិ ទត្វា រោគំ ជាសុំ ន ករោន្តិ, “ឥមេ អរោគកាលេ អម្ពេ យំ
ឥច្ឆន្តិ, តំ កាវេន្តិ។ គិលានកាលេ អត្ថិ ភាវម្បិ នោ ន ជានន្តិ”តិ វិវត្តរូចា បច្ឆា
កិច្ចានិ ន ករោន្តិ, ធុក្កជានិ វា ករោន្តិ។ តស្មា នេសំ ពលាពលំ ញ្ចត្វា ធាតុញ្ច
កាតុញ្ច ជានិស្សមាតិ ឯវំ តុម្ពេហិ សិក្ខិតតុញ្ចន្តិ ទស្សេតិ។ ខាទនីយំ
ភោជនីយញ្ចស្សតិ ខាទនីយញ្ច ភោជនីយញ្ច អស្ស អន្តោជនស្ស។
បច្ចុសេនាតិ បដិលភិតតញ្ចេន អំសេន, អត្តនោ អត្តនោ

លទ្ធផលកោដ្ឋាសានុបេនាតិ អត្ថោ។ សំរិកជិស្សមាតិ ទស្សម។
សម្មាទេស្សមាតិ សម្មាទយិស្សម។

អដុត្តិទិ បុរិសដុត្តសុរាដុត្តតាវសេន អដុត្តិយោ។ អថេនិទិ អថេនិយោ
អចោរិយោ។ អសោណ្ឌិទិ សុរាសោណ្ឌតាទិវសេន អសោណ្ឌិយោ។

ឯវំ សុត្តន្តំ និដ្ឋបេត្វា ឥនានិ កាថាហិ ក្នុងំ គណ្ណោន្តោ យោ នំ ភវតិ
សព្ពនាតិអាទិមាហ។ តត្ថ ភវតិទិ ចោសតិ បដិជគ្គតិ។ សព្ពកាមហារន្តិ
សព្ពកាមទទំ។ សោត្តិទិ សុត្តិ។ ឯវំ វត្ថុតិទិ ឯត្ថកំ វត្ថំ បូរេត្វា វត្ថុតិ។ មនាថា
នាម តេ ទេវាទិ និម្មានតិ ទេវា។ តេ ហិ ឥច្ឆិតិច្ឆិតំ រូបំ មាបេត្វា អភិរមណតោ
និម្មានតិទិ ច មនាថាទិ ច វុច្ឆន្តិទិ។

៤. សីហសេនាបតិសុត្តវណ្ណនា

៣៤. ចតុត្ថេ សន្និដ្ឋិកន្តិ សាមំ បស្សិតព្ពកំ។ ទាយកោតិ ទានសូរោ។ ន សោ
សទ្ធាមត្តកេនេវ តិដ្ឋតិ, បរិច្ឆេទតុម្បិ សក្កោតិទិ អត្ថោ។ ទានបតិទិ យំ ទានំ
ទេតិ, តស្ស បតិ ហុត្វា ទេតិ, ន ទាសោ, ន សហាយោ។ យោ ហិ អត្តនា មធ្យំ
ភុញ្ញតិ, បរេសំ អមធ្យំ ទេតិ, សោ ទានសម្ព័ន្ធតស្ស ទេយ្យធម្មស្ស ទាសោ ហុត្វា
ទេតិ។ យោ យំ អត្តនា ភុញ្ញតិ, តទេវំ ទេតិ, សោ សហាយោ ហុត្វា ទេតិ។ យោ
បន អត្តនា យេន កេនចិ យាបេតិ, បរេសំ មធ្យំ ទេតិ, សោ បតិ ជេដ្ឋកោ សាមី
ហុត្វា ទេតិ។ តាទិសំ សន្ធាយ វុត្ថំ - “ទានបតិ” តិ។

អមម្ពុត្តតោតិ ន និត្តេជក្ខតោ។ វិសារទោតិ ញ្ញាណសោមនស្សប្បត្តោ។
សហព្យតំ គតាតិ សហការំ ឯកីការំ គតា។ កតាវកាសាតិ យេន កម្មេន
តត្ថ អវកាសោ ហោតិ, តស្ស កតត្តា កតាវកាសា។ តំ បន យស្មា

កុសលមេវ ហោតិ, តស្មា កតកុសលាតិ វុត្ថំ។ មោទវេតិ មោទន្តិ បមោទន្តិ។
អសីតស្សាតិ អនិស្សិតស្ស តថាគតស្ស។ តាទិនោតិ តាទិលក្ខណំ បត្តស្ស។

៥. ធានានិសំសុត្តវណ្ណានា

៣៥. បញ្ចមេ គិហិធម្មា អនបគតោ ហោតីតិ អខណ្ឌបញ្ចសីលោ ហោតិ។
សតំ ធម្មំ អនុក្កមន្តិ សប្បវិសានំ មហាបុរិសានំ ធម្មំ អនុក្កមន្តោ។ សន្តោ នំ
ភជន្តីតិ សប្បវិសា ពុទ្ធបច្ឆេកពុទ្ធតថាគតសាវកា ឯតំ ភជន្តិ។

៦. កាលធានសុត្តវណ្ណានា

៣៦. ធម្មេ កាលធានានីតិ យុត្តធានានិ, បត្តធានានិ អនុច្ឆិកធានានីតិ
អត្ថោ។ នវសស្សានីតិ អគ្គសស្សានិ។ នវជលានីតិ អារាមតោ បឋមុប្បន្នានិ
អគ្គជលានិ។ បឋមំ សីលវន្តេសុ បតិជ្ជាបេតីតិ បឋមំ សីលវន្តានំ ទត្វា បច្ឆា
អត្តនា បរិភុញ្ញាតិ។ វទញ្ញាតិ ភាសិតញ្ញា។ កាលេន ទិន្នន្តិ យុត្តប្បត្តកាលេន
ទិន្នំ។ អនុមោទន្តីតិ ឯកមន្តេ បីតា អនុមោទន្តិ។ វេយ្យាវច្ឆន្តិ កាយេន
វេយ្យាវដិកកម្មំ ករោន្តិ។ អប្បជិវានចិត្តោតិ អនុក្កណ្ឌិតចិត្តោ។ យត្ថ ទិន្នំ
មហាប្បលន្តិ យស្មី វាទេ ទិន្នំ មហាប្បលំ ហោតិ, តត្ថ ទទេយ្យ។

៧. កោជនសុត្តវណ្ណានា

៣៧. សត្តមេ អាយុំ ទេតីតិ អាយុទានំ ទេតិ។ វណ្ណានិ សរីរវណ្ណំ។ សុខន្តិ
កាយិកចេតសិកសុខំ។ ពលន្តិ សរីរថាមំ។ បដិភានន្តិ យុត្តមុត្តប្បដិភានំ។

៨. សទ្ធសុត្តវណ្ណានា

៣៨. អដ្ឋមេ អនុកម្មន្តីតិ អនុគ្គណ្ណន្តី។ ខន្ធមាវ មហាធុមោតិ ខន្ធសម្បន្នោ
មហារុក្ខោវិយ។ មនោរមេ អាយតនេតិ រមណីយេ សមោសរណាជ្ជានេ។ ឆាយំ
ឆាយត្ថិកា យន្តីតិ ឆាយាយ អត្ថិការ ឆាយំ ឧបកច្ឆន្តិ។ និវាតុវុត្តិ និបុត្តិ។
អត្ថទ្ធិ កោធមានថទ្ធតាយ រហិតំ។ សោរតន្តិ សោរច្ឆេន សុចិសីលេន
សមន្នាគតំ។ សខិលន្តិ សម្មោទកំ។

៩. បុត្តសុត្តវណ្ណាន

៣៩. នវមេ ភតោ វានោ ភវិស្សតីតិ អម្ពេហិ
ថញ្ញចាយនហត្ថចាទវឡនាធិហិ ភតោ បដិជគ្គិតោ អម្ពេ មហាល្លកកាលេ
ហត្ថចាទនោវនម្ពាបនយាគុកត្តនាធិហិ ភវិស្សតិ។ កិច្ចំ វានោ ភវិស្សតីតិ
អត្ថនោ កម្មំ វេបេត្វា អម្ពាភំ រាជកុលាធិសុ ឧប្បន្នំ កិច្ចំ គន្ធា ភវិស្សតិ។
កុលវំសោ ចិវំ វស្សតីតិ អម្ពាភំ សន្តកំ ខេត្តវត្ថុហិរញ្ញសុវណ្ណាធិ
អវីនាសេត្វា រក្ខន្តេ បុត្តេ កុលវំសោ ចិវំ វស្សតិ, អម្ពេហិ វា បវត្តិតានិ
សលាកភត្តាធិនិ អនុបច្ឆិន្ទិត្វា បវត្តេស្សតិ, វេម្បំ នោ កុលវំសោ ចិវំ វស្សតិ។
ឆាយន្នំ បដិបទ្ធិស្សតីតិ កុលវំសានុរចាយ បដិបត្តិយា អត្តានំ ឆាយជ្ជារហំ
ករោន្តោ អម្ពាភំ សន្តកំ ឆាយន្នំ បដិបទ្ធិស្សតិ។ ទក្ខិណំ អនុប្បទស្សតីតិ
បត្តិទានំ កត្វា តតិយទិវសតោ បជ្ជាយ ទានំ អនុប្បទស្សតិ។

សន្តោ សប្បវិសាតិ ឥមស្មី វានេ មាតាបិតុសុ សម្មា បដិបត្តិយា សន្តោ
សប្បវិសាតិ វេទិតញ្ញា។ បុព្វេ កតមនុស្សវន្តិ មាតាបិតុហិ បឋមតវំ កតតុណំ
អនុស្សវន្តា។ ឱវាទការីតិ មាតាបិតុហិ ទិន្នស្ស ឱវាទស្ស កត្តា។ ភតចោសីតិ
យេហិ ភតោ, តេសំ ចោសកោ។ បសំសិយោតិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ មហាជនេន
បសំសិតញ្ញោ ហោតិ។

១០. មហាសាលបុត្តសុត្តន្តវណ្ណនា

៤០. ធនមេ មហាសាលាតិ មហារុក្ខា។ សាខាបត្តបលាសេន វឌ្ឍន្តិកិ
ឧទ្ទកសាខាហិ ច បត្តសម្ពាតេន ច បលាសេន វឌ្ឍន្តិ។ អវញ្ញស្មិន្តិ អគាមកេ
បទេសេ។ ព្រហ្មារនេតិ មហារនេ អជិយំ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

សុមនវគ្គោ ចតុត្ថោ។

៥. មុណ្ណារាជវគ្គោ

១. អាទិយសុត្តន្តវណ្ណនា

៤១. បញ្ចមស្ស បឋមេ ភោគានំ អាទិយាតិ ភោគានំ អាទាតព្ពការណានិ។
ឧដ្ឋានវិរិយាធិគតេហិកិ ឧដ្ឋានសម្ពាតេន វិរិយេន អធិគតេហិ។
ពាហាពលបរិច្ឆេហិកិ ពាហុពលេន សព្វាតេហិ។ សេនាវត្ថិត្ថេហិកិ សេនំ
អវត្ថិបេត្វា ឧប្បាធិតេហិ។ ធម្មិកេហិកិ ធម្មយុត្តេហិ។ ធម្មលទ្ធម្មិកិ
ធនកុសលកម្មំ អកោបេត្វាលទ្ធម្មិ។ បីណាតិកិ បីណាតំ ដូលំ ករោតិ។
សេសមេត្ថ ចតុក្កនិចារេ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ ធុតិយំ ឧត្តានត្ថមេវ។

៣. ឥដ្ឋសុត្តន្តវណ្ណនា

៤២. តតិយេ អាយុសំវត្ថនិកា បដិបទាតិ ទានសីលាទិកា បុញ្ញបដិបទា។
សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ អត្តាភិសមយាតិ អត្តស្ស អភិសមាគមេន,
អត្តប្បដិលាភេនាតិ វុត្ថំ ហោតិ។

៤. មនាបទាយីសុត្តន្តវណ្ណនា

២២. ចតុត្ថ ឧត្តាតិ គុណេហិ ឧត្តតត្ថា ឯវំលទ្ធជាមោ។ សាលបុប្ផកំ
 ខាធនីយន្តិ ចតុមធុរយោជិតេន សាលិបិដ្ឋេន កតំ សាលបុប្ផសទិសំ ខាធនីយំ។
 តញ្ញា បញ្ញាយមានវណ្ណាបត្តកេសរំ កត្វា ជីវកាទិសម្ការយុត្តេ សប្បិម្ពិ បចិត្វា
 សប្បិវិនិវត្តេត្វា កោលុម្ពេ បូរេត្វា គន្ធាសំ គាហារបេត្វា បិទហិត្វា លញ្ឆេត្វា
 វេបិតំ ហោតិ។ តំ សោ យាគុំ បិវិត្វា និសិន្នស្ស ភគវតោ អន្តរភត្តេ ធាតុកាមោ
 ឯវមាហា។ បដិគ្គហេសិ ភគវាតិ ទេសនាមត្តមេតំ, ឧទាសកោ បន តំ ភគវតោ
 ច បញ្ចន្ទញ្ចា ភិក្ខុសតានំ អនាសិ។ យថា ច តំ, ឯវំ សូករមំសាទីនិបិ។ តត្ថ
 សម្បន្នកោលកន្តិ សម្បន្នពាទរំ។ សូករមំសន្តិ មធុរសេហិ ពាទេហិ សទ្ធិ
 ជីវកាទិសម្ការេហិ យោជេត្វា បក្កំ ឯកសំវច្ឆរិកសូករមំសំ។ និព្វត្តតេលកន្តិ
 វិនិវត្តតេលំ។ នាលិយសាកន្តិ សាលិបិដ្ឋេន សទ្ធិ មទ្ធិត្វា ជីវកាទិសំយុត្តេ
 សប្បិម្ពិ បចិត្វា ចតុមធុរេន យោជេត្វា វាសំ គាហារបេត្វា វេបិតំ
 នាលិយសាកំ។ នេតំ ភគវតោ កប្បតីតិ ឯត្ថ អកប្បិយំ ឧទាទាយ កប្បិយម្បិ
 ន កប្បតីតិ វុត្ថំ, សេដ្ឋិ បន សព្វម្បិ តំ អាហារាបេត្វា វាសី កត្វា យំ យំ
 អកប្បិយំ, តំ តំ អន្តរាបណំ បហិណ្ឌិត្វា កប្បិយំ ឧបភោគបរិភោគកណ្តំ
 អនាសិ។ ចន្ទនជលកំ នាតិមហន្តំ ទីយតោ អឡុតេយ្យរតនំ, តិរិយំ
 ទិយឡុតនំ, សារវរកណ្តាត្វា បន មហាគ្សំ អហោសិ។ ភគវា តំ បដិគ្គហេត្វា
 ខណ្ឌាខណ្ឌិកំ ធនាបេត្វា ភិក្ខុនំ អញ្ញនបិសនត្ថាយ ធាបេសិ។

ឧដ្ឋក្ខតេសូតិ កាយវាចាចិត្តេហិ ឧដុកេសុ។ ធនុសាតិ បេមេន។
 ចត្តន្តិអាទិសុ បរិច្ចាគវសេន ចត្តំ។ មុត្តចាគតាយ មុត្តំ។ អនបេក្ខចិត្តតាយ
 ចិត្តេន ន ឧត្តហិតន្តិ អនុត្តហិតំ។ ខេត្តបមេតិ វិរុហនដ្ឋេន ខេត្តសទិសេ។

អញ្ញតរំ មនោមយន្តិ សុទ្ធាវាសេសុ ឯកំ លាណមនេន និព្វត្តំ នេវកាយំ។
 យថាធិប្បាយោតិ យថាជ្ឈាសយោ។ ឥមិនា កី បុច្ឆតិ? តស្ស កិរ មនុស្សកាលេ

អរហត្តត្ថាយ អដ្ឋាសយោ អហោសិ, តំ បុន្នាមីតិ បុច្ឆតិ។ នេវបុត្តោបិ
អរហត្តំ បត្តតាយ តគ្ស មេ ភគវា យថាធិប្បាយោតិ អាហា។ យត្ថ
យត្ថបបដ្ឋតីតិ តីសុ វា កុលសម្មត្ថីសុ ធនុ វា កាមសគ្គេសុ យត្ថ យត្ថ
ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថ តត្ថ ធិយាយុ យសវា ហោតីតិ។ បញ្ចមំ ចតុក្កនិចាតេ
វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ធុំ។ ធម្មសត្តមានិ ឧត្តានត្ថានេវ។

៨. អលព្ពនីយឋានសុត្តវណ្ណាន

៤៨. អដ្ឋមេ អលព្ពនីយានីតិ អលទ្ធព្ពានិ, ន សក្កាលភិក្ខុំ។ ឋានានីតិ
ការណានិ។ ជរាធម្មំ មា ជីវិតិ យំ មយ្ហំ ជរាសភារំ, តំ មា ជីវតុ។ សេសបទេសុបិ
ឯសេវ នយោ។ នន្ទាទេយ្យាតិ ន រុទ្ធយ្យ។ អព្ពហីតិ នីហរិ។

យតោតិ យស្មី កាលេ។ អាបទាស្មតិ ឧបទ្ធកេសុ។ ន វេជតីតិ ន កម្មតិ
នានុសោចតិ។ អត្ថវិនិច្ឆយញ្ញតិ ការណាត្ថវិនិច្ឆយេ កុសលោ។ បុរាណន្តិ
និព្វិការតាយ ចោរណាកមេវ។ ជប្បេនាតិ វណ្ណាភណនេន។ មន្តេនាតិ
មហានុភាវមន្តបរិវត្តនេន។ សុភាសិតេនាតិ សុភាសិតកថនេន។
អនុប្បទានេនាតិ សតស្ស វា សហស្សស្ស វា ទានេន។ បវេណីយា វាតិ
កុលវំសេន វា, “ឥទំ អម្ពាភំ បវេណីយា អាចិណ្ឌំ, ឥទំ អនាចិណ្ឌ” ត្ថិ ឯវំ
បវេណីកថនេនាតិ អត្តោ។ យថា យថា យត្ថ លកេជ អត្ថន្តិ ឯតេសុ ជប្បាធិសុ
យេន យេន យត្ថ យត្ថ ឋានេ ជរាធម្មានីនំ អជីវណតាធិអត្ថំ លកេយ្យ។ តថា
តថា តត្ថ បរក្កមេយ្យាតិ តេន តេន តស្មី តស្មី ឋានេ បរក្កមំ ករេយ្យ។ កម្មំ
ទទ្ធព្ពន្តិ វដ្តកាមិកម្មំ មយា ចិវំ កត្វា អាយុហិតំ, ស្វាហំ ឥទានិ កិច្ចំ ករោមីតិ ឯវំ
បច្ឆវេក្ខិត្វា អធិវាសេយ្យាតិ។

៩. កោសលសុត្តវណ្ណាន

៤៩. នវមេ ឧបកណ្ណាកេតិ កណ្ណាមូលេ។ ទុម្មនោតិ ទុដ្ឋមនោ។ បត្តក្ខន្ធាតិ
បតិតក្ខន្ធា។ បដ្ឋាយន្តោតិ ចិន្តយន្តោ។ អប្បជីកានោតិ និប្បជីកានោ ហុត្វា។
សេសំ ហេដ្ឋារុត្តនយមេវ។

១០. នាវទសុត្តវណ្ណនា

៥០. ទសមេ អដ្ឋោមុច្ឆិតោតិ អធិឌិមុច្ឆិតោ គិលីត្វា បរិនិដ្ឋបេត្វា
គហណាសភារាយ អតិវេកមុច្ឆាយ តណ្ហាយ សមន្នាគតោ។ មហាទ្វា
រាជានុភាវេនាតិ មហតា រាជានុភាវេន, អដ្ឋារសហិ សេនីហិ បរិវារិតោ
មហតិយា រាជិទ្ធិយា ចាយាសីតិ អត្តោ។ តគ្យាតិ ឯកំសត្ថេ និចាតោ,
ឯកំសេនេវ សោកសល្លហារណោតិ អត្តោ។ ឥតិ រាជា ឥមំ ឌីវាទំ សុត្វា តស្មី
បិតោ ធម្មេន សមេន រដ្ឋំ ការេត្វា សគ្គបរាយណោ អហោសិ។

មុណ្ណារាជវង្គោ បញ្ចមោ។

បឋមបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

(៦) ១. នីវរណាវង្គោ

១. អាវរណសុត្តវណ្ណនា

៥១. ទុតិយស្ស បឋមេ អាវរណាវសេន អាវរណា។ នីវរណាវសេន
នីវរណា។ ចេតោ អដ្ឋារុហន្តីតិ ចេតសោ អដ្ឋារុហា។ វិបស្សនាបញ្ញញ្ច
មគ្គបញ្ញញ្ច ឧប្បត្តិនិវរណាជ្ជេន ទុព្ពលំ ករោន្តីតិ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណា។ យា
វា ឯតេហិ សទ្ធិ វោកិណ្ណា បញ្ញា ឧប្បជ្ជតិ, តំ ទុព្ពលំ ករោន្តីតិបិ បញ្ញាយ

ទុព្ពលីករណា។ អពលាយាតិ បញ្ចនីវរណាបរិយោនទុត្តា អបគតពលាយ។
ឧត្តរំ វា មនុស្សធម្មា អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសន្តិ
នសកុសលកម្មបថសង្ខាតា មនុស្សធម្មា ឧត្តរំ អរិយភារំ កាតុំ សមត្ថំ
ញ្ញាណទស្សនវិសេសំ។ ហារហារិនីតិ ហរិតព្ពំ ហរិតុំ សមត្តា។ នង្គលមុខានីតិ
មាតិកាមុខានិ។ តានិ ហិ នង្គលសិក្ខកត្តា នង្គលេហិ ច ខតត្តា
នង្គលមុខានីតិ វុច្ចន្តិ។

ឯវមេវ ខោតិ ឯត្ថ សោតំ វិយ វិបស្សនាញ្ញាណំ ទដ្ឋព្ពំ, ឧកតោ នង្គលមុខានំ
វិវរណាកាលោវិយ ធនុ ផ្វាវេសុ សំវរស្ស វិស្សជ្ជកាលោ, មជ្ឈេនទិយា
វុក្ខចាទេ កោដ្ឋេត្វា បលាលតិណាមត្តិកាហិ អារវរណោ កតេ ឧទកស្ស
វិក្ខិត្តវិសដព្យាទិណ្ឌាកាលោវិយ បញ្ចហិ នីវរណេហិ បរិយោនទុកាលោ, ឯវំ
អារវរណោ កតេ វិហតវេគស្ស ឧទកស្ស តិណាបលាលាទិនិ បរិកឡិក្ខា សមុទ្ធំ
ចាបុណីតុំ អសមត្ថកាលោវិយ វិបស្សនាញ្ញាណោ ន សញ្ញាកុសលេ វិទ្ធំសេត្វា
និព្ពានសាគរំ ចាបុណីតុំ អសមត្ថកាលោ វេទិតព្ពោ។ សុក្កបក្ខេ
វុត្តវិបល្លាសេន យោជនា កាតព្ពា។ ឥមស្មី សុត្ត វដ្ឋវិវដ្តំ កថិតំ។ ទុតិយំ
ឧត្តានត្ថមេវ។

៣. បដានិយដ្ឋសុត្តវណ្ណានា

៥៣. តតិយេ បដានិយដ្ឋានីតិ បដានំ វុច្ចតិ បទហានភារោ, បដានមស្ស
អត្ថីតិ បដានិយោ, បដានិយស្ស ភិក្ខុនោ អដ្ឋានីតិ បដានិយដ្ឋានិ។ សទ្ធាតិ
សទ្ធាយ សមន្មាគតោ។ សទ្ធា បនេសា អាគមសទ្ធា អធិគមសទ្ធា
ឱកប្បនសទ្ធា បសាទសទ្ធាតិ ចតុត្ថិជា។ តត្ថ សព្ពញ្ញាពោធិសត្តានំ សទ្ធា,
អភិនិហារតោ បដ្ឋាយ អាគតត្តា អាគមសទ្ធា នាម។ អរិយសាវកានំ
បដិវេជន អធិគតត្តា អធិគមសទ្ធា នាម។ ពុទ្ធា ធម្មា សង្ឃាតិ វុត្ត

អលោកាវេន ឡើយនំ ឡើយនំសទ្ធា នាម។ បសាទុប្បត្តិ បសាទសទ្ធា នាម។
ឥធិ ឡើយនំសទ្ធា អធិប្បត្តា។ ពោធិន្តិ ចតុមគ្គញ្ញាណំ។ តំ សុប្បដិវិទ្ធំ
តថាគតេនាតិ សទ្ធិហតិ។ ទេសនាសីសមេវ ចេតំ, ឥមិនា បន អង្គេន តិសុបិ
រតនេសុ សទ្ធា អធិប្បត្តា។ យស្ស ហិ ពុទ្ធាធិសុ បសាទោ ពលវា, តស្ស
បធានវីរីយំ ឥធិតិ។

អប្បាពាធាតិ អរោកោ។ អប្បាតង្គោតិ និទ្ទក្ខោ។ សមវេទាកិនិយាតិ
សមវេទាកិនិយា។ គហាលិយាតិ កម្មជតេជាធាតុយា។ នាតិសីតាយ
នាច្ចុល្លាហយាតិ អតិសីតលគ្គហាលិកោ ហិ សីតភិរុកោ ហោតិ,
អច្ចុល្លាគ្គហាលិកោ ឧល្លាភិរុកោ, តេសំ បធានំ ន ឥធិតិ,
មជ្ឈិមគ្គហាលិកស្ស ឥធិតិ។ តេនាហ - មជ្ឈិមាយ បធានក្ខមាយាតិ។
យថាភូតំ អត្តានំ អវិកត្តាតិ យថាភូតំ អត្តនោ អគុណំ បកាសេតា។
ឧទយត្តកាមិនិយាតិ ឧទយញ្ច អត្តញ្ច គន្ធី បរិច្ឆិន្ទិតុំ សមត្ថាយ។ ឯតេន
បញ្ញាសលក្ខណបរិក្កាហកំ ឧទយព្ពយញ្ញាណំ វុត្តំ។ អរិយាយាតិ
បរិសុទ្ធាយ។ និព្វេធិកាយាតិ អនិព្វេទុបុព្វេ លោកក្ខន្ធានយោ និព្វេជ្ឈិតុំ
សមត្ថាយ។ សម្មា ទុក្ខក្ខយកាមិនិយាតិ តទន្តវសេន កិលេសានំ បហីនត្តា យំ
ទុក្ខំ ឌីយតិ, តស្ស ទុក្ខស្ស ឧយកាមិនិយា។ ឥតិ សព្វេហិបិ ឥមេហិ បទេហិ
វិបស្សនាបញ្ញាវ កថិតា។ ទុប្បញ្ញស្ស ហិ បធានំ ន ឥធិតិ។

៤. សមយសុត្តវណ្ណនា

៥៤. ចតុត្ថេ បធានាយាតិ វីរីយ ករណត្ថាយ។ ន សុករំ ឧញ្ញេន បគ្គហោន
យាបេតុន្តិ ន សក្កា ហោតិ បត្តំ គហេត្វា ឧញ្ញាចរិយាយ យាបេតុំ។ ឥមស្មិម្បិ
សុត្តេ វជ្ជិវជ្ជមេវ កថិតំ។

៥. មាតាបុត្រសុត្រវណ្ណា

៥៥. បញ្ចមេ បរិយាយាយ តិដ្ឋតិ បរិយាទិយិត្វា គហេត្វា ខេបេត្វា តិដ្ឋតិ។
ឧត្តាតិតាតិ ឧទុមាតា។

អសិហាត្ថនាតិ សីសច្ឆេននត្ថាយ អសី អាទាយ អាគតេនាបិ។
បិសាចនាតិ ខាទិតុំ អាគតយក្ខេនាបិ។ អាសីទេតិ យដ្ឋេយ្យ។ មញ្ញនាតិ
មុនុកេន។ កាមាយវុទ្ធានន្តិ កាមាយេន វុទ្ធានំ កឡិកានំ។ កាលំ គតិ
ភវាភវន្តិ វដ្ឋកាលំ គតិញ បុនប្បនត្តវេ ច។ បុរក្ខតាតិ បុរេចារិកា បុរតោ
គតាយេវ។ យេ ច កាមេ បរិញ្ញាយាតិ យេ បណ្ឌិតា ធុរិធម៌ កាមេ តីហិ
បរិញ្ញាហិ បរិជាទិត្វា។ ចរន្តិ អកុតោភយាតិ ឌីណាសវានំ កុតោចិ ភយំ នាម
នត្ថិ, តស្មា តេ អកុតោភយា ហុត្វា ចរន្តិ។ ចារដ្ឋតាតិ ចារំ វុច្ឆតិ និព្វានំ, តំ
ឧបគតា, សច្ចិកត្វា បិតាតិ អត្តោ។ អាសវក្ខយន្តិ អរហត្តំ។ ឥមស្មី សុត្រ
វដ្ឋមេវ កថេត្វា គាថាសុ វដ្ឋិវដ្ឋំ កថិតំ។

៦. ឧបជ្ឈាយសុត្រវណ្ណា

៥៦. ធម្មេ មធុរកជាតោតិ សញ្ញាតគរុកាវោ។ ទិសា ច មេ ន បក្ខាយន្តីតិ
ចតស្សោ ទិសា ច អនុទិសា ច មម្ហំ ន ឧបជ្ឈហន្តីតិ វទិតិ។ ធម្មា ច មំ
នប្បជិកន្តីតិ សមថវិបស្សនាធម្មាបិ មេ ន ឧបជ្ឈហន្តិ។ អនភិរតោ ច ព្រហ្មចរិយំ
ចរាមីតិ ឧក្កល្ហិតោ ហុត្វា ព្រហ្មចរិយវាសំ វសាមិ។ យេន ភគវា
តេនុបសង្កមីតិ តស្ស កថំ សុត្វា “ពុទ្ធវេនេយ្យបុគ្គលោ អយ”ន្តិ តំ ការណំ
ភគវតោ អាហោចតុំ ឧបសង្កមិ។ អវិបស្សកស្ស កុសលានំ ធម្មានន្តិ
កុសលធម្ម អវិបស្សន្តស្ស, អនេសន្តស្ស អគវេសន្តស្សាតិ អត្តោ។
ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានន្តិ សតិបដ្ឋានាទីនំ សត្តតិសធម្មានំ។

៧. អភិណ្ឌាបច្ចវេក្ខិតព្វហំនសុត្តវណ្ណានា

៥៧. សត្តមេ ជរាធម្មោម្ពីតិ ជរាសភារោ អម្ពី។ ជរំ អនតីតោតិ ជរំ
អនតីក្កន្តោ, អន្តោជរាយ ឯវ ចរាមិ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។
កម្មស្សកោតិអាទីសុ កម្មំ មយ្ហំ សកំ អត្តនោ សន្តកន្តិ កម្មស្សកោ អម្ពី។
កម្មស្ស ឆាយាទោតិ កម្មឆាយាទោ, កម្មំ មយ្ហំ ឆាយជ្ជំ សន្តកន្តិ អត្តោ។ កម្មំ
មយ្ហំ យោនិ ការណន្តិ កម្មយោនិ។ កម្មំ មយ្ហំ ពន្ធពតិ កម្មពន្ធ, កម្មញ្ញាតកោតិ
អត្តោ។ កម្មំ មយ្ហំ បដិសរណំ បតិដ្ឋាតិ កម្មបដិសរណោ។ តស្ស ឆាយាទោ
ភវិស្សមីតិ តស្ស កម្មស្ស ឆាយាទោ តេន ទិន្នជលបដិគ្គាហកោ ភវិស្សមីតិ
អត្តោ។ យោព្ពនមទោតិ យោព្ពនំ អារព្ព ឧប្បន្នមទោ។ សេសេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ មគ្គោ សញ្ញាយតីតិ លោកុត្តរមគ្គោ សញ្ញាយតិ។ សំយោជនានិ
សត្តសោ បហ័យន្តីតិ ទស សំយោជនានិ សត្តសោ បហ័យន្តិ។ អនុសយា
ព្យន្តីហោន្តីតិ សត្ត អនុសយា វិភតតន្តា បរិច្ឆិន្នា បរិវដុមា ហោន្តិ។ ឯវមេត្ត
ហេដ្ឋា បញ្ចសុ ហំនេសុ វិបស្សនា កថិតា, ឥមេសុ បញ្ចសុ លោកុត្តរមគ្គោ។

ឥនានិ គាថាហិ ក្កដំ កណ្ណោន្តោ ព្យាធិធម្មាតិអាទិមាហ។ តត្ថ ព្យាត្វា ធម្មំ
និរូបធិន្តិ ឧបដិវហិតំ អរហត្តមគ្គំ ព្យាត្វា។ សព្វេ មទេ អភិភោស្មីតិ សព្វេ ឥមេ
តយោបិ មទេ អធិករី, អតិក្កម្ម ឋិតោស្មីតិ អត្តោ។ នេក្ខម្មំ ទដ្ឋុ ខេមតោតិ
បព្ពដ្ឋុ ខេមតោ ទិស្វា។ តស្ស មេ អហុ ឧស្សាហោ, និព្ពានំ អភិបស្សតោតិ តស្ស
មយ្ហំ និព្ពានំ អភិបស្សន្តស្ស វាយាមោ អហោសិ។ អនិវត្តិ ភវិស្សមីតិ បព្ពដ្ឋតោ
អនិវត្តិកោ ភវិស្សមិ, ព្រហ្មចរិយវាសតោ អនិវត្តិកោ, សព្ពញ្ញតញ្ញាណតោ
អនិវត្តិកោ ភវិស្សមិ។ ព្រហ្មចរិយបរាយណោតិ
មគ្គព្រហ្មចរិយបរាយណោ។ ឥមិនា លោកុត្តរោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ កថិតោតិ។

៨. លិច្ឆិកុមារកសុត្តវណ្ណានា

៥៨. អដ្ឋមេ សង្ខារិ ធន្ធិតិ សជិយានិ អាហេបិតធន្ធិ។ អទ្គសូតិ អទ្គសំសុ។
ភវិស្សន្តិវដ្តិ វឌ្ឍិស្សន្តិវដ្តិរាជានោ។ អចានុភាតិ អវឌ្ឍិស្សន្តិ មានថន្ទា។
បច្ឆាលិយំ វិបត្តិ បច្ឆតោ គន្ធា បិដ្ឋិ ចានេន បហវន្តិ។ វដ្តិកស្សន្តិអាទិសុ វដ្តិ
ភុញ្ញតិ វដ្តិកោ។ បិតរា ធន្តំ សាបតេយ្យំ ភុញ្ញតិ បេត្តនិកោ។ សេនាយ
បតិ វេជ្ជកោតិ សេនាបតិកោ។ តាមតាមណិកស្សន្តិ តាមនំ
តាមណិកស្ស, តាមសាមិកស្សន្តិ អត្ថោ។ បូគតាមណិកស្សន្តិ
គណាវេជ្ជកស្ស។ កុលេសូតិ តេសុ តេសុ កុលេសុ។ បច្ឆេកាធិបត្ថំ ការវន្តិ
បច្ឆេកំ វេជ្ជកដ្ឋានំ ការវន្តិ។ កល្យាណេន មនសា អនុកម្មវន្តិ សុន្ទរេន
ចិត្តេន អនុគ្គណ្ឌវន្តិ។ ខេត្តកម្មន្តសាមន្តសព្វេហារេតិ យេ ច អត្ថនោ
ខេត្តកម្មន្តានំ សាមន្តា អនន្តរក្ខេត្តសាមិនោ, តេ ច វដ្តន្តណ្ឌាហិ
ភូមិប្បមាណគ្នាហកេ សព្វេហារេ ច។ ពលិបដិគ្គាហិកា ទេវតាតិ
កុលប្បវេណីយា អាគតា អារក្ខទេវតា។ សក្ករោតិ តា ទេវតា
អគ្គយាគុកត្តាធិហិ សក្ករោតិ។

កិច្ចករោតិ ឧប្បន្នានំ កិច្ចានំ ការកោ។ យេ ចស្ស អនុជីវិនោតិ យេ ច ឯតំ
ឧបនិស្សាយ ជីវន្តិ។ ឧភិន្នញ្ចោវ អត្ថាយាតិ ឧភិន្នម្បិ ហិតត្ថាយ បដិបន្នោ
ហោតិ អត្ថោ។ បុព្វបេតានន្តិ បរលោកគតានំ។ ទិដ្ឋេ ធម្មេ ច ជីវតន្តិ យេ ច
ទិដ្ឋេ ធម្មេ ជីវន្តិ។ ឥតិ បទទ្ធយេនាបិ អតីតបច្ចុប្បន្នញ្ញាតយោ ទស្សេតិ។
វិត្តិសញ្ញានោតិ តុដ្ឋិជននោ។ យរមាវសន្តិ យរាវាសំ វសន្តោ។ បុដ្ឋោ ហោតិ
បសំសិយោតិ បូជេតញ្ចោ ច បសំសិតញ្ចោ ច ហោតិ តិ។

៩-១០. វុឌ្ឍបព្វជិតសុត្តទ្វយវណ្ណនា

៥៩-៦០. នវមេ និបុណោតិ សន្តោកា សុខុមការណញ្ញា។ អាកប្បសម្បន្នោតិ
សមណាកប្បន សម្បន្នោ។ ធនមេ បទក្ខិណគ្គាហិតិ ទិន្នោវាទំ
បទក្ខិណតោ គណ្ណាន្តោ។ សេសំ សត្តត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

ជីវរណាវគ្គោ បឋមោ។

(៧) ២. សញ្ញាវគ្គោ

១-២. សញ្ញាសុត្តទ្វយវណ្ណាន

៦១-៦២. ធុតិយស្ស បឋមេ មហាប្បលាតិ វិចាកដលេន មហាប្បលា។
វិចាកានិសំសេនេវ មហានិសំសា។ អមតោគធាតិ និព្វានបតិជ្ជា។ សព្វលោកេ
អនភិរតិសញ្ញាតិ សព្វស្មី តេធាតុសន្និវេសេ លោកេ ឧក្កណ្ឌិតស្ស
ឧប្បជ្ឈនកសញ្ញា។ ធុតិយំ ឧត្តានត្ថមេវ។

៣-៤. វឌ្ឍសុត្តទ្វយវណ្ណាន

៦៣-៦៤. តតិយេ វរាទាយីតិ ឧត្តមស្ស វរស្ស អាទាយកោ។ សេសមេត្ត
ចតុត្ថេ ច ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

៥. សាកជ្ជសុត្តវណ្ណាន

៦៥. បញ្ចមេ អលំសាកជ្ជោតិ សាកជ្ជាយ យុត្តោ។ អាគតំ បញ្ចន្តិ បុច្ឆិតំ
បញ្ចំ។ ព្យាកត្តា ហោតីតិ វិស្សន្តិតា ហោតិ។

៦. សាជីវសុត្តវណ្ណាន

៦៦. ធម្មេអលំសាដីវោតិ សាដីវាយ យុត្តោ។ សាដីវោតិ បញ្ញាបុច្ឆនព្វោវ
បញ្ញាវិស្សន្ននព្វា។ សព្វេបិ ហិ សព្វាហ្មចារិនោ បញ្ញំ ឧបជីវន្តិ, តេនេតំ
បញ្ញាបុច្ឆនវិស្សន្ននំ សមាធាជីវតាយ សាដីវោតិ វុត្តំ។ កតំ បញ្ញន្តិ អភិសម្ព័តំ
បញ្ញំ។

៧-១០. បឋមឥទ្ធិចាទសុត្តានិវង្គានា

៦៧-៧០. សត្តមេ ឧស្សោឡិវីតិ អធិមត្តវីរិយំ។ អដ្ឋមេ អត្តនោ ពោធិមណ្ឌោ
បជីវេន្ទ អាគមនឥទ្ធិចាទេ កថេត្វា ឧបរិ អត្តនោវ ធម៌អភិញ្ញា កថេសីតិ។
នវមទសមេសុវិបស្សនា កថិតា។ សេសំ សព្វត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

សញ្ញាវគ្គោ ទុតិយោ។

(៨) ក. យោធាជីវវគ្គោ

១. បឋមចតោវិមុត្តិជលសុត្តវង្គានា

៧១. តតិយស្ស បឋមេ យតោ ខោ, ភិក្ខុវេតិ ហេដ្ឋា វុត្តនយេនវិបស្សនំ
វឌ្ឍេត្វា អរហន្តំ បត្តស្ស ភិក្ខុនោ ឥទានិ វង្គាភណានត្ថំ ឥទំ អារទ្ធិ។ តត្ថ
យតោ ខោតិ យទា ខោ។ ឧត្តិត្ថបលិយោតិ អវិជ្ជាបលិយំ ឧត្តិបិត្វា អបនេត្វា
បិតោ។ សំកិណ្ឌាបរិខោតិ សំសារបរិខំ សំកិរិត្វា វិនាសេត្វា បិតោ។
អព្ពន្ធឿសិកោតិ តណ្ហាសម្ពាតំ ឯសិកាជម្ពំ អព្ពយ្ហ លុញ្ចិត្វា បិតោ។
និរត្តន្តោតិ នីវរណកវាជំ ឧគ្សាដេត្វា បិតោ។ បន្ទុដោ បន្ទុភារោតិ មានទុដព្វា
ខន្ធាភិសម្ព័រ កិលេសភារព្វា ចាតេត្វា ឱតារេត្វា បិតោ។ វិសំយុត្តោតិ វដ្តេន
វិសំយុត្តោ។ សេសំ ចាឡិនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ ឯត្តាវតា ភកវតា មគ្គេន

កិលេសេ ខេបេត្វា និរោធសយនវរកតស្ស និព្វានាម្ពណំ ជលសមាបត្តិ
អប្បេត្វា វិហារតោ ឱណាសវស្ស កាលោ ធស្សិតោ។

យថា ហិ ទ្វេនគរាធិ ឯកំ ចោរនគរំ ឯកំ ខេមនគរំ។ អថ ឯកស្ស
មហាយោធស្ស ឯវំ ភវេយ្យ - “យាវិមំ ចោរនគរំ តិដ្ឋតិ, តាវ ខេមនគរំ
ភយតោ ន មុច្ចតិ, ចោរនគរំ អនគរំ កវិស្សមី” តិ សន្នាហំ កត្វា ខត្តំ គហេត្វា
ចោរនគរំ ឧបសង្កមិត្វា នគរទ្វារេ ឧស្សបិតេ ឯសិកាជម្ពេ ខគ្គេន ធិន្ទិត្វា សទ្ធិ
ទ្វារពាហាហិ កវាជំ ភិទ្ធិត្វា បលិយំ ឧត្តិបិត្វា ចាការំ ភិទ្ធិត្វា បរិទំ វិកិរិត្វា
នគរសោភត្ថាយ ឧស្សិតេ ជដេ ចាតេត្វា នគរំ អគ្គិណាយាបេត្វា ខេមនគរំ
បរិសិត្វា ចាសាទំ អាវុយ្ហ ញាតិគណាបរិវុតោ សុរសភោជនំ ភុញ្ញេយ្យ។ ឯវំ
ចោរនគរំ វិយ សក្កាយោ, ខេមនគរំ វិយ និព្វានំ, មហាយោធាវិយ
យោគាវចរោ។ តស្សេវំ ហោតិ - “យាវ សក្កាយវដ្ឋំ វដ្ឋតិ, តាវ
ទូត្តិសកម្មការណាអដ្ឋនុវតិ រោគបញ្ចវិសតិ មហាភយេហិ បរិមុច្ចនំ នត្ថិ” តិ។
សោ មហាយោធា សន្នាហំ វិយ សីលសន្នាហំ កត្វា បញ្ញាខត្តំ គហេត្វា
ខគ្គេន ឯសិកាជម្ពេ វិយ អរហត្តមគ្គេន តណ្ហាសិកំ លុញ្ចិត្វា, សោ យោធា
សទ្វារពាហា កំ នគរកវាជំ វិយ បញ្ចោរម្ពាគិយសំយោជនអគ្គឡំ ឧគ្សាដេត្វា,
សោ យោធា បលិយំ វិយ អវិជ្ជាបលិយំ ឧត្តិបិត្វា, សោ យោធា ចាការំ
ភិទ្ធិន្តោ បរិទំ វិយ កម្មាភិសន្ធាវំ ភិទ្ធិន្តោ ជាតិសំសារបរិទំ វិកិរិត្វា, សោ
យោធា នគរំ សោភត្ថាយ ឧស្សបិតទ្ធដេ វិយ មានទ្ធដេ ចាតេត្វា
សក្កាយនគរំ យាបេត្វា, សោ យោធា ខេមនគរេ ឧបរិចាសាទេ សុភោជនំ
វិយ កិលេសបរិនិព្វាននគរំ បរិសិត្វា អមតំ និរោធាម្ពណំ ជលសមាបត្តិសុខំ
អនុភវមាធា កាលំ វីតិណមេតិ។

២. ទុតិយចេតោវិមុត្តិជលសុត្តវណ្ណនា

៧២. ធុតិយេ អនិច្ចសញ្ញាតិ ខន្ធបញ្ចកំ ហុត្វា អភាវាការេន អនិច្ចន្តិ
ឧប្បជ្ឈនកសញ្ញា។ អនិច្ច ឧក្ខសញ្ញាតិ យទិន្នំ, តំ បដិប័ធិនាការេន ឧក្ខន្តិ
ឧប្បជ្ឈនកសញ្ញា។ ឧក្ខ អនត្តសញ្ញាតិ យំ ឧក្ខំ, តំ អវសវត្តនាការេន
អនត្តាតិ ឧប្បជ្ឈនកសញ្ញា។ សេសំ ហេដ្ឋា វុត្តនយមេវ។ ឥមេសុ បន ជ្ជីសុបិ
សុត្តេសុ វិបស្សនាជលំ នាម កថិតន្តិ។

៣. បឋមធម្មវិហារីសុត្តវណ្ណនា

៧៣. តតិយេ ទិវសំ អតិនាមេតីតិ ទិវសំ អតិក្កាមេតិ។ វិញ្ញាតិ
បដិសល្លានន្តិ ឯកីការំ វិស្សន្នេតិ។ ទេសេតីតិ កថេតិ បកាសេតិ។
ធម្មបញ្ញត្តិយាតិ ធម្មស្ស បញ្ញាបនាយ។ ធម្មំ បរិយាបុណាតីតិ នវន្តវសេន
ចតុសច្ចធម្មំ បរិយាបុណាតិ វឌ្ឍញ្ញេតិ កថេតិ។ នវិញ្ញាតិ បដិសល្លានន្តិ
ឯកីការំ នវិស្សន្នេតិ។ អនុយុញ្ញាតិ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថន្តិ និយ កជ្ឈត្ត
ចិត្តសមាធិ អាសេវតិ ភាវេតិ, សមថកម្មជ្ជានេ យុត្តប្បយុត្តោ ហោតិ។

ហិតេសិនាតិ ហិតំ ឯសន្តេន។ អនុកម្មកេនាតិ អនុកម្មមាណេន។
អនុកម្មំ ឧទាទាយាតិ អនុកម្មំ ចិត្តេន បរិគ្គហេត្វា, បដិច្ចាតិបិ វុត្តំ ហោតិ។
កតំ វោ តំ មយាតិ តំ មយា ឥមេ បញ្ច បុគ្គលេ ទេសេន្តេន តុម្ហាកំ កតំ។
ឯត្តកមេវ ហិ អនុកម្មកស្ស សត្តុ កិច្ចំ យទិទំ អវិបរីតធម្មទេសនា, ឥតោ បរំ
បន បដិបត្តិ នាម សាវកានំ កិច្ចំ។ តេនាហ - ឯតានិភិក្ខុ វុត្តមូលានិ... បេ....
អម្ហាកំ អនុសាសនីតិ។ តត្ថ ច វុត្តមូលានីតិ ឥមិនា វុត្តមូលសេនាសនំ
ទស្សេតិ។ សុញ្ញាតារាជីតិ ឥមិនា ជនវិវិត្តជ្ជានំ។ ឧភយេនាបិ ច យោគានុរូបំ
សេនាសនមាចិត្តតិ, ធាយន្តំ និយ្យតេតិ។ ឈាយថាតិ អារម្មណ្ឌបនិជ្ឈានេន
អជ្ជតីសារម្មណានិ, លក្ខណ្ឌបនិជ្ឈានេន ច អនិច្ចាទិតោ ខន្ធយតនាទីនិ
ឧបនិជ្ឈាយថ, សមថញ្ជាវិបស្សនញ្ជា វឌ្ឍថាតិ វុត្តំ ហោតិ។ មា បមាទត្តាតិ មា

បមជ្ជិត្ត។ មា បច្ឆាវិប្បជិសារិនោ អហុវត្ថាតិ យេ ហិ បុព្វេ ធម្មា កាលេ
 អាហេត្យកាលេ សត្តសប្បាយាទិសម្បត្តិកាលេ សត្តសម្មុទ្ធិការកាលេ ច
 យោនិសោមនសិការវិវហិតា វត្តិន្ទំ មជ្ឈិមភក្តា ហុត្វា
 សេយ្យសុខមិទ្ធសុខមនុយុត្តា បមជ្ជិត្ត, តេ បច្ឆា ជរា កាលេ រោគ កាលេ
 មរណ កាលេ វិបត្តិ កាលេ សត្ត បរិនិព្វាន កាលេ ច តំ បុព្វេ បមាធិវិហារំ
 អនុស្សវន្តា សប្បជិសន្តិកាល កិរិយញ្ច ភារិយំ សម្បស្សមាធាវិប្បជិសារិនោ
 ហោន្តិ។ តុម្ពេ បន តាទិសា មា អហុវត្ថាតិ ឯតមត្តំ ទស្សន្តោ អាហា - “មា បច្ឆា
 វិប្បជិសារិនោ អហុវត្ថា” តិ។ អយំ វោ អម្ពាភំ អនុសាសនីតិ អយំ អម្ពាភំ
 សន្តិកា “ឈាយថ មា បមាធាត្ថា” តិ តុម្ពាភំ អនុសាសនី, ឡំវា ទោតិ វុត្តំ ហោតិ។

៤. ទុតិយធម្មវិហារីសុត្តវណ្ណា

៧៤. ចតុត្ថេ ឧត្តរិ ចស្ស បញ្ញាយ អត្ថំ នប្បជានាតីតិ តតោ បរិយត្តិតោ
 ឧត្តរិ តស្ស ធម្មស្ស សហវិបស្សនាយ មគ្គបញ្ញាយ អត្ថំ នប្បជានាតិ, ចត្តារិ
 សទ្ធានិ ន បស្សតិ នប្បជិវិជ្ឈតីតិ អត្ថោ។ សេសវា វេសុបិ ឯសេវ នយោ។
 ឯវមេតេសុ ធ្វិសុបិ សុត្តេសុ ពហុស្សុតភិក្ខុ វិបស្សនាភម្មិកោ សោតាបន្នោ
 សកទាគាមី អនាគាមី វិណាសវោតិ ធន ជនា ធម្មវិហារិនោ នាមាតិ វេទិតញ្ច។

៥. បឋមយោធាជីវសុត្តវណ្ណា

៧៥. បញ្ចមេ យោធាជីវាតិ យុទ្ធបជីវិនោ។ រជគ្គន្តិ ហត្ថិអស្សរិនំ
 ចាទប្បហារភិណ្ឌាយ ភូមិយា ឧត្តតំ រជគូន្ទំ។ ន សន្តម្ពតីតិ សន្តម្ពិត្វា ហុតុំ ន
 សក្កោតិ។ សហតិ រជគ្គន្តិ រជគូន្ទំ ទិស្វាបិ អធិវាសេតិ។ ធន រជគ្គន្តិ ហត្ថិអស្សរិនំ
 បិដ្ឋេសុ វា វេសុ វា ឧស្សាបិតានំ ធនានំ អគ្គំ។ ឧស្សារណន្តិ
 ហត្ថិអស្សរថានញ្ចេវ ពលកាយស្ស ច ឧទ្ធាសទ្ធមហាសន្តំ។ សម្បហារេតិ

សមាគមតេ អប្បមត្តកេបិ បហារេ។ ហញ្ញតីតិវិហញ្ញតិវិហាតំ អាបជ្ជតិ។
ព្យាបជ្ជតីតិវិបត្តិ អាបជ្ជតិ, បកតិការំ ជហតិ។ សហតិ សម្មហារន្តិ ទ្វេ តយោ
បហារេ បត្យាបិ សហតិ អធិវាសេតិ។ តមេវ សង្គាមសីសន្តិ តំយេវ
ជយក្ខន្ធាវាជ្ជានំ។ អជ្ឈាវសតីតិ សត្តាហមត្តំ អភិកវិទ្យា អាវសតិ។ កី
ការណា? លទ្ធិបហារានំ បហារជគ្គនត្តញ្ចេវ កតកម្មានំវិសេសំ ព្រាត្យា
ហានន្តរទានត្តញ្ច ឥស្សរិយសុខានុកវនត្តញ្ច។

ឥនានិ យស្មា សត្ត យោធាជីវេហិ កិច្ចំ នត្តិ, ឥមស្មី បន សាសនេ តថាវុបេ
បញ្ច បុគ្គលេ ទស្សេតុំ ឥទំ ឱបម្ពំ អាកតំ។ តស្មា តេ បុគ្គលេ ទស្សេន្តោ ឯវមេវ
ខោតិអាទិមាហា។ តត្ថ សំសីទតីតិ មិច្ឆាវិតក្កស្មី សំសីទតិ អនុប្បវិសតិ។ ន
សក្កោតិ ព្រហ្មចរិយំ សន្ធាវេតុន្តិ ព្រហ្មចរិយវាសំ អនុបច្ឆិដ្ឋមានំ កោបេតុំ ន
សក្កោតិ។ សិក្ខាទុព្ពល្យំ អាវិកត្យាតិ សិក្ខាយ ទុព្ពលភារំ បកាសេត្យា។
កិមស្ស វជគ្គស្មិន្តិ កី តស្ស បុគ្គលស្ស វជគ្គំ នាមាតិ វទតិ។ អភិរូបាតិ
អភិរូបវតី។ ទស្សនីយាតិ ទស្សនយោគ្តា។ ចាសាទិកាតិ ទស្សនេនេវ
ចិត្តប្បសាទាវហា។ បរមាយាតិ ឧត្តមាយ។ វណ្ណាចោក្ខរតាយាតិ សរីរវណ្ណាន
ចេវ អង្គសណ្ឋានេន ច។ ឧបាសតីតិ អវហសតិ។ ឧល្លបតីតិ កថេតិ។
ឧជ្ឈក្សតីតិ ចាលី បហាវិទ្យា មហាហសិតំ ហសតិ។ ឧប្បណ្នាតីតិ
ឧប្បណ្នានកមំ កថេតិ។ អភិនិសីទតីតិ អភិកវិទ្យា សន្តិកេ វា ឯកាសនេ វា
និសីទតិ។ ទុតិយបទេបិ ឯសេវ នយោ។ អជ្ឈាត្ថវតីតិ អវត្ថវតិ។ វិនិវេបេត្យា
វិនិមោចេត្យាតិ គហិតជ្ជានតោ តស្ស ហត្ថំ វិនិព្វេបេត្យា ចេវ មោចេត្យា ច។
សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវាតិ។ ឥមស្មី សុត្តេ វដ្ឋវិវដ្តំ កថិតំ។

៦. ទុតិយយោធាជីវសុត្តវណ្ណាន

៧៦. ឆដ្ឋេអសិចម្ពំ គហេត្វាតិ អសិញ្ច ចម្ពញ្ច គហេត្វា។ ធនុកលាបំ
សន្និធម្មិក្វាតិ ធនុញ្ច សរកលាបញ្ច សន្និធម្មិក្វា។ វិយុទ្ធគ្និ យុទ្ធសន្និវេសវេសេន
បិតំ។ សង្គាមំ ឡិក្កតតិ មហាយុទ្ធី ឡិក្កតតិ។ ឧស្សហតិ វាយមតិ ឧស្សហញ្ច
វាយាមញ្ច ករោតិ។ ហនន្តិ ឃាតេន្តិ។ បរិយាចាទេន្តិ បរិយាចាទយន្តិ។
ឧបលិក្ខន្តិ វិជ្ឈន្តិ។ អបនេន្តិ សកសេនំ គហេត្វា គច្ឆន្តិ។ អបនេត្វា
ញាតកានំ នេន្តិ សកសេនំ នេត្វា តតោ ញាតកានំ សន្តិកំ នេន្តិ។
និយមាធាតិ អត្តនោ គេហំ វា សេសញ្ញាតិសន្តិកំ វា និយមាធា។ ឧបជ្ជហន្តិ
បរិចរន្តិ បហារសោធនវណាកប្បនាធិនិ ករោត្តា ជគ្គន្តិ គោបយន្តិ។

អរក្ខិតេនេវ កាយេនាតិ អរក្ខិតេន កាយទ្វារេន។ អរក្ខិតាយ វាចាយាតិ
អរក្ខិតេន វចិទ្វារេន។ អរក្ខិតេន ចិត្តេនាតិ អរក្ខិតេន មនោទ្វារេន។
អនុបដ្ឋិតាយ សតិយាតិ សតី សុបដ្ឋិតំ អកក្វា។ អសំរុតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិតិ
មនច្ឆដ្ឋេហិ ឥន្ទ្រិយេហិ អបិហិតេហិ អគោបិតេហិ។ រាគោ ចិត្តំ អនុទ្ធីសេតិ
រាគោ ឧប្បជ្ជមាធាវ សមថិវិបស្សនាចិត្តំ ជំសេតិ, ទូរេ ឱបតិ។
រាគបរិយុដ្ឋិតោម្ហិ, អាវុសោ, រាគបរេតោតិ អហំ, អាវុសោ, រាគេន រត្តោ, រាគេន
អនុគតោ។

អដ្ឋិកត្ថលូបមាតិអាធិសុ អដ្ឋិកត្ថលូបមា អប្បស្សនដ្ឋេន។ មំសបេសូបមា
ពហុសាធារណដ្ឋេន។ តិណ្ហក្ខបមា អនុទហនដ្ឋេន។ អដ្ឋារកាសូបមា
មហាភិកាបដ្ឋេន។ សុបិនក្ខបមា ឥត្តបច្ចុបដ្ឋានដ្ឋេន។ យាចិតក្ខបមា
តាវកាលិកដ្ឋេន។ រុក្ខត្ថលូបមា សព្វត្ថបច្ចុបលិកញ្ញនដ្ឋេន។ អសិស្សនូបមា
អធិកុដ្ឋនដ្ឋេន។ សត្តិសូលូបមា វិនិវិជ្ឈនដ្ឋេន។ សប្បសិរូបមា
សាសន្តិសប្បដិកយដ្ឋេន។ ឧស្សហិស្សមីតិ ឧស្សហំ ករិស្សមិ។
ធារយិស្សមីតិ សមណការំ ធារយិស្សមិ។ អភិរមិស្សមីតិ អភិរតិ

ឧប្បាទេស្យាមិ ន ឧក្កល្លាស្យាមិ។ សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវ។ ឥមស្មី សុត្ត
វដ្តវិវដ្តំ កថិតន្តិ។

៧. បឋមអនាគតកាយសុត្តវណ្ណា

៧៧. សត្តមេ អារញ្ញកេនាតិ អារញ្ញវាសិនា។ អប្បត្ថស្យាតិ អសម្បត្ថស្យ
លាណិបស្យនាមគ្គដលប្បភេទស្យ វិសេសស្យ បត្តិយា។ សេសបទេសុបិ
ឯសេវ នយោ។ សោ មមស្យ អន្តរាយោតិ សោ មម ជីវិតន្តរាយោ ច
ព្រហ្មចរិយន្តរាយោ ច, បុទុជ្ជនកាលកិរិយំ ករោន្តស្យ សគ្គន្តរាយោ ច
មគ្គន្តរាយោ ច ភវេយ្យ។ ហន្តាតិ វស្សគ្គត្ថេ និចាតោ។ វិរិយំ អារកាមីតិ
ធុរិយម្បិ វិរិយំ ករោមិ។ សត្តកាតិ សត្តំ វិយ សន្និពន្ធនច្ឆេទកវាតា។ វាឡេហិ
កក្ខេហិ។ មាលាវេហិ ចោរេហិ។ កតកម្មេហិ វា អកតកម្មេហិ វាតិ ឯត្ថ
ចោរិកំ កត្វា និក្ខត្តា កតកម្មា នាម, ចោរិកំ កាតុំ គប្បត្តា អកតកម្មា នាម។
តត្ថ កតកម្មា កម្មស្យ និប្បន្នត្ថា សត្តានំ គលលោហិតំ គហេត្វា ទេវតានំ
ពលី ករោន្តិ, អកតកម្មា “ឯវំ នោ កម្មំ និប្បជ្ជិស្សតិ” តិ បឋមតវំ ករោន្តិ។ ឥទំ
សន្ធាយ តេ មំ ជីវិតា វោរោបេយ្យន្តិ វុត្តំ។ វាឡា អមនុស្សាតិ កក្ខុឡា ធុដ្ឋា
យក្ខាទយោ អមនុស្សា។

៨. ធុតិយអនាគតកាយសុត្តវណ្ណា

៧៨. អដ្ឋមេ បុរា មំ សោ ធម្មោ អាគច្ឆតិ យាវ សោ ធម្មោ មំ ន ឧបគច្ឆតិ,
តាវ អហំ បុរេតរមេវ វិរិយំ អារកាមីតិ អត្ថោ។ ឪរោទកិក្ខតាតិ ឪរោទកំ វិយ
ក្ខតា ឯកីការំ ឧបគតា។ បិយចក្ខុហិ មេត្តចក្ខុហិ។

៩. តតិយអនាគតកាយសុត្តវណ្ណា

៧៩. នវមេ ធម្មសន្នោសាវិនយសន្នោសោតិ ធម្មសន្នោសេន
វិនយសន្នោសោ ហោតិ។ កថំ បន ធម្មស្មី ទុស្សន្តេវិនយោ ទុស្សតិ នាម?
សមថវិបស្សនាធម្មេសុ គត្តំ អគ្គណ្ណាន្តេសុ បញ្ចវិជេនវិនយោ ន ហោតិ, ឯវំ ធម្មេ
ទុស្សន្តេវិនយោ ទុស្សតិ។ ទុស្សីលស្ស បន សំវវិនយោ នាម ន ហោតិ, តស្មី
អសតិ សមថវិបស្សនា គត្តំ ន គណ្ណាតិ។ ឯវំ វិនយសន្នោសេនបិ
ធម្មសន្នោសោ វេទិតត្តោ។ អភិធម្មកថន្តិ សីលាទិឧត្តមធម្មកថំ។ វេទល្អកថន្តិ
វេទបដិសំយុត្តំ ញ្ញាណមិស្សកកថំ។ កណ្ណាធម្មំ ឌីក្កមមាណាតិ រន្ធកវេសិតាយ
ឧចារម្ហបរិយេសនវសេន កាឡិកធម្មំ ឌីក្កមមាណា។ អបិច ទុដ្ឋចិត្តេន បុគ្គលំ
យដ្ឋេន្តាបិ តំ កណ្ណាធម្មំ អត្ថនោ ធម្មាន្តាបិ លាភសក្ការត្ថំ កថេន្តាបិ កណ្ណាធម្មំ
ឌីក្កមន្តិយេវ។

គម្ពីរាតិ ចាឡិគម្ពីរា។ គម្ពីរត្ថាតិ អត្ថគម្ពីរា។ លោកុត្តរាតិ
លោកុត្តរធម្មធិបកា។ សុញ្ញតាបដិសំយុត្តាតិ
ខន្ធជាតុអាយតនបច្ចយាការបដិសំយុត្តា។ ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបជ្ឈបេស្សន្តិ
ជាននត្ថាយ ចិត្តំ ន បេស្សន្តិ។ ឧត្តហោតត្ថំ បរិយាបុណ្ហតព្ពន្ធិ ឧត្តហោតព្ពេ ច
វុឡញ្ញេតព្ពេ ច។ កវីតាតិ សីលោកាទិពន្ធនវសេន កវីហិ កតា។ កាវេយ្យាតិ
តស្សេវ វេវចនំ។ ពាហិរកាតិ សាសនតោ ពាហិទ្វា បីតា។ សាវកភាសិតាតិ
ពាហិរសាវកេហិ ភាសិតា។ សេសមេត្ត ហេដ្ឋា វុត្តនយត្ថា សុវិញ្ញេយ្យត្ថា ច
ឧត្តានត្ថមេវ។

១០. បតុត្តអនាគតកយសុត្តវណ្ណាណ

៨០. ធនមេ កល្យាណកាមាតិ សុន្ទរកាមា។ រសត្ថានីតិ ឧត្តមរសានិ។
សំសជ្ជាវិហរិស្សន្តិ បញ្ចវិជេន សំសគ្គេន សំសជ្ជាវិហរិស្សន្តិ។
សន្និធិការបរិភោគន្តិ សន្និធិកតស្ស បរិភោគំ។ ឌីឡារិកម្មិ និមិត្តន្តិ ឯត្ថ បថវិ

ខណៈឆ្នោច ខណៈហ័តិ អាណាបេឆ្នោច បឋមីយំ ឡឡាវិកំ និមិត្តំ ករោតិ នាម។
តិណកដ្ឋសាខាបលាសំ ជិន្ទឆ្នោច ជិន្ទាតិ អាណាបេឆ្នោច ហរិតគ្គ ឡឡាវិកំ
និមិត្តំ ករោតិ នាម។ អាជីវត្ថាយ បណ្ណានិវាបអាទិនិ កាហាបេឆ្នោ ដលានិ
ឡិចិនន្តេវា ឡិចិនាបេន្តេវា វត្ថុត្ថមេវ នត្ថិ។ ឥមេសុ ចតុសុ សុត្ថសុ សត្តារា
សាសនេ វុទ្ធិបរិហានិ កថិតាតិ។

យោធាជីវវគ្គោ តតិយោ។

(៩) ២. ថេរវគ្គោ

១. រជនីយសុត្តវណ្ណាន

៨១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ រជនីយេស្វតិ រាគស្ស បច្ឆយេសុ អារម្មណេសុ។
សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។

២. វិភាគសុត្តវណ្ណាន

៨២. ទុតិយេ មក្ខតិ គុណមក្ខកោ។ បឡាសីតិ យុគក្តាហលក្ខណេ
បឡាសេន សមន្នាគតោ។

៣. កុហកសុត្តវណ្ណាន

៨៣. តតិយេ កុហកោតិ តីហិ កុហនវត្ថុហិ សមន្នាគតោ។ លបកោតិ
លាភសន្និស្សិតាយ លបនាយ សមន្នាគតោ។ នេមិត្តិកោតិ
និមិត្តកិរិយការកោ។ និប្បសិកោតិ និប្បសនកតាយ សមន្នាគតោ។
លាភេន ច លាភំ និជិតីសិតាតិ លាភេន លាភគវេសកោ។ សុក្កបក្ខោ
វុត្ថវិបល្លាសវសេន វេទិតញ្ចោ។ ចតុត្ថំ ឧត្តានមេវ។

៥. អក្ខរមសុត្តន្តវណ្ណានា

៨៥. បញ្ចមេ អក្ខមោ ហោតិ រូចានន្តិ រូចាវម្ពណានំ អននិវាសកោ ហោតិ,
តទាវម្ពណេហិ វាគាទីហិ អភិភុយ្យតិ។ ឯសេវ នយោ សព្ពត្ថ។

៦. បដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តសុត្តន្តវណ្ណានា

៨៦. ធម្មេ អត្ថបដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តោតិ បញ្ចសុ អត្ថេសុ បភេទគតំ ញ្ញាណំ
បត្តោ។ ធម្មបដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តោតិ ចតុត្ថំធម្មេ បភេទគតំ ញ្ញាណំ បត្តោ។
និរុត្តិបដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តោតិ ធម្មនិរុត្តិសុ បភេទគតំ ញ្ញាណំ បត្តោ។
បដិភានបដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តោតិ តេសុ តីសុ ញ្ញាណេសុ បភេទគតំ ញ្ញាណំ
បត្តោ។ សោ បន តានិ តីណិ ញ្ញាណានេវ ជាតាតិ, ន តេសំ កិច្ចំ ករោតិ។
ឧទ្ធវាវចានីតិ មហន្តុទុក្ខកាធិ។ កីករណីយានីតិ វេទិតញ្ញាធិ។

៧. សីលវន្តសុត្តន្តវណ្ណានា

៨៧. សត្តមំ ឧត្តានត្ថមេវ។ សីលំ បនេត្ថ ខីណាសវសីលមេវ, ពាហុសច្ចម្បិ
ខីណាសវពាហុសច្ចមេវ, វាចាបិ ខីណាសវស្ស កល្យាណាវាចាវ, ឈានានិបិ
កិរិយជ្ឈានានេវ កថិតានីតិ វេទិតញ្ញាធិ។

៨. វេរសុត្តន្តវណ្ណានា

៨៨. អជ្ឈមេ វេរោតិ ជីវការវប្បត្តោ។ វត្ថញ្ញាតិ បព្ពជិតទិវសតោ បជ្ជាយ
អតិក្កន្ធានំ ពហុនំ វត្ថិនំ ញ្ញាតា។ ញ្ញាតោតិ បញ្ញាតោ ចាកដោ។ យសស្សីតិ
យសនិស្សិតោ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោតិ អយាថាវទិដ្ឋិកោ។ សទ្ធម្មា វុដ្ឋាបេត្វាតិ
ទសកុសលកម្មបថធម្មតោ វុដ្ឋាបេត្វា។ អសទ្ធម្មេ បតិដ្ឋាបេតីតិ
អកុសលកម្មបថេសុ បតិដ្ឋាបេតិ។

៩. បឋមសេខសុត្តន្តបិដក

៨៩. នវមេ សេខស្សនិកាយំ សិក្ខកស្ស សករណីយស្ស។ បរិហានយាតិ
ឧបរិគុណេហិ បរិហានត្ថាយ។ កម្មារាមតាតិ នវកម្មេ រមនកកាវោ។
ភស្សារាមតាតិ អាហាបសល្លាបេ រមនកកាវោ។ និទ្ធារាមតាតិ និទ្ធាយនេ
រមនកកាវោ។ សង្កណិការាមតាតិ គណសង្កណិកាយ រមនកកាវោ។
យថាវិមុត្តំ ចិត្តំ ន បច្ចវេក្ខតីតិ យថា យំ ចិត្តំ វិមុត្តំ, យេ ច ទោសា បបីនា,
គុណា ច បដិលទ្ធា, តេ បច្ចវេក្ខត្វា ឧបរិគុណបដិលាភាយ វាយាមំ ន
ករោតីតិ អត្តោ។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្តេ សត្តន្ធិ សេខានំ ឧបរិគុណេហិ
បរិហានិការណាញ វុទ្ធិការណាញ កថិតំ។ យញ្ច នាម សេខស្ស
បរិហានការណំ, តំ បុគ្គលស្ស បឋមមេវ ហោតីតិ។

១០. ទុតិយសេខសុត្តន្តបិដក

៩០. ទសមេ វិយត្តាតិ ព្យត្តា ធរកោ។ កីករណីយេស្វតិ ឥតិ កត្តត្ថេសុ។
ចេតោសមថន្តិ សមាធិកម្មជ្ជានំ។ អនុលោមិកេនាតិ សាសនស្ស
អនុច្ឆរិកេន។ អតិកាលេនាតិ អតិចាតោវ។ អតិទិវាតិ ទិវា វុច្ឆតិ មជ្ឈន្តិកោ,
តំ អតិក្កមិត្វា។ អាភិសល្លេខិកាតិ អតិវិយ កិលេសសល្លេខិកា។
ចេតោវិវរណសប្បាយាតិ ចិត្តវិវរណសម្ពាតានំ សមថវិបស្សនានំ សប្បាយា។
អប្បិច្ឆកថាតិ អប្បិច្ឆា ហោថាតិ កថនកថា។ សន្តដ្ឋកថាតិ ចត្វាហិ បច្ចយេហិ
សន្តដ្ឋា ហោថាតិ កថនកថា។ បរិវេកកថាតិ តីហិ វិវេកេហិ វិវិត្តា ហោថាតិ
កថនកថា។ អសំសគ្គកថាតិ បញ្ចវិជេន សំសគ្គេន អសំសដ្ឋា ហោថាតិ
កថនកថា។ វិរិយាម្កកថាតិ ធុរិយំ វិរិយំ អារកថាតិ កថនកថា។
សីលកថាធិសុ សីលំ អារត្ត កថា សីលកថា។ សមាធិ អារត្ត, បញ្ចំ អារត្ត,
បញ្ចវិជំ វិមុត្តិ អារត្ត, ឯក្ខន្ធវិសតិបច្ចវេក្ខណសម្ពាតំ វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនំ

អារត្ត កថាវិមុត្តិញ្ញាណទស្សនកថា។ ននិកាមលាភីតិអាទីសុ ន
ឥច្ឆិតិច្ឆិតលាភី, ទុក្ខលាភី នវិបុលលាភីតិ អត្ថោ។ សេសំ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

ថេរវគ្គោ ចតុត្ថោ។

(១០) ៥. កកុជវគ្គោ

១-២. សម្មទានុត្តរុយវណ្ណានា

៩១-៩២. បញ្ចមស្ស បឋមេ បញ្ច សម្មទាន មិស្សិកា កថិតា។ ទុតិយេ បុរិមា
ចតុស្សោ មិស្សិកា, បញ្ចមី លោកិការ។

៣. ព្យាករណសុត្តរវណ្ណានា

៩៣. តតិយេ អញ្ញាព្យាករណានីតិ អរហន្តព្យាករណានិ។ មន្ទុត្តាតិ
មន្ទុកាវេន អញ្ញាលោន។ មោម្មហត្ថាតិ អតិម្ពន្ធាកាវេន។ អញ្ញំ ព្យាករោតីតិ
អរហន្តំ បត្តោស្មីតិ កថេតិ។ ឥន្ទ្រាបកតោតិ ឥន្ទ្រាយ អភិក្ខុតោ។
អធិមាទេនាតិ អធិគតមាទេន។ សម្មទេវាតិ ហេតុនា នយេន ការណេន។

៤-៥. ជាសុវិហារសុត្តាទិវណ្ណានា

៩៤-៩៥. ចតុត្ថេ ជាសុវិហារាតិ សុខវិហារា។ បញ្ចមេ អកុប្បន្តិ អរហន្តំ។

៦. សុត្តជរសុត្តរវណ្ណានា

៩៦. ធម្មេ អប្បជ្ជោតិ អប្បសមារម្ភោ។ អប្បកិច្ចោតិ អប្បករណីយោ។
សុករោតិ សុខេន ភវិតញ្ញោ សុចោសោ។ សុសន្តោសោតិ តីហិ សន្តោសេហិ សុដ្ឋុ
សន្តោសោ។ ជីវិតបរិក្ខារេសូតិ ជីវិតសម្ភារេសុ។ អប្បាហារោតិ មន្ទាហារោ។

អនោធិកត្តន្តិន ឌឌធិកភាវំ អមហាគ្យសភាវំ អនុយុត្តោ។ អប្បមិទ្ធាតិន ធិ
ពហុនិទ្ធា។ សត្តមជ្ឈមាធិ ឌត្តានត្តានិ។

៩. សីហសុត្តន្តបិដក

៩៩. នវមេ សក្កច្ចញ្ញោ ទេតិ នោ អសក្កច្ចន្តិ អនវញ្ញាយ អវិវជ្ឈិត្វា ទេតិ,
នោ អវញ្ញាយ វិវជ្ឈិត្វា។ មា មេ យោគ្គបថោ នស្សាតិ មយា កតយោគ្គបថោ
មយ្ហំ មា នស្សតុ, “ឯកោ សីហោ ឌជ្ឈាយ ពិទ្ធាវំ បហរន្តោ វិវជ្ឈិត្វា បហរី”តិ
ឯវំ វត្តារោ មា ហោន្តតិ អត្តោ។ អន្តការនេសាទានន្តិ ឯត្ថ អន្តំ វុច្ចតិ យវភត្តំ, តំ
ភារោ ឯតេសន្តិ អន្តការា។ យាចកានំ ឯតំ នាមំ។ នេសាទា វុច្ចន្តិ សាកុណិកា។
តតិ សត្តបច្ឆិមាយ កោជិយា ឯតេសំ យាចកនេសាទានម្បិ សក្កច្ចមេវ
នេសេតិ។

១០. កកុដយេវសុត្តន្តបិដក

១០០. ធនមេ អត្តការបដិលាភោតិ សវីរបដិលាភោ។ ទ្វេ វា តីណិ វា
មាគធកានិ កាមក្ខេត្តានិ ឯត្ថ មាគធិកំ កាមក្ខេត្តំ អត្តិ ខុទ្ទកំ, អត្តិ មជ្ឈិមំ,
អត្តិ មហន្តំ។ ខុទ្ទកំ កាមក្ខេត្តំ ឥតោ ចត្តាលីសំ ឌសភានិ, ឥតោ ចត្តាលីសន្តិ
គារុតំ ហោតិ, មជ្ឈិមំ ឥតោ គារុតំ, ឥតោ គារុតន្តិ អឃ្មយោជនំ ហោតិ, មហន្តំ
ឥតោ ទិយឃ្មគារុតំ, ឥតោ ទិយឃ្មគារុតន្តិ តិគារុតំ ហោតិ។ តេសុ ខុទ្ទកេន
កាមក្ខេត្តេន តីណិ, ខុទ្ទកេន ច មជ្ឈិមេន ច ទ្វេ កាមក្ខេត្តានិ តស្ស
អត្តការោ។ តិគារុតញ្ញិស្ស សវីរំ។ បរិហរិស្សមីតិ បដិជគ្គិស្សមិ
គោបយិស្សមិ។ វក្ខេស្សតន្តិ វក្ខេស្ស ឯតំ។ មោយបុរិសោតិ តុច្ឆបុរិសោ។
នាស្សស្សាតិន ឯតស្ស ភវេយ្យ។ សមុទាចវេយ្យមាតិ កថេយ្យម។
សម្មន្ទតីតិ សម្មានំ ករោតិ។ យំ តុមោ ករិស្សតិ តុមោវ តេន បញ្ញាយិស្សតីតិ

យំ ឯស ករិស្សតិ, ឯសោវ តេន កម្មេន ចាកដោ ករិស្សតិ។ សេសំ សត្តត្ថ
ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

កកុជវគ្គោ បញ្ចមោ។

ធុតិយបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

៣. តតិយបណ្ណាសកំ

(១១) ១. ជាសុវិហារវគ្គោ

១. សារជ្ជសុត្តវណ្ណាន

១០១. តតិយស្ស បឋមេ វេសារជ្ជករណាតិ វិសារទភាវាវហា។ សារជ្ជំ
ហោតីតិ នោមនស្សំ ហោតិ។

២. ឧស្សង្គិកសុត្តវណ្ណាន

១០២. ធុតិយេ ឧស្សង្គិកបរិសង្ក្កិតោតិ ឧស្សង្គិកោ ច បរិសង្ក្កិតោ ច។ អបិ
អកុប្បធម្មាបីតិ អបិ អកុប្បធម្មា ជីណាសវោ សមាធាបិ បរេហិ
ចាបភិក្ខុហិ ឧស្សង្គិកបរិសង្ក្កិតោ ហោតីតិ អត្ថោ។ វេសិយាគោចរោតិអាទីសុ
វេសិយាវុច្ឆន្តិរូបបដិវិធិយោ, តា គោចរោ អស្សាតិ វេសិយាគោចរោ, តាសំ
គេហំ អភិណ្ឌាគមនោតិ អត្ថោ។ សេសបទេសុបិ ឯសោវ នយោ។ តត្ថ បន
វិធជាតិ មតបតិកា។ ដុល្លកុមារិកាតិ មហាល្លិកកុមារិកាយោ។

៣. មហាចោរសុត្តវណ្ណាន

១០៣. ឥតិយេ ឥតោ កោគេន បដិសន្តិស្សមីតិ ឥតោ មម
សាបតេយ្យតោ ភោគំ គហេត្វា តេន បដិសន្តារំ ករិស្សមិ, តស្ស ច មម ច
អន្តរំ បិទហិស្សមីតិ អត្ថោ។ គហាណានីតិ បរសន្តកានំ ភណ្ឌានំ គហាណានិ។
គុយ្ហមន្តាតិ គុហិតព្ពមន្តា។ អន្តគ្គាហិកាយាតិ សស្សតំ វា ឧច្ឆេទំ វា គហេត្វា
បិតាយ។ សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវ។ ចតុត្ថេ សព្វំ ហេដ្ឋា វុត្តនយមេវ។

៥. ជាសុវិហារសុត្តវណ្ណាន

១០៥. បញ្ចមេ មេត្តំ កាយកម្មន្តិ មេត្តចិត្តេន បរត្ថិតំ កាយកម្មំ។ អរិ ចេវ
រហោ ចាតិ សម្មុទេ ចេវ បរម្មុទេ ច។ ឥតរេសុបិ ឯសេវ នយោ។ យានិ តានិ
សីលានីតិអាទិ ចតុចារិសុទ្ធិសីលវសេន វុត្តំ។ សមាធិសំវត្ថនិកានីតិ
មគ្គសមាធិជលសមាធិនិព្ពត្តកានិ។ សីលសាមញ្ញកតោតិ សមាធិសីលតំ
គតោ, ឯកសធិសីលោ ហុត្វាតិ អត្ថោ។ តក្ករស្សាតិ យោ នំ ករោតិ, តស្ស។
ឥតិ ឥមស្មី សុត្ថេ សីលំ មិស្សកំ កចិតំ, ទិដ្ឋិវិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិតិ។

៦. អានន្ទសុត្តវណ្ណាន

១០៦. ធរដ្ឋ នោ ច បរំ អធិសីលេ សម្បវត្តា ហោតីតិ បរំ សីលភារេន ន
គរហាតិ ន ឧបវេទិតិ។ អត្តានុបេក្ខិតិ អត្តនោវ កតាកតំ ជាននវសេន អត្តានំ
អនុបេក្ខិតា។ នោ បរានុបេក្ខិតិ បរស្ស កតាកតេសុ អព្យាវដោ។
អបញ្ញាតោតិ អចាកដោ អប្បបុញ្ញោ។ អបញ្ញាតកេនាតិ អបញ្ញាតភារេន
អចាកដតាយ មន្តបុញ្ញតាយ។ នោ បរិតស្សតីតិ បរិតាសំ នាបដ្ឋិតិ។ ឥតិ
ឥមស្មី សុត្ថេ ឱណាសវោវ កចិតោ។

៧-៨. សីលសុត្តានិវណ្ណាន

១០៧-១០៨. សត្វមេ សីលសមាធិបញ្ញា មិស្សិកា កដិកា, វិមុត្តិ
អរហត្តជលំ, វិមុត្តិញ្ញាណទស្សនំ បច្ចវេក្ខណញ្ញាណំ លោកិយមេវ។
អដ្ឋមេបិ ឯសេវ នយោ។ បច្ចវេក្ខណញ្ញាណំ បនេត្ត អសេខស្ស បវត្តត្តា
អសេខន្តិ វុត្តំ។

៩-១០. ចាតុទ្ធិសសុត្តាធិវណ្ណា

១០៩-១១០. នវមេ ចាតុទ្ធិសោតិ ចត្វសុ ទិសាសុ អប្បដិហតចារោ។
ឥមស្មិម្បិ សុត្ត ខីណាសវោវ កដិកោ។ ទសមេ អលន្តិយុត្តោ។ ឥធាបិ
ខីណាសវោវ កដិកោ។

ជាសុវិហារវគ្គោ បឋមោ។

(១២) ២. អន្ធកវិទ្យវគ្គោ

១. កុល្លបកសុត្តវណ្ណា

១១១. ធុតិយស្ស បឋមេ អសន្តវិស្សាសីតិ អត្តនា សទ្ធិ សន្តំ អករោន្តេសុ
វិស្សាសំ អនាបជ្ជេន្តេសុយេវ វិស្សាសំ ករោតិ។ អនិស្សវិកប្បីតិ អនិស្សរោវ
សមាធា “ឥមំ ទេវ, ឥមំ គណ្ណាថា”តិ ឥស្សរោវិយ វិកប្បេតិ។ វិស្សជ្ជបសេវីតិ
វិស្សជ្ជានិ ភិន្នកុលានិ យជនត្ថាយ ឧបសេវតិ។ ឧបកណ្ណាកជប្បីតិ កណ្ណាមូលេ
មន្តំ គណ្ណាតិ។ សុក្កបក្ខោ វុត្តវិបរិយាយេន វេទិតញោ។

២. បដ្ឋាសមណសុត្តវណ្ណា

១១២. ធុតិយេ បត្តបរិយាបន្នំ ន គណ្ណាតីតិ ឧបជ្ឈាយេ និវត្តិត្វា បិតេ
អត្តនោ តុច្ឆបត្តំ ទត្វា តស្ស បត្តំ ន គណ្ណាតិ, តតោ វា ទីយមាណំ ន គណ្ណាតិ។

ន ជំរាវេតីតិ ៩ទំ វេចនំ អាបត្តិវីតិក្កមវេចនំ នាមាតិ ន ជាតាតិ។ ញត្វា វាបិ,
“ភន្តេ, ឯវេរុបំ នាម វត្ថុំ ន វដ្ឋតិ” តិ ន ជំរាវេតិ។ កថំ ឱចាតេតីតិ តស្ស កថំ
ភិទ្ធិត្វា អត្តនោ កថំ បវេសេតិ។ ជឡោតិ ជខោ។ ឯឡមូគោតិ
បគ្បវិតខេឡមុខោ។ តតិយំ ឧត្តានមេវ។

៤. អន្ធករិទ្ធសុត្តវណ្ណាន

១១៤. ចតុត្ថេ សីលវា ហោថាតិ សីលវន្តា ហោថ។ អារក្ខសតិ នោតិ
ធូររក្ខិកាយ សតិយា សមន្នាគតា។ និបក្កសតិ នោតិ ធូររក្ខនកេនេ
ញាលោន សមន្នាគតស្សតិ នោ។ សតារក្ខេន ចេតសា សមន្នាគតាតិ
សតារក្ខេន ចិត្តេន សមន្នាគតា។ អប្បកស្សាតិ អប្បកថា។ សម្មាទិដ្ឋិកាតិ
កម្មស្សកតជ្ឈានវិបស្សនាមគ្គ-ជលវសេន បញ្ចវិធាយ សម្មាទិដ្ឋិយា
សមន្នាគតា។ អបិច បច្ចវេក្ខណញ្ញាលាម្បិ សម្មាទិដ្ឋិយេវាតិ វេទិតញ្ញា។

៥. មច្ឆរិទ្ធសុត្តវណ្ណាន

១១៥. បញ្ចមេ អាវាសមច្ឆរិទ្ធិតិ អាវាសំ មច្ឆរាយតិ, តត្ថ អញ្ញេសំ វាសំ ន
សហតិ។ កុលមច្ឆរិទ្ធិតិ ឧបជ្ឈាកកុលំ មច្ឆរាយតិ, អញ្ញេសំ តត្ថ ឧបសង្កមនំ ន
សហតិ។ លាភមច្ឆរិទ្ធិតិ លាភំ មច្ឆរាយតិ, អញ្ញេសំ តំ ឧប្បជ្ឈន្តំ ន សហតិ។
វណ្ណមច្ឆរិទ្ធិតិ គុណំ មច្ឆរាយតិ, អញ្ញេសំ គុណកថំ ន សហតិ។ ធម្មមច្ឆរិទ្ធិតិ
បរិយត្តិធម្មំ មច្ឆរាយតិ, អញ្ញេសំ ធាតុំ ន ឥច្ឆតិ។

៦-៧. វណ្ណានសុត្តាទិវណ្ណាន

១១៦-១១៧. ឆដ្ឋេ សទ្ធាទេយ្យំវិនិច្ឆ័យតតិ បរេហិ សទ្ធាយ
ទិន្នបិណ្ឌាចាតតោ អគ្គំ អគ្គហេត្វា បរស្ស ទេតិ។ សត្តមេ ឥស្សកិនីតិ ឥស្សរាយ
សមម្ពាគតា។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

អន្ធករិទ្ធក្កោ ទុតិយោ។

(១៣) ក. គិលានវគ្គោ

៤. ទុតិយឧបដ្ឋាកសុត្តវណ្ណានា

១២៤. តតិយស្ស ចតុត្ថេ នប្បដិពលោតិ កាយពលេន ច ញ្ញាណពលេន ច
អសមម្ពាគតោ។ អាមិសន្តរោតិ អាមិសហេតុកោ បីវរាទីនិ បច្ឆាសីសមាធា។

៥-៦. អនាបុស្សសុត្តទ្វយវណ្ណានា

១២៥-១២៦. បញ្ចមេ អនាបុស្សាតិ អាយុបច្ឆេទនា, ន អាយុវឌ្ឍនា។ ឆដ្ឋេបិ
ឯសេវ នយោ។

៧. វបកាសសុត្តវណ្ណានា

១២៧. សត្តមេ ឆាលំ សង្ឃម្ហា វបកាសិតុន្តិ សង្ឃតោ និក្ខមិទ្ធា ឯកកោ
វសិតុំ ន យុត្តោ។ កាមព្យោស សង្ឃមជ្ឈេបិ វសិតុំ អយុត្តោ។
អសង្ឃសោភនតាយ, ឱវាទានុសាសនិប្បដិពទ្ធត្ថា បន និប្បរិយាយេនេវ
សង្ឃម្ហា វបកាសិតុំ ន យុត្តោ។ អលំ សង្ឃម្ហា វបកាសិតុន្តិ ចាតុទ្ធិសត្ថា
សង្ឃម្ហា និក្ខម្ម ឯកកោ វសិតុំ យុត្តោ, សង្ឃសោភនតាយ បន សង្ឃេបិ វសិតុំ
យុត្តោយេវ។ អជ្ឈមំ ឧត្តានត្ថមេវ។

៩. បរិកុប្បសុត្តវណ្ណានា

១២៩. នវមេ អាចារិកាតិ អចារិកាមិនោ។ នេរយិកាតិ និរយកាមិនោ។
បរិកុប្បាតិ បរិកុប្បនសភាវា បុរាណាវណាសទិសា។ អតេកិច្ចាតិ
អកត្តត្ថបរិកម្មា។ ទសមំ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

គិលានវគ្គោ តតិយោ។

(១២) ៤. រាជវគ្គោ

១. បឋមចក្កានុវត្តនសុត្តវណ្ណានា

១៣១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ ធម្មេនាតិ ទសកុសលធម្មេន។ ចក្កន្តិ
អាណាចក្តំ។ អត្ថញ្ញាតិ រដ្ឋតំ ជានាតិ។ ធម្មញ្ញាតិ បវេណិធម្មំ ជានាតិ។ មត្តញ្ញាតិ
ឧណ្ហោ វា ពលម្ពំ វា បមាណំ ជានាតិ។ កាលញ្ញាតិ រដ្ឋសុខានុភវនកាលំ,
វិនិច្ឆ័យករណកាលំ, ជនបទចារិកាកាលញ្ញា ជានាតិ។ បរិសញ្ញាតិ អយំ
បរិសា ខត្តិយបរិសា, អយំ ព្រាហ្មណវេស្សសុទ្ធសមណបរិសាតិ ជានាតិ។

តថាគតវារេ អត្ថញ្ញាតិ បញ្ច អត្ថេ ជានាតិ។ ធម្មញ្ញាតិ ចត្តារោ ធម្មេ
ជានាតិ។ មត្តញ្ញាតិ ចតុសុ បច្ឆយេសុ បដិគ្គហណាបរិភោគមត្តំ ជានាតិ។
កាលញ្ញាតិ អយំ កាលោ បដិសល្លីនស្ស, អយំ សមាបត្តិយា, អយំ
ធម្មទេសនាយ, អយំ ជនបទចារិកាយាតិ វរំ កាលំ ជានាតិ។ បរិសញ្ញាតិ អយំ
បរិសា ខត្តិយបរិសា... បេ.... អយំ សមណបរិសាតិ ជានាតិ។ អនុត្តរន្តិ នវហិ
លោកុត្តរធម្មេហិ អនុត្តរំ។ ធម្មចក្កន្តិ សេដ្ឋចក្កំ។

២. ទុតិយចក្កានុវត្តនសុត្តវណ្ណានា

១៣២. ធុតិយេ បិតរា បវត្តតំ ចក្កន្តិ ចក្កវត្តិម្ហំ បព្វជិតេ វា កាលកតេ វា
ចក្កវតនំ សត្តាហមត្ថំ វេទ្យា អន្តរាយតិ, កថមេស តំ អនុប្បវត្តតិ នាម?
បិតុ បវេណីយំ វេទ្យា ចក្កវត្តវត្តំ ឬវេទ្យា ចក្កវត្តវដ្ឋំ ការេន្តោបិ បិតរា
បវត្តតមេវ អនុប្បវត្តតិ នាម។

៣. ធម្មរាជាសុត្តវណ្ណនា

១៣៣. តតិយំ តិកនិចារេ វុត្តនយមេវ។ សេវិតញ្ញាសេវិតញ្ញេ បនេត្ត
បដ្ឋិមបទទ្ធយមេវ វិសេសោ។ តត្ថ សម្មាអារិយោ សេវិតញ្ញោ, មិច្ឆាអារិយោ ន
សេវិតញ្ញោ។ សប្បាយោ គាមនិគមោ សេវិតញ្ញោ, អសប្បាយោ ន សេវិតញ្ញោ។

៤. យស្សុទ្ធិសំសុត្តវណ្ណនា

១៣៤. ចតុត្ថេ ឧកតោតិ ធ្វើហិបិ បក្ខេហិ។ មាតិតោ ច បិតិតោ បាតិ យស្ស
ហិ មាតា ខត្តិយា, មាតុមាតា ខត្តិយា, តស្សបិ មាតា ខត្តិយា។ បិតា ខត្តិយោ,
បិតុបិតា ខត្តិយោ, តស្សបិ បិតា ខត្តិយោ។ សោ ឧកតោ សុជាតោ មាតិតោ ច
បិតិតោ ច។ សំសុទ្ធកហណីកោតិ សំសុទ្ធាយ មាតុកុដ្ឋិយា សមន្នាគតោ។
“សមវេទាកិនិយា គហណីយា”តិ ឯត្ថ បន កម្មជិតេជាធាតុ គហណីតិ
វុច្ចតិ។ យាវ សត្តមា បិតាមហាយុគាតិ ឯត្ថ បិតុបិតា បិតាមហោ,
បិតាមហស្ស យុគំ បិតាមហាយុគំ។ យុគន្តិ អាយុប្បមាណំ វុច្ចតិ។
អភិលាបមត្តមេវ ចេតំ, អត្ថតោ បន បិតាមហោយេវ បិតាមហាយុគំ។ តតោ
ឧទ្ធិ សព្វេបិ បុព្វបុរិសា បិតាមហាគ្គហណេនេវ គហិតា។ ឯវំ យាវ សត្តមោ
បុរិសោ, តាវ សំសុទ្ធកហណីកោ, អថ វា អក្ខិត្តោ អនុបក្កុដ្ឋោ ជាតិវាទេនាតិ
ទស្សេតិ។ អក្ខិត្តោតិ “អបនេច ឯតំ, កី ឥមិនា”តិ ឯវំ អក្ខិត្តោ អនវក្ខិត្តោ។
អនុបក្កុដ្ឋោតិ ន ឧបក្កុដ្ឋោ ន អក្កោសំ វា និទ្ធិំ វា បត្តបុព្វោ។ កេន

ការណែនាំជាតិវាទេន, “ឥតិបិ ហ្នំនជាតិកោ ឯសោ” តិ ឯវ្យុបេន
វេននេនាតិ អត្ថោ។

អឡោតិអាធិសុ យោ កោចិ អត្ថនោ សន្តកេន វិកវេន អឡោ ហោតិ។ ឥធន
បន ធកេវលំ អឡោយេវ, មហាទូនោ មហាតា អបរិមាណាសផ្ទៀន ធនេន
សមន្មាគតោតិ អត្ថោ។ បញ្ចកាមគុណាវសេន មហន្តា ឧឡារា កោតា អស្សាតិ
មហាកោតោ។ បរិបុណ្ណាកោសកោដ្ឋាគារោតិ កោសោ វុច្ឆតិ ភណ្ណាការំ,
និទហិត្វា ឋបិ តេន ធនេន បរិបុណ្ណាកោសោ, ធម្មេន ច បរិបុណ្ណាកោដ្ឋាគារោតិ
អត្ថោ។ អថ វា ចតុត្ថិជោ កោសោ ហត្ថិ អស្សា រថា រដ្ឋន្តិ, តិវិធំ កោដ្ឋាគារំ
ធនកោដ្ឋាគារំ ធម្មកោដ្ឋាគារំ វត្ថកោដ្ឋាគារន្តិ។ តំ សព្វម្បី បរិបុណ្ណាមស្សាតិ
បរិបុណ្ណាកោសកោដ្ឋាគារោ។ អស្សវាយាតិ កស្សចិ ពហុម្បី ធនំ ទេន្តស្ស
សេនា ន សុណាតិ, សា អនស្សវា នាម ហោតិ។ កស្សចិ អទេន្តស្សចិ
សុណាតិយេវ, អយំ អស្សវា នាម។ ឱវាទបដិករាយាតិ “ឥធំ វោ កត្តត្ថ, ឥធំ ន
កត្តត្ថ” ត្ថិ ធិន្ទឱវាទករាយ។ បណ្ឌិតោតិ បណ្ឌិត្វេន សមន្មាគតោ។ ព្យត្តោតិ
បញ្ញាវេយ្យត្តិយេន យុត្តោ។ មេធាវីតិ ហ្នំនុប្បត្តិ កបញ្ញាយ សមន្មាគតោ។
បដិពាលោតិ សមត្តោ។ អត្ថេ ចិន្តេតុត្ថិ វឌ្ឍិអត្ថេ ចិន្តេតុ។ សោ ហិ
បច្ចុប្បន្នអត្ថវសេនេវ “អតីតេបិ ឯវំ អហោសុំ, អនាគតេបិ ឯវំ ភវិស្សន្តិ” តិ
ចិន្តេតិ។ វិជិតាវីនន្តិ វិជិតវិជយានំ, មហាន្តេន វា វិជយេន សមន្មាគតានំ។
វិមុត្តចិត្តានន្តិ បញ្ចហិ វិមុត្តិហិ វិមុត្តមានសានំ។

៥-៦. បត្តនាសុត្តទ្វយវណ្ណនា

១៣៥-១៣៦. បញ្ចមេ នេគមជាធម្មស្សាតិ និគមវាសិនោ ច រដ្ឋវាសិនោ ច
ជនស្ស។ ហត្ថិស្មិន្តិអាធិហិ ហត្ថិអស្សវេន វេន ធម្មនុលេខមុត្តាគណនាធិនិ

សោឡស មហាសិប្បនិ ធស្សិតានិ។ អនវយោតិ សមត្ថោ បរិបុណ្ណា។
សេសមេត្ត ហេដ្ឋា វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។ ធម្មេ ធិបរដ្ឋន្តិ ឧបរាជការំ។

៧. អប្បសុបតិសុត្តវណ្ណា

១៣៧. សត្តមេ បុរិសាធិប្បាយាតិ អស្សន្ទម្ពវសេន បុរិសេ ឧប្បន្នាធិប្បាយា
បុរិសជ្ឈាសយា។ អាធានាធិប្បាយោតិ ឥនានិ គហេតុំ សក្ខិស្សមិ, ឥនានិ
សក្ខិស្សមីតិ វេ គហណាធិប្បាយោ។ វិសំយោតាធិប្បាយោតិ ឥនានិ និព្ពានំ
ចាបុណិស្សមិ, ឥនានិ ចាបុណិស្សមីតិ វេ និព្ពានជ្ឈាសយោ។

៨. ភត្តាទកសុត្តវណ្ណា

១៣៨. អដ្ឋមេ ភត្តាទកោតិ ភត្តក្ខាទកោ, ពហុភត្តភុញ្ញោតិ អត្ថោ។
ធិកាសដរណោតិ ធិកាសំ ជវិត្វា អញ្ញោសំ សម្ពាធំ កត្វា ហនេន
ធិកាសដរណោ។ តត្ថ តត្ថ លណ្ឌំ សារេតិ ចាតេតីតិ លណ្ឌសារណោ។
ឯត្ថកា ហត្ថីតិ គណនកាលេ សលាកំ គណ្ណាតីតិ សលាកត្តាហី។
និសីទនសយនវសេន មញ្ចប័បំ មទ្ធពីតិ មញ្ចប័បមទ្ធនោ។ ភិក្ខុគណនកាលេ
សលាកំ គណ្ណាតីតិ សលាកត្តាហី។

៩. អក្ខមសុត្តវណ្ណា

១៣៩. នវមេ ហត្ថិកាយន្តិ ហត្ថិយជំ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ សង្កាមេ
អវចរន្តិតិ សង្កាមាវចរា។ ឯកិស្ស វា តិណោទកទត្តិយា វិមាធិតោតិ
ឯកទិវសំ ឯកេន តិណោទកទានេន វិមាធិតោ, ឯកទិវសមត្ថំ
អលទ្ធពីតិណោទកោតិ អត្ថោ។ ឥតោ បរម្មិ ឯសេវ នយោ។ ន សក្កោតិ ចិត្តំ

សមាធិហិតុន្តិ អារម្មណេ ចិត្តំ សម្មា បេបេតុំ ន សក្កោតិ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវ។ ឥមស្មី បន សុត្ត វដ្តវិវដ្តំ កចិតន្តិ វេទិតព្ធំ។

១០. សោតសុត្តវណ្ណាន

១៤០. ធនមេ ឧត្តានន្តិ ន សុដ្ឋុ វុត្តានំ ទោសវសេន បវត្តិតានំ
ជុសុវចនានំ។ ឧភាគតានន្តិ ឧក្ខប្បាធនាការេន សោតទ្វារំ អាគតានំ។
វចនបថានន្តិ វចនានំ។ ឧក្ខានន្តិ ឧក្ខមាណំ។ តិព្ពានន្តិ ពហាលានំ
តាបនសភាវានំ វា។ ខរានន្តិ ជុសុសានំ។ កដុកានន្តិ តិទិណានំ។ អសាតានន្តិ
អមធុរានំ។ អមធានានន្តិ មនំ អប្បាយិតុំ វឡេតុំ អសមត្ថានំ។ ចាលាហារានន្តិ
ជីវិតហារានំ។ យា សា ធិសាតិ សព្ពសង្ខារសមថាធិវសេន ធិស្សតិ អបធិស្សតិ តិ
និព្ពានំ ធិសាតិ វេទិតព្ធំ។ យស្មា បន តំ អាគម្ម សព្ពេ សង្ខារា សមថំ គច្ឆន្តិ, តស្មា
សព្ពសង្ខារសមថោតិ វុត្តំ។ សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានមេវ។ ឥមស្មី បន សុត្ត
សីលសមាធិបញ្ញា មិស្សិកា កចិតតាតិ។

រាជវគ្គោ ចតុត្ថោ។

(១៥) ៥. តិកក្ខណ្ឌកិវគ្គោ

១. អវជានាតិសុត្តវណ្ណាន

១៤១. បញ្ចមស្ស បឋមេ សំវាសេនាតិ ឯកតោវាសេន។ អាធម្មេយ្យមុខោតិ
អាធិយនមុខោ, គហណាមុខោតិ អត្ថោ។ តមេនំ ធនា អវជានាតីតិ “អយំ ធនំ
បដិគ្គហេតុមេវ ជានាតី” តិ ឯវំ អវមញ្ញតិ។ តមេនំ សំវាសេន អវជានាតីតិ
អប្បមត្តកេ កិស្សិញ្ចិទេវ កុដ្ឋិទ្វា “ជានាមហំ តយា កតកម្មំ, ឯត្តកំ អធ្វានំ
អហំ កី ករោត្តោ វសី, ននុ តុយ្ហមេវ កតាកតំ វីមសន្តោ” តិ អាធិនិ វត្តា

ហោតិ។ អថ ឥតរោ “អន្ធាកោចិ មយ្ហំ ទោសោភវិស្សតី”តិ កិញ្ចិ បដិច្ចវិតុំ ន
សក្កោតិ។ តំ ឱប្បញ្ញេវ អធិមុច្ឆិតា ហោតិ តំ វណ្ណំ វា អវណ្ណំ វា សីយមេវ
សទ្ធិហតិ។ សទ្ធិហនដ្ឋេន ហិ អាទានេន ឯស អាទិយនមុខោតិ វុត្តោ។
អាធមយ្យមុខោតិ ចាឡិយា បន ឋបិតមុខោតិ អត្តោ។ មគ្គេ ខដអាវាដោវិយ
អាគតាគតំ ឧទកំ វណ្ណំ វា អវណ្ណំ វា សទ្ធិហនវសេន សម្មជិដ្ឋិតុំ ឋបិតមុខោតិ
វុត្តំ ហោតិ។

ឥត្តវសន្នោតិ បរិត្តកសន្នោ។ កុសលាកុសលេ ធម្មេ ន ជាតាតិ អាទិសុ
កុសលេ ធម្មេ “ឥមេ កុសលា”តិ ន ជាតាតិ, អកុសលេ ធម្មេ “ឥមេ
អកុសលា”តិ ន ជាតាតិ។ តថា សាវន្នេ សនោសធម្មេ “ឥមេ សាវន្នា”តិ,
អនវន្នេ ច និទ្ទោសធម្មេ “ឥមេ អនវន្នា”តិ, ហីនេ ហីនាតិ, បណ្ឌិតេ បណ្ឌិតាតិ។
កណ្ណាសុក្កសប្បដិភាគេតិ “ឥមេ កណ្ណា សុក្កេ បដិពាហិត្វា ឋិតត្តា
សប្បដិភាគា នាម, ឥមេ ច សុក្កា កណ្ណោ បដិពាហិត្វា ឋិតត្តា
សប្បដិភាគា”តិ ន ជាតាតិ។

២. អារកតិសុត្តវណ្ណាន

១៤២. ទុតិយេ អារកតិ ច វិប្បជិសារី ច ហោតិ តិ អាបត្តិវីតិ ក្កមនវសេន
អារកតិ ចេវ, តប្បច្ចយា ច វិប្បជិសារី ហោតិ។ ចេតោវិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិន្ទ
អរហត្តសមាធិញ្ញេវ អរហត្តជលញ្ញាណញ្ញោ។ នប្បជាតាតិ អនធិគតត្តា ន
ជាតាតិ។ អារកតិ ន វិប្បជិសារី ហោតិ តិ អាបត្តិ អាបដ្ឋិតិ, វុដ្ឋិតត្តា បន ន
វិប្បជិសារី ហោតិ។ នារកតិ វិប្បជិសារី ហោតិ តិ សកី អាបត្តិ អាបដ្ឋិត្វា តតោ
វុដ្ឋាយ បច្ឆា កិញ្ចាបិ នាបដ្ឋិតិ, វិប្បជិសារី បន វិនោទេតុំ ន សក្កោតិ។ នារកតិ
ន វិប្បជិសារី ហោតិ តិ ន ចេវ អាបត្តិ អាបដ្ឋិតិ, ន ច វិប្បជិសារី ហោតិ។ តញ្ច

ចេតោវិមុត្តិ... បេ... និរុដ្ឋន្តិ អរហន្តំ បន អប្បត្តោ ហោតិ។ បញ្ចមនយេន
ជីណាសវោ កមិច្ឆោ។

អារម្ភជាតិ អាបត្តិវីតិក្កមសម្ភវា។ វិប្បជិសារជាតិ វិប្បជិសារតោ ជាតា។
បរវុដ្ឋន្តិ បុនប្បនំ ឧប្បជ្ឈនេន វុដ្ឋន្តិ។ អារម្ភដេ អាសវេ បហាយាតិ
វីតិក្កមសម្ភវេ អាសវេ អាបត្តិទេសនាយ វា អាបត្តិវុដ្ឋានេន វា បជហិត្វា។
បជិវិនោទេត្វាតិ សុទ្ធន្តេ បិតការបច្ឆវេក្ខណេន និហិត្វា។ ចិត្តំ បញ្ញញ្ច
ការវេត្វតិ វិបស្សនាចិត្តញ្ច តំសម្មយុត្តំ បញ្ញញ្ច ការវេតុ។ សេសំ ឥមិនា
ឧបាយេនេវ វេទិតព្ពន្ធិ។

៣. សារទ្ធនសុត្តវណ្ណនា

១៤៣. ភតិយេ កាមាធិមុត្តានន្តិ វត្ថុកាមកិលេសកាមេសុ អធិមុត្តានំ។
ធម្មានុធម្មប្បជិបន្នោតិ នវលោកុត្តរធម្មត្ថាយ សហសីលកំ បុព្ពភាគប្បជិបទំ
បជិបន្នោ បជិបត្តិបូរកោ បុគ្គលោ ទុល្លភោ លោកស្មី។

៤. ភិក្ខុក្កសុត្តវណ្ណនា

១៤៤. ចតុត្ថេ អប្បជិក្ខុលេតិ អប្បជិក្ខុលាម្ពណោ។ បជិក្ខុលសញ្ញិតិ
បជិក្ខុលន្តិ ឯវិសញ្ញិ។ ឯស នយោ សព្ពត្ថ។ កងំ បនាយំ ឯវំ វិហារតីតិ? ឥដ្ឋស្មី
វត្ថុស្មី បន អសុភាយ វា ជរតិ, អនិច្ចតោ វា ឧបសំហារតិ។ ឯវំ តាវ អប្បជិក្ខុលេ
បជិក្ខុលសញ្ញិ វិហារតិ។ អនិដ្ឋស្មី វត្ថុស្មី មេត្តាយ វា ជរតិ, ធាតុតោ វា
ឧបសំហារតិ។ ឯវំ បជិក្ខុលេ អប្បជិក្ខុលសញ្ញិ វិហារតិ។ ឧភយស្មី បន
បុរិមនយស្ស ច បច្ឆិមនយស្ស ច វសេន ភតិយចតុត្ថវាវា វុត្តា,
ធម្មុត្តបេក្ខាវសេន បញ្ចមោ។ ធម្មុត្តបេក្ខា ចេសា ជីណាសវស្ស
ឧបេក្ខាសទិសា, ន បន ជីណាសវុបេក្ខា។ តត្ថ ឧបេក្ខកោវិហារេយ្យាតិ

មជ្ឈត្តការេ ឋិតោវិហរេយ្យ។ ក្ខន្ធវិចិត្តំ កិស្សិញ្ចិ អារម្មណេ។ កត្តវិចិត្តំ កិស្សិញ្ចិ
បទេសេ។ កិញ្ចាណតិ កោចិ អប្បមត្តកោចិ។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្តេ បញ្ចសុ ឋានេសុ
វិបស្សនាវ កថិតា។ តំ អារទ្ធវិបស្សកោ ភិក្ខុ កាតុំ សក្កោតិ, ញាណាវ
បញ្ញត្តរោ ពហុស្សុតសមណោចិ កាតុំ សក្កោតិ។
សោតាបន្នសកទាតាមិអនាតាមិនោ កាតុំ សក្កោន្តិយេវ, ជីណាសេវ
វត្តព្ភមេវ នត្ថិតិ។ បញ្ចមំ ឧត្តានមេវ។

៦. មិត្តសុត្តវណ្ណា

១៤៦. ធម្មេ កម្មន្តំ ការេតីតិ ខេត្តាទិកម្មន្តំ ការេតិ។ អធិករណំ
អាទិយតីតិ ចត្តារិ អធិករណានិ អាទិយតិ។ ចាមោក្ខេសុ ភិក្ខុសូតិ
ទិសាចាមោក្ខេសុ ភិក្ខុសុ។ បដិវុទ្ធា ហោតីតិ បច្ចនីកក្កាហិតាយ វិវុទ្ធា
ហោតិ។ អនវត្តចារិកន្តិ អនវត្តានចារិកំ។

៧. អសប្បវិសទានសុត្តវណ្ណា

១៤៧. សត្តមេ អសក្កច្ចំ ទេតីតិ ន សក្កវិទ្យាសុចី កត្វា ទេតិ។ អចិត្តិកត្វា
ទេតីតិ អចិត្តិការេន អការវវសេន ទេតិ។ អបរិទ្ធី ទេតីតិ ន និរន្តរំ ទេតិ, អថ វា
ធម្មតុកាមោវិយ ទេតិ។ អនាគមនទិដ្ឋិកោ ទេតីតិ កតស្ស នាម ផលំ
អាគមិស្សតីតិ ន ឯវំ អាគមនទិដ្ឋិន ឧប្បាទេត្វា ទេតិ។

សុក្កបក្ខេ ចិត្តិកត្វា ទេតីតិ ទេយ្យធម្មេ ច ទក្ខិណោយ្យេសុ ច ចិត្តិការំ
ឧបជ្ឈបេត្វា ទេតិ។ តត្ថ ទេយ្យធម្មំ បណ្ឌិតំ ឌីជវន្តំ កត្វា ទេន្តោ ទេយ្យធម្មេ
ចិត្តិការំ ឧបជ្ឈបេតិ នាម។ បុគ្គលំ វិចិនិត្វា ទេន្តោ ទក្ខិណោយ្យេសុ ចិត្តិការំ
ឧបជ្ឈបេតិ នាម។ សហត្ថា ទេតីតិ អាណត្តិយា បរហេត្ថន អទត្វា “អនមតត្ថេ
សំសារេ វិចរន្តេន មេ ហត្ថចាទានំ អលទ្ធកាលស្ស បមាណំ នាម នត្ថិ,

វដ្តមេត្តា ភវនិស្សរណំ ភវិស្សមី” តិ សហគ្រូនេវ ទេតិ។ អាគមនិដ្ឋិតោតិ
“អនាគតភវស្ស បច្ចយោ ភវិស្សតិ” តិ កម្មញ្ញវិចាកញ្ញ សទ្ធិហិទ្ធា ទេតិ តិ។

៨. សប្បវិសទានសុត្តវណ្ណាន

១៤៨. អដ្ឋមេ សទ្ធាយាតិ ទានញ្ច ទានជលញ្ច សទ្ធិហិទ្ធា។ កាលេនាតិ
យុត្តប្បត្តកាលេន។ អនគ្គហិតចិត្តោតិ អគ្គហិតចិត្តោ មុត្តចាកោ ហុត្វា។
អនុបហាទ្ធាតិ អនុបយាតេទ្វា គុណោ អមក្ខេទ្វា។ កាលាគតា ចស្ស អត្តា
បច្ចវហោន្តិ តិ អត្តា អាគច្ឆមាណា វាយោវុឡកាលេ អនាគត្វា យុត្តប្បត្តកាលេ
បឋមវយស្មីយេវ អាគច្ឆន្តិ ចេវ ពហូ ច ហោន្តិ។

៩. បឋមសមយវិមុត្តសុត្តវណ្ណាន

១៤៩. នវមេ សមយវិមុត្តស្សាតិ អប្បិវប្បិវត្តនោយេវ វិក្ខម្ហិតេហិ
កិលេសេហិ វិមុត្តត្តា សមយវិមុត្តិសង្ខតាយ លោកិយវិមុត្តិយា
វិមុត្តិចិត្តស្ស។ ទសមំ ឧត្តានត្ថមេវ។

តិកណ្ណាកីវគ្គោ បញ្ចមោ។

តតិយបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

៤. ចតុត្ថបណ្ណាសកំ

(១៦) ១. សទ្ធម្មវគ្គោ

១. បឋមសម្មត្តនិយាមសុត្តវណ្ណាន

១៥១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ អភព្ពោ និយាមំ ឌីក្កមិត្តំ កុសលេសុ ធម្មេសុ
សម្មត្តន្តិ កុសលេសុ ធម្មេសុ សម្មត្តក្ខតំ មគ្គនិយាមំ ឌីក្កមិត្តំ អភព្ពោ
អភាជនំ។ កថំ បរិភោតិ តិអាទីសុ “កី កថា នាម ឯសា” តិ វទន្តោ កថំ
បរិភោតិ នាម។ “កី នាមេស កថេតិ, កី អយំ ជាតាតិ” តិ វទន្តោ កថំ
បរិភោតិ នាម។ “មយំ កី ជាតាម, កុតោ អម្ពា កំ ឯតំ សោតុំ ពល” តិ វទន្តោ
អត្តានំ បរិភោតិ នាម។ វិបរិយាយេន សុក្កបក្ខោ វេទិតព្ពោ។

២. ធុតិយសម្មត្តនិយាមសុត្តវណ្ណានា

១៥២. ធុតិយេ អនញ្ញាតេ អញ្ញាតមាជិតិ អវិញ្ញាតស្មីយេវ “វិញ្ញាតមិទំ
មយា” តិ ឯវំមាជិ។

៣. តតិយសម្មត្តនិយាមសុត្តវណ្ណានា

១៥៣. តតិយេ មក្ខិ ធម្មំ សុណាតីតិ មក្ខិ ហុត្វា គុណមក្ខនចិត្តេន ធម្មំ
សុណាតិ។ ឧចារម្ពចិត្តោតិ និគ្គហារោបនចិត្តោ។ រន្ធកវេសីតិ គុណារន្ធី
គុណាច្ឆិទ្គំ គវេសន្តោ។

៤. បឋមសទ្ធម្មសម្មាសសុត្តវណ្ណានា

១៥៤. ចតុត្ថេ ន សក្កច្ចំ ធម្មំ សុណាត្តិ ឌីហិតសោតា សុកតការិនោ
ហុត្វា ន សុណាត្តិ។ ន បរិយាបុណាត្តិ យថាសុតំ ធម្មំ វឌ្ឍញ្ញោត្តាបិ សក្កច្ចំ ន
វឌ្ឍញ្ញោត្តិ។ បញ្ចមំ ឧត្តានមេវ។

៦. តតិយសទ្ធម្មសម្មាសសុត្តវណ្ណានា

១៥៦. ឆដ្ឋ អប្បជិសរណោតិ អប្បតិដ្ឋោ។ អាចរិយា ហិ សុត្តន្តស្ស
បជិសរណំ នាម, តេសំ អភាវា អប្បជិសរណោ ហោតិ។ សេសមេត្ត ហេដ្ឋា
វុត្តនយមេវ។

៧. ឧក្កថាសុត្តវណ្ណានា

១៥៧. សត្តមេ បុគ្គលំ ឧបនិឆាយាតិ តំ តំ បុគ្គលំ ឧបនិក្ខិបិត្វា, សក្ខី
កត្វាតិ អត្តោ។ កច្ចមាឆាយាតិ កថិយមាឆាយ។ សេសមេត្ត អជ្ឈមញ្ច
ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

៨. ឧទាយសុត្តវណ្ណានា

១៥៨. នវមេ អនុបុត្តិ កថំ កថេស្សមីតិ ធានានន្តរំ សីលំ, សីលានន្តរំ សគ្គន្តិ
ឯវំ ទេសនានុបុត្តិ កថំ វា, យំ យំ សុត្តបទំ វា គាថាបទំ វា និក្ខិត្តំ ហោតិ, តស្ស
តស្ស អនុបកថំ កថេស្សមីតិ ចិត្តំ ឧបជ្ឈេត្វា បរេសំ ធម្មោ ទេសេតញ្ចោ។
បរិយាយទស្សវីតិ តស្ស តស្ស អត្ថស្ស តំ តំ ការណំ ទស្សន្តោ។ ការណាញិ
តធិ បរិយាយោតិ វុត្តំ។ អនុទ្ទយតំ បដិច្ចាតិ “មហាសម្ពាធម្មត្ថេ សត្តេ
សម្ពាធតោ មោចេស្សមី”តិ អនុកម្មំ អាគម្ម។ ន អាមិសន្តរោតិ ន
អាមិសហេតុកោ, អត្តនោ ចតុបច្ចយលាភំ អនាសីសន្តោតិ អត្តោ។ អត្តានញ្ច
បរញ្ច អនុបហាថាតិ អត្តក្កំសនបរវម្ពនាទិវសេន អត្តានញ្ច បរញ្ច
គុណុបយាតេន អនុបហាថា។

១០. ឧប្បដិវនោទយសុត្តវណ្ណានា

១៦០. ទសមេ ឧប្បដិវនោទយាតិ យានិ ហស្សនីនិ កិច្ចានិ និច្ចាទេតុំ វាជានិ
ឧប្បន្នានិ ហោន្តិ, តេសុ មត្តកំ អសម្បត្តេសុ អន្តរាយេវ ឧន្និហារា ធុរិក្ខម្ពយា

ហោត្តិ។ បដិភានត្តិ កថេតុកាមតា វុច្ចតិ។ ឥមាធិ បញ្ចា ទុប្បជីវិនោទយានិ, ន
សុប្បជីវិនោទយានិ។ ឧចាយេន បន ការណេន អនុរាហិ
បច្ចវេក្ខណាអនុសាសនាធិហិ សក្កា បដិវិនោទេតុន្តិ។

សទ្ធម្មវគ្គោ បឋមោ។

(១៧) ២. អាឃាតវគ្គោ

១. បឋមអាឃាតបដិវិនយសុត្តវណ្ណានា

១៦១. ទុតិយស្ស បឋមេ អាឃាតំ បដិវិនេន្តិ វុបសមេន្តិ
អាឃាតបដិវិនយា។ យត្ថ ភិក្ខុនោ ឧប្បន្នោ អាឃាតោ សព្វសោ បដិវិនេតព្ពោតិ
យត្ថ អារម្មណេ ភិក្ខុនោ អាឃាតោ ឧប្បន្នោ ហោតិ, តត្ថ សោ សព្ពោ ឥមេហិ
បញ្ចហិ បដិវិនោទេតព្ពោតិ អត្ថោ។ មេត្តា តស្មី បុគ្គលេ ភាវេតព្ពោតិ
តិកចតុក្កជ្ឈានវសេន មេត្តា ភាវេតព្ពោ។ ករុណាយបិ ឯសេវ នយោ។ ឧបេក្ខា
បន ចតុក្កបញ្ចក្កជ្ឈានវសេន ភាវេតព្ពោ។ យស្មា បន យំ បុគ្គលំ បស្សតោ ចិត្តំ
ន ធិព្ពោតិ, តស្មី មុទិតា ន សណ្ឋាហតិ, តស្មា សា ន វុត្តា។
អសតិអមនសិកាវេតិ យថា សោ បុគ្គលោ ន ឧបជ្ជាតិ, កុដ្ឋាធិហិ អន្តរិតោ
វិយ ហោតិ, ឯវំ តស្មី អសតិអមនសិកាវេ អាបជ្ជិតព្ពោ។ សេសំ ហេដ្ឋា
វុត្តនយត្តា ឧត្តានមេវ។

២. ទុតិយអាឃាតបដិវិនយសុត្តវណ្ណានា

១៦២. ទុតិយេ អាឃាតោ ឯតេសុ បដិវិនេតព្ពោតិ អាឃាតបដិវិនយា។
អាឃាតោ ឯតេហិ បដិវិនេតព្ពោតិបិ អាឃាតបដិវិនយា។ បដិវិនយោតិ ហិ
បដិវិនយវត្ថុនម្យិ បដិវិនយការណានម្យិ ឯតំ អធិវចនំ, តទុកយម្យិ ឥធ

វដ្តតិ។ បញ្ច ហិ បុគ្គលា បដិវិនយវត្ថុ ហោន្តិ បញ្ចហិ ឧបមាហិ បញ្ច
បដិបត្តិយោ បដិវិនយការណានិ។ លភតិ ច កាលេន កាលំ ចេតសោវិវរំ
ចេតសោ បសាទន្តិ កាលេ កាលេ សមថវិបស្សនាចិត្តស្ស
ឧប្បន្នោកាសសម្ពាតំ វិវរញ្ចោវ សម្ពាសម្បន្នការសម្ពាតំ បសាទញ្ច លភតិ។

រថិយាយាតិ អន្តរវិថិយំ។ នន្តកន្តិ បិលោតិកខណ្ឌំ។ និគ្គហេត្វាតិ
អក្កមិច្ឆា។ យោ តត្ថ សារោតិ យំ តត្ថ ជិវដ្ឋានំ។ តំ បរិចាតេត្វាតិ តំ លុញ្ចិច្ឆា។
ឯវមេវ ខោតិ ឯត្ថ បំសុក្ខលិកោវិយ មេត្តាវិហារី ទដ្ឋញ្ចោ, រថិយាយ នន្តកំវិយ
វេរិបុគ្គលោ, ទុព្ពលដ្ឋានំវិយ អបរិសុទ្ធកាយសមាចារតា, ជិវដ្ឋានំវិយ
បរិសុទ្ធវិសមាចារតា, ទុព្ពលដ្ឋានំ ធម្មត្វា ជិវដ្ឋានំ អាទាយ គន្ធា សិព្ពិច្ឆា
រជិត្វា ចារុមិច្ឆាវិចរណាកាលោវិយ អបរិសុទ្ធកាយសមាចារតំ
អមនសិកត្វា បរិសុទ្ធវិសមាចារតំ មនសិកត្វា វេរិម្ហិ ចិត្តប្បាទំ និព្វាបេត្វា
ជាសុវិហារកាលោ ទដ្ឋញ្ចោ។

សេវាលបណាកបរិយោនន្ទាតិ សេវាលេន ច ឧទកបប្បដកេន ច បដិច្ចដ្ឋា។
យម្មបរេតោតិ យម្មេន អនុគតោ។ កិលន្តោតិ មគ្គកិលន្តោ។ តសិតោតិ
តណ្ហាភិក្ខុតោ។ បិចាសិតោតិ ចានីយំ ចាតុកាមោ។ អបរិយូហិត្វាតិ
អបនេត្វា។ បិរិច្ឆាតិ បសន្នឧទកំ បិរិច្ឆា។ ឯវមេវ ខោតិ ឯត្ថ យម្មាភិក្ខុតោ
បុរិសោវិយ មេត្តាវិហារី ទដ្ឋញ្ចោ, សេវាលបណាកំវិយ
អបរិសុទ្ធវិសមាចារតា, បសន្នឧទកំវិយ បរិសុទ្ធកាយសមាចារតា,
សេវាលបណាកំ អបញ្ចហិត្វា បសន្នោទកំ បិរិច្ឆា គមនំវិយ
អបរិសុទ្ធវិសមាចារតំ អមនសិកត្វា បរិសុទ្ធកាយសមាចារតំ មនសិកត្វា
វេរិម្ហិ ចិត្តប្បាទំ និព្វាបេត្វា ជាសុវិហារកាលោ ទដ្ឋញ្ចោ។

ខោកេស្សមីតិ ចាលេស្សមី។ លោឡេស្សមីតិ អាគុលំ ករិស្សមី។
អបេយ្យម្បី តំ ករិស្សមីតិ បិវិតុំ អសក្កុណោយ្យំ ករិស្សមី។ ចតុក្កុណ្ឌិកោតិ
ជាណ្ឌាហិ ច ហត្ថេហិ ច ភូមិយំ បតិជ្ជានេន ចតុក្កុណ្ឌិកោ ហុត្វា។ គោបីតកំ
បិវិត្វាតិ គារិយោវិយ មុខេន អាគខ្មេន្តោ បិវិត្វា។ ឯវមេវ ខោតិ ឯត្ថ
យម្មាភិកតត្តោ បុរិសោវិយ មេត្តាវិហារី ធន្នតោ, គោបទំវិយ វេរិបុគ្គលោ,
គោបទេ បរិត្តឧទកំវិយ តស្សព្ពន្ធរេ បរិត្តគុណោ, ចតុក្កុណ្ឌិកស្ស
គោបីតកំ បិវិត្វា បក្កមនំវិយ តស្ស អបរិសុទ្ធកាយវចីសមាចារតំ
អមនសិកត្វាយំ សោ កាលេន កាលំ ធម្មស្សវនំ និស្សាយ ចេតសោ
វិវរហ្មសាទសដ្ឋានំ បីតិចារោម្ពំ លភតិ, តំ មនសិកត្វា ចិត្តប្បាទនិព្វាបនំ
វេទិតព្ពំ។

អាពាធិកោតិ ភិយាបថភញ្ញនកេន វិសភាគាពាជេន អាពាធិកោ។
បុរតោបិស្សតិ បុរតោបិ ភវេយ្យ។ អនយព្យសនន្តិ អវឌ្ឍិវិជានំ។ ឯវមេវ
ខោតិ ឯត្ថ សោ អនាថគីលានោវិយ សព្ពកុណ្ឌធម្មសមដ្ឋាគតោ បុគ្គលោ,
អន្ធានមគ្គោវិយ អនមតគ្គសំសារោ, បុរតោ ច បច្ឆតោ ច កាមានំ ទូរភារោ
វិយ និព្វានស្ស ទូរភារោ, សប្បាយភោជនានំ អលាភោវិយ
សាមញ្ញជលភោជនានំ អលាភោ, សប្បាយភេសជ្ជានំ អលាភោវិយ
សមថវិបស្សនានំ អភារោ, បតិរូបឧបដ្ឋាកានំ អលាភោវិយ
ឡិវានុសាសនីហិ កិលេសតិកិច្ចកានំ អភារោ, កាមន្តនាយ កស្ស អលាភោ
វិយ និព្វានសម្បាបកស្ស តថាគតស្ស វា តថាគតសាវកស្ស វា អលទ្ធភារោ,
អញ្ញាតរស្ស បុរិសស្ស ទិស្វា ការុញ្ញបដ្ឋានំវិយ តស្មី បុគ្គលេ
មេត្តាវិហារិកស្ស ការុញ្ញំ ឧប្បាទេត្វា ចិត្តនិព្វាបនំ វេទិតព្ពំ។

អន្តោធកាតិ បសន្តោធកា។ សាតោធកាតិ មធុរោធកា។ សីតោធកាតិ
តនុសីតសលិលា។ សេតកាតិ ឱមិភិជ្ជនជ្ជានេសុ សេតវណ្ណា។ សុបតិត្តាតិ
សមតិត្តា។ ឯវមេវ ខោតិ ឯត្ថ យម្មាភិតត្តោ បុរិសោវិយ មេត្តាវិហារី ទដ្ឋព្រោ,
សាចោក្ខរណីវិយ បរិសុទ្ធសព្ពដ្ឋារោ បុរិសោ, ទ្គត្វា បិវិត្វា បច្ចុត្តរិត្វា
រុក្ខត្វាយាយ និបច្ឆិត្វា យថាកាមំ គមនំវិយ តេសុ ទ្វារេសុ យំ ឥច្ឆតិ, តំ
អារម្មណំ កត្វា ចិត្តនិព្វាបនំ វេទិតព្ពំ។ តតិយចតុត្តានិ ហេដ្ឋា វុត្តនយានេវ។

៥. បញ្ចបុប្ផាសុត្តវណ្ណា

១៦៥. បញ្ចមេ បរិកវន្តិ បរិកវន្តោ, ឯវំ បរិកវិស្សមីតិ បរិកវនត្ថាយ
បុច្ឆតីតិ អត្តោ។ អញ្ញាតុកាមោតិ ជានិតុកាមោ ហុត្វា។

៦. និរោធសុត្តវណ្ណា

១៦៦. ធរដ្ឋអត្ថេតំ ឋានន្តិ អត្ថិ ឯតំ ការណំ។ នោ ចេ ធិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ចំ
អារាធយ្យាតិ នោ ចេ ឥមស្មីយេវ អត្ថភាវេ អរហត្តំ ចាបុណោយ្យ។
កតឡីការាហារភក្ខានំ ទេវានន្តិ កាមាវចរទេវានំ។ អញ្ញតរំ មនោមយំ
កាយន្តិ ឈានមនេន និព្ពត្តំ អញ្ញតរំ សុទ្ធាវាសព្រហ្មកាយំ។ ឧទាយីតិ
លាឡ្យធាយី។ សោ ហិ “មនោមយ”ន្តិ សុត្វា “អារុប្បេ នភវិតព្ព”ន្តិ បដិពាហិ។
ថេរោ “សារិបុត្តោ កី ជានាតិ, យស្ស សម្មា ឯវំ ភិក្ខុ វចនំ បដិក្កោសន្តិ”តិ ឯវំ
ពាលានំ លទ្ធិឧប្បត្តិបដិពាហនត្ថំ តំ វចនំ អនធិវាសេត្វា យេន ភគវា
តេនុបសន្តិមិ។

អត្ថិ នាមាតិ អមរិសនត្ថេ និចាតោ។ តេនេវ ចេត្ត “អដ្ឋបេក្ខិស្សថា”តិ
អនាគតវចនំ កតំ។ អយព្រោត្តត្ថោ - អានន្ទ, តុម្ពេ ថេវ ភិក្ខុវិហោឋិយមានំ
អដ្ឋបេក្ខេ, ន វោ ឯតំ មរិសយាមិ ន សហាមិ នាធិវាសេមីតិ។ កស្មា បន ភគវា

អានន្ទៀវយេវ ឯវមាហាតិ? ធម្មកណ្ណាគារិកត្តា។ ធម្មកណ្ណាគារិកស្ស ហិ
ឯវំ វនន្តោ បដិពាហិតំ ភារោ។ អបិចេស សារិបុត្តត្ថេរស្ស បិយសហាយោ,
តេនាបិស្ស ឯស ភារោ។ តត្ថ កិញ្ចាបិ ភគវា អានន្ទត្ថេវ គរហន្តោ ឯវមាហា, ន
បនេសា តស្សេវ គរហា, សម្មាសម្ពុទ្ធិតានំ សព្វេសំយេវ គរហាតិ វេទិតញ្ញា។
វិហារន្តិ គន្ធកុដិ។

អនច្ឆរិយន្តិ ន អច្ឆរិយំ។ យថាតិ ការណាវចនំ។ អាយស្មន្តិយេវេត្ថ ឧបវាទំ
បដិភាសេយ្យាតិ ឯត្ថ ភគវតា ច ឯវំ ឯតទេវ ការណំ អារត្ត ឧទាហរេ
អាយស្មតោយេវ ឧបវាទស្ស បដិវចនំ បដិភាតុ ឧបជ្ជាត្ថតិ ធីបេតិ។ សារន្តំ
ឌីក្កន្តន្តិ ទោមនស្សំ អនុបរិដ្ឋំ។ សីលវាតិអាទិហិ ខិណាសវសីលាទិនិយេវ
កថិតានិ។ ខណ្ឌិច្ឆេនាតិអាទិនិ សក្ការាទិនំ ការណាបុច្ឆាវសេន វុត្តានិ។ កី
ខណ្ឌិច្ឆាទិហិ ការណេហិ តំ តំ សព្វាហ្មចារី សក្កេយ្យន្តិ អយញ្ញេត្ថ
អធិប្បាយោ។

៧. ចោទនាសុត្តន្តបិដក

១៦៧. សត្តមេ ចោទកេនាតិ វត្ថុសន្មស្សនា អាបត្តិសន្មស្សនា
សំវាសប្បដិក្ខេចោ សាមីចិប្បដិក្ខេចោតិ ចត្វហិ ចោទនាវត្ថុហិ
ចោទយមាទេន។ កាលេន វត្តាមិ នោ អកាលេនាតិ ឯត្ថ ចុទិតកស្ស កាលោ
កថិតោ, ន ចោទកស្ស។ បរំ ចោទេន្តេន ហិ បរិសមជ្ឈេ វា
ឧទាសថបវារណគ្គេ វា អាសនសាលាកោជនសាលាទីសុ វា ន ចោទេតញ្ញោ,
ទិវាជ្ជានេ និសិន្នកាលេ “ករោតាយស្មា ឌីកាសំ, អហំ អាយស្មន្តំ វត្ថុកាមោ” តិ
ឯវំ ឌីកាសំ កាវេត្វា ចោទេតញ្ញោ។ បុគ្គលំ បន ឧបបរិក្ខិត្វា យោ
លោលបុគ្គលោ អភូតំ វត្តាភិក្ខុនំ អយសំ អារោបេតិ, សោ ឌីកាសកម្មំ វិនាបិ
ចោទេតញ្ញោ។ ភូតេនាតិ តច្ឆេន សភាវេន។ សណ្ឋេនាតិ មជ្ឈេន មុទុកេន។

អត្ថសំហិតនាតិ អត្ថកាមតាយ ហិតកាមតាយ ឧបេតេន។ អវិប្បជិសារោ
ឧបទហាតញ្ញោតិ អមន្តិការោ ឧបនេតញ្ញោ។ អលំ តេ អវិប្បជិសារាយាតិ យុត្តំ
តេ អមន្តិការាយ។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវាតិ។ អដ្ឋមំ ហេជ្ជា វុត្តនយត្តា
ចាកជមេវ។

៩. វិប្បជិសន្តិសុត្តន្តវណ្ណនា

១៦៩. នវមេ វិប្បំ និសាមយតិ ឧបធារេតីតិ វិប្បជិសន្តិ។ សុគ្គហិតំ កត្វា
គណ្ហាតីតិ សុគ្គហិតគ្គាហី។ អត្ថកុសលោតិ អដ្ឋកថាយ នេកោ។
ធម្មកុសលោតិ ចាឡិយំ នេកោ។ និរុត្តិកុសលោតិ និរុត្តិវចនេសុ នេកោ។
ព្យញ្ញនកុសលោតិ អក្ខរញ្ញកេនេ នេកោ។ បុព្វាបរកុសលោតិ អត្ថបុព្វាបរំ,
ធម្មបុព្វាបរំ, អក្ខរបុព្វាបរំ, ព្យញ្ញនបុព្វាបរំ, អនុសន្និបុព្វាបរន្តិ ឥមស្មី បញ្ចវិដេ
បុព្វាបរេ នេកោ។ តត្ថ អត្ថបុព្វាបរកុសលោតិ ហេជ្ជា អត្ថេន ឧបរិ អត្ថំ
ជាតាតិ, ឧបរិ អត្ថេន ហេជ្ជា អត្ថំ ជាតាតិ។ កថំ? សោ ហិ ហេជ្ជា អត្ថំ ឋបេត្វា
ឧបរិ អត្ថេ វុត្តេ “ហេជ្ជា អត្ថោ អត្ថី”តិ ជាតាតិ។ ឧបរិ អត្ថំ ឋបេត្វា ហេជ្ជា អត្ថេ
វុត្តេបិ “ឧបរិ អត្ថោ អត្ថី”តិ ជាតាតិ។ ឧភតោ ឋបេត្វា មជ្ឈេ អត្ថេ វុត្តេ “ឧភតោ
អត្ថោ អត្ថី”តិ ជាតាតិ។ មជ្ឈេ អត្ថំ ឋបេត្វា ឧភតោភាគេសុ អត្ថេ វុត្តេ “មជ្ឈេ
អត្ថោ អត្ថី”តិ ជាតាតិ។ ធម្មបុព្វាបរាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ អនុសន្និបុព្វាបរេ
បនសីលំ អាទិ កត្វា អារទ្ធវេ សុត្តន្តេ មត្តកេ ធនុ អភិញ្ញាសុ អាគតាសុ
“យថានុសន្និយថាធនុបរិច្ឆេទំ សុត្តន្តោ គតោ”តិ ជាតាតិ។ ទិដ្ឋិវសេន អារទ្ធវេ
ឧបរិ សច្ចេសុ អាគតេសុបិ “យថានុសន្និនា គតោ”តិ ជាតាតិ។
កលហាគណ្ណានវសេន អារទ្ធវេ ឧបរិ សារណីយធម្មេសុ អាគតេសុបិ,
ទូត្តិសតិវច្ឆានកថាវសេន អារទ្ធវេ ឧបរិ ទសកថាវត្ថូសុ (អ. និ. ១០.៦៩;
ឧទា.៣១) អាគតេសុបិ “យថានុសន្និនា គតោ”តិ ជាតាតិ។

១០. កទ្ទទិសុត្តវណ្ណា

១៧០. ធម្មេ អភិក្ខតិ អភិក្ខតា ឋិតោ ជេដ្ឋកោ។ អនភិក្ខតោតិ អញ្ញេហិ
អនភិក្ខតោ។ អញ្ញទត្ថតិ ឯកំសវេនេ និចាតោ។ ធម្មនវសេន ធសោ, សត្តំ
បស្សតីតិ អធិប្បាយោ។ វសវត្ថីតិ សត្តំ ជនំ វសេ វត្ថុតិ។ យថា បស្សតោតិ
ឥដ្ឋារម្មណំ វា ហោតុ អនិដ្ឋារម្មណំ វា, យេនាការេន តំ បស្សន្តស្ស។ អនន្តរា
អាសវានំ ខយោ ហោតីតិ អនន្តរាយេវ អរហត្តំ ឧប្បជ្ឈតិ។ យថា សុណតោតិ
ឯត្តាបិ ឯសេវ នយោ។ អថ វា យំ ចក្កនា រូបំ ទិស្វា និរន្តរេវ វិបស្សនំ បដ្ឋបេត្វា
អរហត្តំ ចាបុណាតិ, តំ តស្ស អរហត្តំ ចក្កវិញ្ញាណានន្តរំ នាម ហោតិ។ តំ
សន្ធាយ វុត្ថំ - ឥទំ ធម្មនានំ អគ្គន្តិ។ ទុតិយបទេបិ ឯសេវ នយោ។

យថា សុខិតស្សាតិ យេន មគ្គសុខេន សុខិតស្ស។ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ
ហោតីតិ សមនន្តរេវ អរហត្តំ ឧប្បជ្ឈតិ។ ឥទំ សុខានំ អគ្គន្តិ ឥទំ មគ្គសុខំ
សុខានំ ឧត្តមំ។ យថា សញ្ញិស្សាតិ ឥធាបិ មគ្គសញ្ញាវ អធិប្បតោ។ យថា
ភូតស្សាតិ យស្មី ភវេ យស្មី អត្តភាវេ ឋិតស្ស។ អនន្តរាតិ អនន្តរាយេន
អរហត្តំ ឧប្បជ្ឈតិ។ ឥទំ ភវានំ អគ្គន្តិ អយំ បច្ឆិមោ អត្តភាវោ ភវានំ អគ្គំ នាម។
អថ វា យថា ភូតស្សាតិ យេហិ ខន្ធហិ មគ្គកូលោ ភូតស្ស វិជ្ជមានស្ស។
អនន្តរា អាសវានំ ខយោ ហោតីតិ មគ្គានន្តរេវ ជលំ ឧប្បជ្ឈតិ។ ឥទំ ភវានំ
អគ្គន្តិ ឥទំ មគ្គកូលោ ខន្ធបញ្ចកំ ភវានំ អគ្គំ នាមាតិ។

អាយាតវគ្គោ ទុតិយោ។

(១៨) ក. ឧបាសកវគ្គោ

១-ក. សារជ្ជសុត្តានិវណ្ណា

១៧១-១៧៣. តតិយស្ស បឋមទុតិយតតិយេសុ អភារិយប្បដិបត្តិ
កថិតា។ សោតាបន្នសកទាតាមិណោបិ ហោន្តុ, វដ្តន្តិយេវ។

៤. វេរសុត្តវណ្ណានា

១៧៤. ចតុត្ថេ ភយានីតិ ចិត្តត្រាសភយានិ។ វេរានីតិ អកុសលវេរានិបិ
បុគ្គលវេរានិបិ។ ចេតសិកន្តិ ចិត្តនិស្ស័តំ។ ទុក្ខន្តិ កាយបសាទវត្ថុកំ ទុក្ខំ។
នោមនស្សន្តិ នោមនស្សវេទនំ។ ឥមស្មី សុត្ថេ វិរតិបហានំ កថិតំ។

៥. ចណ្ណាលសុត្តវណ្ណានា

១៧៥. បញ្ចមេ ឧចាសកបតិកុដ្ឋោតិ ឧចាសកបច្ឆិមកោ។
កោតូហលមដ្ឋលីកោតិ “ឥមិនា ឥទំ ភវិស្សតី”តិ ឯវំ បវត្តត្តា
កោតូហលសដ្ឋាតេន ទិដ្ឋសុតមុតមដ្ឋលេន សមន្នាគតោ។ មដ្ឋលំ បច្ឆេតិ នោ
កម្មន្តិ មដ្ឋលំ ឱលោកេតិ, កម្មំ ន ឱលោកេតិ។ ឥតោ ច ពហិទ្ធាតិ ឥមម្ហា
សាសនា ពហិទ្ធា។ បុព្វការំ ករោតីតិ ទានាទិកំ កុសលកិច្ចំ បឋមតរំ
ករោតិ។

៦. បីតិសុត្តវណ្ណានា

១៧៦. ធរដ្ឋេ កិច្ចំ មយន្តិ កេន នាម ឧចាយេន មយំ។ បរិវេកំ បីតិន្តិ
បឋមទុតិយជ្ឈានានិ និស្សាយ ឧប្បជ្ឈនកបីតី។ កាម្មបសំហិតន្តិ កាមនិស្ស័តំ
ទុរិយេ កាមេ អារត្ត ឧប្បជ្ឈនកំ។ អកុសលូបសំហិតន្តិ “មិគសូករាទយោ
វិជ្ជិស្សមី”តិ សរំ ឱបិត្វា តស្មីវិរទ្ធេ “វិរទ្ធិ មយា”តិ ឯវំ អកុសលេ និស្សាយ
ឧប្បជ្ឈនកំ។ តាទិសេសុ បន ហិណេសុ អវិរជ្ឈន្តស្ស “សុដ្ឋមេ វិទ្ធិ, សុដ្ឋមេ
បហជ”ន្តិ ឧប្បជ្ឈនកំ អកុសលូបសំហិតំ សុខំ សោមនស្សំ នាម។

ធានាឱ្យបញ្ជាក់ណាស់ អស់ម្យ៉ាង ឱ្យដឹងថា បន្តិច កុសល្យបសំប៉ាត់ ទុក្ខ
នោមនស្សន្តិ វេទិតត្ថំ។

៧. វណិជ្ជាសុត្តន្ត

១៧៧. សត្តមេ វណិជ្ជាតិ វណិជកម្មានិ។ ឧបាសកេនាតិ
តិសរណាគតេន។ សត្តវណិជ្ជាតិ អាវុជកណ្តំ ការេត្វា តស្សវិក្កយោ។
សត្តវណិជ្ជាតិ មនុស្សវិក្កយោ។ មំសវណិជ្ជាតិ សូករមិគាធយោ ចោសេត្វា
តេសំវិក្កយោ។ មជ្ឈវណិជ្ជាតិ យំកិញ្ចំ មជ្ឈំ ការេត្វា តស្សវិក្កយោ។
វិសវណិជ្ជាតិ វិសំ ការេត្វា តស្សវិក្កយោ។ ឥតិ សត្តម្យំ ឥមំ វណិជ្ជំ នេវ
អត្តនា កាតុំ, ន បរេ សមាធិបេត្វា ការេតុំ វជ្ជតិ។

៨. រាជសុត្តន្ត

១៧៨. អដ្ឋមេ បញ្ចាជេន្តិ រដ្ឋម្ហា បញ្ចាជេន្តិ។ យថាបច្ចយំ វា ករោន្តិ
យថាធិប្បាយំ យថាជ្ឈាសយំ ករោន្តិ។ តថេវ ចាបកម្មំ បរេន្តិ យថា តេន
កតំ, តំ តថេវ អញ្ញេសំ អារោចន្តិ កថេន្តិ។

៩. គិហិសុត្តន្ត

១៧៩. នវមេ សំរុតកម្មន្តិ បិហិតកម្មន្តិ។ អាភិចេតសិកានន្តិ
ឧត្តមចិត្តនិស្សិតានំ។ ទិដ្ឋជម្ពុសុខិហារាវនន្តិ បច្ចក្ខេយេវ ធម្មេ បវត្តិក្ខណោ
សុខិហារាវនំ។ អរិយកន្តេហិតិ អរិយានំ កន្តេហិ មគ្គជលសីលេហិ។

អរិយធម្មំ សមាធាយាតិ ឯត្ថ អរិយធម្មោតិ បញ្ចា សីលានិ កថិតានិ។
មេរយំ វារុណិ ចតុត្ថិដំ មេរយំ បញ្ចវិជញ្ចា សុរំ។ ធម្មញ្ញានុវិក្កយេតិ នវិដំ
លោកុត្តរធម្មំ អនុស្សតិវសេនេវ វិតក្កេយ្យ។ អព្យាបជ្ឈំ ហិតំ ចិត្តន្តិ និទុក្ខំ

មេត្តាទិព្រហ្មវិហារចិត្តំ។ ទេវលោកាយ ភាវយេតិ ព្រហ្មលោកត្ថាយ
ភាវយ្យ។ បុញ្ញត្ថស្ស ជីគីសតោតិ បុញ្ញេន អត្ថិកស្ស បុញ្ញំ គវេសន្តស្ស។
សន្តេស្វតិ ពុទ្ធបច្ឆេកពុទ្ធតថាគតសាវកេសុ។ វិបុលា ហោតិ ធន្ធិណាតិ ឯវំ
ធិន្ធានំ មហាបូរណំ ហោតិ។ អនុបុព្វេនាតិ សីលបូរណាធិនា អនុក្កមេន។ សេសំ
តិកនិចាតេ វុត្តត្ថមេវ។

១០. គវេសីសុត្តវណ្ណានា

១៨០. ធនមេ សិទ្ធិ ចាត្វាកាសីតិ មហាមគ្គេនេវ គច្ឆន្តោ តំ សាលវនំ
ឡិលោកេត្វា “អត្ថិ នុ ខោ ឥមស្មី ឋានេ កិញ្ចិ សុការណំ ឧប្បន្នបុព្វ”ន្តិ អន្តស
កស្សបពុទ្ធកាលេ គវេសីនា ឧទាសកេន កតំ សុការណំ។ អថស្ស
ឯតទហោសិ - “ឥទំ សុការណំ ភិក្ខុសង្ឃស្ស អចាកជំ បដិច្ចន្តំ, ហន្តំ
ភិក្ខុសង្ឃស្ស ចាកជំ ករោមី”តិ មគ្គា ឡិក្កម្ហ អញ្ញាតវស្មី បទេសេ ឋិតោវ
សិទ្ធិចាតុកម្មំ អកាសិ, អគ្គគ្គន្តេ ទស្សេត្វា មន្តហសិទ្ធិ ហសិ។ យថា ហិ
លោកិយមនុស្សា ឧទរំ បហាវន្តា “កហំ កហ”ន្តិ ហសន្តិ, ន ឯវំ ពុទ្ធា។ ពុទ្ធានំ
បន ហសិទ្ធិ ហជ្ជបហជ្ជាការមត្តមេវ ហោតិ។

ហសិទ្ធិ ឆាមេតំ តេវសហិ សោមនស្សសហគតចិត្តេហិ ហោតិ។ តត្ថ
លោកិយមហាជនោ អកុសលតោ ចត្វហិ, កាមាវចរកុសលតោ ចត្វហិតិ
អជ្ជហិ ចិត្តេហិ ហសតិ, សេខា អកុសលតោ ធិដ្ឋិគតសម្បយុត្តានិ ទេ
អបនេត្វា ធម្មា ចិត្តេហិ ហសន្តិ, ឡិណាសវា ចត្វហិ សហេតុកកិរិយចិត្តេហិ,
ឯកេន អហេតុកកិរិយចិត្តេនាតិ បញ្ចហិ ចិត្តេហិ ហសន្តិ។ តេសុបិ
ពលវារម្មណោ អាចាជមាគតេ ធ្វិហិ ញ្ញាណសម្បយុត្តចិត្តេហិ ហសន្តិ,
ទុព្ពលាវម្មណោ ទុហេតុកចិត្តទ្វយេន ច អហេតុកចិត្តេន ចាតិ តីហិ ចិត្តេហិ
ហសន្តិ។ ឥមស្មី បន ឋានេ

កិរិយាហេតុកមនោវិញ្ញាណធាតុសោមនស្សសហគតចិត្តំ ភគវតោ
បហជ្ជាការមត្តហសិតំ ឧប្បាទេតិ។

តំ បនេតំ ហសិតំ វេ អប្បមត្តកម្មំ ថេរស្ស ចាកជំ អហោសិ។ កម្មំ?
តថាវុបេ ហិ កាលេ តថាគតស្ស ចត្វហិ ធាហិហិ
ចាតុទ្ធិបិកមហាមេយមុខតោ សមោសវិតាវិជ្ជុលតាវិយ វិរោចមានា
មហាតាលក្ខន្ធឫប្បមាណា រស្មីវដ្តិយោ ឧដ្ឋហិត្វា តិក្ខុត្ថំ សិរវំ បទក្ខិណំ កត្វា
ធាបក្កេសុយេវ អន្តរឆាយន្តិ។ តេន សញ្ញាលោន អាយស្មា អានន្នោ ភគវតោ
បច្ឆតោ គច្ឆមាធាបិ សិតចាតុការំ ជានាតិ។

ឥទ្ធីន្តិ សមិទ្ធិ។ ដីតន្តិ អតិសមិទ្ធិ សព្វចាលិដុល្លំ វិយ។ អាកិណ្ឌាមនុស្សន្តិ
ជនសមាគុលំ។ សីលេសុ បរិបូរការីតិ បញ្ចសុ សីលេសុ អសមត្តការី។
បដិទេសិតានីតិ ឧចាសកការំ បដិទេសិតានិ។ សមាទិបិតានីតិ សរណេសុ
បតិជ្ជាបិតានីតិ អត្ថោ។ ឥច្ឆេតំ សមសមន្តិ ឥតិ វេតំ ការណំ សញ្ញាការតោ
សមភាវេនេវ សមំ, ន ឯកទេសេន។ នត្ថិ កិញ្ចិ អតិវេកន្តិ មយ្ហំ ឥមេហិ កិញ្ចិ
អតិវេកំ នត្ថិ។ ហន្នាតិ វេស្សគ្គត្ថេ និចាតោ។ អតិវេកាយាតិ
វិសេសការណត្ថាយ បដិបជ្ជាមីតិ អត្ថោ។ សីលេសុ បរិបូរការី ធារេថាតិ
បញ្ចសុ សីលេសុ សមត្តការីតិ ជានាថ។ ឯត្តាវតោ តេន បញ្ច សីលានិ
សមាទិន្នានិ នាម ហោន្តិ។ កិមង្គ បន ន មយន្តិ មយំ បន កេនេវ ការណេន
បរិបូរការីនោ ន ភវិស្សម។ សេសមេត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

ឧចាសកវត្ថោ តតិយោ។

(១៩) ៤. អវញ្ញវត្ថោ

១. អារញ្ញកសុត្តវណ្ណាន

១៨១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ មន្ទត្តា មោម្មហត្ថាតិ នេវ សមាទានំ ជាតាតិ, ន
អាទិសំសំ។ អត្ថនោ បន មន្ទត្តា មោម្មហត្ថា អញ្ញោណេវ អារញ្ញកោ ហោតិ។
ចាបិច្ឆោ ឥន្ទាបកតោតិ “អរញ្ញោ មេ វិហារន្តស្ស ‘អយំ អារញ្ញកោ’ តិ
ចតុបច្ចយសក្ការំ ករិស្សន្តិ, ‘អយំ ភិក្ខុ លង្កិ បរិវិត្តោ’ តិអាទិហិ ច គុណោហិ
សម្ភារេស្សន្តិ” តិ ឯវំ ចាបិកាយ ឥន្ទាយ បត្វា តាយ ឯវំ ឥន្ទាយ អភិក្ខតោ
ហុត្វា អារញ្ញកោ ហោតិ។ ឧម្មាទវសេន អរញ្ញំ បរិសិទ្ធា វិហារន្តោ បន ឧម្មាទា
ចិត្តក្ខេបា អារញ្ញកោ នាម ហោតិ។ វណ្ណាតន្តិ ឥទំ អារញ្ញកន្តំ នាម ពុទ្ធមហិ ច
ពុទ្ធសារកេហិ ច វណ្ណាតំ បសត្តន្តិ អារញ្ញកោ ហោតិ។ ឥនមត្តិតន្តិ ឥមាយ
កល្យាណាយ បដិបត្តិយា អត្តោ ឯតស្សាតិ ឥនមត្តិ, ឥនមត្តិនោ ភាវោ
ឥនមត្តិតា។ តំ ឥនមត្តិតំយេវ និស្សាយ, ន អញ្ញំ កិញ្ចិ លោកាមិសន្តិ អត្តោ។
សេសមេត្ត ឥតោ បរេសុ ច ឧត្តានត្ថមេវ។

អរញ្ញវគ្គោ ចតុត្ថោ។

(២០) ៥. ព្រាហ្មណវគ្គោ

១. សោណសុត្តវណ្ណាន

១៩១. បញ្ចមស្ស បឋមេ ព្រាហ្មណធម្មាតិ ព្រាហ្មណសភាវា។ សុនខេស្វតិ
កុក្ករេសុ។ នេវ កិណាន្តិ នវិក្កិណាន្តិតិ ន គណ្ណាន្តា កិណាន្តិ, ន ទទន្តា វិក្កិណាន្តិ។
សម្មិយេនេវ សំវាសំ សំពន្ធាយ សម្មវត្ថុន្តិតិ បិយោ បិយំ ឧបសង្កមិទ្ធា
បវេណិយា ពន្ធនត្តំ សំវាសំ បរត្ថយន្តិ។ ឧទរាវទេហកន្តិ ឧទរំ អវទិហិត្វា

ឧបចិនិត្យា ឬវេត្យា។ អវសេសំ អាទាយ បក្កមន្តិតិ យំ ភុញ្ញតំ ន សក្កោន្តិ, តំ
កណ្តិកំ កត្យា គហេត្យា គជ្ជន្តិ។ ឥមស្មី សុត្តេ វដ្តមេវ កចិតំ។

២. គោលព្រាហ្មណសុត្តវណ្ណា

១៩២. ទុតិយេ តូម្បិ នោតិ តូម្បិ នុ។ បវត្តា រោតិ បវត្តយិតា រោ។ យេសន្តិ
យេសំ សន្តកំ។ មន្តបទន្តិ វេទសង្ខាតំ មន្តមេវ។ គីតន្តិ អជ្ជកាធិហិ ទសហិ
ចោរាណកព្រាហ្មណេហិ សវសម្បត្តិវសេន សជ្ឈាយិតំ។ បវត្តន្តិ អញ្ញេសំ វុត្តំ,
វាចិតន្តិ អត្ថោ។ សមីហិតន្តិ សមុបព្យឡំ រាសិកតំ, បិណ្ឌំ កត្យា បបិតន្តិ
អត្ថោ។ តទទុកាយន្តិតិ ឯតវហិ ព្រាហ្មណា តំ តេហិ បុព្វេហិ គីតំ អទុកាយន្តិ
អទុសជ្ឈាយន្តិ។ តទទុកាសន្តិតិ តំ អទុកាសន្តិ។ ឥទំ បុរិមស្សេវ វេវចនំ។
កាសិតមទុកាសន្តិតិ តេហិ កាសិតំ អទុកាសន្តិ។ សជ្ឈាយិតមទុសជ្ឈាយន្តិតិ
តេហិ សជ្ឈាយិតំ អទុសជ្ឈាយន្តិ។ វាចិតមទុវាចេន្តិតិ តេហិ អញ្ញេសំ វាចិតំ
អទុវាចេន្តិ។ សេយ្យចិន្តិតេ កតមេតិ អត្ថោ។ អជ្ជកោតិអាធិនិ តេសំ
នាមាធិ។ តេ កិវ ធិព្កេន ចក្កេនា ឡិលោកេត្យា បរូបយាតំ អកត្យា
កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ភគវតោ ចាវចនេន សហ សំសន្តេត្យា មន្តេ គន្តេសុំ។
អបរាបវេ បន ព្រាហ្មណា ចាណាតិចាតាធិនិ បក្ខិបិត្យា តយោ វេទេ ភិនិត្យា
ពុទ្ធវចនេន សទ្ធិវិវុទ្ធេ អកំសុ។ ត្យាស្សមេតិ ឯតុ អស្សតិ និចាតមត្តំ, តេ
ព្រាហ្មណា ឥមេ បញ្ចា ព្រាហ្មណេ បញ្ញាបេន្តិតិ អត្ថោ។

មន្តេ អធិយមា នោតិ វេទេ សជ្ឈាយន្តោ គណ្ណាន្តោ។ អាចរិយធនន្តិ
អាចរិយធក្ខណំ អាចរិយភាគំ។ ន ឥស្សត្ថេនាតិ ន យោធាជីវកម្មេន
ឧប្បាទេតិ។ ន រាជចារិសេនាតិ ន រាជុបជ្ជាកភាវេន។ កេវលំ
ភិក្ខាចរិយាយាតិ សុទ្ធាយ ភិក្ខាចរិយាយ ឯវ។ កថាលំ អនតិមញ្ញមា នោតិ តំ
ភិក្ខាភាជនំ អនតិមញ្ញមា នោ។ សោ ហិ បុណ្ណបត្តំ អាទាយ សីសំ ម្ហាតោ

កុលទ្វារេសុ ថេត្វា “អហំ អជ្ជចត្តាលីស វស្សានិ កោមារព្រហ្មចរិយំ ចរី, មន្តាបិ
មេ គហិតា, អាចរិយស្ស អាចរិយធនំ ធន្សមិ, ធនំ មេ ទេថា” តិ យាចតិ។ តំ
សុត្វា មនុស្សា យថាសត្តិ យថាពលំ អជ្ជបិ សោឡសបិ សតម្មិ សហស្សម្មិ
ទេន្តិ។ ឯវំ សកលកាមំ ចរិត្វាលទ្ធុធនំ អាចរិយស្ស និយ្យាទេតិ។ តំ សន្ធាយេតំ
វុត្តំ។ ឯវំ ខោ ទោណា ព្រាហ្មណោ ព្រហ្មសមោ ហោតិ តិ ឯវំ ព្រហ្មវិហារេហិ
សមន្នាគតត្តា ព្រាហ្មណោ ព្រហ្មសមោ នាម ហោតិ។

នេវ កយេន នវិក្កយេនាតិ នេវ អត្តនា កយំ កត្វា គណ្ណាតិ, ន បរេន
វិក្កយំ កត្វា ទិន្នំ។ ឧទក្ខបស្សជ្ជន្តិ ឧទកេន ឧបស្សជ្ជំ បរិច្ចត្តំ។ សោ ហិ យស្មី
កុលេ វយប្បត្តា ទារិកា អត្ថិ, គន្ធា តស្ស ទ្វារេ តិជ្ជតិ។ “កស្មា បិ តោសី” តិ
វុត្តេ “អហំ អជ្ជចត្តាលីស វស្សានិ កោមារព្រហ្មចរិយំ ចរី, តំ សព្វំ តុម្ហាកំ ទេមិ,
តុម្ហេ មយ្ហំ ទារិកំ ទេថា” តិ វទតិ។ តេ ទារិកំ អានេត្វា តស្ស ហត្ថេ ឧទកំ
ចាតេត្វា ទេន្តិ។ សោ តំ ឧទក្ខបស្សជ្ជំ ភរិយំ គណ្ណិត្វា គច្ឆតិ។ អតិមីឡោជោតិ
អតិមីឡោ មហាក្ខបសិម្ហិ ជាតោ។ តស្ស សាតិ តស្ស ឯសា។ ន ទរត្តាតិ ន
កិឡនត្តា។ ន រតត្តាតិ ន កាមរតិអត្តា។ មេ ដុនំ ឧប្បាទេត្វាតិ ដីតរំ វា បុត្តំ វា
ឧប្បាទេត្វា “ឥទានិ បរេណិ យជីយិស្សតី” តិ និក្ខមិត្វា បព្ពជតិ។ សុគតី សង្កំ
លោកន្តិ ព្រហ្មលោកមេវ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ ទេវសមោ ហោតិ តិ ទិព្វវិហារេហិ
សមន្នាគតត្តា ទេវសមោ នាម ហោតិ។

តមេវ បុត្តស្សាទំ និកាមយមាណោតិ យ្វាស្ស ដីតរំ វា បុត្តំ វា ជាតំ ទិស្វា
បុត្តបេមំ បុត្តស្សាទោ ឧប្បជ្ជតិ, តំ បុត្តយមាណោ ឥន្ទមាណោ។ កុដុម្ពំ
អជ្ឈាវសតីតិ កុដុម្ពំ សណ្ឋាបេត្វា កុដុម្ពមជ្ឈេ វសតិ។ សេសមេត្ត
ឧត្តានមេវាតិ។

៣. សង្ការវសុត្តវណ្ណនា

១៩៣. តតិយេ បគេវាតិ បឋមញ្ញោ។ កាមរាគបរិយុដ្ឋិតោតិ
កាមរាគគ្គហិតេន។ កាមរាគបរេតោតិ កាមរាគានុគតេន។ និស្សរណាន្តិ
តិវិធំ កាមរាគស្ស និស្សរណំវិក្ខម្ពននិស្សរណំ, តទង្គនិស្សរណំ,
សមុច្ឆេទនិស្សរណាន្តិ។ តត្ថ អសុភេ បឋមជ្ឈានំវិក្ខម្ពននិស្សរណំ នាម,
វិបស្សនា តទង្គនិស្សរណំ នាម, អរហត្តមគ្គោ សមុច្ឆេទនិស្សរណំ នាម។ តំ
តិវិធម្មំ នប្បជានាតីតិ អត្តោ។ អត្តត្ថម្បីតិអាទីសុ អរហត្តសម្មាសោ អត្តនោ
អត្តោ អត្តត្តោ នាម, បច្ចយទាយកានំ អត្តោ បរត្តោ នាម, ស្ទេវ ធុរិយោ
ឧភយត្តោ នាម។ ឥមំនា នយេន សព្វវារេសុ អត្តោ វេទិតញ្ញោ។

អយំ បនវិសេសោ - ព្យាចាទស្ស និស្សរណាន្តិអាទីសុ ហិ ទ្វេវ និស្សរណានិ
វិក្ខម្ពននិស្សរណាញ សមុច្ឆេទនិស្សរណាញ។ តត្ថ ព្យាចាទស្ស តាវ មេត្តាយ
បឋមជ្ឈានំវិក្ខម្ពននិស្សរណំ នាម, អនាគាមិមគ្គោ សមុច្ឆេទនិស្សរណំ,
ជិនមិទ្ធស្ស អាហោកសញ្ញាវិក្ខម្ពននិស្សរណំ, អរហត្តមគ្គោ
សមុច្ឆេទនិស្សរណំ។ ឧទ្ធច្ចកុក្កច្ចស្ស យោ កោចិ សមថោវិក្ខម្ពននិស្សរណំ,
ឧទ្ធច្ចស្ស បនេត្ថ អរហត្តមគ្គោ, កុក្កច្ចស្ស អនាគាមិមគ្គោ
សមុច្ឆេទនិស្សរណំ។ វិចិកិច្ឆាយ ធម្មវវត្ថានំវិក្ខម្ពននិស្សរណំ, បឋមមគ្គោ
សមុច្ឆេទនិស្សរណំ។

យា បនេត្ថ សេយ្យថាមិ, ព្រាហ្មណ, ឧទបត្តោ សំសដ្ឋោលាខាយ
វាតិអាទិកា ឧបមា វុត្តា, តាសុ ឧទបត្តោតិ ឧទកភវិតា ចាតិ។ សំសដ្ឋោតិ
វណ្ណាភេទករណាវសេន សំសដ្ឋោ។ ឧក្កុដិតោតិ កុដិតោ។ ឧស្សនកជាតោតិ
ឧសុមកជាតោ។ សេវាលបណាកបរិយោនទ្វោតិ តិលពីជកាទិភេនេន
សេវាលេន វា និលមណ្ឌកបិដ្ឋិវណ្ណេន វា ឧទកបិដ្ឋិ នាទេត្វា និព្ពត្តេន
បណាកេន បរិយោនទ្វោ។ វាតេវិតោតិ វាតេន វរិតោ កម្មិតោ។ អាវិលោតិ

អប្បសន្នោ។ លុឡិតោតិ អសន្និសិន្នោ។ កលលីកូតោតិ កន្ទមីកូតោ។
អនុការេ និត្តិតោតិ កោដ្ឋកន្តរាទិភេទេ អនាលោកជ្ជានេ បបិតោ។ ឥមស្មី
សុត្តេ ភគវា តីហិ ភវេហិ ទេសនំ និវដ្តេត្វា អរហត្តនិក្ខុជេន និដ្ឋបេសិ,
ព្រាហ្មណោ បន សរណាមត្តេ បតិដ្ឋិតោតិ។

២. ការណាចាលីសុត្តវណ្ណាន

១៩២. ចតុត្ថេ ការណាចាលីតិ ចាលោតិ តស្ស នាមំ, រាជកុលានំ បន
កម្មន្តេ ការេតីតិ ការណាចាលី នាម ជាតោ។ កម្មន្តំ ការេតីតិ ចាតោវ
ឧដ្ឋាយ ធូរដ្ឋាលកថាការេ អកតេ ការេតិ, ជីណ្ណោ បដិជគ្គាបេតិ។ បិដ្ឋិយានី
ព្រាហ្មណន្តិ ឯវំនាមកំ អនាគាមិជេលេ បតិដ្ឋិតំ អរិយសាវកំ ព្រាហ្មណំ។ សោ
កិវ ចាតោវ ឧដ្ឋាយ គន្ធមាលាទីនិ គាហាបេត្វា សត្តុ សន្តិកំ គន្ធា វន្តិត្វា
គន្ធមាលាទីហិ បូជេត្វា នគរំ អាគច្ឆតិ, ឥទំ ព្រាហ្មណស្ស ទេវសិកំ វត្តន្តិ។ តំ
សោ ឯវំវត្តំ កត្វា អាគច្ឆន្តំ អទុស។ ឯតទពោចាតិ “អយំ ព្រាហ្មណោ បញ្ញាវា
ញាណុត្តរោ, កហំ នុ ខោ ចាតោវ គន្ធា អាគច្ឆតី” តិ ចិន្តេត្វា អនុក្កមេន
សន្តិកំ អាគតំ សញ្ញានិត្វា “ហន្ត កុតោ នូ” តិ អាទិវចនំ អវោច។

តត្ថ ទិវា ទិវស្សាតិ ទិវសស្សបិ ទិវា, មជ្ឈន្តិកកាលេតិ អត្តោ។ បណ្ឌិតោ
មញ្ញេតិ ភវំ បិដ្ឋិយានី សមណំ គោតមំ បណ្ឌិតោតិ មញ្ញេតិ, ឧទាហុ នោតិ
អយមេត្ត អត្តោ។ កោ ចាហំ, ភោតិ, ភោ, សមណស្ស គោតមស្ស
បញ្ញាវេយ្យត្តិយជាននេ អហំ កោ នាម? កោ ច សមណស្ស គោតមស្ស
បញ្ញាវេយ្យត្តិយំ ជានិស្សាមីតិ កុតោ ចាហំ សមណស្ស គោតមស្ស
បញ្ញាវេយ្យត្តិយំ ជានិស្សាមិ, កេន នាម ការណេន ជានិស្សាមីតិ ឯវំ សត្តថាបិ
អត្តនោ អជាននភាវំ ទីបេតិ។ សោបិ នូនស្ស តាទិសោវាតិ យោ សមណស្ស
គោតមស្ស បញ្ញាវេយ្យត្តិយំ ជានេយ្យ, សោបិ នូន ទស ចារមិយោ បូរេត្វា

សព្វញ្ញតំ បត្តោ តាទិសោ ពុទ្ធាយេវ ភវេយ្យ។ សិនេរុំ វា ហិ បថី វា អាកាសំ វា
បមេតុកាមេន តប្បមាលោ ធន្តោ វា វន្តំ វា លទ្ធិំ វន្តតិ, សមណស្ស
គោតមស្ស បញ្ញំ ជានន្តេនបិ តស្ស ញ្ញាណសទិសមេវ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ លទ្ធិំ
វន្តតិ ធិបេតិ។ អាធរវសេន បនេត្ត អាមេឌិតំ កតំ។ ឧទ្យាហយាតិ ឧត្តមាយ
សេដ្ឋាយ។ កោ ចាហំ, កោតិ, កោ, អហំ សមណស្ស គោតមស្ស បសំសនេ
កោ នាម។ កោ ច សមណំ គោតមំ បសំសិស្សាមីតិ កេន ការណេន
បសំសិស្សាមិ។

បសត្ថប្បសត្តោតិ សព្វគុណានំ ឧបរិ ចរេហិ សព្វលោកបសត្តេហិ
អត្តនោ គុណោហោវ បសត្តោ, ន តស្ស អញ្ញេហិ បសំសនកិច្ចំ អត្ថិ។ យថា ហិ
ចម្បកបុប្ផំ វា នីលុប្បលំ វា បទុមំ វា លោហិតចន្ទនំ វា អត្តនោ
វណ្ណាគន្ធសិរិយាវ ចាសាទិកញ្ជោវ សុគន្ធិញ្ច, ន តស្ស អាគន្ធកេហិ វណ្ណាគន្ធមហិ
ថោមនកិច្ចំ អត្ថិ។ យថា ច មណីរតនំ វា ចន្ទមណ្ឌលំ វា អត្តនោ អាលោកេនេវ
ឱកាសតិ, ន តស្ស អញ្ញេន ឱកាសនកិច្ចំ អត្ថិ, វេ សមណោ គោតមោ
សព្វលោកបសត្តេហិ អត្តនោ គុណោហោវ បសត្តោ ថោមិតោ, សព្វលោកស្ស
សេដ្ឋតំ ចាបិតោ។ ន តស្ស អញ្ញេន បសំសនកិច្ចំ អត្ថិ។

បសត្តេហិ វា បសត្តោតិបិ បសត្ថប្បសត្តោ។ កេ បន បសត្តា នាម? រាជា
បសេនទិ កោសលោ កាសិកោសលវាសិកេហិ បសត្តោ, ពិម្ពិសារោ
អង្គមគធជវាសីហិ, វេសាលិកា លិច្ឆវី វន្តិតជ្ជវាសីហិ បសត្តោ, ចាវេយ្យកា មល្លា
កោសិធារកា មល្លា អញ្ញេបិ តេ តេ ខត្តិយា តេហិ តេហិ ជានបទេហិ បសត្តោ,
ចន្តិអាធមោ ព្រាហ្មណា ព្រាហ្មណគណេហិ, អនាថបិណ្ឌិកាធមោ
ឧចាសកា ឧចាសកគណេហិ, វិសាខាអាទិកា ឧចាសិកា អនេកសតាហិ
ឧចាសិកាហិ, សកុលុទាយិអាធមោ បរិញ្ញាជកា អនេកេហិ

បរិព្វាជកសតេហិ, ឧប្បលវណ្ណត្ថវិអាទិកា មហាសាវិកា អនេកេហិ
ភិក្ខុនិសតេហិ, សាវិបុត្តត្ថវាទយោ មហាថេរា អនេកសតេហិ ភិក្ខុហិ,
សក្កាទយោ ទេវា អនេកសហស្សេហិ ទេវេហិ, មហាព្រហ្មាទយោ ព្រហ្មានោ
អនេកសហស្សេហិ ព្រហ្មេហិ បសត្តា។ តេ សព្វេបិ ទសពលំ ថោមេន្តិ វណ្ណន្តិ
បសំសន្តិទិ ភគវា “បសត្តប្បសត្តា” ទិ វុច្ចទិ។ អត្ថវសន្តិ អត្តានិសំសំ។

អថស្សសោ អត្តនោ បសាទការណំ អាចិក្ខុន្តោ សេយ្យថាបិ, ភោ,
បុរិសោទិអាទិមាហា។ តត្ថ អត្ថវសបរិទិត្តោទិ ភោជនវសេសុ ចាយាសោ
ស្មេហវសេសុ គោសប្បិ, កសាវវសេសុ ឧទ្ធកមដុ អនេធឿ កំ, មជ្ជវសេសុ
សក្ករាទិ វាមាទយោ អត្ថវសា នាម។ តេសុ យេន កេនចិ បរិទិត្តោ
អាភណ្ណាប្បមាណំ ភុញ្ញាត្វា បិតោ។ អញ្ជេសំ ហិរានន្តិ អត្ថវសេហិ អញ្ជេសំ
ហិរវសានំ។ សុត្តសោទិ សុត្តតោ, សុត្តភាវេនាទិ អត្តោ។ សេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ តតោ តតោទិ សុត្តាទីសុ តតោ តតោ។ អញ្ជេសំ
បុដុសមណាព្រាហ្មណាប្បវាទានន្តិ យេ អញ្ជេសំ បុដុនំ សមណាព្រាហ្មណានំ
លទ្ធិសម្ពាទប្បវាទា, តេសំ។ ន បិហោទីទិ ន បត្តេទិ, តេ កថិយមាទេ សោតុម្បិ
ន ឥច្ឆទិ។ ជិយន្តាទុព្ពល្យបរេតោទិ ជិយន្តាយ ចេវ ទុព្ពលភាវេន ច អនុគតោ។
មដុបិណ្ឌិកន្តិ សាលិបិដ្ឋភន្តិទា ចតុមដុវេន យោជេត្វា កតំ ពទ្ធិសត្តបិណ្ឌិកំ,
មដុវប្បវេរេ វា។ អធិគន្ធម្យាទិ លកេយ្យ។ អសេចនកន្តិ
មដុវភាវករណត្ថាយ អញ្ជេន វសេន អនាសិត្តកំ ឌីជវន្តំ បណីតវសំ។

ហរិចន្ទនស្សាទិ សុវណ្ណវណ្ណចន្ទនស្ស។ លោហិតចន្ទនស្សាទិ
វត្ថវណ្ណចន្ទនស្ស។ សុវភិកន្ទន្តិ សុគន្ធា។ ទរថាទយោ វដ្ឋទរថា, វដ្ឋកិលមថា,
វដ្ឋបរិឡាហា ឯវ។ ឧទានំ ឧទានេសីទិ ឧទាហារំ ឧទាហរិ។ យថា ហិ យំ តេលំ
មាណំ គហោតុំ ន សក្កោទិ, វិស្សន្តិទា គច្ឆទិ, តំ អវសេកោទិ វុច្ចទិ។ យញ្ច ជលំ

តណ្ហាកំ គហេតុំ ន សក្កោតិ, អដ្ឋោត្តរិក្ខា គដ្ឋតិ, តំ ឱយោតិ វុច្ចតិ។ ឯវមេវំ យំ
បីតិវចនំ ហធយំ គហេតុំ ន សក្កោតិ, អធិកំ ហុត្វា អន្តោ អសណ្ឋាហិក្ខា ពហិ
និក្ខមតិ, តំ ឧទានន្តិ វុច្ចតិ។ ឯវរូបំ បីតិមយវចនំ និដ្ឋាវេសីតិ អត្តោ។

៥. បិដ្ឋិយានីសុត្តវណ្ណានា

១៩៥. បញ្ចមេ នីលាតិ ឥទំ សព្វសង្កាហិកំ។ នីលវណ្ណាតិអាទិ តស្សេវ
វិភាគទស្សនំ។ តត្ថ ន តេសំ បកតិវណ្ណោ នីលោ, នីលវិលេបនិវិលិត្តត្តា
បនេតំ វុត្តំ។ នីលវត្តាតិ បដទុក្ខលកោសេយ្យាទីនិបិ តេសំ នីលានេវ ហោន្តិ។
នីលាលង្ការាតិ នីលមណីហិ នីលបុប្ផហិ អលង្កតា, តេសំ ហត្ថាលង្ការ-
អស្សាលង្ការ-រថាលង្ការ-សាលាវិភានកញ្ចកាបិ សព្វេ នីលាយេវ ហោន្តិ។
ឥមីនា នយេន សព្វបទេសុ អត្តោ វេទិតញ្ចោ។

បទុមំ យថាតិ យថា សតបត្តំ រត្តបទុមំ។ កោកនទន្តិ តស្សេវ វេវចនំ។
ចាតោតិ បគេវ សុរិយុគ្គមនកាលេ។ សិយាតិ ភវេយ្យ។ អវិគគន្ធន្តិ
អវិគគគន្ធន្តំ។ អង្គីរសន្តិ ភគវតោ អង្គមង្គេហិ រស្មិយោ និច្ឆរន្តិ, តស្មា អង្គីរសោតិ
វុច្ចតិ។ តបន្តមាទិច្ចមិវន្តលិក្ខេតិ ធ្វិសហស្សដិបបរិវាសេសុ ចតុសុ មហាទីបេសុ
អាណកករណាវសេន អន្តលិក្ខេ តបន្តំ អាទិច្ចំ វិយ វិរោចមាណំ។ អង្គីរសំ
បស្សតិ អត្តានមេវ វា មហាជនំ វា សន្ធាយ ឯវំ វេទតិ។

៦. មហាសុបិនសុត្តវណ្ណានា

១៩៦. ឆដ្ឋេ មហាសុបិនាតិ មហាន្តេហិ បុរិសេហិ បស្សិតព្ពតោ មហាឆ្លានព្វា
អត្តានំ និមិត្តការតោ មហាសុបិនា។ ចាតុរហេសុន្តិ ចាកជា អហេសុំ។ តត្ថ
សុបិនំ បស្សន្តោ ចត្វហិ ការណេហិ បស្សតិ ធាតុក្ខោភតោ វា
អនុក្ខតបុព្ពតោ វា ទេវតោបសំហារតោ វា បុព្ពនិមិត្តតោ វាតិ។

តត្ថ បិត្តាជីនំ ខោភករណបច្ចយប្បយោគេន ខុតិធាតុកោ
ធាតុក្លោភតោ សុបិនំ បស្សតិ។ បស្សន្តោ ច នាធាវីធំ សុបិនំ បស្សតិ បព្ពតា
បតន្តោវិយ, អាគាសេន គច្ឆន្តោវិយ, វាឡមិគហត្ថិចោរាធិហិ អនុពោធាវិយ
ច។ អនុក្ខតបុព្ពតោ បស្សន្តោ បុព្ព អនុក្ខតបុព្ពំ អារម្មណំ បស្សតិ។
ទេវតោបសំហារតោ បស្សន្តស្ស ទេវតា អត្តកាមតាយ វា អនត្តកាមតាយ
វា អត្តាយ វា អនត្តាយ វា នាធាវីធានិ អារម្មណានិ ឧបសំហារន្តិ។ សោ តាសំ
ទេវតានំ អានុភាវេន តានិ អារម្មណានិ បស្សតិ។ បុព្ពនិមិត្តតោ បស្សន្តោ
បុញ្ញាបុញ្ញវសេន ឧប្បជ្ឈិតុកាមស្ស អត្តស្ស វា អនត្តស្ស វា បុព្ពនិមិត្តភូតំ
សុបិនំ បស្សតិ ពោធិសត្តមាតាវិយ បុត្តបដិលាភនិមិត្តំ, កោសលរាជាវិយ
សោឡស សុបិនេ, អយមេវ ភគវា ពោធិសត្តភូតោ ឥមេ បញ្ច មហាសុបិនេ
វិយ ចាតិ។

តត្ថ យំ ធាតុក្លោភតោ អនុក្ខតបុព្ពតោ ច សុបិនេ បស្សតិ, ន តំ សច្ចំ
ហោតិ។ យំ ទេវតោបសំហារតោ បស្សតិ, តំ សច្ចំ វា ហោតិ អលីកំ វា។ កុដ្ឋា
ហិ ទេវតា ឧបាយេន វិធាសេតុកាមាវិបរីតម្បិ កត្វា ទស្សន្តិ។ យំ បន
បុព្ពនិមិត្តតោ បស្សតិ, តំ ឯកន្តំ សច្ចមេវ ហោតិ។ ឯតេសំ ចតុន្តំ
មូលការណានំ សំសគ្គភេទតោបិ សុបិនេភេទោ ហោតិយេវ។

តំ បនេតំ ចតុត្ថិធម្បិ សុបិនំ សេខបុដ្ឋជ្ជនាវ បស្សន្តិ អប្បហីនវិបល្លាសត្តា,
អសេខា ន បស្សន្តិ បហីនវិបល្លាសត្តា។ កី បនេតំ បស្សន្តោ សុត្តោ បស្សតិ
បដិពុទ្ធា, ឧទាហុ នេវ សុត្តោ ន បដិពុទ្ធាតិ? កិព្យោត្ត យទិ តាវ សុត្តោ បស្សតិ,
អភិធម្មវិរោធា អាបជ្ជតិ។ ភវន្តិចិត្តេន ហិ សុបតិ, តំ រូបនិមិត្តាធិអារម្មណំ
រាគាធិសម្បយុត្តំ វា ន ហោតិ។ សុបិនំ បស្សន្តស្ស ច វ្យាធិសានិ ចិត្តានិ
ឧប្បជ្ឈន្តិ។ អថ បដិពុទ្ធា បស្សតិ, វិនយវិរោធា អាបជ្ជតិ។ យញ្ញិ បដិពុទ្ធា

បស្សតិ, តំ សញ្ញាហារិកចិត្តេន បស្សតិ។ សញ្ញាហារិកចិត្តេន ច កតេ
វីតិក្កមេ អនាបត្តិ នាម នត្ថិ។ សុបិនំ បស្សន្តេន បន កតេបិ វីតិក្កមេ ឯកន្តំ
អនាបត្តិ ឯវ។ អថ នេវ សុត្តោ ន បដិពុទ្ធា បស្សតិ, ន នាម បស្សតិ។ ឯវព្វា
សតិ សុបិនស្ស អភារោ ច អាបជ្ជតិ? ន អភារោ។ កស្មា? យស្មា
កបិមិទ្ធចបរេតោ បស្សតិ។ វុត្តញ្ញោតំ - “កបិមិទ្ធចបរេតោ ខោ, មហារាជ, សុបិនំ
បស្សតិ” តិ។

កបិមិទ្ធចបរេតោតិ មក្កជនិទ្ទាយ យុត្តោ។ យថា ហិ មក្កជស្ស និទ្ទា
លហុបវិវត្តា ហោតិ, ឯវំ យា និទ្ទា បុនប្បុនំ កុសលាទិចិត្តវោកិណ្ណត្តា
លហុបវិវត្តា, យស្ស បវត្តិយំ បុនប្បុនំ ភវន្តតោ ឧត្តរណំ ហោតិ, តាយ
យុត្តោ សុបិនំ បស្សតិ។ តេនាយំ សុបិនោ កុសលោបិ ហោតិ អកុសលោបិ
អព្យាកតោបិ។ តត្ថ សុបិនន្តេ ចេតិយវន្តនធម្មស្សវនធម្មទេសនាទីនិ
ករោន្តស្ស កុសលោ, ចាលាភិចាតាទីនិ ករោន្តស្ស អកុសលោ, ធ្វើហិ អន្តេហិ
មុត្តោ អារជ្ជនតទារម្មណក្ខណោ អព្យាកតោតិ វេទិតញ្ញោ។ ស្វាយំ
ទុព្ពលវត្ថុកត្តា ចេតនាយ បដិសន្ធិ អាភវ្យុតំ អសមត្តោ។ បវត្តេ បន អញ្ញេហិ
កុសលាកុសលេហិ ឧបត្ថម្ភិតោវិចាកំ ទេតិ។ កិញ្ញាបិ វិចាកំ ទេតិ, អថ ខោ
អវិសយេ ឧប្បន្នត្តា អញ្ញាហារិការំ សុបិនន្តេចេតនា។ សោ បនេស សុបិនោ
កាលវសេនបិ ទិវា តាវ ទិដ្ឋោ ន សមេតិ, តថា បឋមយាមេ មជ្ឈិមយាមេ
បច្ឆិមយាមេ ច។ ពលវបច្ឆសេ បន អសីតបីតខាយិតេ សម្មា បរិណាមំ កតេ
កាយស្មី ឌីជាយ បតិដ្ឋិតាយ អរុណោ ឧត្តច្ឆមាទេវ ទិដ្ឋោ សុបិនោ សមេតិ។
ឥដ្ឋនិមិត្តំ សុបិនំ បស្សន្តោ ឥដ្ឋំ បដិលភតិ, អនិដ្ឋនិមិត្តំ បស្សន្តោ អនិដ្ឋំ។

ឥមេ បន បញ្ចា មហាសុបិនេ នេវ លោកិយមហារាជេន បស្សតិ, ន
មហារាជានោ, ន ចក្កវត្តិរាជានោ, ន អគ្គសាវកា, ន បច្ចេកពុទ្ធា, ន

សម្មាសម្ពុទ្ធា, ឯកោ សព្វញ្ញពោធិសត្តោយេវ បស្សតិ។ អម្ពាភំ បន
ពោធិសត្តោ កធា ឥមេ សុបិនេ បស្សីតិ? “ស្មេ ពុទ្ធា ភវិស្សមី” តិ ចាតុទ្ទសិយំ
បក្ខស្ស រត្តិវិកាយនកាលេ បស្សិ។ តេសិយន្តិបិ វទន្តិយេវ។ សោ ឥមេ សុបិនេ
ធិស្វា ឧដ្ឋាយ បល្លង្គំ អាភុញ្ញត្វា និសិន្នោ ចិន្តេសិ - “សចេ មយា កបិលវត្ថុនគរេ
ឥមេ សុបិនា ធិដ្ឋា អស្ស, បិតុ មហារាជស្ស កថេយ្យំ។ សចេ បន មេ មាតា
ជីវេយ្យ, តស្ស កថេយ្យំ។ ឥមស្មី ខោ បន ហ្នានេ ឥមេសំ បដិក្កាហាកោ ឆាម
នត្ថិ, អហាមេវ បដិគណ្ឌិស្សមី” តិ។ តតោ “ឥទំ ឥមស្ស បុព្វនិមិត្តំ ឥទំ
ឥមស្ស” តិ សយមេវ សុបិនេ បដិគណ្ឌិស្សា ឧរុវេលកាមេ សុជាតាយ ធិន្នំ
ចាយាសំ បរិភុញ្ញត្វា ពោធិមណ្ឌំ អារុយ្ហ ពោធិ បត្វា អនុក្កមេន ជេតវនេ
វិហារេន្តោ អត្ថនោ មកុលពុទ្ធកាលេ ធិដ្ឋ បញ្ចា មហាសុបិនេ វិត្តារេតុំ ភិក្ខុ
អាមន្តេត្វា ឥមំ ទេសនំ អារតិ។

តត្ថ មហាបថវីតិ ចក្កវាឡ គព្ពំ បូរេត្វា បិតា មហាបថវី។ មហាសយនំ
អហោសីតិ សិរិសយនំ អហោសិ។ ឧបិរតោតិ វេបិតោ។ សោ បន ន
ឧទកស្មីយេវ វេបិតោ អហោសិ, អថ ខោ ចាចិនសមុទ្ទស្ស ឧបរូបរិភាគេន
គន្ធា ចាចិនចក្កវាឡ មត្តកេ វេបិតោ អហោសីតិ វេទិតញ្ចោ។ បដ្ឋិមេ សមុទ្ទេ
ធិក្ខិណោ សមុទ្ទេតិ ឯតេសុបិ ឯសេវ នយោ។ តិរិយា ឆាម តិណជាតីតិ
ធិត្ថិតិណំ វុច្ឆតិ។ ឆាភិយា ឧគ្គន្ធា នភំ អាហាច្ឆ បិតា អហោសីតិ នដ្ឋលមត្តេន
វត្ថុធិណោ នភិតោ ឧគ្គន្ធា បស្សន្តស្ស បស្សន្តស្សេវ វិទត្ថិមត្តំ វតនមត្តំ
ព្យាមមត្តំ យដ្ឋិមត្តំ ការុតមត្តំ អឡយោជនមត្តំ យោជនមត្តន្តិ ឯវំ ឧគ្គន្ធា ឧគ្គន្ធា
អនេកយោជនសហស្សំ នភំ អាហាច្ឆ បិតា អហោសិ។ ចាទេហិ ឧស្សក្ខិត្វាតិ
អគ្គនខតោ បដ្ឋាយ ចាទេហិ អភិរុហិត្វា។ ឆាឆាវណ្ណាតិ ឯកោ នីលវណ្ណោ,
ឯកោ បីតវណ្ណោ, ឯកោ លោហិតវណ្ណោ, ឯកោ បណ្ឌុបលាសវណ្ណាតិ ឯវំ
ឆាឆាវណ្ណា។ សេតាតិ បណ្ឌា បរិសុទ្ធា។ មហាតោ មិឡ្ហបព្ពតស្សាតិ

តិយោជនុព្ពេទស្ស គូបបព្ពតស្ស។ ឧបរូបវិ ចង្គមតីតិ មត្តកមត្តកេ ចង្គមតិ។
ធិយាយុកតុទ្ធា បន តិយោជនិកេ មិឡបព្ពតេ អនុបរិសិទ្ធា និសិន្នាវិយ
ហោន្តិ។

ឯវំ ឯត្តកេន ហំនេន បុព្ពនិមិត្តានិ ទស្សេត្វា ឥទានិ សហ បុព្ពនិមិត្តហិ
បដិលាភំ ទស្សេត្តំ យម្បិ, ភិក្ខុវេតិអាទិមាហ។ តត្ថ សព្ពគុណាយ កត្តា
ពុទ្ធានំ អរហត្តមគ្គោ អនុត្តរា សម្មាសម្ពោធិ នាម។ តស្មា យំ សោ
ចក្កវាឡមហាបថវី សិរិសយនភូតំ អន្ទស, តំ ពុទ្ធកាវស្ស បុព្ពនិមិត្តំ។ យំ
ហិមវន្តបព្ពតរាជានំ ពិម្ពោហានំ អន្ទស, តំ សព្ពញ្ញតញ្ញាណពិម្ពោហានស្ស
បុព្ពនិមិត្តំ។ យំ ចត្តារោ ហត្ថចារេ ចក្កវាឡមត្តកេ បិតេ អន្ទស, តំ
ធម្មចក្កស្ស អប្បជីវត្តិយភាវេ បុព្ពនិមិត្តំ។ យំ អត្តានំ ឧត្តានកំ និបន្នំ អន្ទស, តំ
តិសុ ភវេសុ អវកុដ្ឋានំ សត្តានំ ឧត្តានមុខកាវស្ស បុព្ពនិមិត្តំ។ យំ អក្ខិនិ
ធម្មិលេត្វា បស្សន្តោវិយ អហោសិ, តំ ធិព្ពចក្ខុបដិលាភស្ស បុព្ពនិមិត្តំ។ យំ
យាវ ភវក្កា ឯកាលោកំ អហោសិ, តំ អនាវរណាញាណស្ស បុព្ពនិមិត្តំ។ សេសំ
ចាឡិវសេនេវ វេទិតព្ពន្តិ។

៧. វស្សសុត្តវណ្ណាន

១៩៧. សត្តមេ នេមិត្តាតិ និមិត្តចាបកា។ តេជោធាតុ បកុប្បតីតិ
មហាអគ្គិក្ខន្ធា ឧប្បជ្ជតិ។ ចាលីនា ឧទកំ សម្បជិដ្ឋិតាតិ ឧប្បន្នំ ឧតុសមុជ្ជានំ
ឧទកំ តិយោជនសតេន ហត្ថេន បដិគ្គហេត្វា។ បមត្តា ហោន្តិតិ អត្តនោ
កីឡាយ បមត្តា ហោន្តិវិប្បវុដ្ឋសតិនោ។ តេសញ្ញា សកាយ វតិយា “រមាមា”តិ
ចិត្តេ ឧប្បន្នេ អកាលេបិ ទេវោ វស្សតិ, តទភាវេ ន វស្សតិ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ
- “ន កាលវស្ស”ន្តិ។ អជ្ឈមនវមាទិ ឧត្តានត្តានេវ។

១០. និស្សរណីយសុត្តន្ត

២០០. ធនមេ និស្សរណីយាតិ និស្សជាវិសញ្ញត្តា។ ឆាតុយោតិ
អត្តសុញ្ញសភាវា។ កាមំ មនសិករោតោតិ កាមំ មនសិករោន្តស្ស,
អសុភជ្ឈានតោ វុដ្ឋាយ អគទំ គហេត្វាវិសំ វីមំសន្តោវិយ វីមំសនតំ
កាមាភិមុខំ ចិត្តំ បេសេន្តស្សាតិ អត្តោ។ ន បក្ខន្ធវិសតិ។
ន ប្បសីទតិ បសាទំ នាបដ្ឋតិ។ ន សន្តិជ្ជតិ ប្បតិជ្ជហតិ។ ន វិមុច្ចតិ ធន
អធិមុច្ចតិ។ យថា បន កុក្កជបត្តំ វា ន្ទារុទទុលំ វា អគ្គិម្ពំ បក្ខិត្តំ បដិលីយតិ
បតិកុដតិ បតិវដ្តតិ ន សំបសារីយតិ, ឯវំ បដិលីយតិ ន សំបសារីយតិ។
នេក្ខម្ពំ ខោ បនាតិ ឥធនេក្ខម្ពំ នាម អសុភេសុ បឋមជ្ឈានំ, តទស្ស
មនសិករោតោ ចិត្តំ បក្ខន្ធវិសតិ។ តស្ស តំ ចិត្តន្តិ តស្ស តំ អសុភជ្ឈានចិត្តំ។
សុគតន្តិ គោចរេ គតត្តា សុដ្ឋ គតំ។ សុភាវិតន្តិ អហានភាគិយត្តា សុដ្ឋ
ភាវិតំ។ សុវុដ្ឋិតន្តិ កាមតោ វុដ្ឋិតំ។ សុវិមុត្តន្តិ កាមេហិ សុដ្ឋវិមុត្តំ។
កាមបច្ចយា អាសវា នាម កាមហេតុកា ចត្តារោ អាសវា។ វិយាតាតិ ទុក្ខា។
បរិឡាហាតិ កាមរាគបរិឡាហា។ ន សោ តំ វេទនំ វេទិយតិ តិ សោ តំ
កាមវេទនំ វិយាតបរិឡាហាវេទនញ្ច ន វេទិយតិ។ ឥធនក្ខាតំ កាមានំ
និស្សរណន្តិ ឥទំ អសុភជ្ឈានំ កាមេហិ និស្សជត្តា កាមានំ និស្សរណន្តិ
អក្ខាតំ។ យោ បន តំ ឈានំ ចាទកំ កត្វា សម្ពារេ សម្មសន្តោ តតិយមគ្គំ បត្វា
អនាគាមិជលេន និព្វានំ ទិស្វា “បុន កាមា នាម នត្ថី” តិ ជាតាតិ។ តស្ស ចិត្តំ
អច្ចន្តនិស្សរណាមេវ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។

អយំ បន វិសេសោ - ទុតិយវារេ មេត្តាលាធានិ ព្យាចាទស្ស និស្សរណំ
នាម។ តតិយវារេ ករុណាលាធានិ វិហឹសាយ និស្សរណំ នាម។ ចតុត្ថវារេ
អរូបជ្ឈានានិ រូចានំ និស្សរណំ នាម។ អច្ចន្តនិស្សរណាញោត្ត អរហត្តជលំ

យោជន៍ត្រូវ បញ្ចូលវារ សក្តាយំ មនសិករោតោតិ សុទ្ធសង្ខារេ បរិគ្គណ្ឌិត្វា
 អរហន្តំ បត្តស្ស សុក្ខវិបស្សកស្ស ជលសមាបត្តិតោ វុដ្ឋាយ វីមំសនត្តំ
 បញ្ចោចានាក្ខន្ធាភិមុខំ ចិត្តំ បេសេន្តស្ស។ ឥន្ទមក្ខាតំ សក្តាយស្ស
 និស្សរណាន្តិ ឥទំ អរហត្តមគ្គេន ច ជលេន ច និព្ពានំ ទិស្វា បិតស្ស ភិក្ខុនោ “បុន
 សក្តាយោ នត្ថី” តិ ឧប្បន្នំ អរហត្តជលសមាបត្តិចិត្តំ សក្តាយស្ស និស្សរណាន្តិ
 អក្ខាតំ។ ឥនានិ ឯវំ សក្តាយនិស្សរណំ និរោធំ បត្វា បិតស្ស ខីណាសវស្ស
 វណ្ណំ កថេន្តោ តស្ស កាមនន្ទិបំ នាមុសេតីតិអាទិមាហ។ តត្ថ នាមុសេតីតិ ន
 និព្ពត្តតិ។ អននុសយាតិ អនិព្ពត្តិយា។ សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

ព្រាហ្មណ៍វគ្គោ បញ្ចមោ។

ចតុត្ថបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

៥. បញ្ចមបណ្ណាសកំ

(២០) ១. កិមិលវគ្គោ

១. កិមិលសុត្តវណ្ណោ

២០១. បញ្ចមស្ស បឋមេ កិមិលាយន្តិ ឯវំនាមកេ នគរេ។ និបុលវនេតិ
 មុចលិន្ទវនេ។ ឯតទរោចាតិ អយំ កិរ ថេរោ តស្មីយេវ នគរេ សេដ្ឋីបុត្តោ សត្តុ
 សន្តិកេ បព្ពជិត្វា បុព្ពេនិវាសញ្ញាណំ បដិលភិ។ សោ អត្តនា និវុត្តំ ខន្ធសន្តានំ
 អនុស្សវន្តោ កស្សបទសពលស្ស សាសនោសក្កនកាលេ បព្ពជិត្វា ចតុសុ
 បរិសាសុ សាសនេ អការវំ ករោន្តីសុ និស្សេណី ពន្ធិត្វា បព្ពតំ អារុយ្ហ តត្ថ
 សមណធម្មំ កត្វា អត្តនោ និវុត្តភារំ អន្ទុស។ សោ “សត្តារំ ឧបសង្កមិត្វា តំ
 ការណំ បុច្ឆិស្សមី” តិ ឯតំ “កោ នុ ខោ, ភន្តេ” តិអាទិវចនំ អវោច។

សត្វិ អការវាវិហរន្តិ អប្បតិស្សាតិ សត្វិ ការវព្រោវ ជេដ្ឋកការព្វា
អនុបដ្ឋបេត្វាវិហរន្តិ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ តត្ថ ចេតិយផ្ដណាធិសុ ធន្តំ
ធាវេត្វា ឧបាហនា អារុយ្ហ វិចរន្តោ នានប្បការព្វា និរត្តកកមំ កថេន្តោ សត្វិ
អការវាវិហរតិ នាម។ ធម្មស្សវនគ្គេ បន និសីទិទ្វា និទ្ធាយន្តោ ចេវ
នានប្បការព្វា និរត្តកកមំ កថេន្តោ ធម្ម អការវាវិហរតិ នាម។ សង្ឃមជ្ឈេ
ពាហារិក្ខេបកំ នានត្តកមំ កថេន្តោ ថេវនវមជ្ឈិមេសុ ច ចិត្តិការំ អករោន្តោ
សង្ឃេ អការវាវិហរតិ នាម។ សិក្ខំ អបិប្បវេន្តោ សិក្ខាយ អការវាវិហរតិ
នាម។ អញ្ញមញ្ញំ កលហភណ្ឌានាធិនិ ករោន្តោ អញ្ញមញ្ញំ អការវាវិហរតិ
នាម។ ទុតិយំ ឧត្តានត្ថមេវ។

៣. អស្សជានីយសុត្តវណ្ណានា

២០៣-២០៤. តតិយេ អន្ធពេនាតិ ឧដុកាវេន អវដ្ឋកមនេន។ ជវេនាតិ
បទជវេន។ មទ្ធពេនាតិ សរីរមុទុតាយ។ ខន្ធិយាតិ អធិវាសនក្ខន្ធិយា។
សោវច្ឆេនាតិ សុចិសីលតាយ។ ភិក្ខុវារេ អន្ធពន្ធិ ញ្ញាណស្ស ឧដុកកមនំ។
ជវេនាតិ ស្វរំ ហុត្វា ញ្ញាណស្ស គមនភាវោ។ មទ្ធពន្ធិ សីលមទ្ធពំ។ ខន្ធិតិ
អធិវាសនក្ខន្ធិយេវ។ សោវច្ឆំ សុចិសីលតាយេវ។ ចតុត្ថេ បញ្ច ពលានិ
មិស្សកានិ កថិតានិ។

៥. ចេតោទិលសុត្តវណ្ណានា

២០៥. បញ្ចមេ ចេតោទិលាតិ ចិត្តស្ស ថទ្ធភាវា, កចវរភាវា, ខាណ្ឌកភាវា។
សត្វិ កង្ខតិតិ សត្តុ សរីរេ វា គុណោ វា កង្ខតិ។ សរីរេ កង្ខមាណោ
“ទ្វត្តិសវរបុរិសលក្ខណបជិមណ្ឌិតំ នាម សរីរំ អត្ថិ នុ ខោ នត្ថិ”តិ កង្ខតិ,
គុណោ កង្ខមាណោ “អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នជាននសមត្ថំ សព្វញ្ញតញ្ញាណំ អត្ថិ

នុខោនត្តិ"តិ កង្ខតិ។វិចិត្តិកង្ខតិវិចិត្តិកង្ខតិ, ទុក្ខំ អាបដ្ឋតិ, វិនិច្ឆ័យំ ន
សក្កាតិ។ ឆានិមុច្ចតិវិចិត្តិ ឯវមេតន្តិ អធិមោក្ខំ ន បដិលភតិ។ ន សម្មសីទតិវិចិត្តិ
គុណោសុ ឡិវតិវិចិត្តិ ឯវមេតន្តិ អធិមោក្ខំ ន បដិលភតិ។ ន សក្កាតិ។
អាតប្បាយាតិ កិលេសសសន្តាបកវីរិយ ករណត្ថាយ។ អនុយោគាយាតិ
បុណប្បនំ យោគាយ។ សាតទ្ធាយាតិ សតតកិរិយាយ។ បធានាយាតិ
បទបាណត្ថាយ។ អយំ បឋមោ ចេតោទិលោតិ អយំ សត្វិវិចិត្តិសម្ពាសោ
បឋមោ ចិត្តស្ស ថន្ធការោ ឯវមេតស្ស ភិក្ខុនោ អប្បហីនោ ហោតិ។

ធម្មតិ បរិយត្តិធម្ម ច បដិវេធជធម្ម ច។ បរិយត្តិធម្ម កង្ខតិមាណោ "តេបិដកំ
ពុទ្ធវចនំ ចតុរាសីតិធម្មក្ខន្ធសហស្សនិទតិ វទន្តិ, អត្ថិ នុខោ ឯវមេតន្តិ"តិ
កង្ខតិ។ បដិវេធជធម្ម កង្ខតិមាណោ "វិបស្សនានិស្សន្នោ មគ្គោ នាម, មគ្គនិស្សន្នំ
ជលំ នាម, សព្ពសម្ពារបដិស្សន្តោ និព្វានំ នាមាតិ វទន្តិ, តំ អត្ថិ នុខោ ឯវមេតន្តិ"តិ
កង្ខតិ។ សង្ឃេ កង្ខតិវិចិត្តិ "ឧប្បជ័យន្តោ"តិ អាទីនំ បទានំ វសេន "ឯវមេតន្តិ បដិបទំ
បដិបន្នោ ចត្តារោ មគ្គជ្ជា ចត្តារោ ជលជ្ជាតិ អដ្ឋន្នំ បុគ្គលានំ សមូហភូតោ
សង្ឃោ នាម អត្ថិ នុខោ ឯវមេតន្តិ"តិ កង្ខតិ។ សិក្ខាយ កង្ខតិមាណោ "អធិសីលសិក្ខា
នាម អធិចិត្តអធិបញ្ញាសិក្ខា នាមាតិ វទន្តិ, សា អត្ថិ នុខោ ឯវមេតន្តិ"តិ កង្ខតិ។
អយំ បញ្ចមោតិ អយំ សព្វប្បចារីសុ កោបសម្ពាសោ បញ្ចមោ ចិត្តស្ស
ថន្ធការោ កចវរភារោ ខាណុកភារោ។

៦. វិនិពន្ធសុត្តន្តបិដក

២០៦. ធម្មេ ចេតសោវិនិពន្ធតិ ចិត្តំ វិនិពន្ធវា មុជ្ជិយំ កត្វាវិយ គណ្ណន្តិវិចិត្តិ
ចេតសោវិនិពន្ធវា។ កាមេតិ វត្ថុកាមេបិ កិលេសកាមេបិ។ កាយេតិ អត្តនោ
កាយេ។ រូបេតិ ពហិទ្ធារូបេ។ យាវទត្ថន្តិ យត្ថកំ ឥច្ឆតិ, តត្ថកំ។
ឧទរាវទេហកន្តិ ឧទរាវទេហកន្តិ ឧទរំ អវទេហនតោ ឧទរាវទេហកន្តិ វុច្ចតិ។

សេយ្យសុខន្តិ មញ្ញបីបសុខំ, ឧតុសុខំ វា។ បស្សសុខន្តិ យថា សម្បវិវត្តកំ
សយន្តស្ស ធឹក្ខណបស្ស វាមបស្សនំ សុខំ ហោតិ, វេ ឧប្បន្នសុខំ។ មិទ្ធសុខន្តិ
និទ្ទាសុខំ។ អនុយុត្តោតិ យុត្តប្បយុត្តោវិហារតិ។ បណ្ឌិយាតិ បត្តយិត្វា។
សីលេនាតិអាធិសុ សីលន្តិ ចតុចារិសុទ្ធិសីលំ។ វតន្តិ វតសមាធានំ។ តថោតិ
តបចរណំ។ ព្រហ្មចរិយន្តិ មេដុនវិវតិ។ ទេវោ វា ភវិស្សមីតិ មហោសក្ខទេវោ វា
ភវិស្សមិ។ ទេវញ្ញតរោ វាតិ អប្បេសក្ខទេវេសុ វា អញ្ញតរោតិ។

៧-៨. យាគុសុត្តាទិវណ្ណានា

២០៧-២០៨. សត្តមេ វាតំ អនុលោមេតីតិ វាតំ អនុលោមេត្វា ហារតិ។ វត្ថុ
សោធនីតិ ធម៌និយោ សុទ្ធា ករោតិ។ អាមាវសេសំ ចាចេតីតិ សច
អាមាវសេសកំ ហោតិ, តំ ចាចេតិ។ អដ្ឋមេ អចក្ខុស្សន្តិ ន ចក្ខុនំ ហិតំ, ចក្ខុ
វិសុទ្ធិ ន ករោតិ។

៩. គីតស្សវសុត្តវណ្ណានា

២០៩. នវមេ អាយតកេនាតិ ធិយេន, បរិបុណ្ណបទព្យញ្ញនកំ គាថាវត្តព្វា
វិជានេត្វា បវត្តេន។ សរកុត្តិម្បិ និកាមយមាណស្សតិ វេ គីតស្សរោ
កាតត្តោតិ សរកិរិយំ បត្តយមាណស្ស។ សមាធិស្ស ភង្គោ ហោតីតិ
សមថវិបស្សនាចិត្តស្ស វិជានេសោ ហោតិ។

១០. មុជ្ឈស្សតិសុត្តវណ្ណានា

២១០. ធនមេ ធុក្ខំ សុបតីតិ នាធាវិធំ សុបិធំ បស្សន្តោ ធុក្ខំ សុបតិ។ ធុក្ខំ
បដិពុជ្ឈតីតិ បដិពុជ្ឈន្តោបិ ឧត្តសិទ្ធា សលោមហំសោ បដិពុជ្ឈតិ។ ឥមស្មី
សុត្តេ សតិសម្បជញ្ញំ មិស្សកំ កថិតំ។

កិច្ចសន្យា បឋមៈ

(២២) ២. អក្ខេបកថា

១. អក្ខេបកថាសុត្តន្ត

២០១. ឧត្តមស្ស បឋម អក្ខេបកថាសុត្តន្ត ធម្មបទ
អក្ខេបកថាសុត្តន្ត អក្ខេបកថា, ភយធម្មសុត្តន្ត បរិកាសកោ។ ធម្មបទសុត្តន្ត
លោកុត្តរបរិបទសុត្តន្ត ធម្មតា ធម្មបទសុត្តន្ត។ រោគាតត្ថន្ត រោគាយេវ
កិច្ចជីវិតាយាវហនតោ រោគាតត្ថន្ត នាម។

២. កណ្តាលការកសុត្តន្ត

២០២. ឧត្តមស្ស អធិករណាការកោតិ ចតុន្ទ អធិករណានំ អញ្ញាតស្ស
ការកោ។ អនិច្ចតត្ថន្ត បុព្វេ អប្បត្តិសេសំ។

៣. សីលសុត្តន្ត

២០៣. តតិយេ ឧស្សីលោតិ អសីលេ និស្សីលេ។ សីលវិបស្សនា
វិបស្សនីលោ ភិក្ខុសំវារោ។ បមាទាធិករណត្ថន្ត បមាទាការណា។ ឥន្ទ្រ សុត្ត
គហដ្ឋានំ វសេន អាគតំ, បព្វជិតានម្បិ បន លព្វតេវ។ គហដ្ឋានំ ហិ យេន យេន
សិប្បដ្ឋានេន ជីវិតំ កប្បតិ, យេន កសិយា, យេន វណិជ្ជាយ,
ចាណាតិចាតាធិវសេន បមត្ថោ តំ តំ យថាកាលំ សម្មាទេតុំ ន សក្កោតិ,
អបស្ស មូលំ វិនិច្ឆ័យតិ។ មាយាតកាលេបិ ចាណាតិចាតំ អធិដ្ឋានានាធិនំ ច
ករោត្តោ ធម្មាវសេន មហាតី ភោគជាតិ និក្ខតិ។ បព្វជិតោ ឧស្សីលោ
បមាទាការណា សីលតោ ពុទ្ធវចនតោ ឈានតោ សត្តអរិយធនតោ ច ជាតិ

និគ្គតិ។ គហជ្ជស្ស “អសុកោ អសុកកុលេ ជាតោ ទុស្សីលោ ចាបធម្មោ
បរិច្ចត្តេ ឥណ្ឌោកបរលោកោ សលាកភត្តមត្តម្មី នទេតី” តិ ចតុបរិសមជ្ឈេ
ចាបកោ កិត្តិសន្តោ អពុត្តច្ឆតិ។ បព្ពជិតស្ស “អសុកោ នាសក្ខិ សីលំ រក្ខិតុ
ពុទ្ធវចនំ គហេតុំ, វេជ្ជកម្មាធិហិ ជីវតិ, ធម្មា អគារវេហិ សមន្នាគតោ” តិ វរំ
អពុត្តច្ឆតិ។

អវិសារទោតិ គហជ្ជោ តាវ “អវស្សំ ពហូនំ សន្និចាតជ្ជានេ កោចិ មម កម្មំ
ជានិស្សតិ, អថ មំ និគ្គឃ្លិស្សន្តិ វា, រាជកុលស្ស វា ទស្សន្តិ” តិ សភយោ
ឧបសង្កមតិ។ មង្គក្ខតោ ច បតិតក្ខន្ធា អនោមុខោ អង្គជ្ជកេន ភូមី កសន្តោ
និសីទតិ, វិសារទោ ហុត្វា កថេតុំ ន សក្កោតិ។ បព្ពជិតោចិ “ពហូ ភិក្ខុ
សន្និបតិកា, អវស្សំ កោចិ មម កម្មំ ជានិស្សតិ, អថ មេ ឧចាសថម្មី
បវារណាម្មី វេបេត្វា សាមញ្ញា ចាវេត្វា និក្ខឃ្លិស្សន្តិ” តិ សភយោ ឧបសង្កមតិ,
វិសារទោ ហុត្វា កថេតុំ ន សក្កោតិ។ ឯកេច្ឆា បន ទុស្សីលោចិ ទប្បតោវិយ
ចរតិ, សោចិ អជ្ឈាសយេន មង្គហោតិយេវ។

សម្មទ្គោ កាលំ ករោតីតិ តស្ស ហិ មរណមញ្ចេ និបន្នស្ស ទុស្សីលកម្មំ
សមាធាយ វត្តិតជ្ជានំ អាចាជំ អាគច្ឆតិ។ សោ ឧម្ពីលេត្វា ឥណ្ឌោកំ បស្សតិ,
និម្ពីលេត្វា បរលោកំ។ តស្ស ចត្តារោ អចាយា ឧបជ្ជហន្តិ, សត្តិសតេន សីសេ
បហរិយមាធាវិយ ហោតិ។ សោ “វារេថ វារេថា” តិ វិវរន្តោ មរតិ។ តេន វុត្តំ -
“សម្មទ្គោ កាលំ ករោតី” តិ។ បញ្ចមបទំ ឧត្តានមេវ។ អានិសំសកថា
វុត្តវិបរិយាយេន វេទិតញ្ញា។

៤. ពហុភាណិសុត្តវណ្ណនា

២៧៤. ចតុត្ថេ ពហុកាលាស្មិន្តិ បញ្ញាយ អបរិច្ឆិទ្ធា ពហុំ កណ្តោ។
មន្តកាលាស្មិន្តិ មន្តា វុច្ឆតិ បញ្ញា, តាយ បរិច្ឆិទ្ធា កណ្តោ។

៥. បឋមអក្ខន្តិសុត្តវណ្ណានា

២៧៥. បញ្ចមេ វេរពហុលោតិ បុគ្គលវេរេនបិ អកុសលវេរេនបិ ពហុវេរោ។
វជ្ជពហុលោតិ ឆោសពហុលោ។

៦. ទុតិយអក្ខន្តិសុត្តវណ្ណានា

២៧៦. ធម្មេ លុទ្ធាតិ ធារុណោ កក្ខុឡោ។ វិប្បជិសារីតិ មន្តុកាវេន
សមន្នាគតោ។

៧. បឋមអថាសាទិកសុត្តវណ្ណានា

២៧៧. សត្តមេ អថាសាទិកេតិ អថាសាទិកេហិ កាយ កម្មាទីហិ
សមន្នាគតោ។ ថាសាទិកេតិ បសាទាវហោ បរិសុទ្ធសមាចារេ។ អដ្ឋមនវមាទិ
ឧត្តានត្ថានេវ។

៨០. មធ្យមសុត្តវណ្ណានា

២២០. ទសមេ បញ្ចមេ, ភិក្ខុវេ, អាទិនវា មធ្យាយន្តិ ឯកំ សមយំ ភគវា
ភិក្ខុសង្ឃបរិវុតោ ចារិកំ ចរមាឆោ មធ្យានគរំ សម្មាបុណិទ្ធា អន្តោនគរំ
បរិសិទ្ធិំ អារភិ។ អថេកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា យ ភិក្ខុនិ អថេលា ហុត្វា ទ្វេ ហត្ថេ
បសារេត្វា ជ្ឈំ និល្ហាលេត្វា ទសពលស្ស បុរេតោ អដ្ឋាសិ។ សត្តា អន្តោនគរំ
អប្បវិសិត្វា តតោវ និក្ខមិត្វា វិហារំ អគមាសិ។ មហាជនោ
ខាទនីយភោជនីយញ្ជោវ សក្ការសម្មានញ្ច អាទាយ វិហារំ គន្ធា ពុទ្ធប្បមុខស្ស

ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទានំ អទាសិ។ សត្តា តស្ស នករស្ស និគ្គណ្ឌានត្ថាយ ឥមំ សុត្តំ
អារភិ។ តត្ថវិសមាភិ ន សមតលា។ ពហុរជាតិ វាតបហរណាកាលេ ឧទ្ទតេន
រជក្ខន្ធនេ បរិយោនទ្ធាវិយ ហោតិ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

អក្កោសកវគ្គោ ធុតិយោ។

(២៣) ក. ធិយចារិកវគ្គោ

១. បឋមធិយចារិកសុត្តវណ្ណាន

២២១. តតិយស្ស បឋមេ អនុវត្តចារិកន្តិ អវុត្តិចារិកំ។ សុតំ ន
បរិយោធភេតិទិ យម្បិស្ស សុតំ អត្ថិ, តំ បរិយោធភេតុំ ន សក្កោតិ។
សុតេនេកេច្ឆន អវិសារទោ ហោតិទិ ថោកថោកេន សុតេនវិជ្ជមាណេនាបិ
ញ្ញាលោន សោមនស្សប្បត្តោ ន ហោតិ។ សមវត្តចារេតិ សមវត្តិចារេ។
ធុតិយំ ឧត្តានត្ថមេវ។

៣-៤. អតិទិវាសសុត្តាធិវណ្ណាន

២២៣-២២៤. តតិយេ ពហុភណ្ណោតិ ពហុបរិក្ខារោ។ ពហុភេសជ្ជោតិ
សប្បិណ្ឌីតាធិនំ ពហុតាយ ពហុភេសជ្ជោ។ ព្យត្តោតិ ព្យាសត្តោ។ សំសជ្ជោតិ
បញ្ចវិធន សំសគ្គេន សំសជ្ជោ ហុត្វា។ អនុលោមិកេនាតិ សាសនស្ស
អនុច្ឆរិកេន។ ចតុត្ថ វណ្ណាមច្ឆរិទិ គុណាមច្ឆរិ។ ធម្មមច្ឆរិទិ បរិយត្តិមច្ឆរិ។

៥-៦. កុល្លបកសុត្តាធិវណ្ណាន

២២៥-២២៦. បញ្ចមេ អនាមន្តចារេ អាបជ្ជតីតិ “និមន្តិតោ សភត្តោ
សមាធា សន្តំ ភិក្ខុំ អនាបុច្ឆា បុរេភត្តំ វា បច្ឆាភត្តំ វា កុលេសុ ចារិត្តំ

អាបជ្ជេយ្យា"តិ សិក្ខាបទេ (ចារា. ២៩២) វុត្ថំ អាបត្តិ អាបជ្ជតិ។ រហោ
និសង្ខាយាតិអាទិនិបិ តេសំ តេសំ សិក្ខាបទានំ វសេន វេទិតញ្ញានិ។ ធម្មេ
អតិវេលន្តិ អតិក្កន្តបមាណកាលំ។ សត្តមំ ឧត្តានមេវ។

៨. ឧស្សរកត្តសុត្តវណ្ណានា

២២៨. អដ្ឋមេ ឧស្សរកត្តតិ អតិទិវាបចនកត្តេ។ ន កាលេន បដិបូជេន្តិ
យាគុកាលេ យាគុំ, ខដ្ឋកកាលេ ខដ្ឋកំ, ភោជនកាលេ ភោជនំ អបចន្តា
យុត្តប្បយុត្តកាលស្ស អតិនាមិតត្តា ន កាលេន បដិបូជេន្តិ, អត្តនោ ចិត្តនេវ
ទេន្តិ នាម។ តតោ តេបិ តេសុ អត្តនោ គេហំ អាគតេសុ តថេវ ករោន្តិ។
កុលបវេណីយា អាគតា ពលិបដិក្កាហិកា ទេវតាបិ យុត្តប្បយុត្តកាលេន
លាភំ លភមាណាយេវ វក្ខន្តិ គោបយន្តិ បីឡំ អកត្វា។ អកាលេ លភមាណា បន
“តេមេ អម្ពេសុ អនាទរា”តិ អារក្ខំ ន ករោន្តិ។

សមណព្រាហ្មណាបិ “ឯតេសំ គេហោ ភោជនវេលាយ ភោជនំ ន ហោតិ,
បិតមជ្ឈន្តិកេ ទេន្តិ”តិ មជ្ឈលាមជ្ឈលេសុ កាតត្ថំ ន ករោន្តិ។ វិមុខា កម្មំ
ករោន្តិ “ចាតោ កិញ្ចិ ន លភាម, ខុទាយ បដិបីឡិតា កម្មំ កាតុំ ន
សក្កោមា”តិ កម្មំ វិស្សជ្ជេត្វា និសីទន្តិ។ អនោជវន្តំ ហោតិ អកាលេ ភុត្តំ ឌីជំ
ហរិតុំ ន សក្កោតិ។ សុក្កបក្ខោ វុត្តវិបល្លាសេន វេទិតញ្ញោ។

៩. បឋមកណ្ឌសប្បសុត្តវណ្ណានា

២២៩. នវមេ សភីរុតិ សនិទ្ទោ មហានិទ្ទំ និទ្ទាយតិ។ សប្បជិកយោតិ តំ
និស្សាយ ភយំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្មា សប្បជិកយោ។ មិត្តទុព្ពតិ
ចានភោជនទាយ កម្មិ មិត្តំ ទុព្ពតិ ហីសតិ។ មាគុកាមេបិ ឯសេវ នយោ។

១០. ទុតិយកណ្តាសប្បសុត្តវណ្ណា

២៣០. ទសមេ ឃោរវិសោតិ កក្ខុឡវិសោ។ ទុដ្ឋិវ្រោតិ ទិដា ភិទ្ធជិវ្រោ។
ឃោរវិសតាតិ ឃោរវិសតាយ។ សេសទ្វយេបិ ឯសេវ នយោ។

ទីបចារិកវគ្គោ តតិយោ។

(២៤) ៤. អាវាសិកវគ្គោ

១. អាវាសិកសុត្តវណ្ណា

២៣១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ ន អាកប្បសម្មន្នោតិ សមណាកប្បេន
សម្មន្នោ។ អភារជីយោ ហោតីតិ វឡជីយោ ន ហោតិ។ ទុតិយំ ឧត្តានមេវ។

៣. សោភនសុត្តវណ្ណា

២៣២. តតិយេ បដិពលោតិ កាយពលេន ច ញាណពលេន ច
សមន្នាគតត្តា បដិពលោ។

៤. ពហូបការសុត្តវណ្ណា

២៣៣. ចតុត្ថេ ខណ្ឌដុល្លន្តិ បតិភជ្ជានញា ភិទ្ធជ្ជានញា។ បដិសង្ខារោតិ
បដិចាកតិកំ ករោតិ។ អាហារេតីតិ វេទំ បរិវតកុលានំ វសេន វុត្តំ។

៥. អនុកម្មសុត្តវណ្ណា

២៣៤. បញ្ចមេ អធិសីលេសូតិ បញ្ចសុ សីលេសុ។ ធម្មទស្សនេ និវេសេតីតិ
ចតុសច្ចធម្មទស្សនេ បតិជ្ជាបេតិ។ អវហត្ថតន្តិ សព្វសក្ការានំ អវហ

រតនត្ថយេវ គតំ, តីសុ វត្ថុសុ គរុចិត្តិការំ ឧបជ្ឈបេថាតិ អត្ថោ។ ធម្មំ
ឧត្តានមេវ។

៧. ទុតិយអវល្លោកហសុត្តវល្លាណ

២៣៧. សត្តមេ អារាសបលិគេដ្ឋិតិ អារាសំ ពលវគិទ្ធិវសេន គិលិត្វា វិយ
បិតោ។ សេសំ សព្វំ ឧត្តានមេវាតិ។

អារាសិកវត្តោ ចតុត្ថោ។

(២៥) ៥. ទុច្ឆរិតវត្តោ

១. បឋមទុច្ឆរិតសុត្តវល្លាណ

២៤១. បញ្ចមស្ស បឋមេ ទុច្ឆរិតេ សុចរិតេតិ ឥទំ អភេទតោ វុត្ថំ,
កាយទុច្ឆរិតេតិអាទិ កាយទ្វារាធិនំ វសេន ភេទតោ។ សទ្ធម្មាតិ
ទសកុសលកម្មបថធម្មតោ។ អសទ្ធម្មតិ អកុសលកម្មបថសម្លាតេ
អស្សទ្ធម្មេ។

៨. សិវចិកសុត្តវល្លាណ

២៤៩. នវមេ សិវចិកាយាតិ សុសានេ។ អាហេទនាតិ អាហេទនដ្ឋានំ។
អសុចិនាតិ ជិគុច្ឆនិយេន។

១០. បុគ្គលប្បសាទសុត្តវល្លាណ

២៥០. ធនមេ បុគ្គលប្បសាទេតិ ឯកបុគ្គលស្មី ឧប្បន្នប្បសាទេ។ អន្តេ
និសីទាបេតិ ភិក្ខុនំ អាសនបរិយន្តេ និសីទាបេតិ។ សេសំ សព្វត្ថ
ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

ទុច្ឆរិតវគ្គោ បញ្ចមោ។

បញ្ចមបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

(២៦) ៦. ឧបសម្មាទេវគ្គោ

១-ក. ឧបសម្មាទេវតព្វសុត្តានិវណ្ណានា

២៥១-២៥៣. ធម្មស្ស បឋមេ ឧបសម្មាទេវតព្វន្តិ ឧបជ្ឈាយេន ហុត្វា
ឧបសម្មាទេវតព្វំ។ ទុតិយេ និស្សយោ ធាតព្វោតិ អាចរិយេន ហុត្វា និស្សយោ
ធាតព្វោ។ តតិយេ សាមណោរោ ឧបជ្ឈាបេតព្វោតិ ឧបជ្ឈាយេន ហុត្វា
សាមណោរោ គហេតព្វោ។ ឥតិ ឥមា និ តិណិបិ សុត្តានិ បឋមពោធិយំ
ខីណាសវវសេន វុត្តានិ។ ចតុត្តានិ អនុបទវណ្ណានតោ ឧត្តានត្តានេវ។

១. សម្មតិបេយ្យាលាទិវណ្ណានា

២៧២. ភត្តុទ្កេសកាធិនំ វិនិច្ឆយកថា សមន្តទាសាធិកាយ វិនយដ្ឋកថាយំ
(ចូឡវ. អដ្ឋ. ៣២៥) វុត្តនយេន វេទិតព្វោតិ។ សម្មតោ ន បេសេតព្វោតិ
បកតិយា សម្មតោ “គច្ឆ ភត្តានិ ឧទ្ទិសាហី” តិ ន បេសេតព្វោ។

២៧៣-២៨៥. សាធិយគ្គាហាបកោតិ វស្សិកសាធិកាយ គាហាបកោ។
បត្តគ្គាហាបកោតិ “យោ ច តស្ស ភិក្ខុបរិសាយ បត្តបរិយន្តោ, សោ តស្ស
ភិក្ខុនោ បធាតព្វោ” តិ ឯត្ថ វុត្តបត្តគ្គាហាបកោ។

២៩៣-៣០២. អាជីវកោតិ នគ្គបរិព្ពាជកោ។ និគល្លោតិ
បុរិមភាគប្បដិច្ចន្នោ។ មុណ្ណាសាវកោតិ និគល្លោសាវកោ។ ជដិលកោតិ
តាបសោ។ បរិព្ពាជកោតិ ធន្ទបរិព្ពាជកោ។ មាគល្លាភាគយោបិ តិត្តិយា ឯវ។
ឯតេសំ បនសីលេសុ បរិបូរការិតាយ អភាវេន សុក្កបក្ខោ ន គហិតោ។
សេសមេត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

មនោរថបូរណីយា អង្គត្ថរនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

បញ្ចកនិចាតស្ស សំវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

។ នមោ តស្ស ភកវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

អង្គត្ថរនិកាយ

ធក្កនិចាត-អដ្ឋកថា

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. អាហុនេយ្យវគ្គោ

១. បឋមអាហុនេយ្យសុត្តវណ្ណានា

១. ធក្កនិចាតស្ស បឋមេ ឥធន, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុតិ, ភិក្ខុវេ, ឥមស្មី សាសនេ
ភិក្ខុ។ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ធុម្ពនោតិ ឥដ្ឋាវម្ពណោ វាគសហគតេន
សោមនស្សេន សុមនោ វា អនិដ្ឋាវម្ពណោ ទោសសហគតេន ទោមនស្សេន

ធុត្តនោ វា ន ហោតិ។ ឧបេក្ខកោ វិហាតិ សតោ សម្មជាតោតិ មជ្ឈត្តារម្មណោ
អសមបេក្ខនេន អញ្ញាណុបេក្ខាយ ឧបេក្ខកការំ អនាបដ្ឋិតា សតោ
សម្មជាតោ ហុតា អារម្មណោ មជ្ឈត្តោ វិហាតិ។ ឥមស្មី សុត្ត ឧណាសវស្ស
សតតវិហារោ កថិតោ។

២. ធុតិយអាហុនេយ្យសុត្តវណ្ណានា

២-៤. ធុតិយេ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធន្តិអាទិនិវិសុទ្ធិមគ្គ វុត្តានេវ។ អាសវានំ
ខយា អនាសវន្តិ អាសវានំ ខយេន អនាសវំ, ន ចក្កវិញ្ញាណាទិនំ វិយ
អភាវេនាតិ។ ឥមស្មី សុត្ត ឧណាសវស្ស អភិញ្ញា បដិចាជិយា កថិតា។
តតិយចតុត្ថេសុ ឧណាសវោ កថិតោ។

៥-៧. អាជានីយសុត្តត្ថយវណ្ណានា

៥-៧. បញ្ចមេ អង្កេហិតិ គុណាង្កេហិ។ ខមោតិ អធិវាសកោ។ រូចានន្តិ
រូចារម្មណានំ។ វណ្ណាសម្មន្នោតិ សវីវវណ្ណាន សម្មន្នោ។ ធរដ្ឋ ពលសម្មន្នោតិ
កាយពលេន សម្មន្នោ។ សត្តមេ ជវសម្មន្នោតិ បទជវេន សម្មន្នោ។

៨-៩. អនុត្តរិយសុត្តាទិវណ្ណានា

៨-៩. អដ្ឋមេ អនុត្តរិយានិទិ អញ្ញេន ឧត្តរិតវេន វហិតានិ និរុត្តរានិ។
ទស្សនានុត្តរិយន្តិ រូបទស្សនេសុ អនុត្តរំ។ ឯស នយោ សត្តបទេសុ។
ហត្ថិរតនាទិនញ្ញិ ទស្សនំ ន ទស្សនានុត្តរិយំ, និវិជ្ជសទ្ធស្ស បន និវិជ្ជបេមវសេន
ទសពលស្ស វា ភិក្ខុសង្ឃស្ស វា កសិណាអសុភនិមិត្តាទិនំ វា អញ្ញាតវស្ស
ទស្សនំ ទស្សនានុត្តរិយំ នាម។ ខត្តិយាទិនំ គុណាកថាសវនំ ន សវនានុត្តរិយំ,
និវិជ្ជសទ្ធស្ស បន និវិជ្ជបេមវសេន តិណ្ណំ វា រតនានំ គុណាកថាសវនំ

តេបិជកពុទ្ធវេទនសវនំ វា សវនានុត្តរិយំ នាម។ មណីរតនាធិនំ លាភោ ន
លាភានុត្តរិយំ, សត្តវិធករិយធនលាភោ បនលាភានុត្តរិយំ នាម។
ហត្ថិសិប្បាទិសិក្ខនំ ន សិក្ខានុត្តរិយំ, សិក្ខាត្ថយស្ស បូរណំ បន
សិក្ខានុត្តរិយំ នាម។ ខត្តិយាធិនំ ចារិចរិយា ន ចារិចរិយានុត្តរិយំ, តិណ្ណំ បន
រតនានំ ចារិចរិយា ចារិចរិយានុត្តរិយំ នាម។ ខត្តិយាធិនំ គុណានុស្សរណំ ន
អនុស្សតានុត្តរិយំ, តិណ្ណំ បន រតនានំ គុណានុស្សរណំ អនុស្សតានុត្តរិយំ
នាម។ ឥតិ ឥមា និ ធម្ម អនុត្តរិយានិ លោកិយលោកុត្តរានិ កថិតានិ។ នវមេ
ពុទ្ធានុស្សតិ ពុទ្ធកុណារម្មណា សតិ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។

១០. មហាធាមសុត្តន្តបិដក

១០. ធម្មមេ មហាធាមោតិ ធម្មពលស្ស ចូឡបិតុ បុត្តោ ឯកោ សក្យរាជា។
យេន ភគវា តេនុបសង្កម្ពីតិ ភុត្តចាតរាសោ ហុត្វា ធាសបរិជនបរិវត្តោ
គន្ធមាលាធិនិ គាហាបេត្វា យត្ថ សត្តា, តត្ថ អគមាសិ។ អរិយជលំ អស្ស
អាគតន្តិ អាគតជលោ។ សិក្ខាត្ថយសាសនំ ឯតេន វិញ្ញាតន្តិ វិញ្ញាតសាសនោ។
ឥតិ អយំ រាជា “សោតាបន្នស្ស និស្សយវិហារំ បុច្ឆាមី” តិ បុច្ឆន្តោ ឯវមាហា។

នេវស្ស រាគបរិយុដ្ឋិតន្តិ ន ឧប្បជ្ឈមាទេន រាគេន ឧដ្ឋហិត្វា គហិតំ។
ឧដុគតន្តិ ពុទ្ធានុស្សតិកម្មជ្ឈានេ ឧដុកមេវ គតំ។ តថាគតំ អារព្ភាតិ
តថាគតគុណោ អារព្ភា។ អត្ថវេទន្តិ អដ្ឋកថំ និស្សយ ឧប្បន្នំ បីតិចាមោជ្ឈំ។
ធម្មវេទន្តិ ចាឡិ និស្សយ ឧប្បន្នំ បីតិចាមោជ្ឈំ។ ធម្មបសញ្ញាតន្តិ ចាឡិព្វា
អដ្ឋកថញ្ច និស្សយ ឧប្បន្នំ។ បមុទិតស្សតិ ធុរិយេន ចាមោជ្ឈេន បមុទិតស្ស។
បីតិ ជាយតីតិ បញ្ចវិធា បីតិ និព្វត្តតិ។ កាយោ បស្សម្ពតីតិ នាមកាយោ ធម្ម
ករជកាយោ ធម្ម ធម្មបដិច្ចស្សន្តិយា បដិច្ចស្សម្ពតិ។ សុខន្តិ
កាយិកចេតសិកសុខំ។ សមាធិយតីតិ អារម្មណេ សម្មា បរិច្ចំ ហោតិ។

វិសមគតាយ បជាយាតិ រាគនោសមោហាវិសមគតេសុ សត្តេសុ។
សមប្បត្តោតិ សមំ ឧបសមំ បត្តោ ហុត្វា។ សព្វាបជ្ឈាយាតិ សទុក្ខាយ។
ធម្មសោតំ សមាបន្នោតិ វិបស្សនាសម្ពាតំ ធម្មសោតំ សមាបន្នោ។ ពុទ្ធានុស្សតី
ភាវេតីតិ ពុទ្ធានុស្សតិកម្មជ្ជានំ ព្រហ្មោតិ វង្សេតិ។ ឥមិនា នយេន សព្ពត្ថ អត្តោ
វេទិតញ្ចោ។ ឥតិ មហានាមោ សោតាបន្នស្ស និស្សយវិហារំ បុច្ឆិ។ សត្តាបិស្ស
តមេវ កថេសិ។ ឯវំ ឥមស្មី សុត្តេ សោតាបន្នោវ កថិតោតិ។

អាហុនេយ្យវត្តោ បឋមោ។

២. សារណីយវត្តោ

១. បឋមសារណីយសុត្តវណ្ណនា

១១. ទុតិយស្ស បឋមេ សារណីយាតិ សរិតព្ពយុត្តកា។ មេត្តំ កាយកម្មន្តិ
មេត្តេន ចិត្តេន កាតត្ថំ កាយកម្មំ។ វចីកម្មមនោកម្មេសុបិ ឯសេវ នយោ។
ឥមានិ ច បន ភិក្ខុនំ វសេន អាគតានិ, គិហីសុបិ លព្ពន្តិ។ ភិក្ខុនញ្ចិ មេត្តេន
ចិត្តេន អាភិសមាចារិកធម្មបូរណំ មេត្តំ កាយកម្មំ នាម។ គិហីនំ
ចេតិយវន្តនត្ថាយ ពោធិវន្តនត្ថាយ សង្ឃនិមន្តនត្ថាយ គមនំ, កាមំ បិណ្ឌាយ
បរិវេជ្ជភិក្ខុ ទិស្វា បច្ចុគ្គមនំ, បត្តបដិគ្គហណំ, អាសនបញ្ញាបនំ, អនុគមនន្តិ
ឯវមាទិកំ មេត្តំ កាយកម្មំ នាម។

ភិក្ខុនំ មេត្តេន ចិត្តេន អាចារបណ្ឌិតិសិក្ខាបនំ, កម្មជ្ជានកថនំ,
ធម្មទេសនា, តេបិជកម្ម្យ ពុទ្ធវចនំ មេត្តំ វចីកម្មំ នាម។ គិហីនំ
“ចេតិយវន្តនាយ គច្ឆាម, ពោធិវន្តនាយ គច្ឆាម, ធម្មស្សវនំ ករិស្សាម,
ធិបមាលាបុប្ផប្បជំ ករិស្សាម, តីណិ សុចរិតានិ សមាទាយ វត្តិស្សាម,

សលាកកត្តាទីនិ ធនស្សម, វស្សាវាសិកំ ធនស្សម, អដ្ឋ សង្ឃស្ស ចត្តារោ បច្ចយេ
ធនស្សម, សង្ឃំ និមន្តត្វា ខាធនីយាទីនិ សំវិទហថ, អាសនានិ បញ្ញាបេថ,
ចានីយំ ឧបជ្ជាបេថ, សង្ឃំ បច្ចុគ្គត្វា អានេថ, បញ្ញត្តាសនេ និសីទាបេត្វា
ឧស្សហជាតា វេយ្យាវច្ឆំ ករោថា"តិអាទិវចនកាលេ មេត្តំ វចីកម្មំ នាម។

ភិក្ខុនំ ចាតោវ ឧជ្ឈាយ សរីរបដិជគ្គនំ ចេតិយផ្កណាវត្តាទីនិ ច កត្វា
វិវិត្តាសនេ និសីទិត្វា "ឥមស្មី វិហារេ ភិក្ខុ សុខំ ហោន្តុ អវេរា អព្យាបជ្ឈា"តិ
ចិន្តនំ មេត្តំ មនោកម្មំ នាម។ គិហីនំ "អយ្យា សុខំ ហោន្តុ អវេរា អព្យាបជ្ឈា"តិ
ចិន្តនំ មេត្តំ មនោកម្មំ នាម។

អាវិ ចេវ វហោ ចាតិ សម្មុទា ច បរម្មុទា ច។ តត្ថ នវកានំ ចីវរកម្មាទីសុ
សហាយភាវកមនំ សម្មុទា មេត្តំ កាយកម្មំ នាម, ចេរានំ បន
ចាធនោវននាធានិកេនំ សព្វម្បិ សាមិចិកម្មំ សម្មុទា មេត្តំ កាយកម្មំ នាម។
ឧភយេហិបិ ទុន្ទិក្ខិត្តានំ ធារុភណ្ណាទីនំ តេសុ អវញ្ញំ អកត្វា អត្តនា ទុន្ទិក្ខិត្តានំ
វិយ បដិសាមនំ បរម្មុទា មេត្តំ កាយកម្មំ នាម។ "ទេវត្ថេរោ តិស្សត្ថេរោ"តិ វរំ
បគ្គយ្ហ វចនំ សម្មុទា មេត្តំ វចីកម្មំ នាម។ វិហារេ អសន្តំ បន បដិបុច្ឆន្តស្ស
"កហំ អម្ពាភំ ទេវត្ថេរោ, កហំ អម្ពាភំ តិស្សត្ថេរោ, កទានុ ខោ
អាគមិស្សតី"តិ វរំ មហាយនវចនំ បរម្មុទា មេត្តំ វចីកម្មំ នាម។
មេត្តាសិនេហាសិនិទ្ធានិ បន នយនានិ ឧម្មិលេត្វា បសន្នេន មុខេន ឌីលោកនំ
សម្មុទា មេត្តំ មនោកម្មំ នាម។ "ទេវត្ថេរោ តិស្សត្ថេរោ អរោគោ ហោតុ
អប្បាពាធា"តិ សមន្នាហរណំ បរម្មុទា មេត្តំ មនោកម្មំ នាម។

លាភាតិ ចីវរាធយោលទូបច្ចយា។ ធម្មិកាតិ កុហនាទីកេនំ មិច្ឆាជីវំ
វដ្ឋេត្វា ធម្មេន សមេន ភិក្ខាចរិយវត្ថេន ឧប្បន្នា។ អន្តមសោ
បត្តបរិយាបន្នមត្តម្បីតិ បច្ឆិមកោជិយា បត្តបរិយាបន្នំ បត្តស្ស អន្តោគតំ

ទុតិកជន្មកិក្ខាមត្តម្យី។ អប្បជីវិតត្ថកោគីតិ ឯត្ថ ទ្វេ បជីវិតត្ថានិ នាម
អាមិសបជីវិតត្ថំ បន បុគ្គលបជីវិតត្ថញ្ច។ តត្ថ “ឯត្ថកំ ទស្សមិ, ឯត្ថកំ ន
ទស្សមិ” តិ ឯត្ថន បជីវិតជនំ អាមិសបជីវិតត្ថំ នាម។ “អសុកស្ស ទស្សមិ,
អសុកស្ស ន ទស្សមិ” តិ ឯត្ថន វិភជនំ បន បុគ្គលបជីវិតត្ថំ នាម។
តទុកយម្យី អកត្វា យោ អប្បជីវិតត្ថំ ភុញ្ញតិ, អយំ អប្បជីវិតត្ថកោគី នាម។
សីលវន្តេហិ សព្វហ្មចារីហិ សាធារណកោគីតិ ឯត្ថ សាធារណកោគីនោ ឥទំ
លក្ខណំ - យំ យំ បណីតំ លភតិ, តំ តំ នេវ លាភេនលាភំ-និជីគីសនតាមុខេន
គីហីនំ ទេតិ, ន អត្តនា បរិភុញ្ញតិ, បជិគ្គណ្ឌោ ច “សង្ឃេន សាធារណំ
ហោតូ” តិ គហេត្វា យណ្ឌី បហរិត្វា បរិភុញ្ញតត្ថំ សង្ឃសន្តកំ វិយ បស្សតិ។

ឥមំ បន សារណីយធម្មំ កោ បូរេតិ, កោ ន បូរេតិ? ទុស្សីលោ តាវ ន
បូរេតិ។ ន ហិ តស្ស សន្តកំ សីលវន្តា គណ្ឌាន្តិ។ បរិសុទ្ធសីលោ បន វត្ថុ
អខណ្ឌោ បូរេតិ។ តត្រិទំ វត្ថុ - យោ ហិ ឌីទិស្សកំ កត្វា មាតុ វា បិតុ វា
អាចរិយុបជ្ឈាយាទិនំ វា ទេតិ, សោ ធាតត្ថំ ទេតិ។ សារណីយធម្មោ បនស្ស ន
ហោតិ, បលិពោធដគ្គនំ នាម ហោតិ។ សារណីយធម្មោ ហិ មុត្តបលិពោធស្ស
វដ្តតិ។ តេន បន ឌីទិស្សកំ ទេន្តេន
គិលានគិលានុបដ្ឋាកអាគន្ធកកមិកានព្យោវ នវបព្ពជិតស្ស ច
សង្ឃាជិបត្តគ្គហណំ អជានន្តស្ស ធាតត្ថំ។ ឯតេសំ ទត្វា អវសេសំ ថេរាសនតោ
បដ្ឋាយ ថោកំ ថោកំ អទត្វា យោ យត្ថកំ គណ្ឌាតិ, តស្ស តត្ថកំ ធាតត្ថំ។
អវសិដ្ឋេ អសតិ បុន បិណ្ឌាយ ចរិត្វា ថេរាសនតោ បដ្ឋាយ យំ យំ បណីតំ, តំ
តំ ទត្វា សេសំ ភុញ្ញតត្ថំ។ “សីលវន្តេហិ” តិ វចនតោ ទុស្សីលស្ស អទាតុម្យី
វដ្តតិ។

អយំ បន សារណីយធម្មោ សុសិក្ខិតាយ បរិសាយ សុប្បរោហោតិ,
សុសិក្ខិតាយ បរិសាយ យោ អញ្ញតោលភតិ, សោ ន គណ្ណាតិ។ អញ្ញតោ
អលកន្តោបិ បមាណយុត្តមេវ គណ្ណាតិ, ន អតិរេកំ។ អយំ បន
សារណីយធម្មោ ឯវំ បុនប្បុនំ បិណ្ណាយ ចរិត្វាលទ្ធិំ លទ្ធិំ ទេន្តស្សបិ ទ្វាទសបរិ
វស្សេហិ បូរេតិ, ន តតោ ឡំ។ សចេ បរិ ទ្វាទសមេ វស្សេ សារណីយធម្មបូរកោ
បិណ្ណាចាតបូរំ បត្តំ អាសនសាលាយំ វេយ្យោ ម្ហាយិភំ គច្ឆតិ, សង្ឃត្តេរោ ច
“កស្សេសោ បត្តោ”តិ វត្វា “សារណីយធម្មបូរកស្សា”តិ វុត្តេ “អាហារេ ន”ន្តិ
សត្តំ បិណ្ណាចាតំ វិចារេត្វាវ ភុញ្ញិត្វាវិត្តបត្តំ វេយ្យេតិ។ អថ ខោ សោ ភិក្ខុវិត្តបត្តំ
ទិស្វា “មយ្ហំ អសេសេត្វាវ បរិភុញ្ញិសូ”តិ ទោមនស្សំ ឧប្បាទេតិ,
សារណីយធម្មោ ភិក្ខុតិ, បុន ទ្វាទស វស្សានិ បូរេតត្តោ ហោតិ។
តិក្ខិយបរិវាសសទិសោ ហោស, សកី ខណ្ឌោ ជាតេ បុន បូរេតត្តោវ។ យោ បន
“លាភា វត មេ, សុលទ្ធិំ វត មេ, យស្ស មេ បត្តគតំ អនាបុច្ឆាវ សព្វាហូចារី
បរិភុញ្ញិ”តិ សោមនស្សំ ជនេតិ, តស្ស បុណ្ណោ នាម ហោតិ។

ឯវំ បូរិតសារណីយធម្មស្ស បន នេវ ឥស្សា ន មច្ឆរិយំ ហោតិ, មនុស្សានំ
បិយោ ហោតិ, អមនុស្សានំ បិយោ ហោតិ, សុលកបច្ឆយោ។ បត្តគតមស្ស
ទិយ្យមានម្មិ ន ឡិយតិ, ភាជនីយកណ្ណាជ្ជានេ អគ្គកណ្ណំ លភតិ, ភយេ វា
នាតកេ វា បត្តេ ទេវតា ឧស្សុក្កំ អាបជ្ជន្តិ។

តត្រិមាទិ វត្ថុនិ - សេនតិវិវាសី តិស្សត្តេរោ កិវ មហាគិរិគាមំ ឧបនិស្សាយ
វសតិ, បញ្ញាស មហាថេរោ នាគទីបំ ចេតិយវន្តនត្ថាយ គច្ឆន្តា គិរិគាមេ
បិណ្ណាយ ចរិត្វា កិញ្ចំ អលទ្វា និក្ខមីសុ។ ថេរោ បរិសន្តោ តេ ទិស្វា បុច្ឆិ - “លទ្ធិ,
ភន្តេ”តិ? វិចរិម្ហា, អាវុសោតិ។ សោ អលទ្វាភាវំ ញាត្វា អាហា - “ភន្តេ, យាវាហំ
អាគច្ឆាមិ, តាវ ឥធរេ ហោថា”តិ។ មយំ, អាវុសោ, បញ្ញាស ជនា

បត្តតេមនមត្តម្យី នលភិម្ហាតិ។ ភន្តេ, នេវាសិកា នាម បដិពលា ហោត្តិ,
អលភន្តាបិ ភិក្ខុចារមគ្គសភាគំ ជានន្តិទិ។ ថេរា អាគមេសុំ។ ថេរោ កាមំ
ចារិសិ។ ធុរគេហោយេវ មហាឧបាសិកា ទីវភត្ថំ សន្នេត្វា ថេរំ ឌីលោកយមាណា
បិតា ថេរស្ស ធូរំ សម្មត្តស្សេវ បត្ថំ បូរេត្វា អនាសិ។ សោ តំ អាទាយ ថេរានំ
សន្តិកំ គន្ធា “គណ្ហាថ, ភន្តេ” តិ សង្ឃត្ថេវ អាហា។ ថេរោ “អម្ពេហិ ឯត្ថកេហិ
កិញ្ចំ នលទ្ធិ, អយំ សីយមេវ គហេត្វា អាគតោ, កី នុខោ” តិ សេសានំ មុខំ
ឌីលោកេសិ។ ថេរោ ឌីលោកនាការេនេវ ញត្វា, “ភន្តេ, ធម្មេន សមេនលទ្ធោ,
និក្កក្កច្ឆា គណ្ហាថា” តិ អាទិតោ បដ្ឋាយ សព្វេសំ យាវទត្ថំ ទត្វា អត្តនាបិ
យាវទត្ថំ ភុញ្ញា។

អថ នំ ភត្តកិច្ចាវសានេ ថេរោ បុច្ឆិសុ - “កណា, អារុសោ, លោកុត្តរធម្មំ
បដិវិជ្ឈី” តិ? នត្ថិ មេ, ភន្តេ, លោកុត្តរធម្មាតិ។ ឈានលាភិសិ, អារុសោតិ។
ឯតម្យី, ភន្តេ, នត្ថិទិ? ននុ, អារុសោ, ចាជិហារិយន្តិ។ សារណីយធម្មោ មេ, ភន្តេ,
បូរិតោ, តស្ស មេ បូរិតកាលតោ បដ្ឋាយ សថេបិ ភិក្ខុសតសហស្សំ ហោតិ,
បត្តភតំ ន ឌីយតីតិ។ សាធុ សាធុ, សប្បរិស, អនុច្ឆិកមិទំ តុយ្ហន្តិ។ ឥទំ តាវ
បត្តភតំ ន ឌីយតីតិ ឯត្ថ វត្ថុ។

អយមេវ បន ថេរោ ចេតិយបព្ពតេ គិរិភណ្ឌាមហាបូជាយ ធានជ្ជានំ គន្ធា
“ឥមស្មី ធានេ កី វរភណ្ឌា” ន្តិ បុច្ឆិ។ ទ្វេ សាជកា, ភន្តេតិ។ ឯតេ មយ្ហំ
ចាបុណិស្សន្តិទិ? តំ សុត្វា អមទ្វោ រញ្ជោ អាហោចេសិ - “ឯកោ ទហារោ ឯវំ
វទតី” តិ។ “ទហាស្ស ឯវំ ចិត្តំ, មហាថេរានំ បន សុខុមសាជកា វជ្ជន្តិ” តិ វត្វា
“មហាថេរានំ ទស្សមី” តិ វេបេសិ។ តស្ស ភិក្ខុសង្ឃេ បដិចាជិយា បិតេ ទេន្តស្ស
មត្តកេ វេបិតាបិ តេ សាជកា ហត្ថំ នាហេហន្តិ, អញ្ជោវ អាហេហន្តិ។ ទហាស្ស
ធានកាលេ បន ហត្ថំ អារុឡា។ សោ តស្ស ហត្ថេ វេបេត្វា អមច្ចស្ស មុខំ

ឡើយកេត្តា ឧបាសិទ្ធិនាមេត្តា ធានំ ឧត្តា សង្ឃវិស្សន្តេត្តា ឧបាស្ស សន្តិកេ
និសីទិត្តា “កធា, ភន្តេ, ឥមំ ធម្មំ បដិវិជ្ជិត្តា” តិ អាហា។ សោ បរិយាយេនបិ
អសន្តំ អវទន្តោ “នត្ថិ មយ្ហំ, មហារាជ, លោកុត្តរធម្មោ” តិ អាហា។ ននុ, ភន្តេ,
បុព្វេ អវចុត្តាតិ។ អាម, មហារាជ, សារណីយធម្មបូរកោ អបំ, តស្ស មេ
ធម្មស្ស បូរិតកាលតោ បដ្ឋាយ ភាជនីយភណ្ឌាដ្ឋានេ អគ្គភណ្ឌំ
ចាបុណាតីតិ។ “សាធុ សាធុ, ភន្តេ, អនុច្ឆរិកមិទំ តុម្ហាក” តិ វត្តា បក្កាមិ។ ឥទំ
ភាជនីយភណ្ឌាដ្ឋានេ អគ្គភណ្ឌំ ចាបុណាតីតិ ឯត្ថ វត្ថុ។

ព្រាហ្មណតិស្សកយេ បន ភាគរតាមវាសិនោ នាគត្ថេរិយា អនាហេចេត្តាវ
បលាយីសុ។ ថេរី បច្ឆសសមយេ “អតិវិយ អប្បនិគ្សោសោ គាមោ, ឧបធារេថ
តាវា” តិ ឧបាសិទ្ធិនិយោ អាហា។ តា គន្ធា សព្វេសំ គតតាវំ ញត្តា អាគម្ម
ថេរិយា អាហេចេសុ។ សា សុត្វា “មា តុម្ពេ តេសំ គតតាវំ ចិន្តយិត្ថ, អត្តនោ
ឧទ្ទេសបរិបុត្តាយោនិសោមនសិការេសុយេវ យោគំ ករោថា” តិ វត្តា
ភិក្ខាចារវេលាយំ ចារុបិត្វា អត្តទ្វាទសមា តាមទ្វារេ និគ្រោធរុក្ខមូលេ
អដ្ឋាសិ។ រុក្ខេ អធិវត្តា នេវតា ទ្វាទសន្ទម្បិ ភិក្ខុនិទំ បិណ្ឌាចាតំ ឧត្វា, “អយ្យេ,
អញ្ញត្ថ មា គច្ឆថ, និច្ចំ ឥធម៌ អាគច្ឆេយ្យថា” តិ អាហា។ ថេរិយា បន កនិជ្ជភាតា
នាគត្ថេរោ នាម អត្ថិ។ សោ “មហន្តំ ភយំ, ន សក្កា យាបេតុំ, បរតិវំ
គមិស្សមិ” តិ អត្តទ្វាទសមោវ អត្តនោ វសនដ្ឋានា និក្ខន្តោ “ថេរី ទិស្វា
គមិស្សមិ” តិ ភាគរតាមំ អាគតោ។ ថេរី “ថេរោ អាគតា” តិ សុត្វា តេសំ សន្តិកំ
គន្ធា “កី អយ្យា” តិ បុច្ឆិ។ សោ តំ បវត្តិ អាហេចេសិ។ សា “អន្ធិ ឯកទិវសំ
វិហារេវ វសិត្វា ស្វេ គមិស្សថា” តិ អាហា។ ថេរោ វិហារំ អគមីសុ។

ថេរី បុនទិវសេ រុក្ខមូលេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា ថេរី ឧបសង្កមិត្វា “ឥមំ
បិណ្ឌាចាតំ បរិគុញ្ញថា” តិ អាហា។ ថេរោ “វដ្តិស្សតិ ថេរី” តិ វត្តា តុណ្ហំ អដ្ឋាសិ។

ធម្មិកោ, តាត, បិណ្ឌាចារតោ, កុក្កុដ្ឋំ អកត្វា បរិភុញ្ញាថាតិ។ វដ្តិស្សតិ ថេរីតិ?
សា បត្តំ គហេត្វា អាកាសេ ខិបិ, បត្តោ អាកាសេ អជ្ជាសិ។ ថេរោ
“សត្តតាលមត្ថេ ឋិតម្យិ ភិក្ខុនីភត្តមេវ ថេរី”តិ វត្វា “ភយំ នាម សព្វកាលំ ន
ហោតិ, ភយេ វុបសន្តេ អរិយវំសំ កថយមាណោ, ‘ភោ បិណ្ឌាចារិតក, ភិក្ខុនីភត្តំ
ភុញ្ញាត្វា វីតិនាមយិត្តា’តិ ចិត្តេន អនុវធិយមាណោ សន្តម្ពិតុំ ន សក្ខិស្សមិ,
អប្បមត្តា ហោថ ថេរីយោ”តិ មគ្គំ បដិបទ្ធិ។

វុក្ខនេវតាបិ “សចេ ថេរោ ថេរីយោ ហត្ថតោ បិណ្ឌាចាតំ បរិភុញ្ញិស្សតិ, ន តំ
និវត្តេស្សមិ។ សចេ ន បរិភុញ្ញិស្សតិ, និវត្តេស្សមិ”តិ ចិន្តយមាណោ វត្វា ថេរស្ស
គមនំ ទិស្វា វុក្ខា ឡិយ្ហ “បត្តំ, ភន្តេ, ទេថា”តិ វត្វា បត្តំ គហេត្វា ថេរី
វុក្ខមូលំយេវ អានេត្វា អាសនំ បញ្ញាបេត្វា បិណ្ឌាចាតំ ទត្វា កតភត្តកិច្ចំ
បដិញ្ញំ ការេត្វា ធានស ភិក្ខុនិយោ ធានស ច ភិក្ខុ សត្ត វស្សានិ ឧបជ្ជហិ។ ឥទំ
នេវតា ឧស្សក្កំ អាបទ្ធព្ពិតិ ឯត្ថ វត្ថុ។ តត្រ ហិ ថេរី សារណីយធម្មបូរិកា
អហោសិ។

អខណ្ឌានិភិអាទិសុ យស្ស សត្តសុ អាបត្តិក្ខន្ធនេសុ អាទិម្ហំ វា អន្តេ វា
សិក្ខាបទំ ភិក្ខុំ ហោតិ, តស្ស សីលំ បរិយន្តេ ធិន្ទសាដកោវិយ ខណ្ឌំ នាម។
យស្ស បន វេមជ្ឈេ ភិក្ខុំ, តស្ស ធិន្ទសាដកោវិយ ធិន្ទំ នាម ហោតិ។ យស្ស
បដិចាជិយា ទ្វេ តីណិ ភិក្ខុនិ, តស្ស បិដ្ឋិយំ វា កុច្ឆិយំ វា ឧដ្ឋិតេន
វិសភាគវណ្ណេន កាឡវត្តាទីនំ អញ្ញាតវណ្ណា ភាវីវិយ សពាលំ នាម ហោតិ។
យស្ស អន្តវណ្ណា ភិក្ខុនិ, តស្ស អន្តវណ្ណាវិសភាគពិន្ទុវិចិត្រា ភាវីវិយ កម្មាសំ
នាម ហោតិ។ យស្ស បន សព្វេន សព្វំ អភិក្ខុនិ, តស្ស តានិ សីលានិ អខណ្ឌានិ
អច្ឆិទ្ធានិ អសពលានិ អកម្មាសានិ នាម ហោតិ។ តានិ បនេតានិ
តណ្ហាធាសព្យតោ មោចេត្វា ភុជិស្សការករណតោ ភុជិស្សានិ, ពុទ្ធាធិហិ

វិញ្ញាបិ បសត្តត្តា វិញ្ញប្បសត្តានិ, តណ្ហាទិដ្ឋិហិ អបរាមជ្ជត្តា “ឥទំ នាម ភំ
អាបន្ទបុញ្ញោ” តិ កេនចិ បរាមជ្ជំ អសក្កុណោយ្យត្តា ច អបរាមជ្ជានិ,
ឧបចារសមាធិ អប្បនាសមាធិ វា សំវត្ថយន្តិ តិ សមាធិសំវត្ថនិកានី តិ វុច្ចន្តិ។

សីលសាមញ្ញកតោ វិហារតីតិ តេសុ តេសុ ទិសាភាគេសុ វិហារន្តេហិ
ភិក្ខុហិ សទ្ធិ សមាធការុបគតសីលោ វិហារតិ។ សោតាបន្នាទីនញ្ចិ សីលំ
សមុទ្គន្តរេបិ ទេវលោកេបិ វសន្តានំ អញ្ញោសំ សោតាបន្នាទីនំ សីលេន
សមាធមេវ ហោតិ, នត្ថិ មគ្គសីលេ នានត្ថំ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្ថំ។

យាយំ ទិដ្ឋិ តិ មគ្គសម្បយុត្តា សម្មាទិដ្ឋិ។ អរិយាតិ និទ្ទោសា។ និយ្យាតិ តិ
និយ្យាទិកា។ តក្ករស្សាតិ យោ តថាការី ហោតិ។ ទុក្ខក្ខយាយាតិ
សព្វទុក្ខក្ខយត្ថំ។ ទិដ្ឋិសាមញ្ញកតោ តិ សមាធិទិដ្ឋិការំ ឧបគតោ ហុត្វា
វិហារតីតិ។

២. ទុតិយសារណីយសុត្តវណ្ណោ

១២. ទុតិយេ យោ តេ ធម្មេ បូរេតិ, តំ សព្វាប្បចារីនំ បិយំ ករោន្តិ តិ
បិយករណា។ គរុំ ករោន្តិ តិ គរុករណា។ សង្កហាយាតិ សង្កណ្ឌនត្ថាយ។
អរិវាទាយាតិ អរិវទនត្ថាយ។ សាមគ្គិយាតិ សមគ្គការត្ថាយ។ ឯកីភាវាយាតិ
ឯកការត្ថាយ និដ្ឋានាករណាយ។ សំវត្ថន្តិ តិ វត្ថន្តិ បវត្ថន្តិ។

៣. និស្សរណីយសុត្តវណ្ណោ

១៣. តតិយេ និស្សរណីយា ធាតុយោតិ និស្សរណធាតុយោវ។ មេត្តា ហិ
ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ តិ ឯត្ថ បច្ចនិកធម្មេហិ វិមុត្តត្តា តិ កចតុក្កជ្ឈានិកា
មេត្តាវ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ នាម។ ភាវិតាតិ វឡិតា។ ពហុលីកតាតិ បុនប្បនំ

កតា។ យានីកតាតិ យុត្តយានសទិសា កតា។ វត្តកតាតិ បតិដ្ឋា កតា។
អនុជ្ជតាតិ អនិជ្ជតា។ បរិចិត្តតាតិ សមន្តតោ ចិត្តា អាចិត្តា ឧបចិត្តា។
សុសមាវទ្ធាតិ សុប្បគុណករណោន សុដ្ឋសមាវទ្ធា។ បរិយាទាយ តិដ្ឋតិ
បរិយាទិយិត្វា គហេត្វា តិដ្ឋតិ។ មា ហេវន្តិស្ស វេទនីយោតិ យស្មា
អភូតព្យាករណំ ព្យាករោតិ, តស្មា “មា ឯវំ ភណ្ឌី” តិ វត្តព្រោ។ យទិទំ
មេត្តាចតោវិមុត្តិ យា អយំ មេត្តាចតោវិមុត្តិ, ឥទំ និស្សរណំ ព្យាចាទស្ស,
ព្យាចាទតោ និស្សជាតិ អត្តោ។ យោ បន មេត្តាយ តិកចតុក្កដ្ឋានតោ វុដ្ឋិតោ
សម្ពាវេ សម្មសិត្វា តតិយមគ្គំ បត្វា “បុន ព្យាចាទោ នត្ថិ” តិ តតិយជលេន
និព្ពានំ បស្សតិ, តស្ស ចិត្តំ អច្ចន្តនិស្សរណំ ព្យាចាទស្ស។ ឯតេនុចាយេន
សព្ពត្ត អត្តោ វេទិតព្រោ។

អនិមិត្តាចតោវិមុត្តិ ពលវិបស្សនា។ ទីយភាណកា បន
អរហត្តជលសមាបត្តិ វេទន្តិ។ សា ហិ រាគនិមិត្តាទីនព្រោ រូបនិមិត្តាទីនព្រោ
និច្ចនិមិត្តាទីនព្រោ អភាវា អនិមិត្តាតិ វុត្តោ។ និមិត្តានុសាវ័តិ វុត្តប្បភេទំ និមិត្តំ
អនុសរណសភាវំ។

អស្មីតិ អស្មិមាទោ។ អយមហមស្មីតិ បញ្ចសុ ខន្ធសុ អយំ នាម អហំ
អស្មីតិ។ ឯត្តាវតា អរហត្តំ ព្យាកតំ ហោតិ។ វិចិកិច្ឆាកចំកថាសល្លន្តិ
វិចិកិច្ឆាភូតំ កចំកថាសល្លំ។ មា ហេវន្តិស្ស វេទនីយោតិ សចេ តេ
បឋមមគ្គវដ្ឋាវិចិកិច្ឆា ឧប្បជ្ជតិ, អរហត្តព្យាករណំ មិច្ឆា ហោតិ, តស្មា “មា
អភូតំ ភណ្ឌី” តិ វាវេតព្រោ។ អស្មីតិ មានសមុគ្គាតោតិ អរហត្តមគ្គោ។
អរហត្តមគ្គជលវសេន ហិ និព្ពានេ ទិដ្ឋេ បុន អស្មិមាទោ នត្ថិ តិ អរហត្តមគ្គោ
“អស្មីតិ មានសមុគ្គាតោ” តិ វុត្តោ។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្ត អភូតព្យាករណំ នាម
កថិតំ។

៤. កទ្ទកសុត្តវណ្ណានា

១៤. ចតុត្ថេន កទ្ទកន្តិន លទ្ធកំ។ តត្ថ យោ ហិ ភីតភីតោ មរតិ, តស្ស ន
កទ្ទកំ មរណំ ហោតិ។ យោ អចាយេ បដិសន្ធិ គណ្ហាតិ, តស្ស ន កទ្ទិកា
កាល កិរិយា ហោតិ។ កម្មារាមោតិ អាទីសុ អារមណំ អារាមោ, អភិរតីតិ
អត្ថោ។ វិហារករណាទិម្ហិន វកម្មេ អារាមោ អស្សាតិ កម្មារាមោ។ តស្មីយេវ
កម្មេ រតោតិ កម្មរតោ។ តនេវ កម្មារាមតំ បុណ្យនំ យុត្តោតិ អនុយុត្តោ។
ឯស នយោ សព្ពត្ថ។ ឯត្ថ ច កស្សន្តិ អាណាបសល្លាចោ។ និទ្ធាតិ សោឬ្យ។
សង្គណិកាតិ គណសង្គណិកា។ សា “ឯកស្ស ទុតិយោ ហោតិ, ទ្វិន្ទ ហោតិ
តតិយកោ” តិ អាទិនា នយេន វេទិតញ្ច។ សំសគ្គោតិ
ទស្សនសវនសមុល្លាបសម្ពោគកាយសំសគ្គវសេន បវត្តោ សំសជ្ជភារោ។
បបញ្ចោតិ តណ្ហាទិដ្ឋិមានវសេន បវត្តោ មទនាការសណ្ឌិតោ
កិលេសបបញ្ចោ។ សក្កាយន្តិ តេភូមកវដ្តំ។ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយាតិ
ហេតុនា នយេន សកលវដ្តទុក្ខស្ស បរិវដ្តមបរិច្ឆេទករណត្ថំ។ មគោតិ
មគសទិសោ។ និប្បបញ្ចបទេតិ និព្វានបទេ។ អារាធយេតិ បរិបូរយេ តំ
សម្មាទេសីតិ។

៥. អនុតប្បិយសុត្តវណ្ណានា

១៥. បញ្ចមេ អនុតប្បាតិ អនុសោចិតញ្ច អនុតាបការី។ ឥមេសុ ទ្វីសុបិ
សុត្តេសុ កាថាសុ ច វដ្តិវដ្តំ កថិតំ។

៦. នកុលបិតុសុត្តវណ្ណានា

១៦. ធរដ្ឋេ ពាឡិកិលានោតិ អធិមត្តកិលានោ។ ឯតទដោចាតិ សាមិកស្ស
ភេសន្តំ កត្វា ព្យាធិវ្យាបសមេតុំ អសក្កោន្តិ ឥនានិ សីហនាទំ នទិត្វា

សច្ចកិរិយាយ ព្យាធិវ្យាបសមេតុំ សន្តិកេនិសីទិត្វា ឯតំ “មា ខោ ត្វ” ត្តិអាទិវចនំ
អវោច។ សាបេក្ខាតិ សតល្ខោ។ ននកុលមាតាតិ ឯតុ ន-កាវេ ន សក្ខតិ
ឯវំ បរបទេន យោជេតព្រោ។ សន្តិវតុន្តិ និច្ឆិទ្ធំ កាតុំ, សល្ខាបេតុន្តិ អត្ថោ។ វេណី
ឡិច្ចិតុន្តិ ឯឡកលោមាទិ កប្បត្វាវិជេដត្វា វេណី កាតុំ។

អញ្ញំ យវំ គមិស្សតិ អញ្ញំ សាមិកំ គល្លាស្សតិ។ សោឡស វស្សនិ
គហជ្ជកំ ព្រហ្មចរិយំ សមាចិល្លាន្តិ ឥតោ សោឡស វស្សមត្តកេ
គហជ្ជព្រហ្មចរិយវាសោ សមាចិល្លោ។ ទស្សនកាមតរាតិ អតិរេកេន
ទស្សនកាមា។ ឥមេហិ តិហិ អង្កេហិ សីហនាទំ នទិត្វា “ឥមិនា សច្ចេន តវ
សវីរេ ព្យាធិ ជាសុ ហោត្វ” តិ សច្ចកិរិយំ អកាសិ។

ឥនានិ ភកវន្តំ សក្ខី កត្វា អត្តនោ សីលាទិគុណោហិបិ សច្ចកិរិយំ កាតុំ
សីលា ខោ បនតេតិអាទិមាហា។ តត្ថ បរិបូរការិជិតិ សមត្ថការិជិ។
ចេតោសមថស្សតិ សមាទិកម្មដ្ឋានស្ស។ ឌីកាធិប្បត្តាតិ ឌីកាធំ អនុប្បវេសំ
បត្តា។ បតិកាធិប្បត្តាតិ បតិកាធំ បតិដ្ឋំ បត្តា។ អស្សាសប្បត្តាតិ អស្សាសំ
អវស្សយំ បត្តា។ វេសារជ្ជប្បត្តាតិ សោមនស្សញ្ញាណំ បត្តា។ អបរប្បច្ចយាតិ
បរប្បច្ចយោ វុច្ចតិ បរបសទ្ធា បរបតិយាយនា, តាយ វិហិតាតិ អត្ថោ។ ឥមេហិ
តិហិ អង្កេហិ អត្តនោ គុណោ អារត្ត សច្ចកិរិយំ អកាសិ។ គិលានា វុដ្ឋិតោតិ
គិលានោ ហុត្វា វុដ្ឋិតោ។ យាវតាតិ យត្តិកាយោ។ តាសំ អញ្ញតរាតិ តាសំ
អន្តរេ ឯកា។ អនុកម្មិកាតិ ហិតានុកម្មិកា។ ឌីវាទិកាតិ ឌីវាទនាយិកា។
អនុសាសិកាតិ អនុសិដ្ឋនាយិកា។

៧. សោប្បសុត្តវល្លាណា

១៧. សត្វមេ បដិសណ្ឋាន វុដ្ឋិតោតិ ឯកីភារាយ ធម្មនិដ្ឋានក្ខន្ធិតោ
 ផលសមាបត្តិវិហារតោ វុដ្ឋិតោ។ យថាវិហារន្តិ អត្តនោ អត្តនោ វសនវិហារំ។
 នវាតិ បព្ពដ្ឋាយ នវកា។ តេ បញ្ចសតមត្តា អហោសុំ។ កាកក្ខមាណាតិ
 កាកសង្កំ ករោត្តា ទន្តេ ខាទន្តា។ ថេរាតិ ជីវភារំ បត្តា។ តេន នោតិ តេន នុ។
 សេយ្យសុខាធិនិ ហេដ្ឋា វុត្តត្ថានេវ។ វុដ្ឋិតោតិ យោ វដ្ឋំ ភុញ្ញតិ។ បេត្តណ៍កោតិ
 យោ បិតរា ភុត្តានុភុត្តំ ភុញ្ញតិ។ សេនាបតិកោតិ សេនាយ ជេដ្ឋកោ។
 តាមតាមណ៍កោតិ តាមភោជកោ។ បូគតាមណ៍កោតិ គណជេដ្ឋកោ។
 អរិបស្សកោ កុសលានំ ធម្មានន្តិ កុសលានំ ធម្មានំ អនេសកោ អគវេសកោ
 ហុត្វា។ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានន្តិ សត្តតីសាយ ពោធិបក្ខិយធម្មានំ។

៨. មជ្ឈិមនុស្សត្ថវណ្ណានា

១៨. អដ្ឋមេ មជ្ឈិកន្តិ មជ្ឈយាតកំ។ ហត្ថិនា យាតីតិ ហត្ថិយាយី។ បរតោបិ
 ឯសេវ នយោ។ វុដ្ឋេតិ វេទិតព្ពេ។ វជាយនីតេតិ វជាយ ឧបនីតេ។ ចាបកេន
 មនសាតិ លាមកេន វេទកចិត្តេន។ ចាឡិយំ បន វជាយុបនីតេតិ លិខន្តិ។
 មាគវីកោតិ មិគយាតកោ។ កោ បន វាទោ មនុស្សភូតន្តិ យោ មនុស្សភូតំ
 ចាបកេន មនសា អនុបេក្ខតិ, តស្ស សម្មត្តិយា អភាវេ កិមេវ វុត្តព្ពំ។ ឥទំ
 ចាបកស្ស កម្មនោ អនិដ្ឋជលភារំ ទស្សេតុំ វុត្តំ។ យេសំ បន តាធិសំ កម្មំ
 ករោត្តានម្បិ យសបដិលាភោ ហោតិ, តេសំ តំ អកុសលំ និស្សាយ កុសលំ
 វិបច្ចតីតិ វេទិតព្ពំ។ តេន បនស្ស អកុសលកម្មេន ឧបហតត្តា វិចាកោ ន
 ជីវដ្ឋិតិកោ ហោតិ។ ឥមស្មី សុត្តេ អកុសលបក្ខោវ កថិតោ។

៩. បឋមមរណាស្សតិសុត្តវណ្ណានា

១៩. នវមេ ឆាតិកេតិ ឯវំនាមកេ គាមេ។ គិញ្ញការវសេតិ ឥដ្ឋកាមយេ
ចាសាទេ។ អមតោគធាតិ និញ្ញានោគធា, និញ្ញានបតិជ្ជាតិ អត្ថោ។ ភាវេថ នោតិ
ភាវេថ នុ។ មរណស្សតិទ្ធិ មរណស្សតិកម្មដ្ឋានំ។ អហោ វតាតិ បត្តនត្ថ
និចាតោ។ ពហំ វត មេ កតំ អស្សតិ តុម្ហាកំ សាសនេ មម កិច្ចំ ពហុ កតំ
អស្ស។ តទន្តរទ្ធិ តំ អន្តរំ ខណំ ឱកាសំ។ អស្សសិទ្ធា វា បស្សសាមីតិ ឯត្ថ
អស្សសោ វុច្ចតិ អន្តោ បរិសនវាតោ, បស្សសោ ពហំ និក្ខមនវាតោ។ ឥតិ
អយំ ភិក្ខុ យាវ អន្តោ បរិជ្ជវាតោ ពហំ និក្ខមតិ, ពហំ និក្ខន្តោ វាតោ អន្តោ
បរិសតិ, តាវ ជីវិតំ បត្តន្តោ ឯវមាហា។ ទន្ធិ មន្តំ គរុកំ អសីយប្បវត្តំ។
អាសវានំ ខយាយាតិ អរហត្តជលត្ថាយ។ ឥមស្មី សុត្ថេ មរណស្សតិ អរហត្តំ
ចាបេត្វា កថិតាតិ។

១០. ធុតិយមរណស្សតិសុត្តវណ្ណាន

២០. ទសមេ បតិគតាយាតិ បដិបដ្ឋាយ។ ឥតិ បដិសញ្ញក្ខតិ ឯវំ
បច្ចវេក្ខតិ។ សោ មមស្ស អន្តរាយោតិ ឯត្ថ តិវិជោ អន្តរាយោ ជីវិតន្តរាយោ,
សមណធម្មន្តរាយោ, បុព្វជ្ជនកាលកិរិយំ ករោន្តស្ស សគ្គន្តរាយោ ចេវ
មគ្គន្តរាយោ ចាតិ។ តំ សព្វម្បី សន្ធាយេវមាហា។ ព្យាបន្នេយ្យាតិ
អធិណ្ឌកាធិវសេនវិបន្នេយ្យ។ អធិមត្តោតិ ពលវា។ ធន្តោតិ
កត្តកម្មតាធន្តោ។ វាយាមាតិ បយោគរិរិយំ។ ឧស្សាហោតិ ឧស្សាបនរិរិយំ។
ឧស្សាឡិវតិ សម្មាទនរិរិយំ។ អប្បជិវានីតិ អនុក្កល្ឋានា អប្បជិសង្ខរណា។
សេសំ សព្វត្ថ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

សារណីយវត្តោ ធុតិយោ។

៣. អនុត្តរិយវត្តោ

១-២. សាមកសុត្តាទិវណ្ណានា

២១-២២. តតិយស្ស បឋមេ សាមកាមកេតិ សាមកានំ ឧស្សន្នត្ថា
ឯវំលទ្ធនាមេ កាមកេ។ ចោក្ខុរណីយាយន្តិ ចោក្ខុរណីយាធាមកេវិហារេ។
អភិក្កន្តាយ រត្តិយាតិ រត្តិយា បឋមយាមំ អភិក្កម្ម មជ្ឈិមយាមេ សម្មត្ថេ។
អភិក្កន្តវណ្ណាតិ អភិក្កន្តអតិមនាបវណ្ណា។ កេវលកប្បន្តិ សកលកប្បំ។
ចោក្ខុរណីយំ ឱកាសេត្វាតិ ចោក្ខុរណីយាធាមកំ មហាវិហារំ អត្ថនោ
ឱកាសេន ជិវិត្វា។ សមនុញ្ញាតិ សមាធអនុញ្ញា សមាធិត្ថោ។
នោវចស្សតាតិ ទុព្ពចភាវោ។ ចាបមិត្តតាតិ លាមកមិត្តតា។ ឥមស្មី សុត្ថេ
បរិហានិយធម្មាវ កថិតា។ ទុតិយេ អបរិហានិយធម្មា លោកុត្តរមិស្សកា
កថិតា។

៣. ភយសុត្តវណ្ណានា

២៣. តតិយេ កាមរាគរត្តាយន្តិ កាមរាគរត្ថោ អយំ។ ធន្ទរាគវិនិពទ្វោតិ
ធន្ទរាគេន វិនិពទ្វោ។ ភយាតិ ចិត្តុត្រាសភយា។ បង្គាតិ កិលេសបង្គតោ។
សង្គោ បង្គោ ច ឧភយន្តិ សង្គោ ច បង្គោ ច ឥទម្បិ ឧភយំ។ ឯតេ កាមា បុព្វន្តិ,
យត្ថ សត្តោ បុព្វន្តោតិ យស្មី សង្គោ ច បង្គោ ច បុព្វន្តោ សត្តោ លត្តោ លត្តិតោ
បលិតុទ្វោ។ ឧចាទានេតិ ចតុត្ថិធន ឧចាទានេ។ ជាតិមរណាសម្ភវេតិ ជាតិយា ច
មរណាស្ស ច សម្ភវេ បច្ចយក្ខតេ។ អនុចាទាវិមុច្ចន្តិ អនុចាទិយិត្វាវិមុច្ចន្តិ។
ជាតិមរណាសង្ខយេតិ ជាតិមរណានំ សង្ខយសង្ខាតេ និព្វានេ,
និព្វានាម្ពណាយ វិមុត្តិយា វិមុច្ចន្តិ អត្ថោ។ ឥមស្មី វានេ វិវដ្តេត្វា
អរហត្តមេវ បត្តោ ឯស ភិក្ខុ។ ឥទានិ តំ វិណាសរំ ថោមេន្តោ តេ
ខេមប្បត្តាតិ អាទិមាហា។ តត្ថ ខេមប្បត្តាតិ ខេមភារំ បត្តា។ សុខិនោតិ
លោកុត្តរសុខេន សុខិតា។ ទិដ្ឋធម្មាភិនិព្ពតាតិ អព្ពន្ធវេ កិលេសាភាវេន

ទិដ្ឋធម្មយេវ អភិធិពុតា។ ឥមស្មី សុត្ត វុដ្ឋមេវ កថេត្វា គាថាសុ វុដ្ឋវិវដំ
កថិតំ។

៤. ហិមវន្តសុត្តវណ្ណា

២៤. ចតុត្ថ បទាលេយ្យាតិ ភិន្នេយ្យ។ ធរាយាតិ លាមិកាយ។ សមាធិស្ស
សមាបត្តិកុសលោ ហោតិ អាហារសប្បាយឧតុសប្បាយានិ បរិគ្គហេត្វា
សមាធិ សមាបន្និតុំ កុសលោ ហោតិ ធរកោ សមត្ថោ បដិពលោ។ សមាធិស្ស
វិភិតិកុសលោតិ សមាធិស្ស វិភិតិយំ កុសលោ, សមាធិ វេបេតុំ សក្កោតិ តិ
អត្ថោ។ សមាធិស្ស វុដ្ឋានកុសលោតិ សមាធិស្ស វុដ្ឋានេ កុសលោ,
យថាបរិច្ឆេទេន វុដ្ឋាតុំ សក្កោតិ តិ អត្ថោ។ សមាធិស្ស កល្យាណកុសលោតិ
សមាធិស្ស កល្យាណាយ កុសលោ, សមាធិចិត្តំ ហាសេតុំ កល្យាណាតុំ
សក្កោតិ តិ អត្ថោ។ សមាធិស្ស គោចរកុសលោតិ សមាធិស្ស អសប្បាយ
អនុបការកេ ធម្មេ វុដ្ឋេត្វា សប្បាយេ ឧបការកេ សេវន្តោបិ, “អយំ
សមាធិនិមិត្តាវម្មណោ អយំ លក្ខណាវម្មណោ” តិ ជានន្តោបិ សមាធិស្ស
គោចរកុសលោ នាម ហោតិ។ សមាធិស្ស អភិធិហារកុសលោតិ
ឧបរិឧបរិសមាបត្តិសមាបន្និត្តាយ បឋមជ្ឈានាទិសមាធិ អភិធិហារតុំ
សក្កោន្តោ សមាធិស្ស អភិធិហារកុសលោ នាម ហោតិ។ សោ បឋមជ្ឈានា
វុដ្ឋាយ ទុតិយំ សមាបន្និតិ, ទុតិយជ្ឈានា... បេ... តតិយជ្ឈានា វុដ្ឋាយ ចតុត្ថំ
សមាបន្និតិ តិ។

៥. អនុស្សតិដ្ឋានសុត្តវណ្ណា

២៥. បញ្ចមេ អនុស្សតិដ្ឋានានីតិ អនុស្សតិការណានិ។ ឥតិបិ សោ
ភគវាតិអាធិនិវិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ. ១.១២៣ អាទយោ) វិត្តាវតានេវ។ ឥទម្បិ ខោ,

កិច្ចវេ, អារម្មណ៍ ករិត្យាតិ ឥទ្ធិ ពុទ្ធានុស្សតិកម្មជ្ជានំ អារម្មណ៍ ករិត្យា។
វិសុជ្ឈន្តិកិ បរមវិសុទ្ធិ និព្វានំ ចាបុណ្ណិ។ សេសំ សព្វត្ថ ឧត្តានត្ថមេវ។ ឥមស្មី
បន សុត្ថេ ធម៌ អនុស្សតិជ្ជានានិ មិស្សកានិ កថិតានីតិ វេទិតញ្ញានិ។

៦. មហាកថានុស្សត្ថវណ្ណានា

២៦. ធម្មេសម្ពាធនិ បញ្ចកាមគុណសម្ពាធម។ ឱកាសាធិគមោតិ ឯត្ថ
ឱកាសា វុច្ឆន្តិ ធម៌ អនុស្សតិជ្ជានានិ, តេសំ អធិគមោ។ វិសុទ្ធិយាតិ
វិសុជ្ឈនត្ថាយ។ សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយាតិ សោកានញ្ច បរិទេវានញ្ច
សមតិក្កមត្ថាយ។ អត្ថផ្កមាយាតិ អត្ថំ គមនត្ថាយ។ ញ្ញាយស្ស អធិគមាយាតិ
សហវិបស្សនកស្ស មគ្គស្ស អធិគមនត្ថាយ។ និព្វានស្ស សន្និកិរិយាយាតិ
អបច្ចយបរិនិព្វានស្ស បច្ចក្ខកិរិយត្ថាយ។

សព្វសោតិ សញ្ញាការេន។ អាគាសសមេនាតិ អលក្កនដ្ឋេន ចេវ
អបលីពុទ្ធដ្ឋេន ច អាគាសសធិសេន។ វិបុលេនាតិ ន បរិត្តកេន។
មហាគ្គតេនាតិ មហាន្តការំ គតេន, មហាន្តេហិ វា អរិយសាវកេហិ គតេន,
បដិបន្នេនាតិ អត្ថោ។ អប្បមាលោនាតិ ជរណាអប្បមាលាតាយ
អប្បមាលោន។ អវេរេនាតិ អកុសលវេរបុគ្គលវេរហិតេន។ អព្យាបន្នេនាតិ
កោដនុក្ខវដ្ឋិតេន។ សព្វមេតំ ពុទ្ធានុស្សតិចិត្តមេវ សន្ធាយ វុត្តំ។ បរតោបិ
ឯសេវ នយោ។ វិសុទ្ធិធម្មាតិ វិសុជ្ឈនសភាវា។ ឥមស្មីម្មិ សុត្ថេ ធម៌
អនុស្សតិជ្ជានានិ មិស្សកានេវ កថិតានីតិ។

៧. បឋមសមយសុត្ថវណ្ណានា

២៧. សត្តមេ មនោភាវនីយស្សាតិ ឯត្ថ មនំ ភាវេតិ វុឡេតីតិ
មនោភាវនីយោ។ ធស្សនាយាតិ ធស្សនត្ថំ។ និស្សរណ្ណិ និគ្គមនំ វុបសមនំ។

ធម្មំ ទេសេតីតិ កាមរាគប្បជហនត្ថាយ អសុភកម្មដ្ឋានំ កថេតិ។
 ទុតិយវារាទីសុ ព្យាចាធម្មហានាយ មេត្តាកម្មដ្ឋានំ, ជិនមិទ្ធិប្បហានាយ
 ជិនមិទ្ធិនោទនកម្មដ្ឋានំ, អាហារកសញ្ញំ វា វីរិយាម្ពវត្ថុអាទីនំ វា អញ្ញាតវំ,
 ឧទ្ធចកុក្កច្ចប្បហានាយ សមថកម្មដ្ឋានំ, វិចិត្តិច្ឆាបហានាយ តិណ្ណំ រតនានំ
 គុណកថំ កថេន្តោ ធម្មំ ទេសេតីតិ វេទិតព្រោ។ អាគម្មាតិ អារត្ត។
 មនសិករោតាតិ អារម្មណវសេន ចិត្តេ ករោន្តស្ស។ អនន្តរា អាសវានំ ខយោ
 ហោតីតិ អនន្តរាយេន អាសវានំ ខយោ ហោតិ។

៨. ទុតិយសមយសុត្តវណ្ណានា

២៨. អដ្ឋមេ មណ្ឌលមាឡេតិ ភោជនសាលាយ។ ចារិត្តកិលមថោតិ
 បិណ្ឌាចាតចរិយាយ ឧប្បន្នកិលមថោ។ ភត្តកិលមថោតិ ភត្តទរថោ។
 វិហារបច្ឆាយាយន្តិវិហារបច្ឆន្តេ នាយាយ។ យទេវស្ស ទិវា សមាធិនិមិត្តំ
 មនសិកតំ ហោតីតិ យំ ឯវ តស្ស តតោ បុរិមទិវសភាគេ សមថនិមិត្តំ ចិត្តេ
 កតំ ហោតិ។ តទេវស្ស តស្មី សមយេ សមុទាចរតីតិ តំយេវ ឯតស្ស តស្មី
 សមយេ ទិវាវិហារេ និសិន្នស្ស មនោទ្វារេ សញ្ញាតិ។ ឌីជជ្ជាយីតិ ឌីជាយ បិតោ
 បតិជ្ជិតោ។ ជាសុកស្ស ហោតីតិ ជាសុកំ អស្ស ហោតិ។ សម្មាសិ កថេន្តស្ស
 សម្មាសិ ឧដ្ឋានេ។ សុតន្តិ សោតេន សុតំ។ បដិគ្គហិតន្តិ ចិត្តេន បដិគ្គហិតំ។

៩. ឧទាយសុត្តវណ្ណានា

២៩. នវមេ ឧទាយន្តិ លាឡ្យ ធាយិត្តេវ។ សុណោមហំ, អារុសោតិ, អារុសោ,
 នាហំ ពាធិរោ, សុណាមិ ភគវតោ វចនំ, បញ្ញំ បន ឧបបរិក្ខាមីតិ។ អធិចិត្តន្តិ
 សមាធិវិបស្សនាចិត្តំ។ ឥទំ, ភន្តេ, អនុស្សតិជ្ជានន្តិ ឥទំ ឈានត្ថយសម្ពាតំ
 អនុស្សតិ ការណំ។ ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្ថុតីតិ ឥមស្មីយេវ អត្តភារេ

សុខវិហារត្ថាយ បវត្តតិ។ អាណកសញ្ញន្តិ អាណកនិមិត្ត ឧប្បន្នសញ្ញា។ ធិរា
សញ្ញា អធិជ្ជាតិ ធិរាតិ សញ្ញា បេតិ។ យថា ធិរា តថា វត្តន្តិ យថានេន ធិរា
អាណកសញ្ញា មនសិកតា, វត្តម្យ្យ តថេវ តំ មនសិ ករោតិ។ យថា វត្ត តថា
ធិរាតិ យថា វានេន វត្ត អាណកសញ្ញា មនសិកតា, ធិរាបិ តំ តថេវ មនសិ
ករោតិ។ វិវេជនាតិ ចាកជេន។ អបរិយោនទ្ធនាតិ នីវរណេហិ អនោនទ្ធន។
សប្បកាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ ធិព្ពចក្កញ្ញាណត្ថាយ សហោភាសកំ ចិត្តំ ព្រូហេតិ
វឌ្ឍេតិ។ យំ បន “អាណកសញ្ញា មនសិ ករោតិ” តិ វុត្តំ, តំ
ចិនមិទ្ធិវិនោធនាណកសញ្ញា សន្ធាយ វុត្តំ, ន ធិព្ពចក្កញ្ញាណាណកន្តិ
វេទិតព្ពំ។ ញ្ញាណធស្សនប្បដិលាភាយាតិ ធិព្ពចក្កសង្ខាតស្ស
ញ្ញាណធស្សនស្ស បដិលាភាយ។

ឥមមេវ កាយន្តិអាធិសុ យំ វត្តព្ពំ សិយា, តំ សព្ពំ សញ្ញាការេន វិត្តារតោ
វិសុទ្ធិមគ្គេ កាយគតាសតិកម្មដ្ឋានេ វុត្តំ។ កាមរាគប្បហានាយាតិ
បញ្ចកាមគុណិកស្ស រាគស្ស បហានត្ថាយ។ សេយ្យថាបិ បស្សេយ្យាតិ យថា
បស្សេយ្យ។ សរីរន្តិ មតសរីរំ។ សិរិដិកាយ ធម្មតន្តិ សុសានេ អបរិទ្ធិ។ ឯកាហំ
មតស្ស អស្សាតិ ឯកាហមតំ។ ទ្វីហំ មតស្ស អស្សាតិ ទ្វីហមតំ។ តីហំ មតស្ស
អស្សាតិ តីហមតំ។ ភស្តាវិយ វាយុនា ឧទ្ធី ជីវិតបរិយាទានា យថានុក្កមំ
សមុគ្គតេន ស្សនភាវេន ធុមាតត្ថា ឧទ្ធីមាតំ, ឧទ្ធីមាតមេវ ឧទ្ធីមាតកំ។
បដិកូលត្ថា វា កុច្ឆិតំ ឧទ្ធីមាតន្តិ ឧទ្ធីមាតកំ។ វិនិលំ វុច្ឆតិ វិបរិកិណ្ឌវណ្ណំ,
វិនិលមេវ វិនិលកំ។ បដិកូលត្ថា វា កុច្ឆិតំ វិនិលន្តិ វិនិលកំ។ មំសុស្សនដ្ឋានេសុ
វត្តវណ្ណស្ស បុព្ពសន្និចយដ្ឋានេសុ សេតវណ្ណស្ស យេតុយ្យេន ច និលវណ្ណស្ស
និលដ្ឋានេ និលសាជកចារុតស្សេវ ធរសរិរស្សេតំ អធិវចនំ។ បរិភិទ្ធដ្ឋានេហិ
នវហិ វា វណមុខេហិ វិស្សន្ធមានំ បុព្ពំ វិបុព្ពំ, វិបុព្ពមេវ វិបុព្ពកំ។ បដិកូលត្ថា វា
កុច្ឆិតំ វិបុព្ពន្តិ វិបុព្ពកំ។ វិបុព្ពកំ ជាតំ តថាភារំ គតន្តិ វិបុព្ពកជាតំ។

សោ ឥមមេវ កាយន្តិ សោភិត្ត ឥមំ អត្តនោ កាយំ តេន កាយេន សន្តិ
ញ្ញាណេន ឧបសំហារតិ ឧបនេតិ។ កម៌? អយម្បិ ខោ កាយោ ឯវំធម្មោ ឯវំភារី
ឯវំអនតីតោតិ។ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ - អាយុ ឧស្មាវិញ្ញាណន្តិ ឥមេសំ តិណ្ណំ ធម្មានំ
អត្តិតាយ អយំ កាយោ ហ្មនគមនាទិខមោ ហោតិ, ឥមេសំ បនវិតមា អយម្បិ
ឯវំធម្មោ ឯវំបូតិកសភារោយេវាតិ។ ឯវំភារីតិ ឯវំមេវំ ឧទ្ទមាតាទិកេនោ
ភវិស្សតិ។ ឯវំ អនតីតោតិ ឯវំ ឧទ្ទមាតាទិការំ អនតិក្កន្តោ។

ឧទ្ទមាទន្តិ ឧទរាទីសុ និសីទិត្វា ឧទរមំសធុដ្ឋមំសអក្ខិកមំសាទីនិ លុញ្ចិត្វា
លុញ្ចិត្វា ខាទិយមាទំ។ សមំសលោហិតន្តិ សេសាវសេសមំសលោហិតយុត្តំ។
និម្មុសលោហិតមក្ខិតន្តិ មំសេ ឱណេបិ លោហិតំ ន សុស្សតិ, តំ សន្ធាយ វុត្តំ -
“និម្មុសលោហិតមក្ខិត”ន្តិ។ អញ្ញោនាតិ អញ្ញោន ទិសាភាគេន។ ហត្ថដ្ឋិកន្តិ
ចតុសដ្ឋិកេនម្បិ ហត្ថដ្ឋិកំ ចាជិយេក្កំ ចាជិយេក្កំ វិប្បកិណ្ណំ។ ចាទដ្ឋិកាទីសុបិ
ឯសេវ នយោ។ តេរោវស្សិកានីតិ អតិក្កន្តសំប្បរាទិ។ បូតីនីតិ អញ្ញោកាសេ
បិតានិ វាតាតបុដ្ឋិសម្មស្សេន តេរោវស្សិកានេវ បូតីនិ ហោន្តិ,
អន្តោភូមិកតានិ បន ចិរតំ តិដ្ឋន្តិ។ ចុណ្ណាកជាតានីតិ ចុណ្ណាវិចុណ្ណំ ហុត្វា
វិប្បកិណ្ណានិ។ សព្ពត្ថ សោ ឥមមេវាតិ វុត្តនយេន ឧទ្ទមាទានីនំ វសេន យោជនា
កាតព្វា។ អស្មិមាទសមុគ្គាតាយាតិ អស្មីតិ បវត្ថស្ស នវវិធស្ស មាទស្ស
សមុគ្គាតត្ថាយ។ អនេកធាតុបដិវេធាយាតិ អនេកធាតុនំ បដិវិជ្ឈនត្ថាយ។
សតោវ អភិក្កមតីតិ គច្ឆន្តោ សតិបញ្ញាហិ សមន្នាគតោវ គច្ឆតិ។ សតោវ
បដិក្កមតីតិ បដិនិវត្តន្តោបិ សតិបញ្ញាហិ សមន្នាគតោវ និវត្តតិ។
សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។ សតិសម្បជញ្ញាយាតិ សតិយា ច ញ្ញាណស្ស ច
អត្ថាយ។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្ថ សតិញ្ញាណានិ មិស្សកានិ កថិតានីតិ។

១០. អនុត្តរិយសុត្តវណ្ណោ

៣០. ឧសមេ ឧទ្ធាវចន្តិ យំ កិញ្ចិ មហន្តុទុក្កកំ, ឧច្ឆន្ទិចំ វា។ ហ៊ានន្តិ និហ៊ានំ។
គម្មន្តិ តាមវាសិកានំ ឧស្សនំ។ ចោដុជ្ជនិកន្តិ បុដុជ្ជនានំ សន្តកំ។ អនិយន្តិ ន
អរិយំ ន ឧត្តមំ ន បរិសុទ្ធាំ។ អនត្ថសំហិតន្តិ ន អត្ថសន្តិស្សិតំ។ ន និព្វិទាយាតិ ន
វដ្តេ និព្វិន្ទនត្ថាយ។ នវិរាគាយាតិ ន រាគាធិនំវិរដ្ឋនត្ថាយ។ ន និរោធាយាតិ ន
រាគាធិនំ អប្បវត្តិនិរោធាយ។ ន ឧបសមាយាតិ ន រាគាធិនំ រូបសមនត្ថាយ។ ន
អភិញ្ញាយាតិ ន អភិជាននត្ថាយ។ ន សម្ពោធាយាតិ ន សម្ពោធិសម្ពាតស្ស
ចតុមគ្គញ្ញាណស្ស បដិវដ្ឋនត្ថាយ។ ន និព្វានាយាតិ ន និព្វានស្ស
សន្និកិរិយាយ។

និវិជ្ជសម្ពោតិ បតិជ្ជិតសម្ពោ។ និវិជ្ជបេមោតិ បតិជ្ជិតបេមោ។ ឯកន្តគតោតិ
ឯកន្តំ គតោ, អចលប្បត្តោតិ អត្តោ។ អភិប្បសន្នោតិ អតិរិយ បសន្នោ។
ឯតទានុត្តរិយន្តិ ឯតំ អនុត្តរំ។ ហត្ថិស្មិម្បិ សិក្ខតិ ហត្ថិនិមិត្តំ សិក្ខិតព្វំ
ហត្ថិសិប្បំ សិក្ខិតិ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឧទ្ធាវចន្តិ មហន្តុទុក្កកំ
សិប្បំ សិក្ខិតិ។

ឧបជ្ជិតា ចារិចរិយេតិ ចារិចរិយាយ បច្ចុបជ្ជិតា។ ភាវយន្តិ អនុស្សតិន្តិ
អនុត្តរំ អនុស្សតី ភាវេន្តិ។ វិវេកប្បជិសំយុត្តន្តិ និព្វាននិស្សិតំ កត្វា។ ខេមន្តិ
និរុបទ្ធាំ។ អមតតាមិនន្តិ និព្វានតាមិនំ, អរិយមគ្គំ ភាវេន្តិតិ អត្តោ។ អប្បមាទេ
បមោទិតាតិ សតិយា អរិយ្យវាសសម្ពាតេ អប្បមាទេ អាមោទិតា បមោទិតា។
និបកាតិ នេបក្កេន សមន្នាគតា។ សីលសំរុតាតិ សីលេន សំរុតា បិហិតា។ តេ
វេ កាលេន បច្ឆេន្តិតិ តេ វេ យុត្តប្បយុត្តកាលេ ជានន្តិ។ យត្ថ ទុក្ខំ និរុដ្ឋតិ តិ
យស្មី ហ៊ានេ សកលំ វដ្តទុក្ខំ និរុដ្ឋតិ, តំ អមតំ មហានិព្វានំ តេ ភិក្ខុ ជានន្តិតិ។
តមស្មី សុត្តេ ធម៌ អនុត្តរិយានិ មិស្សកានិ កថិតានិតិ។

អនុត្តរិយវគ្គោ តតិយោ។

២. ទេវតាវគ្គោ

១. សេខសុត្តន្តវណ្ណា

៣១. ចតុត្ថស្ស បឋមេ សេខស្សតិ សត្តវិជស្ស សេខស្ស។ បុព្វជ្ឈនេ បន
វត្តព្ពមេវ នត្ថិ។ បរិហានាយាតិ ឧបរូបរិគុណាបរិហានាយ។

២-៣. អបរិហានសុត្តន្តទ្វយវណ្ណា

៣២-៣៣. ទុតិយេ សត្តការវតាតិ សត្តវិ គរុភារោ។ ធម្មការវតាតិ នវីរិដេ
លោកុត្តរធម្មេ គរុភារោ។ សង្ឃការវតាតិ សង្ឃេ គរុភារោ។ សិក្ខាការវតាតិ
តិសុ សិក្ខាសុ គរុភារោ។ អប្បមាទការវតាតិ អប្បមាទេ គរុភារោ។
បដិសន្តារការវតាតិ ធម្មាមិសវសេន ទុរិដេ បដិសន្តារេ គរុភារោ។ សត្តា គរុ
អស្សតិ សត្តគរុ។ ធម្មោ គរុ អស្សតិ ធម្មគរុ។ តិព្ពការវេតិ ពហាលការវោ។
បដិសន្តារេ ការវោ អស្សតិ បដិសន្តារការវោ។ តតិយេ សប្បតិស្សោតិ
សដេជ្ឈកោ សការវោ។ ហិរេត្តប្បំ បនេត្ត មិស្សកំ កថិតំ។

២. មហាមោគ្គល្លានសុត្តវណ្ណា

៣៤. ចតុត្ថេ តិស្សោ នាម ភិក្ខុតិ ថេរស្សេវ សន្និវហារិកោ។ មហិទ្ធិកោ
មហានុភារោតិ ឥន្ទ្រនន្ទេន មហាតិ ឥទ្ធិ អស្សតិ មហិទ្ធិកោ។ អនុជរណាជ្ជន
មហា អានុភារោ អស្សតិ មហានុភារោ។ ចិរស្សំ ខោ, មារិស មោគ្គល្លាន, ឥមំ
បរិយាយមកាសីតិ វេរូបំ លោកេ បកតិយា បិយសមុទាហារវចនំ ហោតិ។
លោកិយា ហិ ចិរស្សំ អាគតម្បិ អនាគតបុព្វម្បិ មនាបជាតិយំ អាគតំ ទិស្វា
“គុតោ ភរំ អាគតោ, ចិរស្សំ ភរំ អាគតោ, កថំ តេ ឥនាគមនមគ្គោ ញាតោ, កី
មគ្គមូឡោសី” តិអាទីនិ វទន្តិ។ អយំ បន អាគតបុព្វត្ថាយេវ វេរមាហា។ ថេរោ ហិ

កាលេន កាលំ ព្រហ្មលោកំ គន្ធិតិយេវ។ តត្ថ បរិយាយមកាសីតិ វារំ
អកាសិ។ យទិទំ ឥធាគមនាយាតិ យោ អយំ ឥធាគមនាយ វារោ, តំ ចិរស្សំ
អកាសីតិ វុត្តំ ហោតិ។ ឥធមាសនំ បញ្ញត្តន្តិ មហារហំ ព្រហ្មបល្ល័ង្កំ
បញ្ញាបេត្វា វេមាហា។ អវេច្ចប្បសាទេនាតិ អធិគតេន អចលេន
មគ្គប្បសាទេន។ ឥមស្មី សុត្តេ សោតាបត្តិមគ្គញ្ញាណំ កថិតំ។

៥. វិជ្ជាកាគិយសុត្តវណ្ណាន

៣៥. បញ្ចមេ វិជ្ជាកាគិយាតិ វិជ្ជាកោដ្ឋាសិកា។ អនិច្ចសញ្ញាតិ
អនិច្ចានុបស្សនាញ្ញាណោ ឧប្បន្នសញ្ញា។ អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញាតិ
ទុក្ខានុបស្សនាញ្ញាណោ ឧប្បន្នសញ្ញា។ ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញាតិ
អនត្តានុបស្សនាញ្ញាណោ ឧប្បន្នសញ្ញា។ បហានសញ្ញាតិ
បហានានុបស្សនាញ្ញាណោ ឧប្បន្នសញ្ញា។ វិរាគសញ្ញាតិ
វិរាគានុបស្សនាញ្ញាណោ ឧប្បន្នសញ្ញា។ និរោធសញ្ញាតិ
និរោធានុបស្សនាញ្ញាណោ ឧប្បន្នសញ្ញា។

៦. វិវាទមូលសុត្តវណ្ណាន

៣៦. ធម្មេ វិវាទមូលានីតិ វិវាទស្ស មូលានិ។ កោធនោតិ កុដ្ឋ្យនលក្ខណោន
កោធនេន សមន្នាគតោ។ ឧបនាហិតិ វេរអប្បដិទិស្សក្កលក្ខណោន ឧបនាហោន
សមន្នាគតោ។ អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានន្តិ ទ្វិន្នំ ភិក្ខុនំ វិវាទោ កថំ
ទេវមនុស្សានំ អហិតាយ ទុក្ខាយ សំវុត្តតិ? កោសម្ភកក្ខន្ធកេវិយ ទ្វីសុ
ភិក្ខុសុ វិវាទំ អាបន្នេសុ តស្មី វិហារេ តេសំ អន្តេវាសិកាវិវទន្តិ, តេសំ ឱវាទំ
គណ្ណាន្តោ ភិក្ខុនិសង្ឃោ វិវទតិ។ តតោ តេសំ ឧបជ្ឈាកាវិវទន្តិ, អថ មនុស្សានំ
អារក្ខទេវតា ទ្វេ កោដ្ឋាសាហោន្តិ។ តថា ធម្មវាទីនំ អារក្ខទេវតា

ធម្មវាទិនិយោ ហោត្តិ, អធម្មវាទីនំ អធម្មវាទិនិយោ។ តតោ អារក្ខនេវតានំ មិត្តា
ភុម្មនេវតា ភិជ្ជន្តិ។ ឯវំ បរម្បរាយ យាវ ព្រហ្មលោកា វេបេត្វា អរិយសាវកេ
សព្វេ នេវមនុស្សា ទ្វេ កោដ្ឋាសា ហោត្តិ។ ធម្មវាទីហិ បន អធម្មវាទិនោវ
ពហុតរា ហោត្តិ។ តតោ យំ ពហុកេហិ គហិតំ, តំ គច្ឆន្តិ។ ធម្មំ វិស្សន្ទេត្វា
ពហុតរាវ អធម្មំ គណ្ណាត្តិ។ តេ អធម្មំ បុរក្ខត្វា វិហារន្តា អចាយេ និព្ពត្តន្តិ។ ឯវំ
ទ្វិន្នំ ភិក្ខុនំ វិវាទោ នេវមនុស្សានំ អហិតាយ ទុក្ខាយ ហោតិ។ អជ្ឈត្ថំ វាតិ
តុម្ហាកំ អព្ពន្ធរបរិសាយ។ ពហិទ្ធាតិ បរេសំ បរិសាយ។

មក្ខិតិ បរេសំ គុណមក្ខនលក្ខណោ ន មក្ខេន សមន្មាគតោ។ បធុរាសីតិ
យុគក្តាហលក្ខណោ ន បធុរាសេន សមន្មាគតោ។ ឥស្សក្តិតិ បរស្ស
សក្ការាទិនិ ឥស្សរាយនលក្ខណាយ ឥស្សរាយ សមន្មាគតោ។ មជ្ឈរីតិ
អាវាសមជ្ឈរិយាទីហិ សមន្មាគតោ។ សង្ខេតិ កេរាជិកោ។ មាយាវីតិ
កតបដិច្ឆាទកោ។ ចាបិច្ឆោតិ អសន្តសម្ភារនិច្ឆកោ ទុស្សីលោ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិតិ
នត្ថិកវាទី, អហេតុវាទី, អកិរិយវាទី។ សន្តិដ្ឋបរាមាសីតិ សយំ ទិដ្ឋមេវ
បរាមសតិ។ អាធានក្តាហិតិ ទទ្ធុក្តាហិ។ ទុប្បជិនិស្សគ្គិតិ ន សក្កា ហោតិ
គហិតំ វិស្សន្ទាបេត្ថំ។ ឥមស្មី សុត្តេ វដ្ឋមេវ កថិតំ។

៧. ធានសុត្តរវណ្ណនា

៣៧. សត្តមេ វេជ្ជកណ្ណាក្តិតិ វេជ្ជកណ្ណាកនគរវាសិនី។
ធម្មវាទីសមន្មាគតន្តិ ធម្មា គុណាទ្តេហិ សមន្មាគតំ។ ទក្ខិណំ បតិជ្ជាបេតីតិ ធានំ
ទេតិ។ បុព្វេវ ធានា សុមនោតិ ធានំ ទស្សមីតិ មាសឱមាសតោ បដ្ឋាយ
សោមនស្សប្បត្តោ ហោតិ។ ឯត្ថ ហិ បុព្វេចតនា ទស្សមីតិ
ចិត្តប្បាទកាលតោ បដ្ឋាយ “ឥតោ ឧដ្ឋិតេន ធានំ ទស្សមី”តិ ខេត្តគ្គហាលំ
អាទី កត្វា ចិន្តេន្តស្ស លព្ពតិ។ ទទំ ចិត្តំ បសាទេតីតិ ឯវំ វុត្តា មុញ្ញាចតនា បន

ធានកាលយេវ លព្ពតិ។ ធាតុអត្ថមនោ ហោតីតិ អយំ បន អបរចេតនា
អបរាបរំ អនុស្សវន្តស្ស លព្ពតិ។ វិគរាតាតិ វិគតរាតា ជីណាសវា។
រាគវិនយាយ វា បដិបន្នាតិ រាគវិនយបដិបទំ បដិបន្នា។ ឧក្កដ្ឋទេសនា ចេសា, ន
កេវលំ បន ជីណាសវានំ, អនាគាមិ-សកធាគាមិ-សោតាបន្នានម្បិ អន្តមសោ
តទហុបព្ពជិតស្ស ភណ្ឌាគាហកសាមណោវស្សាបិ ទិន្នា ទក្ខិណា
ធម្មវដ្តសមន្នាគតាវ ហោតិ។ សោមិ ហិ សោតាបត្តិមគ្គតមេវ បព្ពជិតោ។

យញ្ញស្ស សម្មទាតិ ធានស្ស បរិបុណ្ណតា។ សញ្ញតាតិ សីលសញ្ញាមេន
សញ្ញតា។ សយំ អាចមយិទ្ធានាតិ អត្តនាវ ហត្ថចាទេ ជោវិទ្ធា មុខំ
វិក្ខាលេត្វា។ សកេហិ ចាណីភីតិ អត្តនោ ហត្ថហិ។ សយេហិតិបិ ចាហោ។
សទ្ធាតិ វតនត្ថយគុណោ សទ្ធិហន្តោ។ មុត្តន ចេតសាតិ លាភមច្ឆរិយាទីហិ
វិមុត្តន ចិត្តេន។ អព្យាបជ្ឈំ សុខំ លោកន្តំ និទ្ទក្ខំ ឧទ្យាវសុខសោមនស្សំ
ទេវលោកំ។

៨. អត្ថការីសុត្តវណ្ណនា

៣៨. អដ្ឋមេ អទ្ទសំ វា អស្សោសី វាតិ អក្ខិណិ ឧម្មិលេត្វា មា អទ្ទសំ,
អសុកស្មី ឆាម ហ្មនេ វសីតិ មា អស្សោសី, កថេន្តស្ស វា វចនំ មា
អស្សោសី។ កថញ្ញា ឆាមាតិ កេន ឆាម ការណេន។ អារម្មធាតូតិ
អារកនវសេន បវត្តវិរយំ។ និក្ខមធាតូតិ កោសជ្ជតោ និក្ខមនសការំ វិរយំ។
បរក្កមធាតូតិ បរក្កមសភាវោ។ ថាមធាតូតិ ថាមសភាវោ។ ឋិតិធាតូតិ
ឋិតិសភាវោ។ ឧបក្កមធាតូតិ ឧបក្កមសភាវោ។ សព្វំ ចេតំ តេន តេនាការេន
បវត្តស្ស វិរយស្សេវ ឆាមំ។

៩-១០. និទានសុត្តាទិវណ្ណនា

៣៩-៤០. នវមេ កម្មានន្តិ វដ្តតាមិកម្មានំ។ សមុទយាយាតិ
បិណ្ឌាករណត្ថាយ។ និទានន្តិ បច្ចយោ។ លោកដេនាតិ លោកតោ ជាតេន។ ន
បញ្ញាយន្តិតិ “ឯវ្យុបេន កម្មេន និព្វត្តា”តិ ន ទិស្សន្តិ។ សុក្កបក្ខេ កម្មានន្តិ
វិវដ្តតាមិកម្មានំ។ ឥតិ ឥមស្មី សុត្តេ វដ្តវិវដ្តំ កចិតំ។ ទសមេ និច្ចលវនេតិ
មហាមុច្ចលិន្ទវនេ។ សទ្ធម្មោតិ សាសនសទ្ធម្មោ។

១១. ទារុក្ខន្ធសុត្តវណ្ណា

៤១. ឯកាទសមេ ចេតោវសិប្បត្តោតិ ចិត្តវសិការំ បត្តោ។ បថវីត្រូវ
អធិមុច្ឆេយ្យតិ ថទ្ធាការំ បថវីធាតុតិ សល្លក្ខេយ្យ។ យំ និស្សយាតិ យំ
វិជ្ជមានំ ថទ្ធាការំ បថវីធាតុំ និស្សយ អមុំ ទារុក្ខន្ធី បថវីត្រូវ អធិមុច្ឆេយ្យ, សា
ឯត្ថ បថវីធាតុ អត្ថិតិ។ ឥមីនា នយេន សេសបទានិបិ វេទិតញ្ញានិ។ យថេវ ហិ
តស្មី ថទ្ធាការា បថវីធាតុ អត្ថិ, ឯវំ យូសាការា អាចោធាតុ, ឧណ្ហាការា
តេជោធាតុ, វិត្តម្ពនាការា វាយោធាតុ, វត្តវណ្ណម្ពិ សារេ បទុមបុប្ផវណ្ណា
សុភធាតុ, បូតិភូតេ ចុណ្ណោ ចេវ ដេគ្គបបដិកាសុ ច អមនុញ្ញវណ្ណា
អសុភធាតុ, តំ និស្សយ អមុំ ទារុក្ខន្ធី អសុភន្ទេវ អធិមុច្ឆេយ្យ
សល្លក្ខេយ្យតិ។ ឥមស្មី សុត្តេ មិស្សកវិហារោ នាម កចិតោ។

១២. នាគិតសុត្តវណ្ណា

៤២. ទ្វាទសមេ តាមន្តវិហារិន្តិ តាមន្តសេនាសនវាសី។ សមាហិតំ និសិន្នន្តិ
តស្មី តាមន្តសេនាសនេ សមាធិ អប្បេត្វា និសិន្នំ។ ឥនានិមន្តិ ឥនានិ ឥមំ។
សមាធិម្ពា ចាវេស្សតីតិ សមាធិតោ ឧដ្ឋាបេស្សតិ។ ន អត្ថមនោ ហោមីតិ ន
សកមនោ ហោមិ។ បចលាយមានន្តិ និទ្ទាយមានំ។ ឯកត្ថន្តិ ឯកសភារំ,
ឯកគ្គតាភូតំ អរញ្ញសញ្ញាយេវ ចិត្តេ កវិស្សតីតិ អត្តោ។ អនុវត្តិស្សតីតិ

អនុគ្គហ្មិស្សតិ។ អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ វិមោចស្សតីតិ អញ្ញាស្មី កាលេ អវិមុត្តំ ចិត្តំ
ឥនានិ បញ្ចហិវិមុត្តិហិវិមោចយិស្សតិ។ វិញ្ញាតីតិ វដ្ឋេតិ វិស្សដ្ឋេតិ។
បដិបណ្ណាមេត្វាតិ បនុទិត្វាវិស្សដ្ឋេត្វា។ ឧទ្ធារបស្សាវកម្មាយាតិ
ឧទ្ធារបស្សាវករណាត្ថាយ។ ឥមិនា ឯត្ថកេន ឯនេន សត្តារា
អរញ្ញសេនាសនស្ស វដ្ឋោកា កថិតោ។ សុត្តស្ស បន បឋមកោដ្ឋាសេ យំ វត្ថុញ្ចំ,
តំ ហេដ្ឋា វុត្ថមេវាតិ។

ទេវតាវគ្គោ ចតុត្ថោ។

៥. ធម្មកវគ្គោ

១. នាគសុត្តវដ្តោនា

៤៣. បញ្ចមស្ស បឋមេ អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិន្តំ ឥទំ “អាយាមានន្ទា”តិ
ថេរំ អាមន្តេត្វា គតត្តា វុត្តំ, សត្តា បន អន្ធនេហិ បញ្ចហិ ភិក្ខុសតេហិ បរិវុតោ
តត្ថ អគមាសីតិ វេទិតញ្ចោ។ តេនុបសង្កម្មីតិ តេហោវ បញ្ចហិ ភិក្ខុសតេហិ
បរិវុតោ ឧបសង្កម្មី។ បរិសិញ្ញាតិ វោហារវចនមេតំ, ម្លាយិត្វាតិ អត្ថោ។
បុញ្ញបយមាណាតិ វត្ថុនុបដ្ឋំ និវាសេត្វា ឧត្តរាសង្កប្បិវំ ធ្វើហិ ហត្ថហិ គហេត្វា
បច្ឆិមលោកធាតុំ ចិដ្ឋិតោ កត្វា បុរតិមលោកធាតុំ អភិមុខោ វោទកកាវេន
គត្តានិ បុព្វសទិសានិ កុរុមាណោ អដ្ឋាសីតិ អត្ថោ។ ភិក្ខុសង្ឃេហិ តេន តេន
ឯនេន ឱតិវត្វា ម្ពត្វា បច្ចុត្តិវត្វា សត្តារំយេវ បរិវារេត្វា អដ្ឋាសិ។ ឥតិ តស្មី
សមយេ អាកាសតោ បតមាទំ វត្ថុសុវណ្ណាកុណ្ឌាលំ វិយ ស្វរិយោ
បច្ឆិមលោកធាតុំ បដិបដ្ឋិ, បរិសុទ្ធវជតមណ្ឌលោ វិយ ចាចីនលោកធាតុតោ
ចន្ទោ អពុត្តញ្ញំ, មជ្ឈិជ្ជានេហិ បញ្ចភិក្ខុសតបរិវារោ សម្មាសម្ពុទ្ធា

ឆតុល្លាសុទ្ធវិស្សន្ត្រា បុព្វកោដ្ឋកនដីតីរេ លោកំ អលង្ករុមាណោ
អដ្ឋាសិ។

តេន ខោ បន សមយេន...បេ... សេតោ នាម នាគោតិ សេតវណ្ណតាយ វេ
លទ្ធជាមោ ហត្ថិនាគោ។ មហាត្វិយតាឡិវាទិតេនាតិ មហាន្តេន
ត្វិយតាឡិវាទិតេន។ តត្ថ បឋមំ សង្ឃដ្ឋនំ តាឡិវាទិតំ នាម ហោតិ, តតោ បរំ
វាទិតំ។ ជនោតិ ហត្ថិនស្សនត្ថំ សង្ឃបតិភមហាជនោ។ ទិស្វា វេមាហាតិ
អង្គបច្ឆ្រាជិ ឃំសិទ្ធា ម្ហាបេទ្វា ឧត្តារេទ្វា ពហិតីរេ វេបេទ្វា គត្តានិ វេទកានិ
កត្វា ហត្ថាលង្ការេន អលង្កតំ តំ មហាជនំ ទិស្វា វេទំ “អភិរូចោ វត, ភោ” តិ
បសំសាវចនមាហា។ កាយុបបន្នោតិ សរិសម្បត្តិយា ឧបបន្នោ,
បរិបុណ្ណឧបបន្នោតិ អត្តោ។ អាយស្វា ឧទាយីតិ បដិសម្ពិទ្ធាប្បត្តោ
កាឡិទាយីត្តោ។ វេតនវេចាតិ តំ មហាជនំ ហត្ថិស្ស វណ្ណំ ភណ្ឌំ ទិស្វា
“អយំ ជនោ អហេតុកបដិសន្ធិយំ និព្ពត្តហត្ថិនោ វណ្ណំ កថេតិ, ន
ពុទ្ធហត្ថិស្ស។ អហំ ទានិ ឥមិនា ហត្ថិនាគេន ឧបមំ កត្វា ពុទ្ធជាគស្ស វណ្ណំ
កថេស្សមី” តិ ចិន្តេទ្វា វេតំ “ហត្ថិមេវ នុ ខោ, ភន្តេ” តិ អាទិវចនំ អវោច។ តត្ថ
មហាន្តេនិ អាហេសម្បន្នំ។ ព្រហ្មន្តេនិ បរិណាហសម្បន្នំ។ វេមាហាតិ វេ វេទិតិ។
អថ ភគវា យស្មា អយំ នាគសន្នោ ហត្ថិម្ហិចេវ
អស្សគោណាឧរុគុក្ខមនុស្សេសុ ចាបិ បវត្តតិ, តស្មា ហត្ថិម្ហិ
ខោតិ អាទិមាហា។

អាគុន្តិ ចាបកំ លាមកំ អកុសលធម្មំ។ តមហំ នាគោតិ ព្រូមីតិ តំ អហំ
ឥមេហិ តីហិ ទ្វារេហិ ទសន្តំ អកុសលកម្មបថានំ ទ្វាទសន្តញ្ចា
អកុសលចិត្តានំ អករណតោ នាគោតិ វេទាមិ។ អយញ្ញំ ន អាគុ ករោតីតិ

ឥមិនា អត្ថន ឆាតោ។ ឥមាហិ កាថាហិ អនុមោទាមីតិ ឥមាហិ
ចតុសដ្ឋបទាហិ សោឡសហិ កាថាហិ អនុមោទាមី អភិនន្ទាមិ។

មនុស្សភូតន្តិ ទេវាទិការំ អនុបគន្ធា មនុស្សមេវ ភូតំ។ អត្តទន្តន្តិ
អត្តនាយេវ ទន្តំ, ន អញ្ញេហិ ទមមំ ឧបនីតំ។ ភគវា ហិ អត្តនា ឧប្បាទិតេនេវ
មគ្គទមថេន ចក្កតោបិ ទន្តោ, សោតតោបិ, យានតោបិ, ជីវ្ហាតោបិ,
កាយតោបិ, មនតោបីតិ ឥមេសុ ធនុ ហំនេសុ ទន្តោ សន្តោ និព្ពតោ
បរិនិព្ពតោ។ តេនាហា - “អត្តទន្ត”ន្តិ។ សមាហិតន្តិ ធុរិយេនាបិ សមាធិនា
សមាហិតំ។ ឥរិយមាទន្តិវិហារមាទំ។ ព្រហ្មបថេតិ សេដ្ឋបថេ, អមតបថេ,
និព្ពានបថេ។ ចិត្តស្សបសមេ រតន្តិ បឋមជ្ឈានេន បញ្ចា និវរណានិ រូបសមេត្វា,
ទុតិយជ្ឈានេន វិតក្កវិចារេ, តតិយជ្ឈានេន បីតី, ចតុត្ថជ្ឈានេន សុខទុក្ខំ
រូបសមេត្វា តស្មី ចិត្តស្សបសមេ រតំ អភិរតំ។

នមស្សន្តិទិ កាយេន នមស្សន្តិ, វាចាយ នមស្សន្តិ, មនសា នមស្សន្តិ,
ធម្មានុធម្មបដិបត្តិយា នមស្សន្តិ, សក្ករោន្តិ គរុំ ករោន្តិ។ សព្វធម្មានាវរគុន្តិ
សព្វេសំ ខន្ធាយតននាតុធម្មានំ អភិញ្ញាទាវគ្គ, បរិញ្ញាទាវគ្គ, បហានទាវគ្គ,
ការណាទាវគ្គ, សង្ខិកិរិយាទាវគ្គ, សមាបត្តិទាវគ្គតិ ធឹត្ថិយេន ទាវគមនេន
ទាវគតំ ទាវប្បត្តំ មត្តកប្បត្តំ។ ទេវាបិ តំ នមស្សន្តិទិ ទុក្ខប្បត្តា
សុព្រហ្មនេវបុត្តាទយោ សុខប្បត្តា ច សព្វេវ ទសសហស្សចក្កវាឡវាសិនោ
ទេវាបិ តុម្ពេ នមស្សន្តិ។ ឥតិ មេ អរហតោ សុតន្តិ ឥតិ មយា ចតុហិ
ការណេហិ អរហាតិ លទ្ធកេហារាវាទំ តុម្ពាកំយេវ សន្តិកេ សុតន្តិ ធីបេតិ។

សព្វសំយោជនាតីតន្តិ សព្វានិ ទសវិធសំយោជនានិ អតិក្កន្តំ។ វេនា
និព្ពនមាគតន្តិ កិលេសវនតោ និព្ពនំ កិលេសវនហិតំ និព្ពនំ អាគតំ សម្បត្តំ។
កាមេហិ នេក្ខម្បរតន្តិ ធុរិយេហិ កាមេហិ និក្ខន្តត្តា បព្ពដ្ឋា អដ្ឋសមាបត្តិយោ

ចត្តារោ ច អរិយមគ្គា កាមេហិ នេក្ខម្ពំ នាម, តត្ថ រតំ អភិរតំ។ មុត្តំ សេលាវ
កញ្ចនន្តិ សេលធាតុតោ មុត្តំ កញ្ចនសទិសំ។

សព្វេ អច្ឆរុច្ឆិ ភិ សព្វសត្តេ អភិក្កមិត្វា បវត្តរុច្ឆិ។ អដ្ឋមកញ្ជិ អភិក្កមិត្វា
បវត្តរុច្ឆិតាយ សោតាបន្នោ អច្ឆរុច្ឆិ នាម, សោតាបន្នំ អភិក្កមិត្វា
បវត្តរុច្ឆិតាយ សកធាតាមី...បេ.... ឱណាសវំ អភិក្កមិត្វា បវត្តរុច្ឆិតាយ
បច្ឆេកសម្ពុទ្ធោ, បច្ឆេកសម្ពុទ្ធី អភិក្កមិត្វា បវត្តរុច្ឆិតាយ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
អច្ឆរុច្ឆិ នាម។ ហិមវាវេញោ សិលុច្ឆយេតិ យថា ហិមវា បព្ពតរាជា អញ្ញោ បព្ពតេ
អភិរោចតិ, វេ អភិរោចតិ អត្ថោ។ សច្ចនាមោតិ តច្ចនាមោ ភូតនាមោ អាគុំ
អករណេនេ នាគោតិ វេ អភិរោចនាមោ។

សោរច្ឆន្តិ សុចិសីលំ។ អវិហិសាតិ ករុណា ច ករុណាបុព្ពតាគោ ច។ ចាទា
នាគស្ស តេ ធុវេតិ តេ ពុទ្ធនាគស្ស ធុវេ បុរិមចាទា។

តថោតិ ធុតសមាទានំ។ ព្រាហ្មចរិយន្តិ អរិយមគ្គសីលំ។ ចរណា នាគស្ស
ត្យាបវេតិ តេ ពុទ្ធនាគស្ស អបវេ ទ្វេ បច្ឆិមចាទា។ សទ្ធាហត្ថោតិ សទ្ធាមយាយ
សោណ្ណាយ សមន្នាគតោ។ ឧបេក្ខាសេតទន្តវាតិ ធម្មផ្គុំបេក្ខាមយេហិ
សេតទន្តេហិ សមន្នាគតោ។

សតិ គីវាតិ យថា នាគស្ស អផ្គុំបច្ឆន្តស្មី សិរាជាលានំ គីវា បតិជ្ជា, វេ
ពុទ្ធនាគស្ស សោរច្ឆានីនំ ធម្មានំ សតិ។ តេន វុត្តំ - “សតិ គីវា”តិ។ សិរោ បញ្ញាតិ
យថា ហត្ថិនាគស្ស សិរោ ឧត្តមដ្ឋោ, វេ ពុទ្ធនាគស្ស សព្វញ្ញាតញ្ញាណំ។ តេន
ហិ សោ សព្វធម្មេ ជាតាតិ។ តេន វុត្តំ - “សិរោ បញ្ញា”តិ។ វីមសា ធម្មចិន្តនាតិ
យថា ហត្ថិនាគស្ស អគ្គសោណ្ណា វីមសា នាម ហោតិ។ សោ តាយ ចទ្ធមុទុកំ
ខាទិតញ្ញាខាទិតញ្ញា វីមសតិ, តតោ បហាតត្ថំ បជហតិ, អាទាតត្ថំ អាទិយតិ,

ឯវមេវ ពុទ្ធនាគស្ស ធម្មកោដ្ឋាសបរិច្ឆេទកញ្ញាណសង្ខាតា ធម្មចិន្តនា
វីមំសា។ តេន ហិ ញ្ញាណេន សោ ភព្ពាភព្ពេ ជាតាតិ។ តេន វុត្ថំ - “វីមំសា
ធម្មចិន្តនា” តិ។ ធម្មកុច្ឆិសមាតថោតិ ធម្មោ វុច្ឆតិ ចតុត្ថជ្ឈានសមាធិ, កុច្ឆិយេវ
សមាតថោ កុច្ឆិសមាតថោ។ សមាតថោ នាម សមាតបនជ្ជានំ។ ធម្មោ
កុច្ឆិសមាតថោ អស្សាតិ ធម្មកុច្ឆិសមាតថោ។ ចតុត្ថជ្ឈានសមាធិស្មី បិតស្ស
ហិ តេ តេ ឥទ្ធវិធាធិធម្មា ឥជ្ឈន្តិ, តស្មា សោ កុច្ឆិសមាតថោតិ វុត្ថោ។ វិវេកោតិ
កាយចិត្តឧបធិវិវេកោ។ យថា នាគស្ស វាលធិ មក្ខិកា វារេតិ, ឯវំ
តថាគតស្ស វិវេកោ គហជ្ឈបព្ពជិតេ វារេតិ។ តស្មា សោ វាលធិតិ វុត្ថោ។

ឈាយីតិ ធុរិយេន ឈានេន ឈាយី។ អស្សាសរតោតិ នាគស្ស ហិ
អស្សាសបស្សសាវិយ ពុទ្ធនាគស្ស ជលសមាបត្តិ, តត្ថ រតោ,
អស្សាសបស្សសេហិវិយ តាយ វិនា ន វត្ថតីតិ អត្ថោ។ សព្ពត្ថ សំវុតោតិ
សព្ពទ្វារេសុ សំវុតោ។ អនវដ្ឋានីតិ សម្មាអារីយេន ឧប្បន្នភោជនានិ។ សាវដ្ឋានីតិ
បញ្ចវិធមិច្ឆាជីវសេន ឧប្បន្នភោជនានិ។

អណ្តាប្បលន្តិ ឧទ្ធកញ្ញា មហាន្តញ្ញា។ សព្ពំ វេទ្យាន ពាន្តនន្តិ សព្ពំ ទសវិធម្មិ
សំយោជនំ ធិន្តិទ្វាន។ នុបលិប្បតិ លោកេនាតិ លោកេន សទ្ធិ
តណ្ហាមានធិជ្ជិលេបេហិ ន លិប្បតិ។ មហាគីនីតិ មហាអគ្គិ។ វិញ្ញហិ
ទេសិតាតិ ឥធម បដិសម្ពិទាប្បត្តោ កាឡុទាយិត្ថេរោវ វិញ្ញ បណ្ឌិតោ, តេន
ទេសិតាតិ អត្ថោ។ វិញ្ញស្សន្តិ មហានាគា, នាគំ នាគេន ទេសិតន្តិ
ឧទាយិត្ថេរនាគេន ទេសិតំ ពុទ្ធនាគំ ឥតវេ ខីណាសវា នាគាវិជានិស្សន្តិ។

សរីរំ វិជហំ នាគោ, បរិនិព្វិស្សតីតិ ពោធិបល្លង្កេ កិលេសបរិនិព្វានេន
បរិនិព្វតោ, យមកសាលន្តេវ អនុចាធិសេសាយ និព្វានធាតុយា
បរិនិព្វាយិស្សតិ។ ឯវំ បដិសម្ពិទាប្បត្តោ ឧទាយិត្ថេរោ សោឡសហិ គាថាហិ

ចតុស្កង្គិយា បទេហិ ធនពលស្ស វណ្ណំ កថេន្តោ ទេសនំ និដ្ឋាបេសិ។ ភគវា
អនុមោទិ។ ទេសនាវសានេ ចតុរាសីតិចាណាសហស្សានិ អមតចានំ បិវិស្វតិ។

២. មិគសាលាសុត្តវណ្ណនា

៤៤. ទុតិយេ កងំ កងំ នាមាតិ កេន កេន ការណេន។ អញ្ញោយ្យាតិ
អាជានិតញ្ញោ។ យត្រ ហិ នាមាតិ យស្មី នាម ធម្មេ។ សមសមគតិកាតិ
សមភាវេនេវ សមគតិកា។ ភវិស្សន្ន្តិ ជាតា។ សកទាតាមិបត្តោ តុសិតំ
កាយំ ឧបបន្នោតិ សកទាតាមិបុគ្គលោ ហុត្វា តុសិតភវនេយេវ និព្ពត្តោ។ កងំ
កងំ នាមាតិ កេន កេន នុ ខោ ការណេន, កី នុ ខោ ជានិត្វា ទេសិតោ, ឧទាហុ
អជានិត្វាតិ។ បេរោ ការណំ អជានន្តោ ឯវំ ខោ បនេតំ ភគិនិ ភគវតា
ព្យាកតន្តិ អាហា។

អម្ពកា អម្ពកបញ្ញាតិ ឥត្ថី ហុត្វា ឥត្ថិសញ្ញាយ ឯវ សមន្នាគតា។ កេ ច
បុរិសបុគ្គលបរោបរិយញ្ញាណេតិ ឯត្ថ បុរិសបុគ្គលបរោបរិយញ្ញាណំ វុច្ចតិ
បុរិសបុគ្គលានំ តិក្ខមុទុវសេន ឥន្ទ្រិយបរោបរិយញ្ញាណំ។ តស្មា កា ច ពាលា
មិគសាលា, កេ ច បុរិសបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយញ្ញាណេ
អប្បដិហាតវិសយា សម្មាសម្ពុទ្ធា, ឧភយមេតំ ទូរេ សុវិទូរេតិ អយមេត្ថ
សន្និទោ។

ឥទានិ មិគសាលាយ អត្ថនោ ទូរការំ ធស្សេន្តោ ធម៌មេ,
អានន្ទាតិអាទិមាហា។ សោរតោ ហោតីតិ ចាបតោ សុដ្ឋុ ឡីរតោ វិរតោ ហោតិ។
សុរតោតិបិ ចាថោ។ អភិនន្តន្តិ សព្វហ្មចារី ឯកត្តវាសេនាតិ តេន សទ្ធិ
ឯកតោវាសេន សព្វហ្មចារី អភិនន្តន្តិ តុស្សន្តិ។ ឯកត្តវាសេនាតិបិ ចាថោ,
សតតវាសេនាតិ អត្តោ។ សវនេនបិ អកតំ ហោតីតិ សោតព្ពយុត្តកំ អសុតំ

ហោតិ។ ពាហុសធួនបិ អកតំ ហោតិ ឯត្ថ ពាហុសច្ចំ វុច្ចតិ វីរយំ, វីរយេន
កត្តព្វយុត្តកំ អកតំ ហោតិ អត្ថោ។ ទិដ្ឋិយាបិ អប្បជីវិទ្ធីំ ហោតិ ទិដ្ឋិយា
បជីវិជ្ឈិតតំ អប្បជីវិទ្ធីំ ហោតិ។ សាមាយិកម្មវិមុត្តិ នលភតិ
កាលានុកាលំ ធម្មស្សវនំ និស្សាយ បីតិចាមោជ្ឈំ នលភតិ។ ហានគាមីយេវ
ហោតិ បរិហានិមេវ គច្ចតិ។

បមាណិកាតិ បុគ្គលេសុ បមាណគ្គាហកា។ បមិនន្តិ បមេតុំ តុលេតុំ
អារកន្តិ។ ឯកោ ហីនោតិ ឯកោ គុណេហិ ហីនោ។ ឯកោ បណីតោតិ ឯកោ
គុណេហិ បណីតោ។ តំ ហីតិ តំ បមាណករណំ។

អភិក្កន្តតរោតិ សុន្ទរតរោ។ បណីតតរោតិ ឧត្តមតរោ។ ធម្មសោតោ
និព្វហតិ សូរំ ហុត្វា បវត្តមានិ បស្សនាញ្ញាណំ និព្វហតិ, អរិយភូមិ
សម្មាបេតិ។ តទន្ធាំ កោ ជានេយ្យតិ តំ អន្ធាំ តំ ការណំ អញ្ញាត្រ តថាគតេន
កោ ជានេយ្យតិ អត្ថោ។

កោធមានោតិ កោធា ច មាធា ច។ លោភធម្មាតិ លោកោយេវ។
វិចីសន្តិរាតិ អាហបសល្លាបវសេន វចនានេវ។ យោ វា បនស្ស មាធិសោតិ
យោ វា បន អញ្ញាបិ មយា សធិសោ សម្មាសម្ពុទ្ធាយេវ អស្ស, សោ បុគ្គលេសុ
បមាណំ គណ្ណេយ្យតិ អត្ថោ។ ឧញ្ញាតិ គុណខណំ ចាបុណាតិ។ ឥមេ ខោ,
អានន្ទ, ធម្មបុគ្គលាតិ ទ្វេ សោវតា, ទ្វេ អធិគតកោធមានលោភធម្មា, ទ្វេ
អធិគតកោធមានវិចីសន្តិរាតិ ឥមេ ធម្មបុគ្គលា។ គតិន្តិញ្ញាណគតិ។
ឯកផ្កហីនាតិ ឯកកេន គុណផ្កេន ហីនោ។ បូរណោ សីលេន វិសេសី
អហោសិ, ឥសិទត្ថោ បញ្ញាយ។ បូរណស្ស សីលំ ឥសិទត្តស្ស បញ្ញាហានេ បីតំ,
ឥសិទត្តស្ស បញ្ញា បូរណស្ស សីលជ្ជានេ បីតាតិ។

៣. ឥណទានសុត្តន្តបិដក

៤៥. តតិយេ ធានិទ្ធិយន្តិ ធនិទ្ធការោ។ កាមភោគិនោតិ កាមេ
ភុញ្ញនកសត្តស្ស។ អស្សកោតិ អត្តនោ សន្តកេន វហិតោ។ អនាម្បិកោតិ ន
អន្លោ។ ឥណំ អាទិយតីតិ ជីវិតំ អសក្កោន្តោ ឥណំ អាទិយតិ។ វឌ្ឍិ
បដិស្សណាតីតិ ធាតុំ អសក្កោន្តោ វឌ្ឍិ ទស្សមីតិ បដិជានាតិ។ អនុចរន្តិបំ នន្តិ
បរិសមជ្ឈកណមជ្ឈទីសុ អាតបបបនបំសុឡិកិរណាទីហិ វិប្បការំ ចាបេន្តោ
បច្ឆតោ បច្ឆតោ អនុពន្ធន្តិ។ សទ្ធា នត្ថិតិ ឡិកប្បនកសទ្ធាមត្តកម្មំ នត្ថិ។ ហិរិ
នត្ថិតិ ហិរិយនាការមត្តកម្មំ នត្ថិ។ ឡិត្តប្បំ នត្ថិតិ ភាយនាការមត្តកម្មំ
នត្ថិ។ វិរិយំ នត្ថិតិ កាយិកវិរិយមត្តកម្មំ នត្ថិ។ បញ្ញា នត្ថិតិ
កម្មស្សកតបញ្ញាមត្តកម្មំ នត្ថិ។ ឥណទានស្មី វនាមីតិ ឥណគ្គហណំ
វនាមិ។ មា មំ ជញ្ញតិ មា មំ ជានាតុ។

ធានិទ្ធិយំ ទុក្ខន្តិ ធននិទ្ធការោ ទុក្ខំ។ កាមលាភាភិជប្បិន្តិ កាមលាភំ
បត្តេន្តានំ។ ចាបកម្មវិនិព្វយោតិ ចាបកម្មវឌ្ឍកោ។ សំសប្បតីតិ បរិប្បន្តតិ។
ជានន្តិ ជានន្តោ។ យស្ស វិប្បជិសារជាតិ យេ អស្ស វិប្បជិសារតោ ជាតា។
យោនិមញ្ញតរន្តិ ឯកំ តិរច្ឆានយោនី។ ទទំ ចិត្តំ បសាទយន្តិ ចិត្តំ បសាទេន្តោ
ទទមាណោ។

កដក្កាហោតិ ជយក្កាហោ, អនបរាជក្កាហោ ហោតិ។ យរមេសិនោតិ
យរាវាសំ បរិយេសន្តស្ស វេសមាទស្ស វា។ ចាកោ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតីតិ ចាកោតិ សន្តិ
គតំ បុញ្ញំ វឌ្ឍតិ។ ចាកោ បុញ្ញន្តិ វា ចាថោ។ បតិជ្ជិតាតិ បតិជ្ជិតសទ្ធា នាម
សោតាបន្នស្ស សទ្ធា។ ហិរិមនោតិ ហិរិសម្បយុត្តចិត្តោ។ និរាមិសំ សុខន្តិ តីណិ
ឈានានិ និស្សាយ ឧប្បជ្ឈនកសុខំ។ ឧបេក្ខន្តិ ចតុត្ថជ្ឈានុបេក្ខំ។ អារទ្ធវិរិយោតិ
បរិបុណ្ណបគ្គហិតវិរិយោ។ ឈានានិ ឧបសម្បជ្ជាតិ ចត្តាវិ ឈានានិ បត្តា។

ឯកោធិនិបកោសតោតិ ឯកគ្គចិត្តោ កម្មស្សកតញ្ញាណសតីហិ ច
សមន្មាគតោ។

ឯវំ ញាត្វាយថាភូតន្តិ ឯវំ ឯត្តកំ ការណំ យថាសភាវំ ជានិច្ចា។
សត្តសំយោជនក្ខយេតិ និព្វានេ។ សត្តសោតិ សត្តាការេន។ អនុបាទាយាតិ
អគ្គហេត្វា។ សម្មា ចិត្តំ វិមុច្ចតីតិ ឥទំ វុត្តំ ហោតិ -
សត្តសំយោជនក្ខយេសម្ព័ន្ធតេ និព្វានេ សត្តសោ អនុបាទិយិត្វា សម្មា ហេតុនា
នយេន មគ្គចិត្តំ វិមុច្ចតិ។ “ឯតំ ញាត្វាយថាភូតំ, សត្តសំយោជនក្ខយេ”ន្តិបិ
បាឡិយំ លិខិតំ, តស្ស ឯតំ សត្តសំយោជនក្ខយេសម្ព័ន្ធតំ និព្វានំ យថាភូតំ
ញាត្វាតិ អត្តោ។ បុរិមបដ្ឋិមេហិ បនសទ្ធិ ន យដីយតិ។

តស្ស សម្មាវិមុត្តស្សាតិ តស្ស សម្មាវិមុត្តស្ស ជីវណាសវស្ស។ ញាណំ
ហោតីតិ បច្ចវេក្ខណញ្ញាណំ ហោតិ។ តាធិនោតិ តំសណ្ឋិតស្ស។ អកុប្បាតិ
អកុប្បាវម្មណត្តា កុប្បការណានំ កិលេសានញ្ច អភាវេន អកុប្បា។ វិមុត្តីតិ
មគ្គវិមុត្តិបិ ជលវិមុត្តិបិ។ ភវសំយោជនក្ខយេតិ ភវសំយោជនក្ខយេសម្ព័ន្ធតេ
និព្វានេ ភវសំយោជនានញ្ច ខយន្តេ ឧប្បន្នា។ ឯតំ ខោ បរមំ ញ្ញាណន្តិ ឯតំ
មគ្គជលញ្ញាណំ បរមញ្ញាណំ នាម។ សុខមនុត្តរន្តិ ឯតទេវ មគ្គជលសុខំ
អនុត្តរំ សុខំ នាម។ អាណាណ្យមុត្តមន្តិ សព្វេសំ អណាណានំ ជីវណាសវោ
ឧត្តមអណាណោ, តស្មា អរហត្តជលំ អាណាណ្យមុត្តមន្តិ អរហត្តជលេន
ទេសនាយ ក្ខេដំ គណ្ហិ។ ឥមស្មិញ សុត្តេ វដ្តមេវ កថេត្វា គាថាសុ វដ្តិវដ្តំ
កថិតន្តិ។

៤. មហាចុទ្ធសុត្តវណ្ណនា

៤៦. ចតុត្ថេន្ទ្រេន្ទ្រិស្វតិ ចតិវដ្ឋេ សយំជាតិយន្តិ ឯវំនាមកេ និគមេ។
 មហាចុន្ទាតិ ធម្មសេនាបតិស្ស កនិជ្ជភាតិកោ។ ធម្មេ យោគោ អនុយោគោ
 ឯតេសន្តិ ធម្មយោគោ។ ធម្មកថិកានំ ឯតំ នាមំ។ ឈាយន្តិតិ ឈាយី។
 អបសារេន្តិតិ យដ្ឋេន្តិ ហិសន្តិ។ ឈាយន្តិតិ ចិន្តេន្តិ។ បដ្ឋាយន្តិតិអាទិនិ
 ឧបសគ្គវសេន វុឡិតានិ។ កិមមេ ឈាយន្តិតិ កី នាម ឥមេ ឈាយន្តិ។ កិន្តិមេ
 ឈាយន្តិតិ កិមត្ថំ ឥមេ ឈាយន្តិ។ កថំ ឥមេ ឈាយន្តិតិ កេន ការណេន ឥមេ
 ឈាយន្តិ។ អមតំ ធាតុំ កាយេន ផុសិត្វាវិហរន្តិតិ មរណាវិហិតំ និព្វានធាតុំ
 សម្ពាយ កម្មជ្ជានំ គហេត្វាវិហរន្តា អនុក្កមេន តំ នាមកាយេន ផុសិត្វា
 វិហរន្តិ។ គម្ពីរំ អត្ថបទន្តិ គុដ្ឋំ បដិច្ចន្តំ ខន្ធធាតុអាយតនាទិអត្ថំ។ បញ្ញាយ
 អភិវិជ្ជ បស្សន្តិតិ សហវិបស្សនាយ មគ្គបញ្ញាយ បដិវិជ្ជិត្វា បស្សន្តិ។ ឥមស្មី
 បនត្ថេ សម្មសនបដិវេធបញ្ញាបិ ឧគ្គហបរិបុទ្ធាបញ្ញាបិ វដ្តតិយេវាតិ។

៥-៦. សន្និដ្ឋិកសុត្តន្តបិដក

៤៧-៤៨. បញ្ចមេ សន្នំវា អជ្ឈត្តន្តិ និយកជ្ឈត្តេ វិជ្ជមានំ។ លោកោតិអាទីហិ
 តីណិ អកុសលមូលានិ ទស្សិតានិ។ លោកធម្មាតិអាទីហិ តំសម្មយុត្តកា
 ធម្មា។ ធរដ្ឋ កាយសន្តោសន្តិ កាយទ្វាវស្ស ទុស្សនាការំ។ សេសទ្វយេបិ ឯសេវ
 នយោ។ ឥមេសុ ទ្វីសុ សុត្ថេសុ បច្ឆវេក្ខណារ កថិតា។

៧. ខេមសុត្តន្តបិដក

៤៩. សត្តមេ វុសិតវាតិ វុត្តព្រហ្មចរិយវាសោ។ កតករណីយោតិ ចត្វហិ
 មគ្គេហិ កត្តត្ថំ កត្វា បិតោ។ ឱហិតភារោតិ ខន្ធការំ កិលេសភារំ
 អភិសម្ពាទារកាញ ឱតារេត្វា បិតោ។ អនុប្បត្តសទត្តោតិ សទត្តោ វុច្ឆតិ
 អរហត្តំ, តំ បត្តោតិ អត្តោ។ បរិក្ខណភវសំយោជនោតិ ឧណភវពន្ធនោ។

សម្មាសម្ពុទ្ធហ្នាវិមុត្តាតិ សម្មា ហេតុនា ការណេន ជាតិក្ខាវិមុត្តា។ តស្ស ន ឯ ឯវំ
ហោតិ អត្ថំ មេ សេយ្យេតិ វាតិអាទិហិ សេយ្យស្ស សេយ្យេហមស្មីតិ
មាណនយោ តយោ មាណ បដិក្ខត្តា។ ន ហិ ខីណាសវស្ស “អត្ថំ មយ្ហំ សេយ្យោ,
អត្ថំ សទិសោ, អត្ថំ ហីនោ” តិ មាណោ ហោតិ។ នត្ថំ មេ សេយ្យេតិអាទិហិ
តេយេវ បដិក្ខត្តា។ ន ហិ ខីណាសវស្ស “អហមេវ សេយ្យោ, អហំ សទិសោ,
អហំ ហីនោ, អញ្ញោ សេយ្យោនយោ នត្ថំ” តិ ឯវំ មាណោ ហោតិ។

អចិរេបក្កន្តេស្វតិ អរហន្តំ ព្យាករិក្ខា អចិរេយេវ បក្កន្តេសុ។ អញ្ញំ
ព្យាករោន្តិ អរហន្តំ កថេន្តិ។ ហសមាណកា មញ្ញោ អញ្ញំ ព្យាករោន្តិ
ហសមាណវិយ កថេន្តិ។ វិយាតំ អាបជ្ជន្តិ ទុក្ខំ អាបជ្ជន្តិ។

ន ឧស្សេសុ ន ឌីមេសុ, សមត្ថោ នោបនិយវេតិ ឯត្ថ ឧស្សេតិ ឧស្សេតតា
សេយ្យបុគ្គលា។ ឌីមាតិ ហីនា។ សមត្ថោតិ សទិសោ។ ឥតិ ឥមេសុ តិសុបិ
សេយ្យហីនសទិសេសុ ខីណាសវា មាណេន ន ឧបនិយវេ, ន ឧបនេន្តិ, ន
ឧបកច្ឆន្តិ អត្ថោ។ ខីណាជាតិ ខីណាតេសំ ជាតិ។ វុសិតំ ព្រហ្មចរិយន្តិ វុត្ថំ
មគ្គព្រហ្មចរិយំ។ ចរន្តិ សំយោជនវិប្បមុត្តាតិ សព្វសំយោជនេហិ វិមុត្តា ហុត្វា
ចរន្តិ។ សុត្តេបិ កាថាយម្បិ ខីណាសវោ កថិតោ។

៨. ឥន្ទ្រិយសំវេសុត្តវណ្ណានា

៥០. អជ្ឈមេ ហត្ថបនិសំ ហោតិ តិ ហត្ថបនិស្សយំ ហោតិ។ សីលវិបន្នស្សាតិ
វិបន្នសីលស្ស។ យថាភូតញ្ញាណាទស្សនន្តិ តរុណាវិបស្សនាញ្ញាណំ។
និព្វិនាវិរាគោតិ ឯត្ថ និព្វិនា ពលវិបស្សនា, វិរាគោ អរិយមគ្គោ។
វិមុត្តិញ្ញាណាទស្សនន្តិ ឯត្ថ វិមុត្តិ អរហត្តជលំ, ញ្ញាណាទស្សនន្តិ

បច្ចុប្បន្នក្នុងក្រុងណាម៉ា។ ឧបនិស្សយសម្បជ្ជំ ហោតីតិ សម្បជ្ជឧបនិស្សយំ ហោតិ។
ឥមស្មី សុត្តេ សីលានុវត្តណាឥន្ទ្រិយសំវារោ កថិតោ។

៩. អានន្ទសុត្តវណ្ណា

៥៧. នវមេ កិត្តាវតាតិ កិត្តកេន។ អស្សុតញ្ចោវាតិ អញ្ញស្មី កាលេ
អស្សុតបុព្វំ។ នសម្មាសំ គច្ឆន្តីតិ វិធាសំ ន គច្ឆន្តិ។ ចេតសោ សម្មជ្ជបុព្វាតិ
ចិត្តេន ជុសិតបុព្វា។ សមុទាចរន្តីតិ មនោទ្វារេ ចរន្តិ។ អវិញ្ញាតញ្ចាវិជានាតីតិ
អញ្ញស្មី កាលេ អវិញ្ញាតការណំ ជានាតិ។ បរិយាបុណាតីតិ វឌ្ឍញ្ចេតិ
កថេតិ។ ទេសេតីតិ បកាសេតិ។ បរំ វាចេតីតិ បរំ ឧគ្គណ្ហាបេតិ។

អាគតាគមាតិ ធីយាធីសុ យោ កោចិ អាគមោ អាគតោ ឯតេសន្តិ
អាគតាគមា។ ធម្មធរាតិ សុត្តន្តបិដកធរា។ វិនយធរាតិ វិនយបិដកធរា។
មាតិកាធរាតិ ទ្វេចាតិមោក្ខធរា។ បរិបុច្ឆតីតិ អនុសន្និបុព្វាបរំ បុច្ឆតិ។
បរិបញ្ញតីតិ ឥន្ទប្បាទញ្ចា បុច្ឆិស្សមីតិ បរិតុលតិ បរិច្ឆន្តតិ។ ឥន្ទំ, ភន្តេ, កថន្តិ,
ភន្តេ, ឥន្ទំ អនុសន្និបុព្វាបរំ កថំ ហោតីតិ បុច្ឆតិ។ ឥមស្ស ក្ខត្តោតិ ឥមស្ស
ភាសិតស្ស កោ អត្តោតិ បុច្ឆតិ។ អវិវជន្តិ អវិវតំ។ វិវជន្តិ ចាកដំ ករោន្តិ។
កម្ពុជាឯយេសូតិ កម្ពុជយ ការណាភូតេសុ។ តត្ថ យស្មី ធម្មេ កម្ពុជា ឧប្បជ្ជតិ,
ស្ទេវ កម្ពុជាឯយោ នាមាតិ វេទិតញ្ចោ។

១០. ខត្តិយសុត្តវណ្ណា

៥២. ទសមេ ភោគាធិប្បាយាតិ ភោគសំហារណាត្ថំ បឋិតាធិប្បាយា
បវត្តអដ្ឋាសយា។ បញ្ញាបរិចារាតិ បញ្ញាវន្តោ ភវេយ្យមាតិ ឯវំ បញ្ញត្តាយ
បវត្តបរិចារា។ អយមេវ នេសំវិចារោ ចិត្តេ ឧបវិចារតិ។ ពលាធិដ្ឋានាតិ
ពលកាយាធិដ្ឋានា។ ពលកាយញ្ញាលទ្ធា តេ លទ្ធបតិដ្ឋា នាម ហោន្តិ។

បដិវត្តន៍វិសោធន៍ បដិវត្តន៍សាមីនោ ភវិស្សមាតិ ឯវំ បដិវត្តន៍អត្តាយ
កតចិត្តាភិវត្តន៍វិសោធន៍។ ឥស្សរិយបរិយោសាធាតិ រដ្ឋាភិសេកបរិយោសាធា។
អភិសេកញ្ចិ បត្វាតេ បរិយោសានប្បត្តា នាម ហោន្តិ។ ឥមីនា នយេន សព្ពត្ត
អត្តោ វេទិតញ្ចោ។

សេសបទេសុ បទេត្ថ អយមធិប្បាយោ - ព្រាហ្មណា តាវ មន្តេលភិក្ខុ
លទ្ធិបតិជ្ជា នាម ហោន្តិ, គហបតិកា យំកិញ្ចិ សិប្បំ, ឥត្ថិ កុលទាយជ្ជសាមិកំ
បុត្តំ, ចោរា យំកិញ្ចិ អាវុធសត្តំ, សមណា សីលបរិបុណ្ណា លទ្ធិបតិជ្ជា នាម
ហោន្តិ។ តស្មា មន្តាធិជ្ជាធាតិអាធិនិ វុត្តានិ។

ព្រាហ្មណានញ្ចោ “យញ្ញំ យជិស្សមា” តិ ចិត្តំ អភិវិសតិ, ព្រាហ្មលោកេ
បត្តេ បរិយោសានប្បត្តា នាម ហោន្តិ។ តស្មា តេ យញ្ញាភិវត្តន៍វិសោ
ព្រាហ្មលោកបរិយោសាធាតិ វុត្តា។ កម្មន្តករណត្ថាយ មនោ ឯតេសំ
អភិវិសតិ កម្មន្តាភិវត្តន៍វិសោ។ កម្មេ និជ្ជិតេ បរិយោសានប្បត្តា នាម
ហោន្តិ តិ និជ្ជិតកម្មន្តបរិយោសាធា។

បុរិសាធិប្បាយាតិ បុរិសេសុ បវត្តអដ្ឋាសយា។ អលង្ការត្ថាយ មនោ
ឧបរិចរតិ ឯតិស្សតិ អលង្ការបរិចារា។ អសបត្តិ ហុត្វា ឯកិការ យវេ
វសេយ្យន្តិ ឯវមស្សា ចិត្តំ អភិវិសតិ តិ អសបត្តិភិវត្តន៍វិសោ។ យរាវាសិស្សរិយេ
លទ្ធិ បរិយោសានប្បត្តា នាម ហោន្តិ ឥស្សរិយបរិយោសាធា។

បរកណ្ឌាស្ស អាធានេ អធិប្បាយោ ឯតេសន្តិ អាធានាធិប្បាយា។ គហនេ
និលីយនជ្ជានេ ឯតេសំ មនោ ឧបរិចរតិ តិ គហនុបរិចារា។ អនុការត្ថាយ
ឯតេសំ ចិត្តំ អភិវិសតិ តិ អនុការភិវត្តន៍វិសោ។ អទស្សនប្បត្តា
បរិយោសានប្បត្តា ហោន្តិ តិ អទស្សនបរិយោសាធា។

អធិវាសនក្ខន្ធិយញ្ច សុចិការវស្សេ ច អធិប្បាយោ ឯតេសន្តិ
ខន្តិសោរឆ្មាធិប្បាយា។ អកិញ្ចនភាវេ និគ្គហណភាវេ ចិត្តំ ឯតេសំ
អភិនិវេសតីតិ អាកិញ្ចញ្ញាភិនិវេសា។ និញ្ចនប្បត្តា បរិយោសានប្បត្តា ហោន្តីតិ
និញ្ចនបរិយោសាណា។

១១. អប្បមាទសុត្តវណ្ណាន

៥៣. ឯកាទសមេ សមធិត្តយ្ហាតិ សុដ្ឋុ គណ្ឌិត្វា។ ជង្គុលានំ ចាលាវានន្តិ
បជីវិតលចារីនំ សទានកចាលាវានំ។ បទជាតានីតិ បទានិ។ សមោធានំ
គច្ឆន្តីតិ ឌីធានំ ឧបនិក្ខេបំ គច្ឆន្តិ។ អគ្គមក្ខាយតីតិ សេដ្ឋំ អក្ខាយតិ។
បព្ពជលាយកោតិ បព្ពជតិណាច្ឆេទកោ។ ឌីធុនាតីតិ ហេដ្ឋា មុខំ ធុនាតិ។
និធុនាតីតិ ឧភោហិ បស្សេហិ ធុនាតិ។ និច្ឆានេតីតិ ពាហាយ វា បហាវតិ, វុក្ខ
វា បហាវតិ។ អម្ពបិណ្ឌិយាតិ អម្ពជលបិណ្ឌិយា។ វណ្ណាបនិពន្ធនានីតិ វណ្ណា
ឧបនិពន្ធនានិ, វណ្ណា វា បតិដ្ឋិតានិ។ តទន្ធយានិ ភវន្តីតិ វណ្ណានុវត្តកានិ ភវន្តិ,
អម្ពបិណ្ឌិទណ្ឌកានុវត្តកានិ ភវន្តីតិបិ អត្ថោ។ ខុទ្ទរាជាណោតិ ខុទ្ទករាជាណោ,
បកតិរាជាណោ វា។

១២. ធម្មិកសុត្តវណ្ណាន

៥៤. ឆ្មាទសមេ សព្ពសោតិ សព្ពេសុ។ សត្តសុវិហារេសូតិ សត្តសុ
បរិវេណេសុ។ បរិភាសតីតិ បរិភវតិ ភយំ ឧបទំសេតិ។ វិហីសតីតិ វិហោថេតិ។
វិតុទតីតិ វិជ្ឈតិ។ រោសេតិ វាចាយាតិ វាចាយ យដ្ឋេតិ។ បក្កមន្តីតិ ទិសា
បក្កមន្តិ។ ន សណ្ឋាហន្តីតិ នប្បតិដ្ឋហន្តិ។ វិញ្ញន្តីតិ ធម្មន្តិ វិស្សន្តីតិ។
បញ្ចាដេយ្យមាតិ នីហារេយ្យម។ ហន្នាតិ វេស្សគ្គត្ថេ និចាតោ។ អលន្តិ
យុត្តមេតំ, យំ តំ បញ្ចាដេយ្យន្តិ អត្ថោ។ កីតេ ឥមិនាតិ កីតេ ឥមិនា

ជាតិក្នុងយំ វាសេន។ តីរទស្សី សកុណាន្តិ ទិសាកាកំ។ មុញ្ញន្តិ ទិសាទស្សនត្ថំ
វិស្សន្តិ។ សាមន្តាតិ អវិទូរេ។ សមន្តាតិបិ ចាហោ, សមន្តតោតិ អត្ថោ។
អភិនិវេសោតិ បត្តិវត្វា បិតសាខានំ និវេសោ។ មូលសន្តានកានន្តិ មូលានំ
និវេសោ។

អាឡិកថាលីកាតិ តណ្ហាលាឡិកស្ស ភត្តបធនថាលីកា។ ឧទ្ទំ មដុន្តិ
ឧទ្ទមក្ខិកាហិ កតំ ទណ្ឌកមដុំ។ អនេលកន្តិ និទ្ទោសំ។ ន ប សុទ្ធំ
អញ្ញមញ្ញស្ស ជលានិ ហិសន្តិ អញ្ញមញ្ញស្ស កោដ្ឋាសេ ជលានិ ន ហិសន្តិ។
អត្ថនោ កោដ្ឋាសេហិ មូលំ វា តចំ វា បត្តំ វា ជិន្ននោ នាម នត្ថិ, អត្ថនោ អត្ថនោ
សាខាយ ហោដ្ឋា បតិកានេវ បរិភុញ្ញន្តិ។ អញ្ញស្ស កោដ្ឋាសតោ អញ្ញស
កោដ្ឋាសំ បរិវត្តិត្វា គតម្យំ “ន អម្ពាភំ សាខាយ ជល”ន្តិ ញត្វា នោ ខាទន្តិ។
យាវទត្ថំ ភក្ខិត្វាតិ កណ្ហប្បមាលោន ខាទិត្វា។ សាខំ ភក្ខិត្វាតិ
ឆត្តប្បមាលាមត្ថំ ជិន្និត្វា នាយំ កត្វា បក្កាមិ។ យត្រ ហិ នាមាតិ យោ ហិ
នាម។ បក្កមិស្សតីតិ បក្កនោ។ នាទាសីតិ នេវតាយ អានុកាវេន ជលមេវ ន
គណ្ហិ។ វេស្ហិ សា អធិដ្ឋាសិ។

តេនុបសន្តមីតិ ជនបទវាសីហិ គន្ធា, “មហារាជ, វុក្ខោ ជលំ ន គណ្ហិ,
អម្ពាភំ នុខោ នោសោ តុម្ពាភ”ន្តិ វុត្ថេ “នេវ មយ្ហំ នោសោ អត្ថិ, ន ជានបទានំ,
អម្ពាភំ វិជិតេ អធិដ្ឋា នាម ន វត្ថុតិ, កេន នុខោ ការលោន វុក្ខោ ន ជលិតោ,
សក្កំ ឧបសន្តមិត្វា បុច្ឆិស្សមី”តិ ចិន្តិត្វា យេន សក្កោ នេវានមិន្ទោ
តេនុបសន្តមិ។ បវេត្ថសីតិ បរិវេត្ថសិ។ ឧម្ពូលមកាសីតិ ឧទ្ទំមូលំ អកាសិ។ អបិ
នុត្វន្តិ អបិ នុត្វ។ អដ្ឋិតាយោវាតិ អដ្ឋិតាយ វេ។ សច្ចីវីនីតិ សមាទច្ចីវីនី
បកតិដ្ឋានេ បិតានិ។ ន បច្ឆក្កោសតីតិ ន ប្បដិក្កោសតិ។ រោសន្តន្តិ យដ្ឋន្តិ។
កណ្ហាន្តន្តិ បហារន្តំ។

សុនេត្តាតិ នេត្តា វុច្ឆន្តិ អក្ខនិ, តេសំ សុន្ទរតាយ សុនេត្តា។ តិក្កករោតិ
សុគតិឌីតាបាណតិក្កស្ស ការកោ។ វិភក្កកោតិ វិក្កម្កនវសេន វិភក្កកោ។
បសវត្ថិ បដិលកតិ។ ទិដ្ឋិសម្មន្តិ ទិស្សនសម្មន្តិ, សោតាបន្តិ អត្តោ។ ខន្តិ
អត្តនោ គុណាខណំ។ យថាមំ សព្វហ្មចារីស្វតិ យថា ឥមំ សព្វហ្មចារីសុ
អក្កោសនបរិភាសនំ, អញ្ញំ ឯវុបំ គុណាខន្តិ ន វនាមីតិ អត្តោ។ ន នោ
សមសព្វហ្មចារីស្វតិ ឯត្ថ សមជនោ នាម សកជនោ វុច្ឆតិ។ តស្មា ន នោ
សកេសុ សមាសព្វហ្មចារីសុ ចិត្តានិ បទុដ្ឋានិ ភវិស្សន្តិ អយមេត្ថ អត្តោ។

ដោតិចាលោ ច កោវិន្នោតិ នាមេន ដោតិចាលោ ថានេន មហាកោវិន្នោ។
សត្តបុរោហិតោតិ វេណុអាធិនំ សត្តន្តំ រាជ្ជនំ បុរោហិតោ។ អហីសកា
អតីតំសេតិ ឯតេ ធន សត្តារោ អតីតំសេ អហីសកា អហេសុំ។ និរាមគន្ធាតិ
កោធាមគន្ធន និរាមគន្ធា។ ករុណោវិមុត្តាតិ ករុណាជ្ឈានេ អធិមុត្តា,
ករុណាយ ច ករុណាបុព្វភាគេ ច បីតា។ យេតេតិ ឯតេ, អយមេវ វា ចាថោ។
ន សាធុរុបំ អាសីទេតិ សាធុសភារំ ន យដ្ឋេយ្យ។ ទិដ្ឋិដ្ឋានប្បហាយិនន្តិ
ទ្វាសដ្ឋិទិដ្ឋិកតប្បហាយិនំ។ សត្តមោតិ អរហត្តតោ បដ្ឋាយ សត្តមោ។
អវិភក្កកោតិ អវិភក្កកោ។ ឯតេន អនាគាមិភារំ បដិក្ខិបតិ។ បញ្ចិន្ទ្រិយា
មុទ្ធាតិ បញ្ចវិបស្សនិន្ទ្រិយានិ មុទ្ធានិ។ តស្ស ហិ តានិ សកទាគាមី ឧបាទាយ
មុទ្ធានិ នាម ហោន្តិ។ វិបស្សនាតិ សម្ពារបរិក្កហញ្ញាណំ។ បុព្វេវ ឧបហញ្ញាតិ
បឋមតរញ្ញេវ ឧបហញ្ញាតិ។ អក្ខតោតិ គុណាខណនេន អក្ខតោ អនុបហតោ
ហុត្វា។ សេសំ សព្វត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

ធម្មិកវគ្គោ បញ្ចមោ។

បឋមបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

៦. មហាវគ្គោ

១. សោណាសុត្តន្តបិដក

៥៥. ធម្មស្ស បឋមេ សោណោតិ សុខុមាលសោណាត្ថេវេ។ សីតវនេតិ
ឯវំនាមកេ សុសានេ។ តស្មី កិវ បដិចាជិយា បញ្ច ចង្គមនបណ្ណាសាលាសតានិ
មាបិតានិ, តេសុ ថេវេ អត្តនោ សប្បាយចង្គមនំ គហេត្វា សមណធម្មំ
ករោតិ។ តស្ស អារទ្ធវីរិយស្ស ហុត្វា ចង្គមតោ ចាទតលានិ ភិជ្ជីសុ, ជាណ្ឌាហិ
ចង្គមតោ ជាណ្ឌាកានិបិ ហត្ថតលានិបិ ភិជ្ជីសុ, ជិទ្ធានិ អហេសុំ។ ឯវំ
អារទ្ធវីរិយោ វិហារន្តោ ឱភាសនិមិត្តមត្តកម្មិ ធស្សេតុំ នាសក្ខិ។ តស្ស វីរិយេន
កិលមិតកាយស្ស កោជិយំ ចាសាណាជលកេ និសិន្នស្ស យោវិតក្កោ
ឧទចាទិ, តំ ធស្សេតុំ អថ ខោ អាយស្មតោតិអាទិ វុត្ថំ។ តត្ថ អារទ្ធវីរិយាតិ
បរិបុណ្ណបគ្គហិតវីរិយា។ ន អនុចាទាយ អាសវេហិ ចិត្តំ វិមុច្ចតីតិ សថេ ហិ
អហំ ឧក្សជិតញ្ញំ វា អស្សំ វិបញ្ចិតញ្ញំ វា នេយ្យា វា, នូន មេ ចិត្តំ វិមុច្ចយ្យ។
អទ្ធា បនស្មិ បទបរមោ, យេន មេ ចិត្តំ ន វិមុច្ចតីតិ សន្និដ្ឋានំ កត្វា សិរិដ្ឋន្តិ ខោ
បនាតិអាទិនិ ចិន្តេសិ។ តត្ថ ភោគាតិ ឧបយោគត្ថេ បច្ចត្ថំ។

ចាតុរហោសីតិ ថេវស្ស ចិត្តាចារំ ញាត្វា “អយំ សោណោ អន្ធនំ សីតវនេ
បធានភូមិយំ និសិន្នោ ឥមំ វិតក្កំ វិតក្កេតិ, គន្ធាស្ស វិតក្កំ សហោត្ថំ គណ្ហិត្វា
វីរោណបមំ កម្មដ្ឋានំ កថេស្សមី”តិ បមុខេ ចាកកេវា អហោសិ។ បញ្ញត្តេ
អាសនេតិ បធានិកភិក្ខុ អត្តនោ វសនដ្ឋានេ ឱវទិតុំ អាគតស្ស ពុទ្ធស្ស
ភគវតោ និសីទនត្ថំ យថាលាភេន អាសនំ បញ្ញាបេត្វាវ បធានំ ករោន្តិ, អញ្ញំ

អលកមាណា បុរាណបណ្ណានិបិ សន្តិគ្វា ឧបរិ សង្ឃាជី បញ្ញាបេន្តិ។ ឧបេហិ
អាសនំ បញ្ញាបេន្តា បធានំ អកាសិ។ តំ សន្ធាយ វុត្ថំ - “បញ្ញត្ត អាសនេ” តិ។

តំ កី មញ្ញសី តិ សត្វា “ឥមស្ស ភិក្ខុនោ អវសេសកម្មដ្ឋានេហិ អត្តោ នត្ថិ,
អយំ គន្ធាសី ប្បនេកោ ចិន្ដាវសី, អត្តនោ វិសយេ កមិយមាណំ ឱប្បមេវ
សល្លក្ខេស្សតី” តិ វីណាយបមំ កថេតុំ “តំ កី មញ្ញសី” តិ អាទិមាហា វីណាយ
តន្ត្រិស្សវេ កុសលតា នាម វីណាយ វាទនកុសលតា, សោ ច តត្ថ កុសលោ។
មាតាបិតារោ ហិស្ស “អម្ពាភំ បុត្តោ អញ្ញំ សិប្បំ សិក្ខន្តោ កាយេន
កិលមិស្សតិ, ឥទំ បន សយនេ និសិន្នេនេវ សក្កា ឧត្តន្តាតុ” ត្ថិ គន្ធាសី ប្បមេវ
ឧត្តន្តាបេសុ។ តស្ស -

“សត្ត សរា តយោ គាមា, មុច្ឆនា ឯកវីសតិ;

ហំនា ឯក្ខនបញ្ញាស, ឥន្ទ្រេតេ សរមណ្ឌលា” តិ។ -

អាទិកំ គន្ធាសី ប្បំ សត្តមេវ បគុណំ អហោសិ។ អន្ធាយតាតិ អតិអាយតា
ខរមុច្ឆនា។ សវវតី តិ សរសម្បជ្ជា។ កម្មញ្ញាតិ កម្មក្ខមា កម្មយោគ្គា។
អតិសិចីលាតិ មន្តមុច្ឆនា។ សមេ គុណោ បតិជ្ជិតាតិ មជ្ឈិមេ សវេ ឋបេត្វា
មុច្ឆិតា។

អន្ធាវទ្ធព្វិ អតិគាជ្ជំ។ ឧទ្ធាយ សំវត្ថុតិ តិ ឧទ្ធពកាវាយ សំវត្ថុតិ។
អតិលីនន្តិ អតិសិចីលំ។ កោសជ្ជាយាតិ កុសីតភាវត្ថាយ។ វីរិយសមថំ
អធិជ្ជហតិ វីរិយសម្បយុត្តំ សមថំ អធិជ្ជហ, វីរិយំ សមថេន យោជេហី តិ
អត្តោ។ ឥន្ទ្រិយានញ្ច សមតំ បជីវិជ្ជាតិ សន្ធាទីនំ ឥន្ទ្រិយានំ សមតំ សមភាវំ
អធិជ្ជាហិ។ តត្ថ សន្ធាំ បញ្ញាយ, បញ្ញញ្ច សន្ធាយ, វីរិយំ សមាធិនា, សមាធិញ្ច
វីរិយេន យោជយតា ឥន្ទ្រិយានំ សមតា អធិជ្ជិតា នាម ហោតិ។ សតិ បន

សព្វត្ថិតិកា, សា សទា ពលវតីយេវ វុដ្ឋតិ។ តញ្ចា បន តេសំ យោជនាវិជានំ
វិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ. ១.៦០-៦២) បកាសិតមេវ។ តត្ថ ច និមិត្តំ គណ្ណាហិតិ តស្មីញ្ច
សមភាវេ សតិ យេន អាទាសេ មុខពិម្ពេនេវ និមិត្តេន ឧប្បជ្ឈិតតំ, តំ
សមថនិមិត្តំ វិបស្សនានិមិត្តំ មគ្គនិមិត្តំ ជលនិមិត្តញ្ច គណ្ណាហិ និព្ពត្តហិតិ
ឯវមស្ស សត្តា អរហត្តេ បក្ខិបិទ្វា កម្មជ្ជានំ កថេសិ។

តត្ថ ច និមិត្តំ អគ្គហេសីតិ សមថនិមិត្តញ្ច វិបស្សនានិមិត្តញ្ច អគ្គហេសិ។
ធម៌ ឋានីតិ ធម៌ ការណានិ។ អធិបុត្តោ ហោតីតិ បដិវិជ្ជិត្វា បច្ចក្ខំ កត្វា ឋិតោ
ហោតិ។ នេក្ខម្មាធិបុត្តោតិ អាទិ សព្វំ អរហត្តវសេនេវ វុត្តំ។ អរហត្តញ្ច
សព្វកិលេសេហិ និក្ខន្តត្តា នេក្ខម្មំ, តេហោវ បរិវិត្តត្តា បរិវេកោ,
ព្យាបជ្ឈាការតោ អព្យាបជ្ឈំ, តណ្ហាក្ខយន្តេ ឧប្បន្នត្តា តណ្ហាក្ខយោ,
ឧបាទានក្ខយន្តេ ឧប្បន្នត្តា ឧបាទានក្ខយោ, សម្មាហារការតោ អសម្មាហោតិ
វុដ្ឋតិ។

កេវលំ សទ្ធាមត្តកន្តិ បដិវេជនហិតំ កេវលំ បដិវេជបញ្ញាយ អសម្មិស្សកំ
សទ្ធាមត្តកំ។ បដិចយន្តិ បុនប្បុនំ ករណេន វឌ្ឍិ។ វិតរាគត្តាតិ មគ្គបដិវេជេន
រាគស្សវិតតត្តាយេវ នេក្ខម្មសម្ពាតំ អរហត្តំ បដិវិជ្ជិត្វា សន្និកត្វា ឋិតោ
ហោតិ, ជលសមាបត្តិវិហារេន វិហារតិ, តន្តិទ្ធមានសោយេវ ច ហោតីតិ
អត្តោ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។

លាភសក្ការសិលោកន្តិ ចតុបច្ចយលាភញ្ច តេសញ្ញេវ សុកតភាវញ្ច
វណ្ណភណេនញ្ច។ និកាមយមាណាតិ ឥច្ឆមាណោ បត្តយមាណោ។
បរិវេកាធិបុត្តោតិ បរិវេកេ អធិបុត្តោ អរហន្តិ ឯវំ អរហត្តំ ព្យាករោតីតិ
អត្តោ។

សីលព្ពតបរាមាសន្តិ សីលញាវតញ្ច បរាមសិទ្ធា គហិតំ គហណាមត្ថំ។
សារតោ បច្ឆាគច្ឆន្តោតិ សារភាវេន ជានន្តោ។ អព្យាបជ្ឈាធិមុត្តោតិ អព្យាបជ្ឈំ
អរហត្តំ ព្យាករោតិ។ ឥមិនាវ នយេន សព្ពដ្ឋានេសុ អត្តោ ទដ្ឋញ្ចោ។ អបិចេត្ត
“នេក្ខម្មាធិមុត្តោតិ ឥមស្មីយេវ អរហត្តំ កថិតំ, សេសេសុ បញ្ចសុ និព្វាន”ន្តិ
ឯកេវ វទន្តិ។ អថេវ “អសម្មាហាធិមុត្តោតិ ឯត្ថេវ និព្វានំ កថិតំ, សេសេសុ
អរហត្ត”ន្តិ វទន្តិ។ អយំ បនេត្ត សារោ - សព្ពេស្វេវ តេសុ អរហត្តម្បី និព្វានម្បី
កថិតមេវាតិ។

ភុសាតិ ពលវន្តោ ទិព្វបសទិសា។ នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិតិ ឯតស្ស
ទីណាសវស្ស ចិត្តំ គហោត្វា ឃាតុំ ន សក្កោន្តិ។ កិលេសា ហិ ឧប្បជ្ឈមាណ ចិត្តំ
គណ្ណាន្តិ នាម។ អមិស្សីកតន្តិ កិលេសា ហិ អារម្មណេន សទ្ធិ ចិត្តំ មិស្សំ ករោន្តិ,
តេសំ អភាវា អមិស្សីកតំ។ វិភតន្តិ បតិដ្ឋិតំ។ អានេញ្ញប្បត្តន្តិ អថលប្បត្តំ។
វេយញ្ចស្សនុបស្សតីតិ តស្ស ចេស ចិត្តស្ស ឧប្បាទម្បី វេយម្បី បស្សតិ។ ភុសា
វាតវុដ្ឋិតិ ពលវា វាតក្ខន្ធា។ នេវ សម្មកម្មេយ្យាតិ ឯកភាគេន ចាលេតុំ ន
សក្កុណោយ្យ។ ន សម្មកម្មេយ្យាតិ ដូណំ វិយ សព្ពភាគតោ កម្មេតុំ ន
សក្កុណោយ្យ។ ន សម្មវេជេយ្យាតិ វេជេត្វា បវេជេត្វា ចាតេតុំ ន
សក្កុណោយ្យ។

នេក្ខម្មំ អធិមុត្តស្សាតិ អរហត្តំ បដិវិជ្ឈិត្វា វិភតស្ស ទីណាសវស្ស។
សេសបទេសុបិ អរហត្តមេវ កថិតំ។ ឧបាទានក្ខយស្ស ចាតិ ឧបយោគតេ
សាមិវចនំ។ អសម្មាហញ្ច ចេតសោតិ ចិត្តស្ស ច អសម្មាហំ អធិមុត្តស្ស។
ទិស្វា អាយតនុប្បាទន្តិ អាយតនានំ ឧប្បាទញ្ច វេយញ្ច ទិស្វា។ សម្មា ចិត្តំ
វិមុច្ចតីតិ សម្មា ហេតុនា នយេន ឥមាយ វិបស្សនាបដិបត្តិយា
ជលសមាបត្តិវសេន ចិត្តំ វិមុច្ចតិ, និព្វានាម្ពណោ អធិមុច្ចតិ។ អថ វា ឥមិនា

វិណាសវស្ស បដិបទា កថិតា។ តស្ស ហិ អាយតនុប្បាទំ ទិស្វា ឥមាយ
វិបស្សនាយ អធិគតស្ស អរិយមគ្គស្សនុភាវេន សព្ពកិលេសេហិ សម្មា ចិត្តំ
វិមុច្ចតិ។ ឯវំ តស្ស សម្មា វិមុត្តស្ស... បេ... ន វិជ្ជតិ។ តត្ថ សន្តចិត្តស្សាតិ
និព្ពានចិត្តស្ស។ សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

២. ដក្កនសុត្តវណ្ណា

៥៦. ទុតិយេ សមធាសីតិ ឧដ្ឋានាការំ ទស្សេសិ។ បដិក្កមន្តិទិ បរិហាយន្តិ។
នោ អភិក្កមន្តិទិ ន វឌ្ឍន្តិ។ សីសវេវនំ ទទេយ្យាតិ សីសំ វេវេត្វា ទណ្ឌាកេន
សម្មវិវត្តកំ ពន្ធយ្យ។ ឥន្ទ្រិយានិវិប្បសីទីស្វតិ តស្មី មរណាសមយេ ធ
ឥន្ទ្រិយានិវិប្បសន្នានិ អហោសុំ។ អត្ថបបរិក្ខាយាតិ អត្តានត្ថំ
ការណាការណំ ឧបបរិក្ខនេ។ អនុត្តរេ ឧបទិសដ្ឋយេតិ និព្ពានេ។ អវិមុត្តំ
ហោតីតិ អរហត្តដលេន អធិមុត្តំ ហោតិ។

៣. ធម្មភិជាតិសុត្តវណ្ណា

៥៧. តតិយេ ធម្មភិជាតិយោតិ ធម៌ ជាតិយោ។ តត្រិទន្តិ តត្រាយំ។ លុទ្ធាតិ
នារុណា។ ភិក្ខុ កណ្តាកុត្តិកាតិ សមណា នាមេតេ។ ឯកសាដកាតិ
ឯកេនេវ ចិលោតិកខណ្ឌេន បុរតោ បដិច្ឆាទនកា។ អកាមកស្ស ពិលំ
ឱលគ្គេយ្យន្តិ សត្តេ គច្ឆមានេ គោណម្ហិ មតេ គោមំសមូលំ ឧប្បាទនត្ថាយ
វិភទិត្វា ខាទមាណា ឯកស្ស គោមំសំ អនិច្ឆន្តស្សេវ កោដ្ឋាសំ កត្វា “អយព្វា
តេ ខាទិតព្ពោ, មូលព្វា នាតព្ព”ន្តិ តំ កោដ្ឋាសសម្ពាតំ ពិលំ ឱលគ្គេយ្យំ,
ពលក្ការេន ហត្ថេ បេយ្យន្តិ អត្ថោ។ អទេត្តញ្ញនាតិ អភិជាតិបញ្ញត្តិយា ទេត្តំ
អជានន្តេន។ តំ សុណាហិតិ តំ មម បញ្ញត្តិ សុណាហិ។ កណ្តាភិជាតិកោតិ
កាឡកជាតិកោ។ កណ្តំ ធម្មំ អភិជាយតីតិ កណ្តាសភាវោ ហុត្វា ជាយតិ

និព្វត្តតិ, កណ្តារិជាតិយំ វា ជាយតិ។ និព្វានំ អភិជាយតីតិ និព្វានំ
ចាបុណ្ហតិ, អរិយភូមិសម្ពាតាយ វា និព្វានជាតិយា ជាយតិ។

២. អាសវសុត្តវណ្ណនា

៥៨. ចតុត្ថេ សំវរា បហាតញ្ញាតិ សំវរេន បហាតញ្ញា។ សេសេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ បដិសម្ពាតិ បដិសញ្ញានិគ្វា, បច្ឆវេក្ខិត្វាតិ
អត្តោ។ យោនិសោតិ ឧទាយេន បថេន។ ឯត្ថ ច អសំវរេ អាទិនវបដិសម្ពា
យោនិសោ បដិសម្ពាតិ វេទិតញ្ញា។ សា ចាយំ “វរំ, ភិក្ខុវេ, តត្ថាយ
អយោសលាកាយ អាទិត្តាយ សម្មជ្ឈលិតាយ សដោតិក្ខតាយ ចក្កុទ្ធិយំ
សម្មលិមដ្ឋំ, ន ត្រូវ ចក្កុវិញ្ញោយេសុ រូបេសុ អនុញ្ញានសោ
និមិត្តក្តាហោ” តិអាទិនា អាទិត្តបរិយាយេន (សំ. និ. ២.២៣៥) វេទិតញ្ញា។
ចក្កុទ្ធិយសំវរសំវុតោវិហរតីតិ ឯត្ថ ចក្កុមេវ ឥន្ទ្រិយំ ចក្កុទ្ធិយំ, សំវរណតោ
សំវរោ, បិទបាណតោ ចក្កនតោតិ វុត្ថំ ហោតិ។ សតិយា ឯត្ថ អធិវចនំ។
ចក្កុទ្ធិយេ សំវរោ ចក្កុទ្ធិយសំវរោ។ ជវេន ឧប្បជ្ឈមាណាបិ ហោស តស្មី ធូរេ
កិលេសានំ ឧប្បត្តិវារណតោ ចក្កុទ្ធិយសំវរោតិ វុច្ឆតិ។ សំវុតោតិ តេន
សំវរេន ឧបេតោ។ តថា ហិ “ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ” តិ ឥមស្ស វិភង្គ “ឥមិនា
ចាតិមោក្ខសំវរេន ឧបេតោ ហោតិ... បេ.... សមន្នាគតោ” តិ វុត្ថំ។ អថ វា សំវរីតិ
សំវុតោ, ថកេសិ បិទហីតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ចក្កុទ្ធិយសំវរសំវុតោតិ
ចក្កុទ្ធិយសំវរសម្ពាតំ សតិកវាជំ ចក្កុទ្ធូរេ យរទ្ធូរេ កវាជំវិយ សំវរិ ថកេសិ
បិទហីតិ វុត្ថំ ហោតិ។ អយមេវេត្ថ អត្តោ សុន្ទរតោ។ តថា ហិ “ចក្កុទ្ធិយសំវរំ
អសំវុតស្ស វិហរតោ, សំវុតស្ស វិហរតោ” តិ ឯតេសុ បទេសុ អយមេវេត្តា
ទិស្សតីតិ។

យំ ហិស្សតិអាទិម្ហិ យំ ចក្កុន្ទ្រិយសំវរំ អស្ស ភិក្ខុនោ អសំវុតស្ស
អថកេត្វា អបិទហិត្វាវិហារន្តស្សតិ អត្តោ។ យេការស្ស វា ឯស យន្តិ
អាទេសោ, យេ អស្សតិ អត្តោ។ អាសវាវិយាតបរិឡាហាតិ ចត្តារោ អាសវា ច
អញ្ញោ ច វិយាតករា កិលេសបរិឡាហាវិចាកបរិឡាហា វា។ ចក្កុទ្ធារស្មិត្តិ
ឥដ្ឋាវម្ពណំ អាចាចគតំ កាមស្សនវសេន អស្សនយតោ អភិនន្តតោ
កាមាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, “ឦទិសំ អញ្ញាស្មិម្បិ សុគតិភវេ លភិស្សមី”តិ
ភវបត្តនាយ អស្សនយតោ ភវាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, សត្តោតិ វា សត្តស្សតិ វា
គណ្ហតោ ទិដ្ឋាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, សព្វេហោវ សហជាតំ អញ្ញាណំ អវិជ្ជាសវោតិ
ចត្តារោ អាសវា ឧប្បជ្ជន្តិ។ ឯតេហិ សម្មយុត្តា អបរេ កិលេសា
វិយាតបរិឡាហា អាយតី វា តេសំវិចាកា តេហិបិ អសំវុតស្សវរិហារតោ
ឧប្បជ្ជេយ្យន្តិ វុច្ឆន្តិ។ ឯវំស តេតិ ឯវំ អស្ស តេ, ឯតេនុចាយេន ន ហោន្តិ, នោ
អញ្ញថាតិ វុត្តំ ហោតិ។ បដិសម្ពា យោនិសោ
សោតិន្ទ្រិយសំវរំសំវុតោតិអាទិសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ អាសវា សំវរា
បហាតញ្ញាតិ ឥមេសុ ធនុ ទ្វារេសុ ចត្តារោ ចត្តារោ កត្វា ចតុវិសតិ អាសវា
សំវរេន បហាតញ្ញាតិ វុច្ឆន្តិ។

បដិសម្ពា យោនិសោ ជីវរន្តិអាទិសុ យំ វត្តព្ពំ, តំ សព្ពំវិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ.
១.១៨) សីលកថាយ វុត្តមេវ។ យំ ហិស្សតិ យញ្ញិ ជីវំ បិណ្ឌាចាតាទិសុ វា
អញ្ញាតំ អស្ស។ អប្បជិសេវតោតិ ឯវំ យោនិសោ អប្បជិសេវន្តស្ស។ ឥមស្មី វារេ
អលទ្ធិ ជីវរាទិ បត្តយតោលទ្ធិ វា អស្សនយតោ កាមាសវស្ស ឧប្បត្តិ
វេទិតញ្ញា, ឦទិសំ អញ្ញាស្មិម្បិ សុគតិភវេ លភិស្សមីតិ ភវបត្តនាយ
អស្សនយតោ ភវាសវស្ស, អហំលភាមិ នលភាមីតិ វា មយ្ហំ វា ឥទន្តិ
អត្តសញ្ញំ អធិដ្ឋហតោ ទិដ្ឋាសវស្ស, សព្វេហោវ បន សហជាតោ អវិជ្ជាសវោតិ
ឯវំ ចតុន្នំ អាសវានំ ឧប្បត្តិ វិយាតបរិឡាហាវ នវវេទនុប្បាទនតោបិ វេទិតញ្ញា។

ឥមេ វុច្ឆន្តិ, ភិក្ខុវេ, អាសវា បដិសេវនា បហាតញ្ញាតិ ឥមេ ឯកមេកស្មី បច្ចយេ
ចត្តារោ ចត្តារោ កត្វា សោឡស អាសវា ឥមិនា ញ្ញាណសំវរសង្ខាតេន
បច្ចវេក្ខណាបដិសេវនេន បហាតញ្ញាតិ វុច្ឆន្តិ។

បដិសង្ខា យោនិសោ ខមោ ហោតិ សីតស្សាតិ ឧបាយេន បថេន បច្ចវេក្ខត្វា
ខន្តា ហោតិ សីតស្ស, សីតំ ខមតិ សហតិ, ន អវីវបុរិសោ វិយ អប្បមត្តកេនបិ
សីតេន ចលតិ កម្មតិ កម្មដ្ឋានំ វិជហតិ។ ឧណ្ហាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឯត្ថ ច
វចនមេវ វចនបថោតិ វេទិតញ្ញោ។ ទុក្ខានន្តិអាទីសុ ទុក្ខមនជ្ឈេន ទុក្ខា,
ពហលជ្ឈេន តិញ្ញា, ជរុសជ្ឈេន ខរា, តិខិណ្ឌជ្ឈេន កដុកា, អស្សាទិវិហតោ
អសាតា, មនំ អវឡនតោ អមនាថា, ចាណាហរណាសមត្ថតាយ ចាណាហរាតិ
វេទិតញ្ញោ។ យំ ហិស្សាតិ សីតាទីសុ យំ កិញ្ចិ ឯកធម្មម្បិ អស្ស។
អនិវាសតោតិ អនិវាសេន្តស្ស អក្ខមន្តស្ស។ អាសវុប្បត្តិ បនេត្ថ ឯវំ
វេទិតញ្ញា - សីតេន ដុដ្ឋស្ស ឧណ្ហំ បត្តយតោ កាមាសវោ ឧប្បជ្ឈតិ, ឯវំ សព្វត្ថ។
“នត្ថិ សុគតិភវេ សីតំ វា ឧណ្ហំ វា” តិ ភវំ បត្តេន្តស្ស ភវាសវោ, មយ្ហំ សីតំ ឧណ្ហាន្តិ
តាហោ ទិដ្ឋាសវោ, សព្វេហោវ សម្មយុត្តោ អវិជ្ជាសវោតិ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ឥមេ
សីតាទីសុ ឯកមេកស្ស វសេន ចត្តារោ ចត្តារោ កត្វា អនេកេ អាសវា ឥមាយ
ខន្តិសំវរសង្ខាតាយ អនិវាសនាយ បហាតញ្ញាតិ វុច្ឆន្តិ អត្ថោ។

បដិសង្ខា យោនិសោ ចណ្ហំ ហត្ថិ បរិវន្នេតីតិ អហំ សមណោតិ ន ចណ្ហាស្ស
ហត្ថិស្ស អាសន្នេ ឋានតំ។ តតោនិទានញ្ញា មរណម្បិ មរណមត្តម្បិ ទុក្ខំ
ភវេយ្យាតិ ឯវំ ឧបាយេន បថេន បច្ចវេក្ខត្វា ចណ្ហំ ហត្ថិ បរិវន្នេតិ បដិក្កមតិ។
ឯស នយោ សព្វត្ថ។ ចណ្ហាន្តិ ទុដ្ឋំ វាឡំ។ ខាល្យាន្តិ ខទិវខាល្យាកាទី។
កណ្ហាកដ្ឋានន្តិ យត្ថ កណ្ហាកាវិជ្ជន្តិ, តំ ឱកាសំ។ សោព្ពាន្តិ សព្វតោ ជិន្នតជំ។
បថាតន្តិ ឯកតោ ជិន្នតជំ។ ចន្ទនិកន្តិ ឧច្ឆិដ្ឋាទកកត្តមលាទីនំ ធម្មនដ្ឋានំ។

ឡើយ ក្នុងនោះដែរ ក៏មាននិមិត្តសញ្ញាផងដែរ។ តែ ជនណាម្នាក់ មិនចង់ដឹង
ហេតុអ្វី ទ្វេបី ចេតនា ឬ ធាតុ អមនុស្ស ស្រឡាត់ ឬ ហេតុផល តាម វិញ្ញាណ។
អនាសនេតិ ឯត្ថ អយុត្តំ អាសនំ អនាសនំ, តំ អត្ថតោ អនិយតវត្ថុភូតំ
រហោបដិច្ចន្ទាសនន្តិ វេទិតតំ។ អតោចរេតិ ឯត្ថបិ អយុត្តោ គោចរោ
អតោចរោ។ សោ វេសិយាទិភេទតោ បញ្ចវិដោ។ ចាបកេ មិត្តតិ លាមកេ
ទុស្សីលេ មិត្តបតិបកេ អមិត្ត។ ចាបកេស្វតិ លាមកេសុ។ ឡើយ យុទ្ធិ
សន្តោហយុំ អធិប្បន្នយុំ “អន្តា អយមាយស្មា អកាសិ វា ករិស្សតិ វា” តិ។ យំ
ហិស្សតិ ហត្ថិអាទិសុ យំ កិញ្ចិ ឯកម្មិ អស្ស។ អាសវុប្បត្តិ បនេត្ត ឯវំ វេទិតត្តា
- ហត្ថិអាទិនិទានេន ទុក្ខេន ដុដ្ឋស្ស សុខំ បត្តយតោ កាមាសវោ ឧប្បជ្ជតិ, “នត្តិ
សុគតិភវេ ព្យាទិសំ ទុក្ខ” ត្តិ ភវំ បត្តន្តស្ស ភវាសវោ, មំ ហត្ថិ មទ្គតិ មំ អស្សតិ
តាហោ ទិដ្ឋាសវោ, សព្វេហោ សម្មយុត្តោ អវិជ្ជាសវោតិ។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ឥមេ
ហត្ថិអាទិសុ ឯកេកស្ស វសេន ចត្តារោ ចត្តារោ កត្វា អនេកេ អាសវា ឥមិនា
សីលសំវរសង្ខារេន បរិវដ្តនេន បហាតត្តាតិ វុច្ឆន្តិ។

បដិសង្ខារ យោនិសោ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតីតិ “ឥតិចាយំ វិតក្កោ
អកុសលោ, ឥតិបិ សាវត្ថោ, ឥតិបិ ទុក្ខវិចារកោ, សោ ច ខោ អត្តព្យាបាទាយ
សំវត្ថតិ” តិអាទិនា (ម. និ. ១. ២០៧-២០៨) នយេន យោនិសោ កាមវិតក្កោ អាទិនំ
បច្ចវេក្ខិត្វា តស្មី តស្មី អារម្មណោ ឧប្បន្នំ កាមវិតក្កំ នាធិវាសេតិ, ចិត្តំ
អាហេបេត្វា ន វាសេតិ, អព្ពន្ធពេ វា ន វាសេតីតិ អត្តោ។ អនធិវាសេន្តោ កី
ករោតីតិ? បដហតិ។ កី កចរំ វិយ បិដកេនាតិ? ន ហិ, អបិ ច ខោ នំ
វិនោទេតិ តុទតិ វិជ្ជតិ នីហរតិ។ កី ពលិពន្ធិវិយ បតោទេនាតិ? ន ហិ, អថ ខោ
នំ ព្យន្តិករោតិ វិតតន្តំ ករោតិ, យថាស្ស អន្តោបិ នាវសិស្សតិ អន្តមសោ
ភជ្ជមត្តម្បិ, តថា នំ ករោតិ។ កថំ បនំ តថា ករោតីតិ? អនភាវំ គមេតិ អនុ
អនុ អភាវំ គមេតិ, វិក្ខម្ពនប្បហានេន យថា សុវិក្ខម្ពតោ ហោតិ, តថា

ករោតិ។ សេសវិតក្កន្ទយេបិ ឯសេវ នយោ។ ឧប្បន្ទប្បន្នេតិ ឧប្បន្នេ ឧប្បន្នេ,
ឧប្បន្នមត្តេយវាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ សកី វា ឧប្បន្នេវិនោទេត្វា ទុតិយេ វារេ
អដ្ឋបេក្ខិតា ន ហោតិ, សតក្ខត្តម្មិ ឧប្បន្នេ ឧប្បន្នេវិនោទេតិយេវ។ ចាបកេ
អកុសលេ ធម្មតិ តេយេវ កាមវិតក្កាធយោ, សព្វេបិ វា នវ មហាវិតក្កេ។
តត្ថ តយោ វុត្ថា, អវសេសា “ញាតិវិតក្កោ, ជនបទវិតក្កោ, អមវាវិតក្កោ,
បរាទុទ្ទយតាបជិសំយុត្តោវិតក្កោ, លាភសក្ការសិលោកប្បជិសំយុត្តោ
វិតក្កោ, អនវញ្ញត្តិប្បជិសំយុត្តោវិតក្កោ” តិ (មហានិ. ២០៧) ឥមេ ធរ។ យំ
ហិស្សាតិ ឯតេសុ វិតក្កេសុ យំកិញ្ចិ អស្ស។ កាមវិតក្កោ បនេត្ត កាមាសវោ
ឯវ, តត្ថិសេសោ ភវាសវោ, តំសម្បយុត្តោ ទិដ្ឋាសវោ, សព្វវិតក្កេសុ អវិជ្ជា
អវិជ្ជាសវោតិ ឯវំ អាសវុប្បត្តិ វេទិតញ្ចា។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ឥមេ
កាមវិតក្កាទិវសេន វុត្តប្បការា អាសវា ឥមិនា តស្មី តស្មីវិតក្កេ
អាទិនវបច្ចវេក្ខណាសហិតេន វីរិយសំវរសម្ពោតេន វិនោទនេន បហាតញ្ចាតិ
វុច្ឆន្តិ។

បជិសម្ពោ យោនិសោ សតិសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតីតិ អភាវនាយ អាទិនវំ
ភាវនាយ ច អាទិនំសំ ឧចាយេន បថេន បច្ចវេក្ខិត្វា សតិសម្ពោជ្ឈន្តំ ភាវេតិ។
ឯសេវ នយោ សព្វត្ថ។ ពោជ្ឈន្តានំ ភាវនា ហោជ្ជាវិត្តាវិតាវ។ យំ ហិស្សាតិ
ឯតេសុ ពោជ្ឈន្តេសុ យំកិញ្ចិ អស្ស។ អាសវុប្បត្តិយំ បនេត្ត ឥមេសំ
អរិយមគ្គសម្បយុត្តានំ ពោជ្ឈន្តានំ អភាវិតត្តា យេ ឧប្បន្នេយ្យំ
កាមាសវាធយោ អាសវា, ភាវយតោ ឯវំស តេ ន ហោន្តិ អយំ នយោ
វេទិតញ្ចា។ ឥមេ វុច្ឆន្តិ ឥមេ កាមាសវាធយោ អាសវា ឥមាយ លោកុត្តរាយ
ពោជ្ឈន្តភាវនាយ បហាតញ្ចាតិ វុច្ឆន្តិ។ ឥមេហិ ធម្មាការេហិ បហិនាសវំ ភិក្ខុ
ថោមេន្តោ យតោ ខោ, ភិក្ខុវេតិអាទិមាហា។ តត្ថ យតោតិ សាមិវចនេ តោ-
កាវេ, យស្សាតិ វុត្ថំ ហោតិ។ ចោរាណា បនយម្ហិ កាលេតិ វណ្ណាយន្តិ។ យេ

អាសវា សំវរា បហាតញ្ញា, តេ សំវរា បហ័នា ហោន្តីតិ យេ អាសវា សំវរេន
បហាតញ្ញា, តេ សំវរេនេវ បហ័នា ហោន្តី, ន អប្បហ័នេសុយេវ បហ័នសញ្ញី
ហោតីតិ។

៥. ទារុកម្មកសុត្តវណ្ណានា

៥៩. បញ្ចមេ ទារុកម្មកោតិ ទារុវិក្កយេន បវត្តិតាជីវោ ឯកោ ឧទាសកោ។
កាសិកចន្ទនន្តិ សណ្ឋាចន្ទនំ។ អង្កេនាតិ អគុណាង្គេន, សុក្កបក្ខេ គុណាង្គេន។
នេមន្តនិកោតិ និមន្តនំ គណ្ណានកោ។ សង្ឃេ ទានំ ទស្សមីតិ ភិក្ខុសង្ឃស្ស
ទស្សមិ។ សោ ឯវំ វត្វា សត្តាវំ អភិវាទេត្វា បក្កាមិ។ អថស្ស អបរភាគេ
បញ្ចសតា កុល្លបកា ភិក្ខុ គិហិការំ ចាបុណីសុ។ សោ “កុល្លបកភិក្ខុ តេ
វិព្ពន្តា” តិ វុត្តេ “កី ឯត្ថ មយ្ហ” ន្តិ វត្វា ចិត្តប្បាទវេមត្ថមត្ថម្យំ ន អកាសិ។ ឥទំ
សម្ពាយ សត្តា សង្ឃេ តេ ទានំ ទទតោ ចិត្តំ បសីទិស្សតីតិ អាហា។

៦. ហត្ថិសាវិបុត្តសុត្តវណ្ណានា

៦០. ធរដ្ឋ អភិធម្មកថន្តិ អភិធម្មមិស្សកំ កថំ។ កថំ ឌីចាតេតីតិ តេសំ កថំ
វិច្ឆិន្តិត្វា អត្តនោ កថំ កថេតិ។ យេវាទំ ភិក្ខុនន្តិ ករណាត្ថេ សាមិវចនំ, យេវហិ
ភិក្ខុហិ សទ្ធិន្តិ អត្តោ។ យា ច យេវាទំ អភិធម្មកថា, តំ អយម្យិ កថេតុំ
សក្កោតីតិ អត្តោ។ ចេតោបរិយាយន្តិ ចិត្តវារំ។ ឥធាតិ ឥមស្មី លោកេ។
សោរតសោរតោតិ សូរតោរិយ សូរតោ, សោរច្ចសមន្មាគតោរិយាតិ អត្តោ។
និវាតនិវាតោតិ និវាតោរិយ និវាតោ, និវាតវុត្តិ រិយាតិ អត្តោ។
ឧបសន្តបសន្តោតិ ឧបសន្តោរិយ ឧបសន្តោ។ វបកស្សតេវ សត្តារាតិ សត្ត
សន្តិកា អបគច្ឆតិ។ សំសជ្ជស្សាតិ បញ្ចហិ សំសគ្គហិ សំសជ្ជស្ស។
វិស្សជ្ជស្សាតិ វិស្សជ្ជិតស្ស។ ចាកតស្សាតិ ចាកតិច្ឆ័យស្ស។

កិដ្ឋានោតិ កិដ្ឋខាទកោ។ អន្តរជាបេយ្យាតិ នាសេយ្យ។ គោបស្វតិ គាវោ
ច អជិកា ច។ សិប្បិសម្ពុកន្តិ សិប្បិយោ ច សម្ពុកា ច។ សក្ករកបលន្តិ សក្ករា
ច កបលានិ ច។ អភិទោសិកន្តិ អភិញ្ញាតទោសំ កុប្ប្រសកកោជនំ។
នច្ឆានេយ្យាតិ ន រុទ្ធយ្យ។ តត្ថ យទេតំ បុរិសំ ភុត្តារិទ្ធិ ឧបយោគវចនំ, តំ
សាមិអត្ថេ ទដ្ឋព្ពំ។ អមុំ ហារុសោ, បុរិសន្តិ, អារុសោ, អមុំ បុរិសំ។

សព្ពនិមិត្តានន្តិ សព្ពេសំ និច្ចនិមិត្តាទីនំ និមិត្តានំ។ អនិមិត្តំ ចេតោសមាធិន្តិ
ពលវិបស្សនាសមាធិ។ ចីរិកសន្នោតិ ឈល្លិកសន្នោ។ សរិស្សតិ
នេក្ខម្មស្សាតិ បព្ពជ្ជាយ គុណំ សរិស្សតិ។ អរហតំ អហោសីតិ ភគវតោ
សាវកានំ អរហន្តានំ អន្តរេ ឯកោ អរហា អហោសិ។ អយញ្ញំ ថេរោ សត្ត វារេ
គិហិ ហុត្វា សត្ត វារេ បព្ពជិ។ កី ការណា? កស្សបសម្មាសម្ពុទ្ធកាលេ កិវេស
ឯកស្ស ភិក្ខុនោ គិហិកាវេ វណ្ណំ កថេសិ។ សោ តេនេវ កម្មេន អរហត្តស្ស
ឧបនិស្សយេ វិជ្ជមានេយេវ សត្ត វារេ គិហិកាវេ ច បព្ពជ្ជាយ ច សញ្ញាវន្តោ
សត្តមេ វារេ បព្ពជិត្វា អរហត្តំ ចាបុណីតិ។

៧. មជ្ឈេសុត្តវណ្ណាន

២០. សត្តមេ ចារាយនេ មេត្តយ្យបញ្ចេតិ ចារាយនសមាគមម្ហិ
មេត្តយ្យមាណាវស្ស បញ្ចេ។ ឧភោន្តេវិទិត្វានាតិ ទ្វេ អន្តេ ទ្វេ កោដ្ឋាសេ
ជានិត្វា។ មជ្ឈេ មន្តា នលិប្បតិ មន្តា វុច្ចតិ បញ្ញា, តាយ ឧភោ អន្តេវិទិត្វា
មជ្ឈេ នលិប្បតិ, វេមជ្ឈេជ្ជានេ នលិប្បតិ។ សិព្ពនិមច្ចកាតិ សិព្ពនិសម្ពាតំ តណ្ហំ
អតីតោ។ ជស្ស្វាតិ ជស្សវសេន និព្ពត្តត្តា អយំ អត្តភារោ។ ឯកោ អន្តោតិ
អយមេកោ កោដ្ឋាសោ។ ជស្សសមុទយោតិ ជស្ស្វា សមុទយោ អស្សាតិ
ជស្សសមុទយោ, ឥមស្មី អត្តភារេ កតកម្មជស្សបច្ចយា និព្ពត្តោ
អនាគតត្តភារោ។ ទុតិយោ អន្តោតិ ទុតិយោ កោដ្ឋាសោ។ ជស្សនិរោធាតិ

និព្វានំ។ មជ្ឈតិ សិព្ពនិត្តោ ធម្មា ទិដ្ឋាករណដ្ឋេន និព្វានំ មជ្ឈេ នាម ហោតិ។
តណ្ហា ហិ នំ សិព្ពនិតិ តណ្ហា នំ អត្តភាវទ្ធិយសម្មាតំ ជស្សញ្ច
ជស្សសមុទយញ្ច សិព្ពតិ យដ្ឋេតិ។ កី ការណា? តស្ស តស្សេវ ភវស្ស
អភិនិព្ពត្តិយា។ យទិ ហិ តណ្ហា ន សិព្ពេយ្យ, តស្ស តស្ស ភវស្ស និព្ពត្តិ ន
ភវេយ្យ។ ឥមស្មី ហិ នេ កោជិមជ្ឈិកុបមំ កណ្ហាន្តិ។ ទិដ្ឋញ្ច កណ្ហានំ ឯកតោ
កត្វា មជ្ឈេ សុត្តេន សំសិព្ពតានំ កោជិ មជ្ឈន្តិ វុច្ចតិ។ សុត្តេ និទ្ទេ ឧភោ
កណ្ហានិ ឧភតោ បតន្តិ។ ឯវមេត្ត កណ្ហាទ្ធិយំ វិយ វុត្តប្បការា ទេ អន្តា, សិព្ពត្វា
បិតសុត្តំ វិយ តណ្ហា, សុត្តេ និទ្ទេ កណ្ហាទ្ធិយស្ស ឧភតោ បតនំ វិយ តណ្ហាយ
និរុទ្ធាយ អន្តទ្ធិយំ និរុទ្ធមេវ ហោតិ។ ឯត្តាវតាតិ ឯត្តកេន ឥមីនា ឧភោ អន្តេ
វិទិត្វា តណ្ហាយ មជ្ឈេ អនុបលិត្តភាវេន អភិញ្ញេយ្យំ ចតុស្កដម្ហំ អភិជាតាតិ
នាម, តីរណបរិញ្ញាយ ច បហានបរិញ្ញាយ ច បរិជាតិតព្ពំ លោកិយសច្ចទ្ធិយំ
បរិជាតាតិ នាម។ ទិដ្ឋេវ ធម្មតិ ឥមស្មីយេវ អត្តភាវេ។ ទុក្ខស្សន្តករោ
ហោតីតិ វដ្ឋទុក្ខស្ស កោជិករោ បរិច្ឆេទបរិវដ្ដមករោ ហោតិ នាម។

ទុតិយវារេ តិណ្ហំ កណ្ហានំ វសេន ឧបមា វេទិតញ្ច។ តិណ្ហាញ្ច កណ្ហានំ
សុត្តេន សំសិព្ពតានំ សុត្តេ និទ្ទេ តីណិ កណ្ហានិ តីសុ ហិ នេសុ បតន្តិ, ឯវមេត្ត
កណ្ហាត្ថយំ វិយ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នា ខន្ធ, សុត្តំ វិយ តណ្ហា។ សា ហិ អតីតំ
បច្ចុប្បន្នេន, បច្ចុប្បន្នញ្ច អនាគតេន សទ្ធិ សំសិព្ពតិ។ សុត្តេ និទ្ទេ កណ្ហាត្ថយស្ស
តីសុ ហិ នេសុ បតនំ វិយ តណ្ហាយ និរុទ្ធាយ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នា ខន្ធ
និរុទ្ធាវ ហោតិ។

តតិយវារេ អទុក្ខមសុខា មជ្ឈតិ ទិដ្ឋំ វេទនានំ អន្តរដ្ឋកភាវេន មជ្ឈេ។
សុខញ្ច ទុក្ខស្ស, ទុក្ខំ វា សុខស្ស អន្តរំ នាម នត្ថិ។ តណ្ហា សិព្ពនិតិ វេទនាសុ
នន្ទិរកោ វេទនានំ ឧបច្ឆេទំ និវារតីតិ តា សិព្ពតិ នាម។

ចតុត្ថវារេ វិញ្ញាណំ មជ្ឈតិ បដិសន្ធិវិញ្ញាណាម្បិ សេសវិញ្ញាណាម្បិ
នាមរូបបច្ចយសមុទាគតត្តា នាមរូបានំ មជ្ឈេ នាម។

បញ្ចមវារេ វិញ្ញាណំ មជ្ឈតិ កម្មវិញ្ញាណំ មជ្ឈេ, អជ្ឈត្តិកាយតនេសុ វា
មនាយតនេន កម្មស្ស គហិតត្តា ឥធិ យំកិញ្ចាវិញ្ញាណំ មជ្ឈេ នាម, មនោទ្វារេ
វា អារជ្ជនស្ស អជ្ឈត្តិកាយតននិស្សិតត្តា ជវនវិញ្ញាណំ មជ្ឈេ នាម។

ធម្មវារេ សក្កាយោតិ តេក្ខមកវដ្តំ។ សក្កាយសមុទយោតិ សមុទយសច្ចំ។
សក្កាយនិរោធាតិ និរោធសច្ចំ។ បរិយាយោតិ តេន តេន ការណេន។
សេសំ សព្វត្ថ វុត្តនយេនេវ វេទិតព្ពំ។

៨. បុរិសិន្ធិយញ្ញាណាសុត្តវណ្ណាន

៦២. អដ្ឋមេ អញ្ញតរោតិ នេវទត្ថបក្ខិកោ ឯកោ។ សមន្មាហិវាតិ
អារជ្ជិកា។ ឥទំ សោ “កំ នុ ខោ ភកវតា ជានិក្ខា កថិតំ, ឧទាហុ អជានិក្ខា,
ឯកំសិកំ វា កថិតំ ឧទាហុ វិភជ្ជកថិត”ន្តិ អធិប្បាយេន បុច្ឆតិ។ អាចាយិកោតិ
អចាយេ និព្វត្តនកោ។ នេវយិកោតិ និរយគាមី។ កប្បជ្ឈាតិ
កប្បជ្ឈិយកម្មស្ស កតត្តា កប្បំ វស្សតិ។ អតេកិច្ឆាតិ ន សក្កា តិកិច្ឆិតុំ។
ទ្វេជ្ឈន្តិ ទ្វិធាការំ។ វាលគ្គកោជិនិត្តនមត្តន្តិ វាលស្ស អគ្គកោជិយា
នស្សេតព្ពមត្តកំ, វាលគ្គកោជិនិចាតមត្តកំ វា។ បុរិសិន្ធិយញ្ញាណានីតិ
បុរិសបុគ្គលានំ ឥន្ទ្រិយបរោបរិយត្តញ្ញាណានិ, ឥន្ទ្រិយានំ
តិក្ខមុទុការជាននញ្ញាណានីតិ អត្ថោ។

វិជ្ជមានា កុសលាបិ ធម្មា អកុសលាបិ ធម្មាតិ ឯត្តកា កុសលា ធម្មាវិជ្ជន្តិ,
ឯត្តកា អកុសលា ធម្មាតិ ជាធាមិ។ អន្តរហិតាតិ អទស្សនំ គតា។
សមុទិក្ខតាតិ សមុទាចារវសេន ចាកជា ជាតា។ កុសលមូលន្តិ

កុសលជ្ឈាសយោ។ កុសលា កុសលន្តិ តម្កា កុសលជ្ឈាសយា អញ្ញម្បិ
 កុសលំ និព្វត្តិស្សតិ។ សារទានីតិ សារទានិ គហិតសារានិ, សរទមាសេ វា
 និព្វត្តានិ។ សុខសយីតានីតិ សុខសន្និបតានិ។ សុខេត្តេតិ មណ្ឌាខេត្តេ។
 និក្ខត្តានីតិ វុត្តានិ។ សប្បដិភាគាតិ សិក្ខកា។ អភិទោ អន្ធរត្តន្តិ អភិអន្ធរត្តំ
 អន្ធរត្តេ អភិមុខីភូតេ។ ភត្តកាលសមយេតិ រាជកុលានំ ភត្តកាលសម្ពាតេ
 សមយេ។ បរិហានធម្មាតិ កោ ឯវំ ភគវតា ញាតោតិ? អជាតសត្តរាជា។ សោ
 ហិ ចាបមិត្តំ និស្សាយ មគ្គជលេហិ បរិហីនោ។ អបរេបិ
 សុប្បពុទ្ធសុនក្ខត្តាធម្មោ ភគវតា ញាតាវ។ អបរិហានធម្មាតិ ឯវំ ភគវតា
 កោ ញាតោ? សុសីមោ បរិព្ពាជកោ អញ្ញេ ច ឯវុចា។ បរិនិព្វាយិស្សតិ ឯវំ
 កោ ញាតោ ភគវតាតិ? សន្តតិមហាមត្តោ អញ្ញេ ច ឯវុចា។

៩. និព្វេដិកសុត្តវណ្ណាន

៦៣. នវមេ អនិព្វិទ្ធបុព្ពេ អប្បដាលិតបុព្ពេ លោភក្ខន្ធាធម្មោ និព្វិជ្ឈតិ
 បទាលេតីតិ និព្វេដិកបរិយាយោ, និព្វិជ្ឈនការណ្ឌន្តិ អត្ថោ។ និទានសម្ពវោតិ
 កាមេ និទេតិ ឧប្បាទនសមត្ថតាយ និយ្យទេតីតិ និទានំ។ សម្ពវោតិ តតោតិ
 សម្ពវោ, និទានមេវ សម្ពវោ និទានសម្ពវោ។ វេមត្តតាតិ នាណករណំ។

កាមគុណាតិ កាមយិតព្ពជ្ជន កាមា, ពន្ធនជ្ជន គុណា
 “អន្តគុណ”ន្តិអាទីសុរិយ។ ចក្កុវិញ្ញេយ្យាតិ ចក្កុវិញ្ញាណោ បស្សិតញា។
 ឥដ្ឋាតិ បរិយិដ្ឋា វា ហោន្តុ មា វា, ឥដ្ឋាវម្មណាភូតាតិ អត្ថោ។ កត្តាតិ កមនីយា។
 មនាចាតិ មនវឌ្ឍនកា។ បិយរូចាតិ បិយជាតិកា។ កាម្មបសញ្ញាតាតិ
 អារម្មណំ កត្វា ឧប្បជ្ឈមាណេន កាមេន ឧបសញ្ញាតា។ រជនីយាតិ
 រាគុប្បត្តិការណាភូតា។ នេតេ កាមាតិ ន ឯតេ កមនជ្ជន កាមា នាម ហោន្តិ។
 សន្តប្បរាគោតិ សន្តប្បវសេន ឧប្បន្នរាគោ។ កាមាតិ អយំ កាមប្បហានាយ

បដិបន្ថេហិ បហាតព្វោ។ កមនជ្ជន កាមា នាម។ ចិត្រានីតិ
ចិត្រវិចិត្រារម្មណានិ។

ជស្ស្វាតិ សហជាតជស្ស្វា។ កាមយមាណាតិ កាមំ កាមយមាណោ។ តជ្ជំ
តជ្ជន្តិ តជ្ជាតិកំ តជ្ជាតិកំ។ បុញ្ញភាគិយន្តិ ទិព្វេ កាមេ បត្តត្វា
សុចរិតចារិប្បិយា នេវលោកេ និព្វត្តស្ស អត្តភារោ បុញ្ញភាគិយោ នាម,
ទុច្ចរិតចារិប្បិយា អចាយេ និព្វត្តស្ស អត្តភារោ អបុញ្ញភាគិយោ នាម។ អយំ
វុច្ចតិ, ភិក្ខុវេ, កាមានំវិចារកោតិ អយំ ទុរិដោមិ កាមបត្តនំ និស្សាយ
ឧប្បន្នត្វា កាមានំវិចារកោតិ វុច្ចតិ។ សោ ឥមំ និព្វេធិកន្តិ សោ ភិក្ខុ ឥមំ
ធលីសដ្ឋានេសុ និព្វជ្ឈនកំ សេដ្ឋចរិយំ ជានាតិ។ កាមនិរោធន្តិ កាមានំ
និរោធនេ ឯវំ លទ្ធនាមំ។ ឥមស្មិញ្ចិ ហ្មានេ ព្រហ្មចរិយសម្ព័ន្ធតោ មគ្គោវ
កាមនិរោធាតិ វុត្តោ។

សាមិសាតិ កិលេសាមិសសម្មយុត្តា។ ឥមិនា នយេន សព្វហ្មានេសុ អត្តោ
វេទិតព្វោ។ អមិចេត្ត វោហារវេបក្កន្តិ វោហារវិចារកំ។ កថាសម្ព័ន្ធតោ ហិ
វោហារោ សញ្ញាយ វិចារកោ នាម។ យថា យថា នន្តិ ឯត្ថ នំឥតិ
និចាតមត្តមេវ។ ឥតិ យស្មា យថា យថា សញ្ញានាតិ, តថា តថា ឯវំសញ្ញិ
អហោសិន្តិ កថេតិ, តស្មា វោហារវេបក្កាតិ អត្តោ។

អវិជ្ជាតិ អដ្ឋសុ ហ្មានេសុ អញ្ញាណភូតា ពហលអវិជ្ជា។ និរយំ គមេន្តិតិ
និរយគមនីយា, និរយេ និព្វត្តិបច្ឆយាតិ អត្តោ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។
ចេតនាបាទ្តិ ចេតនំ អហំ។ ឥធ សព្វសម្ព័ន្ធហិកា សំវិទហនចេតនា គហិតា។
ចេតយិត្វាតិ ធារឫវត្តចេតនា។ មនសាតិ ចេតនាសម្មយុត្តចិត្តេន។
និរយវេទនីយន្តិ និរយេ វិចារកាយកំ។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ អធិមត្តន្តិ
ពលវុទុក្ខំ។ ទន្ធវិរាគីតិ គរុកំ ន ឱប្បំ សណីកំ វិគច្ឆនកកុក្ខំ។ ឧត្តាធឿ

កន្លែងតិ ឡើយ តាមឡើយ ភោគតិ បរិយេដ្ឋន្តិ បរិយេសនំ។ ឯកបទំ ទ្វិបទន្តិ
ឯកបទមន្តំ វា ទ្វិបទមន្តំ វា, កោ មន្តំ ជាតាតិ អត្ថោ។ សម្មាហវេបក្កន្តិ
សម្មាហវិចាកំ។ ទុក្ខស្ស ហិ សម្មាហោ និស្សន្ទវិចាកោ ឆាម។ ទុតិយបទេប
ឯសេវ នយោ។ បរិយេសនាបិ ហិ តស្ស និស្សន្ទវិចាកោតិ។ ឥមស្មី សុត្ត
វដ្ឋវិវដ្តំ កថិតំ។

១០. សីហនាទសុត្តវណ្ណា

៦៤. ទសមេ អាសកំ ហ្វនន្តិ សេដ្ឋំ និច្ចលដ្ឋានំ។ សីហនាទន្តិ អភិទនាទំ
បមុខនាទំ។ ព្រហ្មចក្កន្តិ សេដ្ឋញ្ញាណចក្កំ បដិវេធសញ្ញាណញ្ជោវ
ទេសនាញ្ញាណញ្ជោ។ ហ្វនញ្ចា ហ្វនតោតិ ការណាញ្ចា ការណាតោ។ យម្បីតិ
យេន ញ្ញាណេន។ ឥទម្បី តថាគតស្សាតិ ឥទម្បី ហ្វនាជ្ជានញ្ញាណំ
តថាគតស្ស តថាគតពលំ ឆាម ហោតិ។ ឯវំ សព្វបទេសុ អត្ថោ វេទិតញ្ជោ។
កម្មសមាទានន្តិ សមាទិយិត្វា កតានំ កុសលាកុសលកម្មានំ, កម្មមេវ វា
កម្មសមាទានំ។ ហ្វនសោ ហេតុសោតិ បច្ចយតោ ចេវ ហេតុតោ ច។ តត្ថ
គតិឧបទិកាលបយោគាវិចាកស្ស ហ្វនំ, កម្មំ ហេតុ។
ឈានវិមោក្ខសមាទិសមាបត្តិនន្តិ ចតុន្តំ ឈានានំ អដ្ឋន្តំ វិមោក្ខានំ តិណ្ណំ
សមាទិនំ នវន្តំ អនុបុព្វសមាបត្តិនញ្ជោ។ សំកិលេសន្តិ ហានភាគិយំ ធម្មំ។
វោទានន្តិ វិសេសភាគិយំ ធម្មំ។ វុដ្ឋានន្តិ “វោទានម្បី វុដ្ឋានំ, តម្ហា តម្ហា
សមាទិម្ហា វុដ្ឋានម្បី វុដ្ឋាន”ន្តិ (វិភ. ៨២៨) ឯវំ វុត្ថំ បគុណាជ្ឈានញ្ជោវ
ភវន្តំ ជលសមាបត្តិយោ ច។ ហេដ្ឋិមំ ហេដ្ឋិមញ្ញា បគុណាជ្ឈានំ ឧបរិមស្ស
ឧបរិមស្ស បទដ្ឋានំ ហោតិ, តស្មា “វោទានម្បី វុដ្ឋាន”ន្តិ វុត្ថំ។ ភវន្តំ បទ
សព្វជ្ឈានេហិ វុដ្ឋានំ ហោតិ, ជលសមាបត្តិយា និរោធសមាបត្តិតោ វុដ្ឋានំ
ហោតិ។ តំ សន្ធាយ “តម្ហា តម្ហា សមាទិម្ហា វុដ្ឋានម្បី វុដ្ឋាន”ន្តិ វុត្ថំ។

អនេកវិហិតន្តិអាទិនិវិសុទ្ធិមគ្គ (វិសុទ្ធិ. ២.៤០២) វណ្ណិតានិ។
អាសវក្ខយញ្ញាណំ ហេដ្ឋា វុត្តតមេវ។ បុរិមស្សបិ ញ្ញាណត្ថយស្ស វិត្តារកមំ
ឥច្ឆន្តេន មជ្ឈិមជ្ឈកថាយ មហាសីហនាទវណ្ណានា (ម.និ. អដ្ឋ. ១.១៤៦ អាទយោ)
ឌីលោកេតញ្ញា។ សមាហិតស្សាតិ ឯកគ្គចិត្តស្ស។ សមាធិ មគ្គោតិ សមាធិ
ឯតេសំ ញ្ញាណានំ អធិគមាយ ឧទាយោ។ អសមាធិតិ អនេកគ្គកាវោ។
កុម្មគ្គោតិ មិច្ឆាមគ្គោ។ ឥមស្មី សុត្តេ តថាគតស្ស ញ្ញាណាលំ កថិតន្តិ។

មហាវគ្គោ ធម្មោ។

៧. ទេវតាវគ្គោ

១-៣. អនាគាមិជលសុត្តានិវណ្ណានា

៦៥-៦៧. សត្តមស្ស បឋមេ អស្សន្ធិយន្តិ អស្សន្ធការំ។ ទុប្បញ្ញតន្តិ
និប្បញ្ញការំ។ ទុតិយេ បមាទន្តិ សតិវិប្បវាសំ។ តតិយេ អភិសមាចារិកន្តិ
ឧត្តមសមាចារក្ខតំ វត្តវសេន បណ្ណាត្តិសីលំ។ សេឧធម្មន្តិ សេឧបណ្ណាត្តិសីលំ។
សីលានីតិ ចត្តារិ មហាសីលានិ។

៤. សង្កណិកាវគ្គមសុត្តវណ្ណានា

៦៨. ចតុត្ថេ សង្កណិកាវមោតិ គណសង្កណិកាវមោ។
សុត្តន្តិកគណានីសុ បន គណេសុ អត្តនោ វា បរិសាសន្ត្វាតេ គណេ រមតីតិ
គណាវមោ។ បរិវេកេតិ កាយវិវេកេ។ ចិត្តស្ស និមិត្តន្តិ
សមាធិវិបស្សនាចិត្តស្ស និមិត្តំ សមាធិវិបស្សនាការំ។ សម្មាទិដ្ឋិន្តិ
វិបស្សនាសម្មាទិដ្ឋិ។ សមាធិន្តិ មគ្គសមាធិញ្ចេវ ជលសមាធិញ្ចេវ
សំយោជនានីតិ ទស សំយោជនានិ។ និព្វានន្តិ អបច្ចយបរិនិព្វានំ។

៥. ទេវតាសុត្តរវណ្ណនា

៦៩. បញ្ចមេ សោវចស្សតាតិ សុព្ពចកាវោ។ កល្យាណមិត្តតាតិ
សុចិមិត្តតា។ សត្តការវោតិ សត្តរិ ការវយុត្តោ។ ឯស នយោ សព្ពត្ត។

៦. សមាធិសុត្តរវណ្ណនា

៧០. ធម្មេ ន សន្តោនាតិ បច្ចនីកកិលេសេហិ អរូបសន្តេន។ ន បណីតេនាតិ
ន អតប្បកេន។ ន បដិប្បស្សន្ធិលទ្ធីនាតិ កិលេសប្បដិប្បស្សន្ធិយា អលទ្ធីន
អប្បត្តេន។ ន ឯកោធិភាវាធិគតេនាតិ ន ឯកគ្គការំ ឧបគតេន។

៧. សក្ខិកព្ពសុត្តរវណ្ណនា

៧១. សត្តមេ តត្រ តត្រាតិ តស្មី តស្មីវិសេសេ។ សក្ខិកព្ពតន្តិ បច្ចក្ខការំ។
អាយតនេតិ ការណេ។ ហានភាគិយាធយោវិសុទ្ធិមគ្គេ (វិសុទ្ធិ. ១.៣៩)
សំវណ្ណិតា។ អសក្កច្ចការីតិ ន សុកតការី, ន អាធនការី។ អសប្បាយការីតិ
ន សប្បាយការី, ន ឧបការភូតធម្មការី។

៨. ពលសុត្តរវណ្ណនា

៧២. អដ្ឋមេ ពលតន្តិ ពលការំ ថាមការំ។ អសាតច្ចការីតិ ន សតតការី។
សេសំ ហេជ្ជាវុត្តនយមេវ។

៩-១០. តជ្ឈានសុត្តទ្វយវណ្ណនា

៧៣-៧៤. នវមេ ន យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋោ ហោតីតិ
វត្ថុកាមកិលេសកាមេសុ អាជីនវោ ន យថាសភាវតោ ឈានបញ្ញាយ
សុទិដ្ឋោ ហោតិ។ ធនមំ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

ទេវតាវគ្គោសត្តមោ។

៨. អរហត្តវគ្គោ

១. ទុក្ខសុត្តវណ្ណោ

៧៥. អដ្ឋមស្ស បឋមេ សវិយាតន្តិ សឧបយាតំ សោបន្តំ។ សបរិឡាហន្តិ
កាយិកចេតសិកេន បរិឡាហោន សបរិឡាហំ។ ចាដិកម្ពាតិ ឥច្ឆិតញ្ចា
អវស្សំការិនី។

២. អរហត្តសុត្តវណ្ណោ

៧៦. ទុតិយេ មាណន្តិ ជាតិអាធិហិ មញ្ញំ។ ឱមាណន្តិ ហីនោហមស្មីតិ មាណំ។
អតិមាណន្តិ អតិក្កមិត្វា បវត្តំ អច្ចុល្លាតិមាណំ។ អធិមាណន្តិ អធិគតមាណំ។ ធម្មន្តិ
កោធមាណេហិ ធម្មការំ។ អតិនិចាតន្តិ ហីនស្ស ហីនោហមស្មីតិ មាណំ។

៣. ឧត្តរមនុស្សធម្មសុត្តវណ្ណោ

៧៧. តតិយេ ឧត្តរមនុស្សធម្មាតិ មនុស្សធម្មតោ ឧត្តរិ។
អលមរិយញ្ញាណទស្សនវិសេសន្តិ អរិយការំ កាតុំ សមត្តំ
ញ្ញាណទស្សនវិសេសំ, ចត្តារោ មគ្គេ ចត្តារិ ច ជលានីតិ អត្តោ។ កុហានន្តិ តិរិដំ
កុហានវត្ថុំ។ លបនន្តិ លាភត្ថិកតាយ ឧក្ខិបិត្វា អវក្ខិបិត្វា វា លបនំ។

៤. សុខសោមនស្សសុត្តវណ្ណោ

៧៨. ចតុត្ថេ យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតីតិ ការណាញាស្ស បរិបុណ្ណំ
បគ្គហិតំ ហោតិ។ ធម្មារាមោតិ ធម្មេ រតីរិន្ទតិ។ ការំនាយ រមតិ, ការេន្តោ វា

រមតីតិ ភាវនាមោ។ បហានេ រមតិ, បដហន្តោ វា រមតីតិ បហានាមោ។
តិវិដេ បរិវេកេ រមតីតិ បរិវេកាមោ។ អព្យាបដ្ឋេ និទុក្ខភាវេ រមតីតិ
អព្យាបដ្ឋាមោ។ និប្បបញ្ចសន្និទេ និព្វានេ រមតីតិ និប្បបញ្ចាមោ។

៥. អធិកមសុត្តន្តបិដក

៧៩. បញ្ចមេ ន អាយកុសលោតិ ន អាគមនកុសលោ។ ន
អចាយកុសលោតិ ន អបគមនកុសលោ។ ធន្នន្និ កត្តកម្មតាធន្នំ។ ន
អារក្ខតីតិ ន រក្ខតិ។

៦. មហាន្តតុសុត្តន្តបិដក

៨០. ធម្មេ អាលោកពហុលោតិ ញាណាលោកពហុលោ។ យោគពហុលោតិ
យោគេ ពហុលំ ករោតិ។ វេទពហុលោតិ បីតិចាមោជ្ជពហុលោ។
អសន្តុដ្ឋិពហុលោតិ កុសលធម្មេសុ អសន្តុដ្ឋា។ អនិក្ខត្តុធុរោតិ អដ្ឋបិទធុរោ
បគ្គហិតរិយោ។ ឧត្តរិ ច បតារេតីតិ សម្មតិ ច ឧត្តរិញ្ច រិយំ ករោតេវ។
សត្តមំ ឧត្តានមេវ។

៨-១០. ទុតិយនិរយសុត្តានិបិដក

៨២-៨៤. អដ្ឋមេ បគព្ភោតិ កាយចាគព្ភិយាធិហិ សមន្នាគតោ។ នវមំ
ឧត្តានត្ថមេវ។ ធនមេ វិយាតវាតិ មហិច្ឆតំ និស្សាយ ឧប្បន្នេន លោភទុក្ខេន
ទុក្ខិតោ។ សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

អរហត្តវគ្គោ អដ្ឋមោ។

៩. សីតិវគ្គោ

១. សីតិការសុត្តវណ្ណាន

៨៥. នវមស្ស បឋមេ សីតិការន្តិ សីតលការំ។ យស្មី សមយេ ចិត្តំ
និគ្គល្ហិតព្ពន្ធិអាធិសុ ឧទ្ទិច្ចសមយេ ចិត្តំ សមាធិនា និគ្គហេតព្ពំ នាម,
កោសជ្ឈានុបតិកកាលេ វីរិយេន បគ្គហេតព្ពំ នាម, និរស្សាទគតកាលេ
សមាធិនា សម្មហំសីតព្ពំ នាម, សមប្បវត្តកាលេ ពោជ្ឈង្គុបេក្ខាយ
អជ្ឈបេក្ខិតព្ពំ នាម។

២. អារវណសុត្តវណ្ណាន

៨៦. ធុតិយេ កម្មារវណតាយាតិ បញ្ចានន្តិរិយកម្មេហិ។
កិលេសារវណតាយាតិ និយតមិច្ឆាធិដ្ឋិយា។ វិចាការវណតាយាតិ
អកុសលវិចាកបដិសន្ធិយា វា កុសលវិចាកេហិ អហេតុកបដិសន្ធិយា វាតិ។

២-៥. សុស្សសតិសុត្តាធិវណ្ណាន

៨៨-៨៩. ចតុត្ថេ អនត្ថន្តិ អវឌ្ឍិ។ អត្ថំវិញ្ញាតីតិ វឌ្ឍិអត្ថំ ធម្មតិ។
អនុលោមិកាយាតិ សាសនស្ស អនុលោមិកាយ។ បញ្ចមេ ធិដ្ឋិសម្មទន្តិ
សោតាបត្តិមគ្គំ។

៨-១១. អភព្ពដ្ឋានសុត្តចតុក្កវណ្ណាន

៩២-៩៥. អជ្ឈមេ អនាគមនីយំ វត្ថុន្តិ អនុបគន្ធព្ពំ ការណំ, បញ្ចន្តំ វេរាទំ
ធាសដ្ឋិយា ច ធិដ្ឋិតតានមេតំ អធិវចនំ។ អជ្ឈមំ ភវន្តិ កាមាវចរេ អជ្ឈមំ
បដិសន្ធិ។ នវមេ កោតុហលមង្គលេនាតិ ធិដ្ឋសុតមុតមង្គលេន។ ទសមេ
សយំកតន្តិអាធិនិ អត្ថធិដ្ឋិវសេន វុត្តានិ។ អធិច្ចសមុប្បន្នន្តិ អហេតុនិព្ពត្តំ។
សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

សីតិវត្តោ នវមោ។

១០. អាទិសំសវត្តោ

១-២. ចាតុភាវសុត្តាទិវណ្ណានា

៩៦-៩៧. ទសមស្ស បឋមេ អរិយាយតនេតិ មជ្ឈិមទេសេ។ ឥន្ទ្រិយានន្តិ
មនច្ឆដ្ឋានំ។ ទុតិយេ សទ្ធម្មនិយតោតិ សាសនសទ្ធម្ម និយតោ។
អសាធារណោនាតិ បុុដ្ឋនេហិ អសាធារណោ។

៧. អនវត្តិតសុត្តវណ្ណានា

១០២. សត្តមេ អនោធិ ករិត្វាតិ “ឯត្តការ សម្ពាហ អនិច្ចា, ន ឥតោ បរេ” តិ
ឯវំ សីមំ មរិយាធំ អកត្វា។ អនវត្តិតាតិ អវត្តិតាយ រហិតា, ភិជ្ជមាធាវ ហុត្វា
ឧបជ្ឈហិស្សន្តិតិ អត្តោ។ សត្តលោកេតិ សកលេ តេជានុកេ។ សាមញ្ញោនាតិ
សមណភាវេន, អរិយមគ្គេនាតិ អត្តោ។

៨. ឧត្តិតាសិកសុត្តវណ្ណានា

១០៣. អជ្ឈមេ មេត្តាវតាយាតិ មេត្តាយុត្តាយ ចារិចរិយាយ។ សត្ត ហិ
សេខា តថាគតំ មេត្តាវតាយ បរិចរន្តិ, ឌីណាសវោ បរិចិណ្ឌាសត្តកោ។

៩. អតម្មយសុត្តវណ្ណានា

១០៤. នវមេ អតម្មយោតិ តម្មយា វុច្ឆន្តិ តណ្ហាទិដ្ឋិយោ, តាហិ រហិតោ។
អហំការាតិ អហំការទិដ្ឋិ។ មមំការាតិ មមំការតណ្ហា។ សេសំ សត្តត្ថ
ឧត្តានមេវាតិ។

អានិសំសវត្តោ ធនមោ។

ទុតិយបណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

១១. តិកវត្តោ

១. រាគសុត្តវណ្ណា

១០៧. ឯកាធនមស្ស បឋមេ អសុភាតិ អសុភកម្មជ្ជានំ។ មេត្តាតិ
មេត្តាកម្មជ្ជានំ។ បញ្ញាតិ សហវិបស្សនា មគ្គបញ្ញា។

២. អស្សនសុត្តវណ្ណា

១១២. ធម្មេ អស្សនទិដ្ឋិតិ សស្សតទិដ្ឋិ។ អត្តានុទិដ្ឋិតិ អត្តានំ អនុគតា
វិសតិវត្ថុកា សក្កាយទិដ្ឋិ។ មិច្ឆាទិដ្ឋិតិ ធាសដ្ឋិវិធាបិ ទិដ្ឋិ។ សម្មាទិដ្ឋិតិ
មគ្គសម្មាទិដ្ឋិ, នត្ថិ ទិន្នន្តិអាទិកា វា មិច្ឆាទិដ្ឋិ, កម្មស្សកតញ្ញាណំ សម្មាទិដ្ឋិ។

៧. អរតិសុត្តវណ្ណា

១១៣. សត្តមេ អធម្មចរិយាតិ ធន អកុសលកម្មបថា។

១០. ឧទុច្ចសុត្តវណ្ណា

១១៦. ធនមេ អសំវរោតិ អនិច្ចរាសកភារោ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

តិកវត្តោ ឯកាធនមោ។

១២. សាមញ្ញវគ្គវណ្ណា

១១៩-១២០. ឥតោ បរេសុ តបុស្សោតិ ទ្វេវាចិកុចាសកោ។ តថាគតេ
និដ្ឋង្គតោតិ ពុទ្ធកុណេសុ បតិដ្ឋិតចិត្តោ បប៉ានកង្ខោ។ អមតំ អន្ធមាតិ
អមតទ្ធសោ។ អរិយេនាតិ និទ្ទោសេន លោកុត្តរសីលេន។ ញាណេនាតិ
បច្ឆវេក្ខណញាណេន។ វិមុត្តិយាតិ សេខដលវិមុត្តិយា។ តវកណ្ណាកោតិ
ឯវំនាមកោ គហបតិ។ តបកណ្ណាកោតិបិ ចាឡិ។

២៤. រាគបេយ្យាលវណ្ណានា

១៤០. រាគស្សាតិ បញ្ចកាមគុណិករាគស្ស។ សេសំ សព្ពត្ត
ឱត្តានត្ថមេវាតិ។

មនោរថបូរណីយា អង្គុត្តរនិកាយ-អដ្ឋកថាយ

ឆក្កនិចាតស្ស សំវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

អង្គុត្តរនិកាយ

សត្តកនិចាត-អដ្ឋកថា

បណ្ណាសកំ

១. ជនវគ្គោ

១-៥. បឋមបិយសុត្តាទិវណ្ណានា

១-៥. សត្តកកិច្ចាតស្ស បឋមេ អនវញ្ញត្តិកាមោតិ អភិញ្ញាតភាវកាមោ។
តតិយេ យោនិសោវិចិនេ ធម្មន្តិ ឧចាយេន ចតុសច្ចធម្មំវិចិនាតិ។ បញ្ញាយត្តំ
វិបស្សតីតិ សហវិបស្សនាយ មគ្គបញ្ញាយ សច្ចធម្មំវិបស្សតិ។
បដ្ឋោតស្សេវាតិ ធិបស្សេវ។ វិមោក្ខោ ហោតិ ចេតសោតិ តស្ស ឥមេហិ
ពលេហិ សមន្នាគតស្ស ឪណាសវស្ស ធិបនិព្វានំវិយ ចរិមកចិត្តស្ស
វត្តាវម្ពណេហិវិមោក្ខោ ហោតិ, គតជ្ជានំ ន បញ្ញាយតិ។ ចតុត្ថ សទ្ធោ
ហោតីតិអាធិនិ បញ្ចកកិច្ចាតេ វណ្ណិតានេវ។ បញ្ចមេ ធនានីតិ
អនាលិទ្ធិយករណេជ្ជន ធនានិ។

៦. ឧគ្គសុត្តវណ្ណានា

៦. សត្តមេ ឧគ្គោ រាជមហាមត្តោតិ បសេនទិកោសលស្ស មហាអមទ្ធោ។
ឧបសង្កម្មីតិ ភុត្តចាតរាសោ ឧបសង្កម្មិ។ អឡោតិ និធានគតេន ធនេន អឡោ។
មិគារោ រោហណោយ្យោតិ រោហណោសេដ្ឋិនោ នត្តារំ មិការសេដ្ឋិ
សន្នាយេវមាហា។ មហាទ្ធនោតិ វឡញ្ញនធនេន មហាទ្ធនោ។ មហាកោគោតិ
ឧបភោគបរិភោគកណ្ហាស្ស មហន្តតាយ មហាកោគោ។ ហិរញ្ញស្សាតិ
សុវណ្ណាស្សេវ។ សុវណ្ណាមេវ ហិស្សកោជិសន្ន្យំអហោសិ។ រូបិយស្សាតិ
សេសស្ស តជ្ជកសរកអត្តរណាចារុរណាធិនោ បរិភោគបរិក្ខារស្ស
បមាណសន្ន្នានេ វាទោយេវ នត្ថិ។

៨. សំយោជនសុត្តវណ្ណានា

៨. អង្គមេ អនុនយសំយោជនន្តិ កាមរាគសំយោជនំ។ សញ្ញានេវ ចេតានិ
ពន្ធនដ្ឋេន សំយោជនានីតិ វេទិតញ្ញានិ។ ឥមស្មី សុត្តេវ វដ្តមេវ កថិតំ។ សេសំ
សព្ពត្ត ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

ជនវគ្គោ បឋមោ។

២. អនុសយវគ្គោ

ក. កុលសុត្តវណ្ណានា

១៣. ធុតិយស្ស តតិយេ នាលន្តិ ន យុត្តំ នានុច្ឆរិកំ។ ន មនាបេនាតិ ន
មនម្ហិ អប្បនកេន អាការេន និសិន្នាសនតោ បច្ចុជ្ជន្តិ, អនាទរមេវ ទស្សន្តិ។
សន្តមស្ស បរិគុហន្តិ វិជ្ជមានម្យិ ទេយ្យធម្មំ ឯតស្ស និគុហន្តិ បដិច្ចាទេន្តិ។
អសក្កច្ចំ ទេន្តិ នោ សក្កច្ចន្តិ ល្ងទំ វា ហោតុ បណ្ឌិតំ វា, អសហត្ថា អចិត្តិ ការេន
ទេន្តិ, នោ ចិត្តិ ការេន។

ខ. បុគ្គលសុត្តវណ្ណានា

១៤. ចតុត្ថេ ឧកតោភាគវិមុត្តោតិ ធ្វើហិ ភាគេហិ វិមុត្តោ,
អរូបសមាបត្តិយា រូបកាយតោវិមុត្តោ, មគ្គេន នាមកាយតោ។ សោ ចតុន្តំ
អរូបសមាបត្តិនំ ឯកេកតោ វុដ្ឋាយ សង្ខារេ សម្មសិទ្ធា អរហន្តំ បត្តានំ ចតុន្តំ,
និរោធា វុដ្ឋាយ អរហន្តំ បត្តអនាគាមិនោ ច វសេន បញ្ចវិជោ ហោតិ។ ចាឡិ
បនេត្ថ “កតមោ ច បុគ្គលោ ឧកតោភាគវិមុត្តោ? ឥធមកេច្ឆា បុគ្គលោ អង្គ
វិមោក្ខេ កាយេន ផុសិទ្ធាវិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខិណា
ហោន្តិ”តិ (បុ. ប. ២០៨) ឯវំ អង្គវិមោក្ខលាភិនោ វសេន អាគតា។

បញ្ញាយ វិមុត្តាតិ បញ្ញាវិមុត្តា។ សោ សុក្ខវិបស្សកោ, ចត្វាហិ ឈានេហិ
វុដ្ឋាយ អរហត្តំ បត្តា ចត្តារោ ចាតិ ឥមេសំ វសេន បញ្ញាវិជោ ហោតិ។ ចាឡិ
បនេត្ត អដ្ឋវិមោក្ខបដិក្ខេបវសេនេវ អាគតា។ យថាហ - “ន ហេវ ខោ អដ្ឋ
វិមោក្ខ កាយេន ដុសិក្ខាវិហារតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា
ហោន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ បញ្ញាវិមុត្តា” តិ។

ដុដ្ឋន្តំ សច្ចិកតោតិ កាយសក្ខី។ សោ ឈានជស្សំ បឋមំ ដុសតិ, បច្ឆា
និរោធំ និព្វានំ សច្ចិករោតិ។ សោ សោតាបត្តិជលដ្ឋំ អាទិ កត្វា យាវ
អរហត្តមគ្គដ្ឋា ធឪ្ហិជោ ហោតិ។ តេនាហ - “ឥធកក្ខោ បុគ្គលោ អដ្ឋវិមោក្ខ
កាយេន ដុសិក្ខាវិហារតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា ឯកច្ឆេ អាសវា បរិក្ខីណា
ហោន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ កាយសក្ខី” តិ (បុ. ប. ២០៨)។

ទិដ្ឋន្តំ បត្តោតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ។ តត្រិទំ សង្ខេបលក្ខណំ - ទុក្ខា សម្ពាទ, សុខោ
និរោធាតិ ញាតំ ហោតិ ទិដ្ឋិវិទិតំ សច្ចិកតំ ដុសិតំ បញ្ញាយាតិ ទិដ្ឋិប្បត្តោ។
វិត្តារតោ បន សោមិ កាយសក្ខី វិយ ធឪ្ហិជោ ហោតិ។ តេនេវាហ - “ឥធកក្ខោ
បុគ្គលោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ ត្ថិ យថាភូតំ បជាធាតិ... បេ... ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី
បដិបទា’ តិ យថាភូតំ បជាធាតិ, តថាគតប្បវេទិតា ចស្ស ធម្មា បញ្ញាយ
វោទិដ្ឋា ហោន្តិ វោចរិតា បញ្ញាយ... បេ... អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ ទិដ្ឋិប្បត្តោ” តិ។

សទ្ធាយ វិមុត្តាតិ សទ្ធាវិមុត្តា។ សោមិ វុត្តនយេនេវ ធឪ្ហិជោ ហោតិ។
តេនាហ - “ឥធកក្ខោ បុគ្គលោ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ ត្ថិ យថាភូតំ បជាធាតិ... បេ... ‘អយំ
ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’ តិ យថាភូតំ បជាធាតិ, តថាគតប្បវេទិតា ចស្ស
ធម្មា បញ្ញាយ វោទិដ្ឋា ហោន្តិ វោចរិតា បញ្ញាយ... បេ... នោ ច ខោ
យថាទិដ្ឋិប្បត្តស្ស។ អយំ វុច្ចតិ បុគ្គលោ សទ្ធាវិមុត្តា” តិ។ ឯតស្ស ហិ
សទ្ធាវិមុត្តស្ស បុព្វភាគមគ្គក្ខណោ សទ្ធិហន្តស្ស វិយ ឱកប្បន្តស្ស វិយ

អធិបុត្តន្តស្ស វិយ ច កិលេសក្ខយោ ហោតិ, ទិដ្ឋិប្បត្តស្ស បុព្វភាគមគ្គក្ខណោ
 កិលេសច្នេនកញ្ញាលំ អនន្ធិ តិច្ឆិណំ សួរំ ហុត្វា វហតិ។ តស្មា យថា នាម
 នាតិ តិច្ឆិណោន អសិនា កនលី ជិន្ទន្តស្ស ជិន្ទជ្ជានំ មជ្ឈំ ន ហោតិ, អសិ សីយំ ន
 វហតិ, សន្នោ សុយ្យតិ, ពលវតោ វាយាមោ កាតញ្ចោ ហោតិ, ឯវុចា
 សន្ធាវិមុត្តស្ស បុព្វភាគមគ្គភាវនា។ យថា បន សុនិសិតេន អសិនា កនលី
 ជិន្ទន្តស្ស ជិន្ទជ្ជានំ មជ្ឈំ ហោតិ, អសិ សីយំ វហតិ, សន្នោ ន សុយ្យតិ,
 ពលវាយាមកិច្ចំ ន ហោតិ, ឯវុចា បញ្ញាវិមុត្តស្ស បុព្វភាគមគ្គភាវនា
 វេទិតញ្ចា។

ធម្មំ អនុស្សវតីតិ ធម្មានុសារី។ ធម្មោតិ បញ្ញា, បញ្ញាបុព្វជ្ជមំ មគ្គំ ភាវេតីតិ
 អត្ថោ។ សន្ធានុសារិម្ហិបិ ឯសេវ នយោ។ ឧភោបេតេ សោតាបត្តិមគ្គដ្ឋាយេវ។
 វុត្តម្បិ ចេតំ - “យស្ស បុគ្គលស្ស សោតាបត្តិជលសង្ខិកិរិយាយ បដិបទ្ធស្ស
 បញ្ញាជ្ជ្រៃយំ អធិមត្តំ ហោតិ, បញ្ញាវាហី បញ្ញាបុព្វជ្ជមំ អរិយមគ្គំ ភាវេតិ។ អយំ
 វុច្ឆតិ បុគ្គលោ ធម្មានុសារី។ យស្ស បុគ្គលស្ស សោតាបត្តិជលសង្ខិកិរិយាយ
 បដិបទ្ធស្ស សន្ធាជ្ជ្រៃយំ អធិមត្តំ ហោតិ, សន្ធាវាហី សន្ធាបុព្វជ្ជមំ អរិយមគ្គំ
 ភាវេតិ។ អយំ វុច្ឆតិ បុគ្គលោ សន្ធានុសារី” តិ (បុ. ប. ២០៨)។ អយមេត្ត សន្នេចោ,
 វិត្តារតោ បនេសា ឧភតោភាគវិមុត្តាទិកថាវិសុទ្ធិមគ្គ (វិសុទ្ធិ. ២.៧៧០, ៨៨៩)
 បញ្ញាភាវនាធិការេ វុត្តា។ តស្មា តត្ថ វុត្តនយេនេវ វេទិតញ្ចាតិ។

៥. ឧទក្ខបមាសុត្តវណ្ណានា

១៥. បញ្ចមេ ឧទក្ខបមាតិ និមុជ្ជនាទិអាការំ គហេត្វា ឧទកេន ឧបមិតា។
 សកី និមុត្តោតិ ឯកវារមេវ និមុត្តោ។ ឯកន្តកាឡកេហីតិ និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ
 សន្ធាយ វុត្តំ។ ឧម្មជ្ជតីតិ ឧជ្ជហតិ។ សាធូតិ សោភនា ភទ្ទកា។ ហាយតិយេវាតិ
 ចត្តវារេ អាសិត្តឧទកំ វិយ បរិហាយតេវ។ ឧម្មជ្ជិត្វា វិបស្សតិ វិលោកេតីតិ

ឧដ្ឋហិត្វា គន្តព្ពធិសំវិបស្សតិ វិលោកេតិ។ បតវតីតិ គន្តព្ពធិសាភិមុខោ តវតិ
នាម។ បដិកាធម្មត្ថោ ហោតីតិ ឧដ្ឋាយ វិលោកេត្វា បតវិត្វា ឯកស្មី ហនេ
បតិជ្ជាបត្តោ នាម ហោតិ, តិដ្ឋតិ ន បុនាកច្ឆតិ។ តិណ្ណោ ហាវដ្តតោ ថលេ
តិដ្ឋតីតិ សព្ពកិលេសោយំ តវិត្វា បវតីរំ គន្ធា និព្ពានថលេ បតិដ្ឋិតោ នាម
ហោតិ។ ឥមស្មី សុត្តេ វដ្ឋវិវដ្តំ កថិតំ។

៦. អនិច្ចាតបស្សីសុត្តវណ្ណានា

១៦. ធម្មេ អនិច្ចាតិ ឯវំ បញ្ញាយ ជវន្តោ អនុបស្សតីតិ អនិច្ចាតបស្សី។
អនិច្ចាតិ ឯវំ សញ្ញា អស្សាតិ អនិច្ចសញ្ញា។ អនិច្ចាតិ ឯវំ ញាណោ
បដិសំវេទិតា អស្សាតិ អនិច្ចបដិសំវេទី។ សតតន្តិ សព្ពកាលំ។ សមិតន្តិ យថា
បុរិមចិត្តេន បច្ឆិមចិត្តំ សមិតំ សមុបគតំ យដ្ឋិតំ ហោតិ, ឯវំ។ អញ្ចេកិណ្ឌាន្តិ
និរន្តរំ អញ្ចេន ចេតសា អសំមិស្សំ។ ចេតសា អធិមុច្ឆមាណោតិ ចិត្តេន
សន្និដ្ឋាបយមាណោ។ បញ្ញាយ បរិយោគាហមាណោតិ វិបស្សនាញាណោ
អនុបវិសមាណោ។

អបុព្វំ អចរិមន្តិ អបុរេ អបច្ឆា ឯកក្ខណោយេវ។ ឥធម សមសីសី កថិតោ។
សោ ចតុត្ថិជោ ហោតិ រោគសមសីសី, វេទនាសមសីសី, ភិយាបថសមសីសី,
ជីវិតសមសីសីតិ។ តត្ថ យស្ស អញ្ញាតវេន រោគេន ដុដ្ឋស្ស សតោ
រោគរូបសមោ ច អាសវក្ខយោ ច ឯកប្បហារេនេវ ហោតិ, អយំ
រោគសមសីសី នាម។ យស្ស បន អញ្ញាតរំ វេទនំ វេទយតោ វេទនារូបសមោ ច
អាសវក្ខយោ ច ឯកប្បហារេនេវ ហោតិ, អយំ វេទនាសមសីសី នាម។ យស្ស
បន ហំនាធិសុ ភិយាបថេសុ អញ្ញាតវសមន្តិណោ វិបស្សន្តស្ស ភិយាបថស្ស
បរិយោសានញ្ច អាសវក្ខយោ ច ឯកប្បហារេនេវ ហោតិ, អយំ
ភិយាបថសមសីសី នាម។ យស្ស បន ឧបក្កមតោ វា សវសតោ វា

ជីវិតបរិយាទានញា អាសវក្ខយោ ច ឯកប្បហារេនេវ ហោតិ, អយំ
ជីវិតសមសីសី នាម។ អយមិធ អធិប្បតោ។ តត្ថ កិញ្ចាបិ អាសវបរិយាទានំ
មគ្គចិត្តេន, ជីវិតបរិយាទានំ ចុតិចិត្តេន ហោតីតិ ឧភិន្នំ ឯកក្ខណោ សម្ភវោ
នាម នត្ថិ។ យស្មា បនស្ស អាសវេសុ ទីណាមត្តេសុ បច្ចវេក្ខណាវារាជន្តរមេវ
ជីវិតបរិយាទានំ គច្ឆតិ, អន្តរំ ន បញ្ញាយតិ, តស្មា ឯវំ វុត្ថំ។

អន្តរាបរិចិញ្ចាយីតិ យោ បញ្ចសុ សុទ្ធាវាសេសុ យត្ថ កត្តចិ ឧប្បន្នោ
និព្ពត្តក្ខណោ វា ថោកំ អតិក្កមិត្វា វា វេមជ្ឈេវ ឋិត្វា វា អរហត្តំ ចាបុណាតិ,
តស្សេតំ នាម។ ឧបហច្ចបរិចិញ្ចាយីតិ យោ តត្ថេវ អាយុវេមជ្ឈំ អតិក្កមិត្វា
អរហត្តំ ចាបុណាតិ។ អសម្ព័ន្ធវាបរិចិញ្ចាយីតិ យោ តេសំយេវ បុគ្គលានំ
អសម្ព័ន្ធវេនេវ អប្បយោគេន កិលេសេ ខេបេតិ។ សសម្ព័ន្ធវាបរិចិញ្ចាយីតិ យោ
សសម្ព័ន្ធវេន សប្បយោគេន កិលេសេ ខេបេតិ។ ឧទ្ធិសោតោ អកកនិជ្ជកាមីតិ
យោ ហោជ្ជា ចតុសុ សុទ្ធាវាសេសុ យត្ថ កត្តចិ និព្ពត្តិត្វា តតោ ចុតោ អនុបុព្វេន
អកកនិជ្ជេ ឧប្បន្និត្វា អរហត្តំ ចាបុណាតិ។

៧-៩. ទុក្ខានុបស្សីសុត្តាទិវណ្ណានា

១៧-១៩. សត្តមេ ទុក្ខានុបស្សីតិ បីឡនាការំ ទុក្ខតោ អនុបស្សន្តោ។
អជ្ឈមេ អនត្តានុបស្សីតិ អវសវត្តនាការំ អនត្តាតិ អនុបស្សន្តោ។ នវមេ
សុខានុបស្សីតិ សុខន្តិ ឯវំ ញាណេន អនុបស្សន្តោ។

១០. និទ្ទសវត្ថុសុត្តាទិវណ្ណានា

២០. ទសមេ និទ្ទសវត្ថុនីតិ និទ្ទសាទិវត្ថុនិ, “និទ្ទសោ ភិក្ខុ, និព្ព័សោ, និត្តិសោ,
និច្ចត្តាលីសោ, និប្បញ្ញាសោ”តិ ឯវំ វចនការណានិ។ អយំ កិវ បញ្ញោ
តិត្តិយសមយេ ឧប្បន្នោ។ តិត្តិយា ហិ ទសវស្សកាលេ មតំ និគណ្ឌំ និទ្ទសោតិ

វេទន្តិ។ សោ កិវ បុន ធនវស្សោ ន ហោតិ។ ន កេវលញ្ច ធនវស្សោ,
 នវវស្សាបិ ឯកវស្សាបិ ន ហោតិ។ ឯតេនេវ នយេនវីសតិវស្សាធិកាលេបិ
 មតំ និគណ្ណំ “និព្វិសោ និព្វិសោ និច្ចត្តាលីសោ និប្បញ្ញាសោ”តិ វេទន្តិ។ អាយស្មា
 អានន្តោ កាមេវិចរន្តោ តំ កថំ សុត្វាវិហារំ គន្ធា ភគវតោ អាហោចេសិ។ ភគវា
 អាហា - “ន ឥទំ, អានន្ត, តិព្វិយានំ អធិវចនំ, មម សាសនេ ខីណាសវស្សេតំ
 អធិវចនំ។ ខីណាសវោ ហិ ធនវស្សកាលេ បរិនិព្វតោ បុន ធនវស្សោ ន
 ហោតិ។ ន កេវលញ្ច ធនវស្សោវ, នវវស្សាបិ...បេ... ឯកវស្សាបិ។ ន
 កេវលញ្ច ឯកវស្សោវ, ឯកាធនមាសិកោបិ...បេ... ឯកមាសិកោបិ
 ឯកមុហុតិកោបិ ន ហោតិយេវ”។ កស្មា? បុន បដិសន្ធិយា អភាវា។
 និព្វិសាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឥតិ ភគវា “មម សាសនេ ខីណាសវស្សេតំ
 អធិវចន”ន្តិ វត្វា យេហិ ការណេហិ និទ្ទសោ ហោតិ, តានិ ធស្សេតុំ ឥមំ ធនេនំ
 អារតិ។

តត្ថ ឥធាតិ ឥមស្មី សាសនេ។ សិក្ខាសមាធានេ តិព្វច្ឆន្ទោ ហោតីតិ
 សិក្ខាត្ថយបូរណេ ពលវច្ឆន្ទោ ហោតិ។ អាយតិញ្ច សិក្ខាសមាធានេ
 អវិគតបេមោតិ អនាគតេ បុនធិវសាធិសុបិ សិក្ខាបូរណេ អវិគតបេមេនេវ
 សមន្នាគតោ ហោតិ។ ធម្មនិសន្ធិយាតិ ធម្មនិសាមនាយ។ វិបស្សនាយេតំ
 អធិវចនំ។ ឥន្ទ្រាវិនយេតិ តណ្ហាវិនយេ។ បដិសណ្ឋានេតិ ឯកីកាវេ។ វិរិយារម្មេតិ
 កាយិកចេតសិកស្ស វិរិយស្ស បូរណេ។ សតិនេបក្កេតិ សតិយព្យោវ
 និបកកាវេ។ ធិដ្ឋិបដិវេជេតិ មគ្គធស្សនេ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

អនុសយវត្ថោ ធុតិយោ។

៣. វដ្តិសត្វកវត្ថោ

១. សារន្ទទស្សត្តវណ្ណានា

២១. តតិយស្ស បឋមេ សារន្ទទេ ចេតិយេតិ ឯវំនាមកេវិហារេ។ អនុប្បន្នេ
កិវ តថាគតេ តត្ថ សារន្ទទស្ស យក្ខស្ស និវាសនជ្ជានំ ចេតិយំ អហោសិ,
អថេត្ថ ភគវតោវិហារំ ការេសុំ។ សោ សារន្ទទេចេតិយំត្រូវ សង្ខំ គតោ។
យាវកីវញ្ញាតិ យត្ថកំ កាលំ។ អភិណ្ណំ សន្និចាតាតិ ធិវសស្ស តិក្ខត្ថំ
សន្និបតន្តាបិ អន្តរន្តរា សន្និបតន្តាបិ អភិណ្ណំ សន្និចាតាវ។ សន្និចាតពហុលាតិ
“ហិយេប្បាបិ បុរិមធិវសម្មិ សន្និបតម្ហ, បុន អន្ត កិមត្ថំ សន្និបតាមា”តិ
វោសានមនាបជ្ជនេន សន្និចាតពហុលា។ វុទ្ធិយេវ លិច្ឆវី វជ្ជិនំ ចាជិកម្ពា នោ
បរិហានីតិ អភិណ្ណំ អសន្និបតន្តា ហិ ធិសាសុ អាគតំ សាសនំ ន សុណាន្តិ,
តតោ “អសុកកាមសីមា វា និគមសីមា វា អាគុលា, អសុកដ្ឋានេ ចោរា
បរិយុដ្ឋិតា”តិ ន ជាជន្តិ។ ចោរាបិ “បមត្តា រាជានោ”តិ ញត្វា កាមនិគមាធិនិ
បហារន្តា ជនបទំ នាសេន្តិ។ ឯវំ រាជូនំ បរិហានិ ហោតិ។ អភិណ្ណំ សន្និបតន្តា បន
តំ បវត្ថិ សុណាន្តិ, តតោ ពលំ បេសេត្វា អមិត្តមទ្ធនំ ករេន្តិ។ ចោរាបិ
“អប្បមត្តា រាជានោ, ន សក្កា អម្ពេហិ វគ្គពន្ធនេន វិចរិតុ”ន្តិ ភិដ្ឋិត្វា បលាយន្តិ។
ឯវំ រាជូនំ វុទ្ធិ ហោតិ។ តេន វុត្ថំ - “វុទ្ធិយេវ លិច្ឆវី វជ្ជិនំ ចាជិកម្ពា នោ
បរិហានី”តិ។

សមគ្គាតិអាធិសុ សន្និចាតកេរិយា និគ្គតាយ “អន្ត មេ កិច្ចំ អត្ថំ មជ្ឈលំ
អត្ថំ”តិ វិក្ខេបំ ករេន្តា ន សមគ្គា សន្និបតន្តិ នាម។ កេរិសទ្ធិំ បន សុត្វាវ
ភុញ្ញាមាណាបិ អលង្ករុមាណាបិ វត្ថានិ និវាសយមាណាបិ អទុកុត្តា អទ្ធាលង្កតា វត្ថំ
និវាសេន្តាវ សន្និបតន្តា សមគ្គា សន្និបតន្តិ នាម។ សន្និបតិតា បន ចិន្តេត្វា
មន្តេត្វា កត្តត្ថំ កត្វា ឯកតោវ អវុជ្ជហន្តា ន សមគ្គា វុជ្ជហន្តិ នាម។ ឯវំ
វុជ្ជិតេសុ ហិ យេ បឋមំ គច្ឆន្តិ, តេសំ ឯវំ ហោតិ - “អម្ពេហិ ពាហិវកថាវ សុតា,

ឥតនាទីវិនិច្ឆ័យកថា ភវិស្សតី”តិ។ ឯកតោ វុដ្ឋហន្តា បន សមគ្គា វុដ្ឋហន្តិ នាម។
អបិច “អសុកដ្ឋានេ កាមសីមា វា និគមសីមា វា អាកុលា, ចោរា វា
បរិយុដ្ឋិតា”តិ សុត្វា “កោ គន្ធា អមិត្តមទ្ធនំ ករិស្សតី”តិ វុត្តេ “អហំ បឋមំ
អហំ បឋម”ន្តិ វត្វា គច្ឆន្តាបិ សមគ្គា វុដ្ឋហន្តិ នាម។ ឯកស្ស បន កម្មន្តេ
ឱសីទមា នេ សេសា បុត្តភាតរោ បេសេត្វា តស្ស កម្មន្តំ ឧបត្ថម្ភយមា នាបិ
អាគន្ធករាជានំ “អសុកស្ស គេហំ គច្ឆតុ, អសុកស្ស គេហំ គច្ឆត្វ”តិ អវត្វា
សព្វេ ឯកតោ សង្គណ្ឌាបិ ឯកស្ស មង្គលេ វា រោគេ វា អញ្ញស្មី វា បន តាទិសេ
សុខទុក្ខេ ឧប្បន្នេ សព្វេ តត្ថ សហាយការំ គច្ឆន្តាបិ សមគ្គា វុដ្ឋិករណីយានិ
ករោន្តិ នាម។

អប្បញ្ញត្តិអាទិសុ បុព្វេ អកតំ សុដ្ឋំ វា ពលី វា ទណ្ឌំ វា អាហារាបេន្តា
អប្បញ្ញត្តំ បញ្ញាបេន្តិ នាម។ ចោរាណាបវេណីយា អាគតមេវ បន
អនាហារាបេន្តា បញ្ញត្តំ សមុច្ឆន្តិ នាម។ ចោរោតិ គហេត្វា ទស្សិតេ អវិចីត្វា
នេដ្ឋភេដ្ឋំ អនុសាសន្តា ចោរាណំ វុដ្ឋិធម្មំ សមាធាយ ន វត្តន្តិ នាម។ តេសំ
អបញ្ញត្តំ បញ្ញាបេន្តានំ អភិនវសុដ្ឋាទិបិឡិតា មនុស្សា “អតិឧបទុតម្ហ, កេ
ឥមេសំ វិជិតេ វសិស្សន្តិ”តិ បច្ឆន្តំ បរិសិទ្ធា ចោរា វា ចោរសហាយា វា ហុត្វា
ជនបទំ ហនន្តិ។ បញ្ញត្តំ សមុច្ឆន្តន្តានំ បវេណីអាគតានិ សុដ្ឋាទិនិ អគណ្ឌាន្តានំ
កោសោ បរិហាយតិ, តតោ ហត្ថិអស្សពលកាយឱរោធាធម្មោ យថានិពទ្ធិំ វុដ្ឋំ
អលកមា នា ថាមពលេន បរិហាយន្តិ។ តេ នេវ យុទ្ធក្ខមា ហោន្តិ ន
ចារិចរិយក្ខមា។ ចោរាណំ វុដ្ឋិធម្មំ សមាធាយ អវត្តន្តានំ វិជិតេ មនុស្សា
“អម្ពាភំ បុត្តំ បិតរំ ភាតរំ អចោរំ យេវ ចោរោតិ កត្វា ជិដ្ឋិសុ ភិដ្ឋិសុ”តិ
កុដ្ឋិត្វា បច្ឆន្តំ បរិសិទ្ធា ចោរា វា ចោរសហាយា វា ហុត្វា ជនបទំ ហនន្តិ។ ឯវំ
រាជ្យនំ បរិហានិ ហោតិ។ អបញ្ញត្តំ ន បញ្ញាបេន្តានំ បន “បវេណីអាគតំ យេវ
រាជានោ ករោន្តិ”តិ មនុស្សា ហដ្ឋតុដ្ឋា កសិវាណីដ្ឋាទិកេ កម្មន្តេ សម្បទេន្តិ។

បញ្ញត្តិ អសមុទ្ធិនុត្តានំ បវេណីអាគតានិ សុត្តាជីនិ គណ្ណានុត្តានំ កោសោ វុឡតិ,
តតោ ហត្ថិអស្សពលកាយឱរោធាធម្មោ យថាជិត្តំ វុឡំ លកមាណា
ថាមពលសម្បជ្ជា យុទ្ធកូមា ចេវ ចារិចរិយកូមា ច ហោន្តិ។ ចោរាណោ វុឡិធម្ម
សមាធាយ វុត្តន្តានំ មនុស្សា ន ឧជ្ឈាយន្តិ។ “រាជានោ ចោរាណាបវេណីយា
ករោន្តិ, អដ្ឋកុលិកសេនាបតិឧបរាជូហិ បរិក្ខតំ សយម្បិ បរិក្ខបិត្វា
បវេណីចោត្តកំ វាចាបេត្វា អនុច្ឆរិកមេវ ឧណ្ណំ បវត្តយន្តិ, ឯតេសំ ទោសោ
នត្ថិ, អម្ពាភំយេវ ទោសោ” តិ អប្បមត្តា កម្មន្តេ ករោន្តិ។ ឯវំ រាជ្ជំ វុឡិ ហោតិ។

សក្ករិស្សន្តិ យំ កិញ្ចី តេសំ សក្ការំ ករោន្តា សុន្ទរមេវ ករិស្សន្តិ។ គរុ
ករិស្សន្តិ គរុការំ បច្ចុប្បដ្ឋបេត្វា ករិស្សន្តិ។ មាណស្សន្តិ មនេន
បិយាយិស្សន្តិ។ បូជេស្សន្តិ បច្ចុប្បដ្ឋាយ បូជេស្សន្តិ។ សោតព្ពំ មញ្ញិស្សន្តិ
ធិវសស្ស ទ្វេ តយោ វារេ ឧបដ្ឋានំ គន្ធា តេសំ កមំ សោតព្ពំ សទ្ធាតព្ពំ
មញ្ញិស្សន្តិ។ តត យេ ឯវំ មហាល្លកានំ រាជ្ជំ សក្ការាជីនិ ន ករោន្តិ, ឱវាធាតាយ
វា នេសំ ឧបដ្ឋានំ ន គច្ឆន្តិ, តេ តេហិ វិស្សជ្ជា អនោវទិយមាណា កិឡាបសុតា
រជ្ជតោ បរិហាយន្តិ។ យេ បន តថា បដិបដ្ឋន្តិ, តេសំ មហាល្លករាជានោ “ឥទំ
កាតព្ពំ ឥទំ ន កាតព្ពំ” ន្តិ ចោរាណាបវេណី អាចិក្ខន្តិ។ សង្កាមំ បត្វាបិ “ឯវំ
បរិសិតព្ពំ, ឯវំ ធិក្ខមិតព្ពំ” ន្តិ ឧចាយំ ធស្សន្តិ។ តេ តេហិ ឱវទិយមាណា
យថាឱវាទំ បដិបដ្ឋមាណា សក្កាន្តិ រជ្ជបវេណី សន្ធាវេត្ថុ។ តេន វុត្តំ - “វុឡិយេវ
លិច្ឆរី វុឡិទំ ចាជិកត្តា” តិ។

កុលិត្តិយោតិ កុលយវេណីយោ។ កុលកុមារិយោតិ អនិវិទ្វា តាសំ
ជិតរោ។ ឱកស្សន្តិ វា បសយ្ហាតិ វា បសយ្ហាការស្សវេតំ នាមំ។ ឱកាសាតិបិ
បឋន្តិ។ តត ឱកស្សន្តិ អវកសិត្វា អាកឡិត្វា។ បសយ្ហាតិ អភិភវិត្វា
អដ្ឋោត្តរិត្វាតិ អយំ វចនត្ថោ។ ឯវញ្ចិ ករោន្តានំ វិជិតេ មនុស្សា “អម្ពាភំ

គេហេ បុត្តភាគរោមិ, ខេឡូសិដ្ឋានិកាធិនិ មុខេន អបនេត្វា សំវឿតា
ដីតរោមិ ឥមេ ពលក្ការេន គហេត្វា អត្តនោ យវេ វាសេន្តិ"តិ កុបិតា បច្ឆន្តំ
បរិសិត្វា ចោរា វា ចោរសហាយា វា ហុត្វា ជនបទំ ហានន្តិ។ ឯវំ អករោន្តានំ បន
វិជិតេ មនុស្សា អប្បោស្សក្កា សកានិ កម្មានិ ករោន្តា រាជកោសំ វឿន្តិ។
ឯវមេត្ត វុទ្ធិហានិយោ វេទិតញ្ច។

វដ្ឋិនំ វដ្ឋិចេតិយានិ វដ្ឋិរាជ្ជនំ វដ្ឋិវដ្ឋេ ចិត្តិកតដ្ឋេន ចេតិយានិ វ
លទ្ធនាមាណិ យក្ខដ្ឋានានិ។ អព្ពន្ធរានិ អន្តោនគរេ បិតានិ។ ពាហិរានិ វ
ពហិនគរេ បិតានិ។ ទិន្ទបុព្វំ កតបុព្វន្តិ បុព្វេ ទិន្ទព្វា កតព្វា។ នោ
បរិហារេស្សន្តិ វតិ អហារេត្វា យថាបវត្តមេវ ករិស្សន្តិ។ ធម្មិកំ ពលី
បរិហារេន្តានញ្ចា ទេវតា អារក្ខំ សុសំវិហិតំ ន ករោន្តិ, អនុប្បន្នំ ទុក្ខំ ឧប្បាទេតុ
អសក្កាន្តិយោបិ ឧប្បន្នំ កាសសីសរោគាធិ វឿន្តិ, សង្កាមេ បត្តេ សហាយា ន
ហោន្តិ។ អបរិហារេន្តានំ បន អារក្ខំ សុសំវិហិតំ ករោន្តិ, អនុប្បន្នំ សុខំ
ឧប្បាទេតុ អសក្កាន្តិយោបិ ឧប្បន្នំ កាសសីសរោគាធិ ហារន្តិ, សង្កាមសីសេ
សហាយា ហោន្តិតិ។ ឯវមេត្ត វុទ្ធិហានិយោ វេទិតញ្ច។

ធម្មិកា រក្ខារវរណគុត្តិ វត្ថុ រក្ខា ឯវ យថា អនិច្ឆិតំ នាគច្ឆតិ, ឯវំ
អារវរណតោ អារវរណំ។ យថា ឥច្ឆិតំ ន នស្សតិ, ឯវំ គោចាយនតោ គុត្តិ។ តត្ថ
ពលកាយេន បរិវារេត្វា រក្ខនំ បព្ពជិតានំ ធម្មិកា រក្ខារវរណគុត្តិ នាម ន
ហោតិ។ យថា បនវិហារស្ស ឧបវនេ វុក្ខេ ន ធិន្តន្តិ, វាជិកា វាជំ ន ករោន្តិ,
ចោក្ខវណ្ណីសុ មច្ឆេ ន គល្លាន្តិ, ឯវំ ករណំ ធម្មិកា រក្ខារវរណគុត្តិ នាម។ កិណ្ឌិតិ
កេន នុ ខោ ការណេន។

តត្ថ យេ អនាគតានំ អរហន្តានំ អាគមនំ ន ឥច្ឆន្តិ, តេ អស្សន្ទា ហោន្តិ
អប្បសន្នា។ បព្ពជិតេ សម្បត្តេ បច្ឆគមនំ ន ករោន្តិ, គន្ធា ន បស្សន្តិ, បដិសន្ធាវំ

ន ករោត្តិ, បញ្ចំ ន បុច្ឆន្តិ, ធម្មំ ន សុណន្តិ, ទានំ ន ទេន្តិ, អនុមោទនំ ន សុណន្តិ,
 និវាសនដ្ឋានំ ន សិរីទហន្តិ។ អថ នេសំ អវល្លោក ឧត្តច្ឆតិ “អសុកោ នាម រាជា
 អស្សន្ទោ អប្បសន្នោ, បព្ពជិតេ សម្បត្តេ បច្ចុគ្គមនំ ន ករោតិ...បេ....
 និវាសនដ្ឋានំ ន សិរីទហន្តិ” តិ។ តំ សុត្វា បព្ពជិតា តស្ស នគរទ្វារេន គច្ឆន្តាបិ
 នគរំ ន បរិសន្តិ។ ឯវំ អនាគតានំ អវហន្តានំ អនាគមនមេវ ហោតិ។ អាគតានំ
 បន ជាសុរិហារេ អសតិ យេបិ អជានិត្វា អាគតា, តេ “វសិស្សមាតិ តាវ
 ចិន្តេត្វា អាគតម្ហា, ឥមេសំ បន រាជ្ជនំ ឥមិនា និហារេន កេ វសិស្សន្តិ” តិ
 និក្ខមិត្វា គច្ឆន្តិ។ ឯវំ អនាគតេសុ អនាគច្ឆន្តេសុ អាគតេសុ ទុក្ខំ វិហារន្តេសុ
 សោ នោសោ បព្ពជិតានំ អនាវាសោ ហោតិ។ តតោ ទេវតារក្ខា ន ហោតិ,
 ទេវតារក្ខាយ អសតិ អមនុស្ស ឱកាសំ លភន្តិ, អមនុស្ស ឧស្សន្នោ អនុប្បន្នំ
 ព្យាធិ ឧប្បាទេន្តិ។ សីលវន្តានំ ទស្សនបញ្ញបុច្ឆនាទិវត្ថុកស្ស បុញ្ញស្ស
 អនាគមោ ហោតិ។ វិបរិយាយេន យថាវុត្ថកល្យាបក្ខវិបរីតស្ស សុក្កបក្ខស្ស
 សម្ពវោ ហោតិ ឯវំ មេត្ត វុទ្ធិហានិយោ វេទិតព្ពា។

២. វស្សការសុត្តវល្លាណា

២២. ទុតិយេ អភិយាតុកាមោតិ អភិកវនត្ថាយ យាតុកាមោ។ វដ្ឋីតិ
 វដ្ឋិរាជានោ។ ឯវំ មហិទ្ធិកេតិ ឯវំ មហាតិយា រាជិទ្ធិយា សមន្នាគតេ។ ឯតេន
 នេសំ សមគ្គការំ កថេតិ។ ឯវំ មហានុកាវេតិ ឯវំ មហាន្តេន រាជានុកាវេន
 សមន្នាគតេ។ ឯតេន នេសំ ហតិសិប្បាទីសុ កតសិក្ខតំ កថេតិ, យំ សន្ធាយ
 វុត្ថំ - “សិក្ខិតា វតិមេ លិច្ឆវិកុមារកា, សុសិក្ខិតា វតិមេ លិច្ឆវិកុមារកា,
 យត្រ ហិ នាម សុខុមេន តាឡុច្ឆិគ្គឡេន អសនំ អតិចាតយិស្សន្តិ
 ចោម្ពានុចោម្ពំ អវិរាធិត” ន្តិ (សំ. និ. ៥.១១១៥)។ ឧប្បន្នាមីតិ ឧប្បន្និស្សមិ។

វិទ្យាសេស្សមីតិ អនុស្សនំ នយិស្សមិ។ អនយព្យសនន្តិ អវឌ្ឍិព្យោវ,
ញាតិព្យសនញ្ច។ អាចារេស្សមីតិ ចាបយិស្សមិ។

ឥតិ កិរ សោ ហ្មាននិសង្ខាធិសុ ឥមំ យុទ្ធកថមេវ កថេតិ, “គមនសង្ខា
ហោថា”តិ ច ពលកាយំ អាណាបេតិ។ កស្មា? គង្គាយ កិរ ឯកំ បដ្ឋនកាមំ
និស្សយ អន្ធយោជនំ អជាតសត្តនោ វិជិតំ, អន្ធយោជនំ លិច្ឆវីនំ។ តត្រ
បព្ពតចាទតោ មហាគ្យកណ្ណំ ឌីតវតិ។ តំ សុត្វា “អដ្ឋ យាមិ, ស្វេ យាមី”តិ
អជាតសត្តនោ សិរិទបាទ្តស្សេវ លិច្ឆវីនោ សមគ្គា សម្មោទមាណា បុរេតវំ
អាគន្ធា សត្តំ គណ្ណានិ។ អជាតសត្ត បច្ឆា អាគន្ធា តំ បវត្តី ញាតា កុដ្ឋីត្វា
គច្ឆតិ។ តេ បុនសំវច្ឆេវេបិ តថេវ ករោន្តិ។ អថ សោ ពលវាយាតជាតោ, តទា
ឯវមកាសិ។

តតោ ចិន្តេសិ - “គណេន សទ្ធិ យុទ្ធី នាម ភារិយំ, ឯកោបិ មោឃប្បហារោ
នាម នត្ថិ។ ឯកេន ខោ បន បណ្ឌិតេន សទ្ធិ មន្តេត្វា ករោន្តោ និរបរាជោ
ហោតិ, បណ្ឌិតោ ច សត្តារាសធិសោ នត្ថិ, សត្តា ច អវិទូរេ ធុរិហារេ វសតិ,
ហន្តាហំ បេសេត្វា បុច្ឆាមិ។ សចេ មេ គតេន កោចិ អត្តោ ភវិស្សតិ, សត្តា
តុណ្ហី ភវិស្សតិ។ អនេត្ថ បន សតិ ‘កី រព្យោ តត្ថ គតេនា’តិ វក្ខតី”តិ។ សោ
វស្សការំ ព្រាហ្មណំ បេសេសិ។ ព្រាហ្មណោ គន្ធា ភគវតោ តមត្ថំ អាហោចេសិ។
តេន វុត្ថំ - អថ ខោ រាជា...បេ... អាចារេស្សមិ វដ្ឋីតិ។

ភគវន្តំ ពិជយមាណោតិ ថេរោ វត្ថុសីសេ ឋត្វា ភគវន្តំ ពិជតិ, ភគវតោ បន
សីតំ វា ឧណ្ហំ វា នត្ថិ។ ភគវា ព្រាហ្មណស្ស វចនំ សុត្វា តេន សទ្ធិ អមន្តេត្វា
ថេរេន សទ្ធិ មន្តេត្តកាមោ កិណ្ឌិតេ, អាណន្ទ, សុតន្តិអាធិមាហ។ តំ វុត្ថត្ថមេវ។

ឯកមិទាហន្តិ ឥទំ ភគវា បុព្វេ វដ្តិនំ ឥមស្ស វដ្តិសត្តកស្ស
 ទេសិតភាវប្បកាសនត្ថំ អាហា។ អករណីយាតិ អកត្តញ្ញា, អគ្គហេតញ្ញាតិ
 អត្តោ។ យទិទន្តិ និទាតមត្ថំ។ យុទ្ធស្សាតិ ករណាត្ថេ សាមីវចនំ, អភិមុខំ យុទ្ធន
 គហេតុំ នសក្កាតិ អត្តោ។ អញ្ញាត្រ ឧបលាបនាយាតិ វេបេត្វា ឧបលាបនំ។
 ឧបលាបនា នាម “អលំ វិវាទេន, ឥទានិ សមគ្គា ហោមា”តិ
 ហត្ថិអស្សរថហិរញ្ញសុវណ្ណាធិនិ បេសេត្វា សង្កហករណំ, ឯវញ្ញំ សង្កហំ កត្វា
 កេរលំ វិស្សាសេន សក្កា គណ្ហិតុន្តិ អត្តោ។ អញ្ញាត្រ មិថុភេទាតិ វេបេត្វា
 មិថុភេទំ។ ឥមិនា “អញ្ញមញ្ញភេទំ កត្វាបិ សក្កា ឯតេ គហេតុ”ន្តិ ទស្សេតិ។ ឥទំ
 ព្រាហ្មណោ ភគវតោ កថាយ នយំ លភិត្វា អាហា។ កី បន ភគវា
 ព្រាហ្មណស្ស ឥមាយ កថាយ នយលាភំ ជាតាតិ? អាម ជាតាតិ។ ជានន្តោ
 កស្មា កថេសិ? អនុកម្មាយ។ ឯវំ កិរស្ស អហោសិ - “មយា អកថិតេបិ
 កតិចាហេន គន្ធា សព្វេ គណ្ហិស្សតិ, កថិតេ បន សមគ្គេ ភិទ្ធន្តោ តីហិ
 សំវេច្ឆេហិ គណ្ហិស្សតិ។ ឯត្ថកម្មិ ជីវិតមេវ វរំ។ ឯត្ថកញ្ញំ ជីវន្តា អត្ថនោ
 បតិជ្ជាភូតំ បុញ្ញំ ករិស្សន្តិ”តិ។ អភិនិទ្ទិកាតិ ចិត្តេន និទ្ទិកា។ អនុមោទិតាតិ
 “យាវ សុភាសិតមិទំ កោតា គោតមេនា”តិ វាចាយ អនុមោទិតា។ បក្កាមីតិ
 រញ្ញោ សន្តិកំ គតោ។ រាជាបិ តមេវ បេសេត្វា សព្វេ ភិទ្ធន្តា គន្ធា អនយព្យសនំ
 ចាបេសិ។

៣. បឋមសត្តកសុត្តវណ្ណនា

២៣. តតិយេ អភិណ្ណំ សន្និទាតាតិ ឥទំ វដ្តិសត្តកេ វុត្តសទិសមេវ។ ឥទាបិ
 ច អភិណ្ណំ អសន្និបតន្តា ទិសាសុ អាគតសាសនំ ន សុណាន្តិ, តតោ
 “អសុករិហារសីមា អាកុលា, ឧទោសថប្បវារណា បីតា, អសុកស្មី ហ្មនេ ភិក្ខុ
 វេជ្ជកម្មទ្ធតកម្មាធិនិ ករោន្តិ, វិញ្ញត្តិពហុលា ជលបុប្ផនាធិហិ ជីវិកំ

កប្បន្ត"តិអាធិនិ ន ជានន្តិ។ ចាបភិក្ខុបិ "បមត្តោ សង្ឃោ"តិ ញាតា រាសិក្ខតា
សាសនំ ឌុសក្កាបេន្តិ។ អភិណ្ណំ សន្និបតន្តា បន តំ បវត្តិ សុណន្តិ, តតោ
ភិក្ខុសង្ឃំ បេសេត្វា សីមំ ឧជុំ កាវេន្តិ, ឧទោសថប្បវារណាយោ បវត្តាបេន្តិ,
មិច្ឆាជីវានំ ឧស្សន្នដ្ឋានេ អរិយវំសិកេ បេសេត្វា អរិយវំសំ កថាបេន្តិ,
ចាបភិក្ខុនំ វិនយធរេហិ និគ្គហំ កាវាបេន្តិ។ ចាបភិក្ខុបិ "អប្បមត្តោ សង្ឃោ, ន
សក្កា អម្ពេហិ វគ្គពន្ធនេន វិចរិតុ"ន្តិ ភិក្ខុត្វា បលាយន្តិ។ ឯវមេត្ត វុទ្ធិហានិយោ
វេទិតញា។

សមគ្គាតិអាធិសុ ចេតិយបដិជគ្គនត្ថំ វា ពោធិយរឧទោសថាការន្នាទនត្ថំ
វា កតិកាវត្ថំ វា បេតុកាមតាយ "សង្ឃោ សន្និបតតុ"តិ ភេរិយា វា យណ្ឌិយា
វា អាគោធិតមត្តាយ "មយ្ហំ ចីវរកម្មំ អត្ថិ, មយ្ហំ បត្តោ បចិតតព្វោ, មយ្ហំ នវកម្មំ
អត្ថិ"តិ វិក្ខេបំ ករោន្តា ន សមគ្គា សន្និបតន្តិ នាម។ សព្វំ បន តំ កម្មំ បេត្វា
"អហំ បុរិមតរំ, អហំ បុរិមតរ"ន្តិ ឯកប្បហារេនេវ សន្និបតន្តា សមគ្គា
សន្និបតន្តិ នាម។ សន្និបតិតា បន ចិន្តេត្វា មន្តេត្វា កត្តព្វំ កត្វា ឯកតោវ
អវុជ្ជហន្តា ន សមគ្គា វុជ្ជហន្តិ នាម។ ឯវំ វុជ្ជិតេសុ ហិ យេ បឋមំ គច្ឆន្តិ, តេសំ
ឯវំ ហោតិ "អម្ពេហិ ពាហិរកថាវ សុតា, ឥធានិ វិនិច្ឆយ កថា ភវិស្សតី"តិ។
ឯកប្បហារេនេវ វុជ្ជហន្តា សមគ្គា វុជ្ជហន្តិ នាម។ អបិច "អសុកដ្ឋានេ
វិហារសីមា អាគុលា, ឧទោសថប្បវារណា បិតា, អសុកដ្ឋានេ
វេជ្ជកម្មាធិការកា ចាបភិក្ខុ ឧស្សន្នា"តិ សុត្វា "កោ គន្ធា តេសំ និគ្គហំ
ភវិស្សតី"តិ វុត្តេ "អហំ បឋមំ, អហំ បឋម"ន្តិ វត្វា គច្ឆន្តាបិ សមគ្គា វុជ្ជហន្តិ
នាម។

អាគន្ធកំ បន ទិស្វា "ឥមំ បរិវេណំ យាហិ, ឯតំ បរិវេណំ យាហិ, អយំ
កោ"តិ អវត្វា សព្វេ វត្ថំ ករោន្តាបិ, ជីណ្ឌាបត្តចីវរកំ ទិស្វា តស្ស

ភិក្ខុវារីវត្តន បត្តចីវរំ បរិយេសន្តាបិ, គិលានស្ស គិលានភេសន្តំ
បរិយេសមាធាបិ, គិលានមេវ អនាថំ “អសុកបរិវេណំ យាហី”តិ អវត្ថា
អត្តនោ អត្តនោ បរិវេណោ បដិជគ្គន្តាបិ, ឯកោ ឡីលីយមាណកោ គន្លោ ហោតិ,
បញ្ញាវន្តំ ភិក្ខុំ សង្កណ្ឌិត្វា តេន តំ គន្តំ ឧក្ខិចាបេន្តាបិ សមគ្គា សង្ឃករណីយានិ
ករោន្តិ នាម។

អប្បញ្ញត្តន្តិអាទិសុ នវំ អធម្មកំ កតិកវត្ថំ វា សិក្ខាបទំ វា គណ្ណាន្តា
អប្បញ្ញត្ថំ បញ្ញាបេន្តិ នាម បុរាណាសន្តតវត្ថុស្មី សាវត្ថិយំ ភិក្ខុវិយ។ ឧទ្ទម្ហំ
ឧត្តិទយំ សាសនំ ទីបេន្តា បញ្ញត្ថំ សមុច្ឆិទ្ធន្តិ នាម, វស្សសតបរិនិព្វតេ ភកវតិ
វេសាលិកា វជ្ជិបុត្តកាវិយ។ ឧទ្ទានុឧទ្ធកា បន អាបត្តិយោ សញ្ញាច្ច វីតិក្កមន្តា
យថាបញ្ញត្តេសុ សិក្ខាបទេសុ សមាធាយ ន វត្តន្តិ នាម អស្សជិបុនព្ពសុកា
វិយ។ តថា អករោន្តា បន អបញ្ញត្ថំ ន បញ្ញាបេន្តិ, បញ្ញត្ថំ ន សមុច្ឆិទ្ធន្តិ,
យថាបញ្ញត្តេសុ សិក្ខាបទេសុ សមាធាយ វត្តន្តិ នាម អាយស្មា ឧបសេនោវិយ,
អាយស្មា យសោ កាកណ្ណាកបុត្តោវិយ, អាយស្មា មហាកស្សចោវិយ ច។
វុទ្ធិយេវាតិ សីលាទិគុណោហិ វុទ្ធិយេវ, នោ បរិហានិ។

ថេរាតិ ជីវការវប្បត្តា ថេរការកេហិ គុណោហិ សមន្នាគតា។ ពហូ វត្តិយោ
ជានន្តិទិ វត្តញ្ញ។ ជីវំ បព្ពជិតានំ ឯតេសន្តិ ជីវបព្ពជិតា។ សង្ឃស្ស បិទិដ្ឋានេ
បិតាតិ សង្ឃបិតរោ។ បិទិដ្ឋានេ បិតត្តា សង្ឃំ បរិណោន្តិ, បុព្ពង្គមា ហុត្វា តីសុ
សិក្ខាសុ បវត្តន្តិទិ សង្ឃបរិណាយកា។

យេ តេសំ សក្ការាទីនិ ន ករោន្តិ, ឡីវាទត្ថាយ ទ្វេ តយោ វាវេ ឧបដ្ឋានំ ន
គច្ឆន្តិ, តេបិ តេសំ ឡីវាទំ ន ទេន្តិ, បវេណីកថំ ន កថេន្តិ, សារគូតំ ធម្មបរិយាយំ
ន សិក្ខាបេន្តិ។ តេ តេហិ វិស្សដ្ឋា សីលាទីហិ ធម្មក្ខន្ធនោហិ សត្តហិ ច
អរិយធនេហីតិ ឯវមាទីហិ គុណោហិ បរិហាយន្តិ។ យេ បន តេសំ សក្ការាទីនិ

ករោន្តិ, ឧបជ្ជានំ គច្ឆន្តិ, តេសំ តេ “ឯវំ តេ អភិក្កមិតព្ព” ត្ថិអាទិកំ ឡីវំ ទំ ទេន្តិ,
បវេណិកមំ កថេន្តិ, សារក្ខតំ ធម្មបរិយាយំ សិក្ខាបេន្តិ, តេសហិ ធុតត្ថេហិ
ធនហិ កថាវត្ថុហិ អនុសាសន្តិ។ តេ តេសំ ឡីវំ ទេ វេត្វា សីលាទីហិ គុណេហិ
វឌ្ឍមាណា សាមញ្ញត្ថំ អនុចាបុណាន្តិ។ ឯវំ មេត្ត ហានិវុទ្ធិយោ ទដ្ឋព្ពា។

បុណព្ពវោ សីលមស្សតិ ចោនោព្ពវិកា, បុណព្ពវាយិកាតិ អត្ថោ, តស្ស
ចោនោព្ពវិកាយ។ ន វសំ គច្ឆិស្សន្តិ ឯត្ថ យេ ចតុន្នំ បច្ចយានំ ការណា
ឧបជ្ជាកានំ បទានុបទិកា ហុត្វា កាមតោ កាមំ វិចរន្តិ, តេ តស្ស វសំ គច្ឆន្តិ
នាម។ ឥតវេ ន គច្ឆន្តិ។ តត្ថ ហានិវុទ្ធិយោ ចាកជាយេវ។

អារញ្ញកេស្វតិ បញ្ចេនុសតិកបច្ឆិមេសុ។ សាបេក្ខាតិ សាលយា។
កាមន្តសេនាសនេសុ ហិ ឈានំ អប្បេត្វាបិ តតោ វុដ្ឋិតមត្តោវ
ឥត្ថិបុរិសធារកធារិកាទិសទ្ធីំ សុណាតិ, យេនស្ស អធិគតវិសេសោបិ
ហាយតិយេវ។ អរញ្ញសេនាសនេ និទ្ទាយិកាបិ បពុទ្ធមត្តោ
សីហព្យគ្សមោរាទីនំ សទ្ធីំ សុណាតិ, យេន អរញ្ញេ បីតី បដិលភិក្ខុ តមេវ
សម្មសន្តោ អគ្គជលេ បតិជ្ជាតិ។ ឥតិ ភគវា កាមន្តសេនាសនេ ឈានំ អប្បេត្វា
និសិទ្ធិភិក្ខុតោ អរញ្ញេ និទ្ទាយមានមេវ បសំសតិ។ តស្មា តមេវ អត្ថវសំ បដិច្ច
“អារញ្ញកេសុ សេនាសនេសុ សាបេក្ខា ភវិស្សន្តិ” តិ អាហា។

បច្ចត្តញ្ញោវ សតី ឧបជ្ជាបេស្សន្តិ តិ អត្ថនាវ អត្ថនោ អព្ពន្ធវេ សតី
ឧបជ្ជបេស្សន្តិ។ បេសលាតិ បិយសីលា។ ឥធាបិ សព្វាហ្មចារីនំ អាគមនំ
អនិច្ឆន្តា នេវាសិកា អស្សន្ទា ហោន្តិ អប្បសន្ទា, វិហារំ សម្មត្ថភិក្ខុនំ
បច្ចត្តមន-បត្តចីវរបដិគ្គហណ-អាសនបញ្ញាបនតាលវណ្ណាគ្គហណាទីនិ ន
ករោន្តិ។ អថ នេសំ អវណ្ណោ ឧគ្គច្ឆតិ “អសុករិហារវាសិនោ ភិក្ខុ អស្សន្ទា
អប្បសន្ទា វិហារំ បរិជ្ជានំ វត្ថប្បជីវត្តម្មំ ន ករោន្តិ” តិ។ តំ សុត្វា បព្ពជិតា

វិហារឆ្ងារេន គង្គន្តាបិ វិហារំ ន បរិសន្តិ។ ឯវំ អនាគតានំ អនាគមនមេវ
ហោតិ។ អាគតានំ បន ជាសុវិហារេ អសតិ យេបិ អជាទិកា អាគតា, តេ
“វសិស្សមាតិ តាវចិន្តេត្វា អាគតម្ហា, ឥមេសំ បន នេវាសិកានំ ឥមិនា
និហារេន កោ វសិស្សតិ” តិ និក្ខមិត្វា គង្គន្តិ។ ឯវំ សោវិហារោ អញ្ញោសំ ភិក្ខុនំ
អនាវាសោវ ហោតិ។ តតោ នេវាសិកា សីលវន្តានំ ទស្សនំ អលកន្តា
កម្ពាវិនោទកំ វា អាចារសិក្ខាបកំ វា មជ្ជរធម្មសវនំ វា នលកន្តិ។ តេសំ នេវ
អគ្គហិតធម្មគ្គហណំ ន គហិតសជ្ឈាយ ករណំ ហោតិ។ ឥតិ នេសំ ហានិយេវ
ហោតិ, ន វុទ្ធិ។

យេ បន សព្វហ្មចារីនំ អាគមនំ ឥច្ឆន្តិ, តេ សទ្ធា ហោន្តិ បសន្នា, អាគតានំ
សព្វហ្មចារីនំ បច្ចុគ្គមនាទីនិ កត្វា សេនាសនំ បញ្ញាបេត្វា ទេន្តិ, តេ គហេត្វា
ភិក្ខុចារំ បរិសន្តិ, កម្ពាវិនោទេន្តិ, មជ្ជរធម្មស្សវនំ នលកន្តិ។ អថ នេសំ
កិត្តិសទ្ធា ឧគ្គន្តតិ “អសុកវិហារេ ភិក្ខុ ឯវំ សទ្ធា បសន្នា វត្ថុសម្បជ្ជា
សង្កាហកា” តិ។ តំ សុត្វា ភិក្ខុ ទូរតោបិ អាគន្តន្តិ។ តេសំ នេវាសិកា វត្ថុ
ករោន្តិ, សមីបំ គន្ធា វុឡ្យតរំ អាគន្តកំ វុទ្ធិត្វា និសីទន្តិ, នវកតរស្ស សន្តិកេ
អាសនំ គហេត្វា និសីទិត្វា “ឥមស្មី វិហារេ វសិស្សថ, គមិស្សថា” តិ បុច្ឆន្តិ។
“គមិស្សមា” តិ វុត្ថេ “សប្បាយំ សេនាសនំ, សុលភា ភិក្ខុ” តិ អាទីនិ វត្វា គន្ធា ន
ទេន្តិ។ វិនយធរោ ចេ ហោតិ, តស្ស សន្តិកេ វិនយំ សជ្ឈាយន្តិ។ សុត្តន្តាទិធរោ
ចេ, តស្ស សន្តិកេ តំ តំ ធម្មំ សជ្ឈាយន្តិ។ តេ អាគន្តកថេរានំ ឱវាទេ បេត្វា សហ
បដិសម្ពិទាហិ អរហត្ថំ ចាបុណ្ណន្តិ។ អាគន្តកា “ឯកំ ទ្វេ ទិវសានិ វសិស្សមាតិ
អាគតម្ហា, ឥមេសំ បន សុខសំវាសតាយ ទស ទ្វាទស វស្សានិ វសិម្ហា” តិ
វត្តារោ ហោន្តិ។ ឯវមេត្ត ហានិវុទ្ធិយោ វេទិតញ្ចា។

៤. ទុតិយសត្តកសុត្តវណ្ណនា

២២. ចតុត្ថេ ន កម្មារមាតិ យេ ទិវសំ ជីវកម្ម-កាយពន្ធនបរិស្សាវន-
ធម្មករណ-សម្មជ្ឈនិ-ចាទកថលីកាទីនេវ ករោត្តិ, តេ សន្ធាយេស បដិក្ខេហោ។
យោ បន តេសំ ករណវេលាយ ឯវំ ឯតានិ ករោតិ, ឧទ្ទេសវេលាយ ឧទ្ទេសំ
គណ្ហាតិ, សជ្ឈាយវេលាយ សជ្ឈាយតិ, ចេតិយផ្ដលាវត្ថុវេលាយ
ចេតិយផ្ដលាវត្ថុ ករោតិ, មនសិការវេលាយ មនសិការំ ករោតិ, ន សោ
កម្មារមា នាម។

យោ ឥត្ថិវណ្ណាបុរិសវណ្ណាទិវសេន អាហាបសល្លាបំ ករោត្តោយេវ រត្តិន្ទិរំ
វីតិនាមេតិ, ឯវរូបេ ភស្សេ បរិយន្តការី ន ហោតិ, អយំ ភស្សារមា នាម។ យោ
បន រត្តិន្ទិរំ ធម្មំ កថេតិ, បញ្ញាវិស្សន្នេតិ, អយំ អប្បភស្សាវ ភស្សេ
បរិយន្តការីយេវ។ កស្មា? “សន្និបតិកានំ វោ, ភិក្ខុវេ, ទ្វយំ ករណីយំ ធម្មំ វា
កថា អរិយោ វា តុណ្ហីភាវោ”តិ (ម. និ. ១.២៧៣) វុត្តត្តា។

យោ ឋិតាបិ គច្ឆន្តោបិ និសិន្នោបិ ជិនមិទ្ធាភិក្ខុតោ និទ្ទាយតិយេវ, អយំ
និទ្ទារមា នាម។ យស្ស បន ករណកាយកេលញ្ញេន ចិត្តំ ភវន្តំ ឌីតរតិ, នាយំ
និទ្ទារមា។ តេនេវាហ - “អភិជានាមហំ, អគ្គិវេស្សន, ភិម្ហានំ បច្ឆិមេ មាសេ
បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌាចាតប្បដិក្ខន្តោ ចតុគ្គលំ សជ្ឈជី បញ្ញាបេត្វា ទក្ខិណេន
បស្សេន សតោ សម្បជានោ និទ្ធិំ ឌីក្កមិតា”តិ (ម. និ. ១.៣៨៧)។

យោ “ឯកស្ស ទុតិយោ, ទ្វិន្ទ តតិយោ, តិណ្ឌំ ចតុត្ថោ”តិ ឯវំ សំសង្ខារ
វិហារតិ, ឯកកោ អស្សាទំ ន លភតិ, អយំ សង្កណិការមា។ យោ បន ចតុសុ
ភិយាបថេសុ ឯកកោវ អស្សាទំ លភតិ, នាយំ សង្កណិការមា។

អសន្តសម្ពាវនិច្ឆាយ សមន្នាគតា ទុស្សីលា ចាបិច្ឆា នាម។ យេសំ ចាបកា
មិត្តា ចតុសុ ភិយាបថេសុ សហ អយនតោ ចាបសហាយា, យេ ច

តន្ត្រីតប្បណាតប្បញ្ញាតាយ ចាបេសុ សម្បវត្តា, តេ ចាបមិត្តា
ចាបសហាយា ចាបសម្បវត្តា នាម។

ឡើយមត្តកេនាតិ អវមត្តកេន អប្បមត្តកេន។ អន្តរាតិ អវហត្ថំ អប្បត្វាវ
ឯត្តន្តរេ។ វោសានន្តិ បរិនិដ្ឋិតការំ “អលមេត្តាវតា” តិ ឱសក្កនំ។ ៩ទំ វុត្ថំ ហោតិ
- យាវ សីលចារិសុទ្ធិជ្ឈានវិបស្សនា សោតាបន្នការាជីនំ អញ្ញាតមត្តកេន
វោសានំ នាបដ្ឋិស្សន្តិ, តាវ វុទ្ធិយេវ ភិក្ខុនំ ចាដិកម្ពុំ, នោ បរិហានីតិ។

៧. សញ្ញាសុត្តវណ្ណានា

២៧. សត្តមេ អនិច្ចសញ្ញាធម្មោ អនិច្ចានុបស្សនាធិហិ សហគតសញ្ញា។

៨. បឋមបរិហានិសុត្តវណ្ណានា

២៨. អដ្ឋមេ ឧប្បន្នានំ សង្ឃកិច្ចានំ និត្តរណោន ការំ វហន្តីតិ ការាហិនោ។
តេ តេន បញ្ញាយិស្សន្តីតិ តេ ថេរា តេន អត្តនោ ថេរការាទ្បបេន កិច្ចេន
បញ្ញាយិស្សន្តី។ តេសុ យោគំ អាបជ្ជតីតិ បយោគំ អាបជ្ជតិ, សយំ តានិ កិច្ចានិ
កាតុំ អារកតីតិ។

៩. ទុតិយបរិហានិសុត្តវណ្ណានា

២៩. នវមេ ភិក្ខុទស្សនំ ហាបេតីតិ ភិក្ខុសង្ឃស្ស ទស្សនត្ថាយ គមនំ
ហាបេតិ។ អធិសីលេតិ បញ្ចាសីលទសសីលសង្ខារេ ឧត្តមសីលេ។ ៩តោ
ពហិទ្ធាតិ ៩មម្ពា សាសនា ពហិទ្ធា។ ទក្ខិណោយ្យំ គវេសតីតិ
ធម្មេយ្យធម្មបដិក្កាហាកេ បរិយេសតិ។ តត្ថ ច បុព្វការំ ករោតីតិ តេសំ
ពាហិរានំ តិក្ខិយានំ ទត្វា បច្ឆា ភិក្ខុនំ ទេតិ។ សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

វដ្តសត្វករក្តោ តតិយោ។

៤. ទេវតារក្តោ

៥. បឋមមិត្តសុត្តវណ្ណា

៣៦. ចតុត្ថស្ស បញ្ចមេ ទុទ្ធទន្តិ ទុប្បវិច្ឆជំ មហារហំ ភណ្ឌកំ។ ទុក្ខំ
ករោតីតិ កាតុំ អសុករំ កម្មំ ករោតិ។ ទុក្ខមំ ឧមតីតិ សហាយស្ស អត្ថាយ
ទុរិយាសំ អនិរិយាសេតិ។ គុយ្ហមស្ស អារិករោតីតិ អត្ថនោ គុយ្ហំ តស្ស
អារិករោតិ។ គុយ្ហមស្ស បរិគុហាតីតិ តស្ស គុយ្ហំ អញ្ញេសំ នាចិត្តតិ។ ឧណោន
នាតិមញ្ញតីតិ តស្ស កោគេ ឧណោ តេន ខយេន តំ នាតិមញ្ញតិ, តស្មី ឱមាណំ
អត្ថនិ ច អតិមាណំ ន ករោតិ។

៦. ទុតិយមិត្តសុត្តវណ្ណា

៣៧. ធម្មវត្តាតិ វចនកុសលោ។ វចនក្ខមោតិ វចនំ ឧមតិ, ទិន្នំ ឱវាទំ
ករោតិ។ គម្ពីរន្តិ គុយ្ហំ រហស្សំ ឈាននិស្សិតំ វិបស្សនាមគ្គដលនិព្វាននិស្សិតំ។

៧. បឋមបដិសម្ពិទ្ធសុត្តវណ្ណា

៣៨. សត្តមេ ឥទំ មេ ចេតសោ លីនត្តន្តិ ឧប្បន្នេ ចេតសោ លីនត្តេ “ឥទំ មេ
ចេតសោ លីនត្ត”ន្តិ យថាសភាវតោ ជាតាតិ។ អជ្ឈត្តំ សំខិត្តំ នាម
ជិនមិទ្ធានុគតំ។ ពហិទ្ធាវិក្ខិត្តំ នាម បញ្ចសុ កាមគុណេសុ វិក្ខិត្តំ។
វេទនាតិអាទីនិ បបញ្ចមូលវសេន គហិតានិ។ វេទនា ហិ តណ្ហាយ មូលំ
សុខវសេន តណ្ហាប្បត្តិតោ, សញ្ញា ទិដ្ឋិយា មូលំ អវិភូតាវម្ពុណោ ទិដ្ឋិឧប្បត្តិតោ,
វិតក្កោ មានស្ស មូលំ វិតក្កវសេន អស្មីតិ មានុប្បត្តិតោ។

សប្បាយសប្បាយសួរតិ ឧបការាបុបការេសុ។ និមិត្តន្តិ ការរណំ។ សេសំ
សព្វត្ថ ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

ទេវតាវគ្គោ ចតុត្ថោ។

៥. មហាយញ្ញវគ្គោ

១-២. សត្វវិញ្ញាណដ្ឋិតិសុត្តានិវដ្ឋានា

៤៤-៤៥. បញ្ចមស្ស បឋមេវិញ្ញាណដ្ឋិតិយោតិ បដិសន្ធិវិញ្ញាណស្ស
ឋានានិ។ សេយ្យថាបីតិ និទស្សនត្ថេ និចាតោ, យថា មនុស្សាតិ អត្ថោ។
អបរិមាណេសុ ហិ ចក្កវាឡេសុ អបរិមាណានំ មនុស្សានំ
វណ្ណាសណ្ឋានានិវសេន ទ្វេបិ ឯកសទិសា នត្ថិ។ យេបិ ហិ កត្តចិ
យមកកាតពោ វណ្ណាន វា សណ្ឋានេន វា សទិសា ហោតិ, តេសម្បិ
អាហារកិច្ចវិលាភិកតកចិត្តហសិតកមនដ្ឋានានិវិសេសោ ហោតិយេវ។
តស្មា នានត្ថកាយាតិ វុត្តោ។ បដិសន្ធិសញ្ញា បន នេសំ តិហេតុកាបិ
ទ្ធិហេតុកាបិ អហេតុកាបិ ហោតិ។ តស្មា នានត្ថសញ្ញានោតិ វុត្តោ។ ឯកច្ឆេ ច
ទេវាតិ ធន កាមាវចរទេវា។ តេសុ ហិ កេសញ្ញំ កាយោ នីលោ ហោតិ, កេសញ្ញំ
បីតកានិវដ្ឋោ។ សញ្ញា បន តេសំ ទ្ធិហេតុកាបិ តិហេតុកាបិ ហោតិ,
អហេតុកា នត្ថិ។ ឯកច្ឆេ ច វិនិចាតិកាតិ ចតុអចាយវិនិមុត្តា ឧត្តរមាតា
យ ភិក្ខុនី, បិយដ្ឋរមាតា, ដុស្សមិត្តា, ធម្មគុត្តាតិ ឯវមាទិកា អញ្ញោ ច វេមាទិកា
បេតា។ ឯតេសញ្ញំ បីតឧទាតកាឡមដ្ឋវិសាមវណ្ណានិវសេន ចេវ កិស
ដូលរស្សដ៏យវសេន ច កាយោ នានា ហោតិ, មនុស្សានំវិយ
ទ្ធិហេតុកតិហេតុកអហេតុកវសេន សញ្ញាបិ។ តេ បន ទេវាវិយ ន
មហេសត្វា, កបណាមនុស្សាវិយ អប្បេសត្វា ទុល្លភយាសច្ឆានា

ទុក្ខបីឡើយវិហារន្តិ។ ឯកច្ឆេ កាឡបក្ខេ ទុក្ខតា ដុល្លាបក្ខេ សុខិតា ហោន្តិ។
តស្មា សុខសមុស្សយតោវិនិបតិតត្តាវិនិចាតិកាតិ វុត្តា។ យេ បនេត្ត
តិហេតុកា, តេសំ ធម្មាភិសមយោបិ ហោតិ បិយដ្ឋរមាតាជីនំវិយ។

ព្រហ្មកាយិកាតិ ព្រហ្មចារិសដ្ឋព្រហ្មបុរោហិតមហាព្រហ្មានោ។
បឋមាភិទិត្តត្តាតិ តេ សព្វេបិ បឋមដ្ឋានេន អភិទិត្តត្តា។ ព្រហ្មចារិសដ្ឋា បន
បរិត្តេន អភិទិត្តត្តា, តេសំ កប្បស្ស តតិយោ ភាគោ អាយុប្បមាណំ។
ព្រហ្មបុរោហិតា មជ្ឈិមេន, តេសំ ឧបឡកប្បោ អាយុប្បមាណំ, កាយោ ច
តេសំ វិច្ឆារិកតរោ ហោតិ។ មហាព្រហ្មានោ បណីតេន, តេសំ កប្បោ
អាយុប្បមាណំ, កាយោ ច បន តេសំ អតិវិច្ឆារិកោវ ហោតិ។ ឥតិ តេ
កាយស្ស នានត្តា បឋមដ្ឋានវសេន សញ្ញាយ ឯកត្តា នានត្តកាយា
ឯកត្តសញ្ញានោតិ វេទិតញ្ញា។

យថា ច តេ, ឯវំ ចត្វសុ អចាយេសុ សត្តា។ និរយេសុ ហិ កេសញ្ចិ កាវុតំ,
កេសញ្ចិ អឡយោជនំ, កេសញ្ចិ យោជនំ អត្តភារោ ហោតិ, ទេវទត្តស្ស បន
យោជនសតិកោ ជាតោ។ តិរច្ឆានេសុបិ កេចិ ខុទ្ទកា, កេចិ មហន្តា។
បេត្តិវិសយេសុបិ កេចិ សដ្ឋិហត្ថា, កេចិ អសីតិហត្ថា ហោន្តិ, កេចិ សុវណ្ណា,
កេចិ ទុព្ពណ្ណា។ តថា កាលកញ្ចិកា អសុរា។ អបិចេត្ត ជីយបិដ្ឋិកបេតា នាម
សដ្ឋិយោជនិកាបិ ហោន្តិ។ សញ្ញា បន សព្វេសម្បិ អកុសលវិចារកាហេតុកាវ
ហោតិ។ ឥតិ អាចាយិកាបិ នានត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញានោត្វេវ សង្ខំ គប្បន្តិ។

អាកស្សរាតិ ទណ្ឌាឧក្កាយ អច្ឆិវិយ ឯតេសំ សរីរតោ អាកា ជិដ្ឋិត្វា ជិដ្ឋិត្វា
បតន្តិវិយ សរតិវិស្សរតីតិ អាកស្សរា។ តេសុ បញ្ចកនយេ
ទុតិយតតិយជ្ឈានទ្វយំ បរិត្តំ ភាវេត្វា ឧបបន្នា បរិត្តាភា នាម ហោន្តិ, តេសំ
ទ្វេ កប្បោ អាយុប្បមាណំ។ មជ្ឈិមំ ភាវេត្វា ឧបបន្នា អប្បមាណាភា នាម

ហោត្តិ, តេសំ ចត្តារោ កប្បា អាយុប្បមាណំ។ បណីតំ ភាវេត្វា ឧបបន្នា
អាកស្សរា នាម ហោត្តិ, តេសំ អដ្ឋ កប្បា អាយុប្បមាណំ។ ឥធ បន
ឧក្កជ្ជបរិច្ឆេទវសេន សព្វេវ តេ គហិតា។ សព្វេសញ្ញា តេសំ កាយោ
ឯកវិជ្ជារោវ ហោតិ, សញ្ញា បន អវិតក្កវិចារមត្តា វា អវិតក្កអវិចារា វាតិ
នាណា។

សុភកិណ្ណាតិ សុភេន វោកិណ្ណា វិកិណ្ណា, សុភេន សរីរប្បការវណ្ណេន
ឯកគ្បនាតិ អត្តោ។ ឯតេសញ្ញា ន អាកស្សរាណំវិយ ជិដ្ឋិត្វា ជិដ្ឋិត្វា បកា គច្ឆតិ។
បញ្ចកនយេ បន បរិត្តមជ្ឈិមបណីតស្ស ចតុត្ថជ្ឈានស្ស វសេន
សោឡសពាត្តិសចតុស្សជ្ជិកប្បាយុកា បរិត្តអប្បមាណាសុភកិណ្ណា នាម
ហុត្វា និព្ពត្តន្តិ។ ឥតិ សព្វេបិ តេ ឯកត្ថកាយា ចេវ ចតុត្ថជ្ឈានសញ្ញាយ
ឯកត្ថសញ្ញានោ ចាតិ វេទិតញ្ញា។ វេហប្បលាបិ ចតុត្ថវិញ្ញាណាដ្ឋិតិមេវ ភជន្តិ។
អសញ្ញាសត្តា វិញ្ញាណាកាវា ឯត្ថ សង្កហំ ន គច្ឆន្តិ, សត្តាវាសេសុ គច្ឆន្តិ។

សុទ្ធាវាសាវិវដ្តបក្ខេ បិតា ន សព្វកាលិកា, កប្បសតសហស្សម្បិ
អសន្នេយ្យម្បិ ពុទ្ធសុញ្ញេ លោកេ ន ឧប្បជ្ឈន្តិ។ សោឡសកប្បសហស្សអព្ពន្ធវេ
ពុទ្ធសុ ឧប្បន្នេសុយេវ ឧប្បជ្ឈន្តិ។ ធម្មចក្កប្បវត្តិស្ស ភគវតោ
ឧទ្ធាវាវជ្ជានសទិសា ហោត្តិ។ តស្មា នេវ វិញ្ញាណាដ្ឋិតី ន សត្តាវាសំ ភជន្តិ។
មហាសីវត្ថុរោ បន “ន ខោ បន សោ, សាវិបុត្ត, អាវាសោ សុលភរូចោ, យោ
មយា អនាវុត្តបុញ្ញោ ឥមិនា ជីយេន អនុនា អញ្ញាត្រ សុទ្ធាវាសេហិ ទេវេហិ” តិ
(ម. និ. ១.១៦០) ឥមិនា សុត្តេន សុទ្ធាវាសាបិ ចតុត្ថវិញ្ញាណាដ្ឋិតី
ចតុត្ថសត្តាវាសញ្ញា ភជន្តិតិ វេទិតិ, តំ អប្បតិពាហិយត្តា សុត្តស្ស អនុញ្ញាតំ។

នៅសញ្ញាណសញ្ញាយតនំយថេវ សញ្ញាយ, ឯវិញ្ញាណស្សបិ សុខុមត្តា
នៅវិញ្ញាណំ នាវិញ្ញាណំ។ តស្មាវិញ្ញាណដ្ឋិតិសុ ន វុត្ថំ។ ទុតិយេ
សមាធិបរិក្ខារាតិ មគ្គសមាធិស្ស សម្ភារា។

៣. បឋមអគ្គិសុត្តវណ្ណា

៤៦. តតិយេ សព្វេបិ រាគាធយោ អនុឧបាទេជ្ជន អគ្គី។

អាហុនេយ្យគ្គិតិអាធិសុ បនេត្ត អាហុនំ វុច្ឆតិ សក្ការោ, អាហុនំ អរហន្តិ
អាហុនេយ្យា។ មាតាបិតារោ ហិ បុត្តានំ ពហុបការត្តា អាហុនំ អរហន្តិ, តេសុ
វិប្បដិបដ្ឋមាធា បុត្តា និរយាធិសុ និព្ពត្តន្តិ។ តស្មា កិញ្ញាបិ មាតាបិតារោ ន
អនុឧបាទិ, អនុឧបាទស្ស បន បច្ចយា ហោន្តិ។ ឥតិ អនុឧបាទេជ្ជនេវ
អាហុនេយ្យគ្គិតិ វុច្ឆន្តិ។ គហបតីតិ បន គេហសាមិកោ វុច្ឆតិ, សោ
មាតុកាមស្ស សយនវត្ថាលដ្ឋារាធិអនុប្បទានេន ពហុបការោ។ តំ អតិចរន្តោ
មាតុកាមោ និរយាធិសុ និព្ពត្តតិ។ តស្មា សោបិ បុរិមនយេនេវ អនុឧបាទេជ្ជន
គហបតីតិ វុត្តោ។ ទក្ខិណេយ្យគ្គិតិ ឯត្ថ បន ទក្ខិណាតិ ចត្តារោ បច្ចយា,
ភិក្ខុសង្ឃោ ទក្ខិណេយ្យោ។ សោ ហិ គិហិនំ តីសុ សរណេសុ បញ្ចេសុ សីលេសុ
ទសេសុ សីលេសុ មាតាបិតុបដ្ឋានេ ធម្មិកសមណាព្រាហ្មណុបដ្ឋានេតិ
ឯវមាធិសុ កល្យាណធម្មេសុ និយោជនេន ពហុបការោ។ តស្មី មិច្ឆាបដិបន្នា
គិហិ ភិក្ខុសង្ឃំ អក្កោសិត្វា បរិភាសិត្វា និរយាធិសុ និព្ពត្តន្តិ។ តស្មា សោបិ
បុរិមនយេនេវ អនុឧបាទេជ្ជន ទក្ខិណេយ្យគ្គិតិ វុត្តោ។ កដ្ឋតោ និព្ពត្តោ
ចាកតិការេវ អគ្គិ កដ្ឋតិ នាម។

៤. ទុតិយអគ្គិសុត្តវណ្ណា

២៧. ចតុត្ថ ឧត្តតសរីរស្សាតិ សោ កិរ ព្រាហ្មណាមហាសាលោ
 អត្តភាវេនបិ ភោគេហិបិ ឧត្តតោ សារប្បត្តោ អហោសិ, តស្មា
 ឧត្តតសរីរោត្រូវ បញ្ញាយិត្ត។ ឧបក្ខដោតិ បច្ចុបដ្ឋិតោ។ ដូណ្យបនីតានីតិ
 យូបសម្ពាតំ ដូណំ ឧបនីតានិ។ យញ្ញត្ថាយាតិ វិចិត្រា យជនត្ថាយ។ ឧបសង្កម្មីតិ
 សោ កិរ សព្វំ តំ យញ្ញសម្ភារំ សង្ខេត្វា ចិន្តេសិ - “សមណោ កិរ គោតមោ
 មហាបញ្ញោ, កី ទុ ខោ មេ យញ្ញស្ស វណ្ណំ កថេស្សតិ ឧទាហុ អវណ្ណំ, បុច្ឆិត្វា
 ជានិស្សាមី” តិ ឥមិនា ការណោន យេន ភគវា តេនុបសង្កម្មី។ អគ្គិស្ស អាទានន្តិ
 យញ្ញយជនត្ថាយ នវស្ស មង្គលគ្គិនោ អាទិយនំ។ សព្វេន សព្វន្តិ សព្វេន សុតេន
 សព្វំ សុតំ សមេតិ សំសន្តតិ, ឯកសទិសំ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ សត្តានីតិ
 វិហឹសនជ្ជេន សត្តានិវិយាតិ សត្តានិ។ សយំ បឋមំ សមាវម្ពតីតិ អត្តនាវ
 បឋមតំ អារភតិ។ ហន្តន្តិ ហនិតុំ។

បហាតញ្ញាតិ បរិហរិតញ្ញា។ អតោហាយន្តិ អតោ ហិ មាតាបិតិតោ អយំ។
 អាហុតោតិ អាគតោ។ សម្ពុតោតិ ឧប្បន្នោ។ អយំ វុច្ឆតិ, ព្រាហ្មណ,
 គហបតីតិ អយំ បុត្តនាវាទិកណោ យស្មា, គហបតិ, វិយ គេហសាមិកោ
 វិយ ហុត្វា អគ្គតិ វិចរតិ, តស្មា គហបតីតិ វុច្ឆតិ។ អត្តានន្តិ ចិត្តំ។ ទមេន្តិ
 ឥន្ទ្រិយទមនេន ទមេន្តិ។ សមេន្តិ រាគាទិសមនេន សមេន្តិ។ តេសញ្ញាវ
 បរិនិព្វាបនេន បរិនិព្វាបេន្តិ។ និក្ខិបិតញ្ញាតិ យថា នវិនស្សតិ, វរំ ឋបេតញ្ញា។
 ឧបវាយតន្តិ ឧបវាយតុ។ ឯវញ្ញ បន វត្វា ព្រាហ្មណោ សព្វេសម្បិ តេសំ
 ចាណានំ ជីវិតំ ទត្វា យញ្ញសាលំ វិទ្ធីសេត្វា សត្តុ សាសនេ ឱចានក្ខតោ
 អហោសីតិ។

៥-៦. សញ្ញាសុត្តន្ធយវណ្ណនា

២៨-២៩. បញ្ចមេ អមតោគតិ និព្វានបតិដ្ឋា។ អមតបរិយោសានាតិ
 និព្វានាវសានា។ ធម្មេ មេដុនធម្មសមាបត្តិយាតិ មេដុនធម្មេន សមដ្ឋីការតោ។
 ញ្ញារុទ្ធុលន្តិ ញ្ញារុខណ្ឌំ ញ្ញារុវិលេខនំ វា។ អនុសន្តតិ បរត្ថតិ។ នត្ថិ មេ
 បុព្វេនាបរិវិសេសោតិ នត្ថិ មហ្គំ បុព្វេន អភាវិតកាលេន សន្តិ អបរិ
 ភាវិតកាលេ វិសេសោ។ លោកចិត្រសូតិ
 តិធាតុកលោកសន្តិវាសសន្តិភោគសុ លោកចិត្រសុ។ អាលស្សេតិ
 អាលសិយភាវេ។ វិស្សជ្ជិយេតិ វិស្សជ្ជភាវេ។ អនុយោគេតិ យោគស្ស
 អនុយុញ្ញានេ។ អហម្ពារមមម្ពារមាធិបកតន្តិ អហម្ពារធិជ្ជិតោ ច
 មមម្ពារតណ្ហាតោ ច នវិធមានតោ ច អបកតំ។ វិធាសមតិក្កន្តន្តិ តិស្សោ
 វិធា អតិក្កន្តំ។ សន្តន្តិ តប្បច្ឆនិកកិលេសេហិ សន្តំ។ សុវិមុត្តន្តិ បញ្ចហិ
 វិមុត្តិហិ សុដ្ឋវិមុត្តំ។

៧. មេដុនសុត្តវណ្ណានា

៥០. សត្តមេ ឧបសង្កម្មីតិ ភុត្តចាតរាសោ ធាសកម្មករបរិវុតោ ឧបសង្កម្មី។
 កវម្មិនោតិ កវម្មិ នុ។ ព្រហ្មចារី បដិជានាតិ តិ “អហំ ព្រហ្មចារី” តិ វេ
 ព្រហ្មចរិយវាសំ បដិជានាតិ តិ បុច្ឆតិ។ វេ កិរស្ស អហោសិ -
 “ព្រាហ្មណសមយេ វេទំ ឧគ្គណ្ហាន្តា អជ្ជចត្តាលីស វស្សានិ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តិ។
 សមណោ បន គោតមោ អការំ អជ្ឈាវសន្តោ តិសុ ចាសាទេសុ
 តិវិធនាជករតិយា អភិរមិ, ឥនានិ កី នុ ខោ វក្ខតិ” តិ ឥមមត្តំ សន្ធាយេរំ
 បុច្ឆតិ។ តតោ ភគវា មន្តេន កណ្ហាសប្បំ កណ្ហាន្តោ វិយ អមិត្តំ គីវាយ ចានេន
 អក្កមន្តោ វិយ អត្ថនោ សំកិលេសកាលេ ធឮត្តស្សានិ បធានចរិយាយ វជ្ជសុខំ
 វា ចាសាទេសុ នាជកសម្បត្តិ វា អារត្តវិតក្កមត្តស្សាបិ អនុប្បន្នការំ សន្ធាយ
 សីហនាទំ ននន្តោ យញ្ញំ តំ ព្រាហ្មណាតិអាធិមាហ។ តត ទ្វយំទ្វយសមាបត្តិន្តិ

ធ្វើហិ ធ្វើហិ សមាបដ្ឋិតត្ថការំ។ ទុក្ខស្មាតិ សកលវដ្តទុក្ខតោ។ សញ្ញាគ្យតិ
ហសិតកម៌ កថេតិ។ សំកិឡតិ កេឡី ករោតិ។ សំកេឡាយតិ
មហាហសិតំ ហសតិ។ ចក្កនា ចក្កន្តិ អត្តនោ ចក្កនា តស្សា ចក្កំ បដិវិជ្ជិតា
ឧបនិជ្ឈាយតិ។ តិរោកុដ្តំ វា តិរោចាការំ វាតិ បរកុដ្តេ វា បរចាការេ វា។
ទេវេតិ ឯកោ ទេវរាជា។ ទេវញ្ញតរោតិ អញ្ញតរោ ទេវបុត្តោ។ អនុត្តរំ
សម្មាសម្ពោធិន្តិ អរហត្តញ្ញោ សត្តញ្ញតញ្ញាណញ្ញោ។

៨. សំយោគសុត្តរវណ្ណនា

៥០. អដ្ឋមេ សំយោគវិសំយោគន្តិ សំយោគវិសំយោគសាធកំ។
ធម្មបរិយាយន្តិ ធម្មការណំ។ អដ្ឋត្ថំ ឥត្ថិន្ទ្រិយន្តិ និយកជ្ឈត្តេ ឥត្ថិការំ។
ឥត្ថិកុត្តន្តិ ឥត្ថិកិរិយំ។ ឥត្ថាកប្បន្តិ និវាសនចារុបនាធិឥត្ថិអាកប្បំ។ ឥត្ថិវិជន្តិ
ឥត្ថិយា មាណវិជំ។ ឥត្ថិធន្តន្តិ ឥត្ថិយា អដ្ឋាសយច្ឆន្តំ។ ឥត្ថិស្សរន្តិ ឥត្ថិសទ្ធិំ។
ឥត្ថាលង្ការន្តិ ឥត្ថិយា បសាធនភណ្ឌំ។ បុរិសិន្ទ្រិយាធិសុបិ ឯសេវ នយោ។
ពហិទ្ធា សំយោគន្តិ បុរិសេន សទ្ធិ សមាគមំ។ អតិវត្ថតិ អនភិរតាតិ ឯវំ
វុត្តាយ ពលវិបស្សនាយ អរិយមគ្គំ បទ្វា អតិវត្ថតិ។ ឥមស្មី សុត្តេ វដ្តវិវដ្តំ
កថិតំ។

៩. ទានមហាប្បលសុត្តរវណ្ណនា

៥២. នវមេ សាបេខោតិ សតល្ហោ។ បដិពទ្ធិចិត្តោតិ វិចាកេ ពទ្ធិចិត្តោ។
សន្និធិបេខោតិ និធានបេខោ ហុត្វា។ បេធាតិ បរលោកំ គន្ធា។ តំ កម្មំ
ខេបេត្វាតិ តំ កម្មវិចាកំ ខេបេត្វា។ ឥទ្ធិន្តិ វិចាកិទ្ធិ។ យសន្តិ បរិវាសម្បទំ។
អាធិបច្ឆន្តិ ជេដ្ឋការំ ការណំ។ អាគន្ធា ឥត្ថត្ថន្តិ ឥត្ថិការំ ឥមេ បញ្ចក្ខន្ធមុន
អាគន្ធា, ន តត្រូបបត្តិកោ ន ឧបរូបបត្តិកោ, ហេដ្ឋាកាមិយេវ ហោតិ តិ

អត្ថោ។ សាហុ ទានន្តិ ទានំ នាមេតំ សាធុ ភទ្ទកំ សុន្ទរំ។ តានិ មហាយញ្ញានីតិ
 តានិ សប្បិវរំនីតទិដិមដុដាលីតាធិហិ និដ្ឋានំ គតានិ មហាទានានិ។
 ចិត្តាលង្ការចិត្តបរិក្ខារន្តិ សមថវិបស្សនាចិត្តស្ស អលង្ការភូតញ្ចោវ
 បរិវារភូតញ្ចោ។ ព្រហ្មកាយិកានំ ទេវានំ សហព្យតន្តិ ន សក្កា តត្ថ ទានេន
 ឧបបន្ន័តុំ។ យស្មា បន តំ សមថវិបស្សនាចិត្តស្ស អលង្ការភូតំ, តស្មា តេន
 ទានាលង្កតេន ចិត្តេន ឈានញ្ចោវ អរិយមគ្គញ្ច និព្វត្តេត្វា ឈានេន តត្ថ
 ឧបបន្ន័តិ។ អនាគាមី ហោតិ តិ ឈានានាគាមី នាម ហោតិ។ អនាគន្តា
 ឥត្តត្តន្តិ បុន ឥត្តការំ ន អាគន្តា, ឧបរូបបត្តិកោ វា តត្រូបបត្តិកោ វា ហុត្វា
 តត្ថោវ បរិនិព្វាយតិ។ ឥតិ ឥមេសុ ទានេសុ បឋមំ តណ្ហាត្ថវិយទានំ, ទុតិយំ
 ចិត្តិការទានំ, តតិយំ ហិរេត្តប្បទានំ, ចតុត្ថំ និរវសេសទានំ, បញ្ចមំ
 ទក្ខិណោយ្យទានំ, ធម្មំ សោមនស្សបរិចារទានំ, សត្តមំ អលង្ការបរិវារទានំ
 នាមាតិ។

១០. នន្ទមាតាសុត្តរវណ្ណនា

៥៣. ទសមំ អត្ថប្បត្តិវសេន ទេសិតំ។ សត្តា កិវ វុត្តវស្សោ បវារេត្វា ទេ
 អគ្គសាវកេ ឱហាយ “ទក្ខិណាគីរី ចារិកំ គមិស្សមី” តិ និក្ខមិ, រាជា បសេនទិ
 កោសលោ, អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ, វិសាខា មហាឧទាសិកា, អញ្ញោ ច
 ពហុជនា ទសពលំ និវត្តេតុំ នាសក្ខីសុ។ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ “សត្តារំ
 និវត្តេតុំ នាសក្ខី” តិ រហោ ចិន្តយមា នោ និសីទិ។ អថ នំ បុណ្ណា នាម ទាសី ទិស្វា
 “កី ទុខោ តេ, សាមិ, ន បុព្វេវិយ ឥន្ទ្រិយានិ វិប្បសន្នាធិ” តិ បុច្ឆិ។ អាម, បុណ្ណោ,
 សត្តា ចារិកំ បក្កន្តោ, តមហំ និវត្តេតុំ នាសក្ខី។ ន ខោ បន សក្កា ជានិតុំ បុន
 សីហំ អាគន្ធយ្យ វា ន វា, តេនាហំ ចិន្តយមា នោ និសីន្នោតិ។ សចាហំ ទសពលំ
 និវត្តេយ្យំ, កី មេ ករេយ្យាសីតិ? ភុជិស្សំ តំ កិវស្សមីតិ។ សា គន្ធា សត្តារំ

វង្សត្វា “និវត្តន, ភន្តេ” តិ អាហា។ មម និវត្តនបច្ចយា តុំ កី កវិស្សសីតិ? តុម្ហេ, ភន្តេ, មម បរាជនការំ ជាឆាប, អញ្ចំ កិញ្ចំ កាតុំ ន សក្កោមិ, សរណោសុ បន បតិជ្ជាយ បញ្ចា សីលានិ វក្ខិស្សមីតិ។ សាធុ សាធុ បុណ្ណោតិ, សត្តា ធម្មការវេន ឯកបទស្មិញ្ញោវ និវត្តិ។ វុត្តញ្ញោតំ - “ធម្មគរុ, ភិក្ខុវេ, តថាគតោ ធម្មការវោ” តិ (អ. និ. ៥.៩៩)។

សត្តា និវត្តិត្វា ជេតវនមហាវិហារំ ចារិសិ។ មហាជនោ បុណ្ណាយ សាធុការសហស្សនិ អនាសិ។ សត្តា តស្មី សមាគមេ ធម្មំ ទេសេសិ, ចតុរាសីតិចាលាសហស្សនិ អមតចានំ បិរិសុ។ បុណ្ណាបិ សេដ្ឋីនា អនុញ្ញាតា ភិក្ខុនិឧបស្សយំ គន្ធា បព្វជិ។ សម្មាសម្ពុទ្ធា សាវិបុត្តមោគ្គល្លានេ អាមន្តេត្វា “អហំ យំ ទិសំ ចារិកាយ និក្ខន្តោ, តត្ថ ន គន្ធាមិ។ តុម្ហេ តុម្ហាកំ បរិសាយ សទ្ធិ តំ ទិសំ ចារិកំ គន្ធអា” តិ វត្វា ឧយ្យោជេសិ។ ឥមិស្សំ អតុប្បត្តិយំ ឯកំ សមយំ អាយស្មា សាវិបុត្តោតិអាទិ វុត្តំ។

តត្ថ វេជ្ជកណ្ណាកីតិ វេជ្ជកណ្ណាកនគរវាសិនី។ តស្ស កិរ នគរស្ស ចាការគុត្តត្ថាយ ចាការបរិយន្តេន វេជ្ជ រោមិតា, តេនស្ស វេជ្ជកណ្ណាកន្តោវ នាមំ ជាតំ។ ចារាយនន្តិ និព្វានសម្ពាតចារំ អយនតោ ចារាយនន្តិលទ្ធកោហារំ ធម្មំ។ សរេន ភាសតីតិ សត្តក្ខមិកស្ស ចាសាទស្ស ឧបរិមតលេ សុសំរិហិតារក្ខដ្ឋានេ និសិដ្ឋា សមាបត្តិពលេន វត្តិភាគំ វីតិនាមេត្វា សមាបត្តិតោ វុដ្ឋាយ “ឥមំ វត្តាវសេសំ កតរាយ វតិយា វីតិនាមេស្សមី” តិ ចិន្តេត្វា “ធម្មវតិយា” តិ កតសន្និដ្ឋានា តីណិ ជលានិ បត្តា អរិយសាវិកា អឱ្យតេយ្យកាថាសតបរិមាណំ ចារាយនសុត្តំ មធុរេន សរកញ្ញេន ភាសតិ។ អស្សោសិ ខោតិ អាកាសជ្ជករិមាធានិ បរិហរិត្វា តស្ស ចាសាទស្ស ឧបរិភាគំ គតេន មគ្គេន នរវាហនយានំ អារុយ្ហ គន្ធមានោ អស្សោសិ។ កថាបរិយោសានំ

អាគមយមនោ អដ្ឋាសីតិ “កី សន្តោ ឯស ភណ្ណ” តិ បុច្ឆិត្វា “នន្ទមាតាយ
ឧចាសិកាយ សរកញ្ញាសន្តោ” តិ វុត្តេ ឌីតវិត្វា “ឥន្ទមរោចា” តិ ឥន្ទំ
នេសនាបរិយោសានំ ឌីលោកេន្តោ អវិទូរជ្ជានេ អាកាសេ អដ្ឋាសី។

សាធុ ភគិនិ, សាធុ ភគិនី តិ “សុគ្គហិតា តេ ភគិនិ ធម្មនេសនា សុកចិតា,
ចាសាណាកចេតិយេ និសីទិត្វា សោឡសន្នំ ចារាយនិកព្រាហ្មណានំ
សម្មាសម្ពុទ្ធន កចិតទិវសេ ច អន្ធិ ច ន កិញ្ចា អន្តរំ បស្សមិ, មជ្ឈេ ភិទ្ធសុវណ្ណំ
វិយ តេ សត្ត កចិតេន សន្និ សទិសមេវ កចិត” តិ វិត្វា សាធុការំ នន្ទន្តោ
ឯវមាហ។ កោ បនេសោ ភទ្រមុខាតិ ឥមស្មី សុសវិហិតាវ ក្ខដ្ឋានេ ឯវំ មហាន្តេន
សន្តេន កោ នាមេស, ភទ្រមុខ, លទ្ធមុខ, កី នាគោ សុបណ្ណោ នេវា មារោ
ព្រាហ្មាតិ សុវណ្ណបដ្ឋវណ្ណំ វាតចានំ វិវិត្វា វិតតសារជ្ជា តីណិ ជលានិ បត្តា
អរិយសាវិកា វេស្សវណោន សន្និ កថយមនា ឯវមាហ។ អហំ តេ ភគិនិ
ភាតាតិ សយំ សោតាបន្នត្តា អនាគាមិអរិយសាវិកំ ជេដ្ឋិកំ មញ្ញមនោ
“ភគិនី” តិ វិត្វា បុន តំ បឋមវយេ បិតត្តា អត្តនោ កនិដ្ឋំ, អត្តានំ បន
នុវតិវស្សសតសហស្សយុកត្តា មហាល្លកតវំ មញ្ញមនោ “ភាតា” តិ អាហ។
សាធុ ភទ្រមុខាតិ, ភទ្រមុខ, សាធុ សុន្ទរំ, ស្វាគមនំ តេ អាគមនំ, អាគន្តំ
យុត្តដ្ឋានមេវសិ អាគតោតិ អត្តោ។ ឥន្ទំ តេ ហោតុ អាតិថេយ្យន្តិ ឥន្ទមេវ
ធម្មកណានំ តវ អតិថិបណ្ណាការោ ហោតុ, ន ហិ តេ អញ្ចំ ឥតោ ឧត្តវិតវំ
នាតត្ថំ បស្សមិតិ អធិប្បាយោ។ ឯវព្រោវ មេ ភវិស្សតិ អាតិថេយ្យន្តិ ឯវំ អត្តនោ
បត្តិទានំ យាចិត្វា “អយំ តេ ធម្មកចិកសក្ការោ” តិ អឡតេឡសានិ
កោដ្ឋសតានិ វត្តសាលីនំ បូរេត្វា “យាវាយំ ឧចាសិកា ចរតិ, តាវ មា ខយំ
គមីសូ” តិ អធិដ្ឋហិត្វា បក្កាមិ។ យាវ ឧចាសិកា អដ្ឋាសិ, តាវ កោដ្ឋានំ
ហេដ្ឋិមតលំ នាម នដ្ឋំ នាសក្ខីសុ។ តតោ បដ្ឋាយ “នន្ទមាតាយ កោដ្ឋាការំ
វិយា” តិ វោហារោ ឧទចាទិ។

អកតចាតរាសោតិ អកុត្តចាតរាសោ។ បុញ្ញន្តិ បុព្វចេតនា ច
បុព្វានុចេតនា ច។ បុញ្ញមហីតិ អបរចេតនា។ សុខាយ ហោត្វតិ សុខត្ថាយ
ហិតត្ថាយ ហោត្វ។ ឯវំ អត្តនោ ទានេ វេស្សវណស្ស បត្តិ អទាសិ។

បករណោតិ ការណោ។ ឡិក្ខស្ស បសយ្ហាតិ អាកឡិក្ខា អភិភវិត្វា។
យក្ខយោនិទ្ធិ ភុម្មនេវតាការំ។ តេនេវ បុរិមេន អត្តភាវេន ឧទ្ទស្សេតីតិ
បុរិមសរីរសទិសមេវ សរីរំ មាបេត្វា អលង្កតបដិយត្ថោ សិរិគព្ពសយនតលេ
អត្តានំ ឧស្សេតិ។ ឧចាសិកា បដិទេសិតាតិ ឧចាសិកា អហន្តិ ឯវំ
ឧចាសិកាការំ ទេសេសី។ យាវទេតិ យាវទេវ។ សេសំ សព្ពត្ថ ឧត្តានមេវាតិ។

មហាយញ្ញវគ្គោ បញ្ចមោ។

បណ្ណាសកំ និដ្ឋិតំ។

៦. អព្យាកតវគ្គោ

១. អព្យាកតសុត្តវណ្ណោ

៥៤. ធម្មវគ្គស្ស បឋមេ អព្យាកតវត្ថុស្វតិ ឯកំសាទិវសេន អកចិតវត្ថុសុ។
តថាគតោតិ សត្តោ។ ទិដ្ឋិតតមេតន្តិ មិច្ឆាទិដ្ឋិមត្តកមេតំ, ន តាយ ទិដ្ឋិយា
គហិតសត្តោ នាម អត្ថិ។ បដិបទន្តិ អរិយមគ្គំ។ ន ធម្មតីតិ ទិដ្ឋិវសេន ន
កម្មតិ។ សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។ តណ្ហាកតន្តិ ទិដ្ឋិតណ្ហា។
សញ្ញាគតាទីសុបិ ឯសេវ នយោ។ ទិដ្ឋិសញ្ញា ឯវ ហេតុ សញ្ញាគតំ,
ទិដ្ឋិនិស្សិតមាណោយេវ ទិដ្ឋិមញ្ញិតមេវ វា មញ្ញិតំ, ទិដ្ឋិបបញ្ចោវ បបញ្ញិតំ,
ទិដ្ឋិចាទានមេវ ឧចាទានំ, ទិដ្ឋិយារិរូបំ បដិសរណភាវោយេវ វិប្បដិសារោ

នាមាតិ វេទិតញោ។ ឯត្ថ ច ទិដ្ឋិគ្គហណោន ឆ្វាសដ្ឋិ ទិដ្ឋិយោ,
ទិដ្ឋិនិរោធគាមិនិបដិបទាគហណោន សោតាបត្តិមគ្គោ គហិតោតិ។

២. បុរិសគតិសុត្តវណ្ណានា

៥៥. ទុតិយេ បុរិសគតិយោតិ បុរិសស្ស ញាណគតិយោ។

អនុបាធាបរិនិព្វានន្តិ អបច្ចយនិព្វានំ។ នោ ចស្សាតិ អតីតេ អត្តភាវនិព្វត្តកំ
កម្មំ នោ ច អភិស្ស។ នោ ច មេ សិយាតិ ឯតរហិ មេ អយំ អត្តភារោ ន
សិយា។ ន ភវិស្សតីតិ ឯតរហិ មេ អនាគតត្តភាវនិព្វត្តកំ កម្មំ ន ភវិស្សតិ។ ន
ច មេ ភវិស្សតីតិ អនាគតេ មេ អត្តភារោ ន ភវិស្សតិ។ យទត្ថិ យំ ភូតន្តិ យំ
អត្ថិ យំ ភូតំ បច្ចុប្បន្នកូន្ធបញ្ចកំ។ តំ បដហាមីតិ ឧបេក្ខំ បដិលភតីតិ តំ តត្ថ
ធន្តរាគប្បហានេន បដហាមីតិ វិបស្សនុបេក្ខំ បដិលភតិ។ ភវេ ន រជ្ជតីតិ
អតីតេ ខន្ធបញ្ចកេ តណ្ហាទិដ្ឋិហិ ន រជ្ជតិ។ សម្មវេ ន រជ្ជតីតិ អនាគតេបិ តថេវ
ន រជ្ជតិ។ អត្តត្ថវ បទំ សន្តន្តិ ឧត្តវ សន្តំ និព្វានបទំ នាម អត្ថិ។ សម្មប្បញ្ញាយ
បស្សតីតិ តំ សហវិបស្សនាយ មគ្គបញ្ញាយ សម្មា បស្សតិ។ ន សព្ពេន សព្ពន្ធិ
ឯកច្ឆានំ កិលេសានំ អប្បហានត្តា សច្ចបដិច្ឆាទកស្ស តមស្ស សព្ពសោ
អវិទូសិតត្តា ន សព្ពាការេន សព្ពំ។ ហញ្ញមាណេតិ សណ្ឋាសេន គហេត្វា
មុដ្ឋិកាយ កោដ្ឋិយមាណេ។ អន្តរាបរិនិព្វាយីតិ ឧបបត្តិសមនន្តរតោ បដ្ឋាយ
អាយុនោ វេមជ្ឈំ អនតិក្កមិត្វា ឯតន្តវេ កិលេសបរិនិព្វានេន បរិនិព្វតោ
ហោតិ។ អនុបហច្ច តលន្តិ អាកាសតលំ អនុបហច្ច អនតិក្កមិត្វា, ភូមិ
អប្បត្វា អាកាសេយេវ និព្វាយេយ្យាតិ ឥមាហិ តីហិ ឧបមាហិ តយោ
អន្តរាបរិនិព្វាយី ទស្សិតា។

ឧបហច្ចបរិនិព្វាយីតិ អាយុវេមជ្ឈំ អតិក្កមិត្វា បដិមកោដិ អប្បត្វា
បរិនិព្វតោ ហោតិ។ ឧបហច្ច តលន្តិ ជលមាណា គន្ធា អាកាសតលំ អតិក្កមិត្វា

បដិវត្តន៍ វា ឧបហានិក្ខា បដិវិយំ បតិភមត្តាវ និព្វាយេយ្យ។ អសម្ព័ន្ធវេន
អប្បយោគេន កិលេសេ ខេបេត្វា បរិនិព្វាយីតិ អសម្ព័ន្ធវេន បរិនិព្វាយី។
សសម្ព័ន្ធវេន សប្បយោគេន កិលេសេ ខេបេត្វា បរិនិព្វាយីតិ
សសម្ព័ន្ធវេន បរិនិព្វាយី។ កច្ឆន្តិ និរាភិក្ខុំ អរហ្មំ។ ធាយន្តិ សារក្ខំ អភយត្ថាយ ទិន្នំ
អរហ្មំ។ សេសមេត្ត ឧត្តានត្ថមេវ។ ឥមស្មី សុត្ត អរិយបុគ្គលាវ កថិតាតិ។

៣. តិស្សព្រហ្មសុត្តវណ្ណោ

៥៦. តតិយេ ភិក្ខុនិយោតិ មហាបជាបតិយា បរិវារា បញ្ចសតា
ភិក្ខុនិយោ។ វិមុត្តាតិ បញ្ចហិ វិមុត្តិហិ វិមុត្តា។ អនុចាធិសេសាតិ
ឧចាធានសេសំ អដ្ឋបេត្វា បញ្ចហិ វិមុត្តិហិ អនវសេសាហិបិ វិមុត្តា។
សឧចាធិសេសេ វា សឧចាធិសេសោតិ សឧចាធានសេសេ បុគ្គលេ
“សឧចាធានសេសោ អយ”ន្តិ។ ឥតវស្មិម្បិ ឯសេវ នយោ។ តិស្សោតិ ថេរស្ស
សន្តិវិហារិកព្រហ្មា។ អនុលោមិកានីតិ បដិបត្តិយា អនុលោមាធិវិវិត្តាធិ
អន្តិមបរិយន្តិមាធិ។ ឥន្ទ្រិយានីតិ សទ្ធាធិនិវិបស្សនិទ្រិយានិ។
សមន្នាយមាណោតិ សមន្នាហារេ វេបយមាណោ។ នហិ បនតេតិ ឥទំ កស្មា
អារភិ? សត្តមស្ស បុគ្គលស្ស ទស្សនត្ថំ។ សត្តមោ ហិ សទ្ធានុសារិបុគ្គលោ ន
ទស្សិតោ។ អថ ភគវា ពលវិវិបស្សកវសេន តំ ទស្សន្តោ ឯវមាហា។ តត្ថ
សព្វនិមិត្តានន្តិ សព្វេសំ និច្ចនិមិត្តាធិនំ។ អនិមិត្តន្តិ ពលវិវិបស្សនាសមាធិ។

៤. សីហសេនាបតិសុត្តវណ្ណោ

៥៧. ចតុត្ថេ មជ្ឈិវិតិ បញ្ចមច្ឆេរយុត្តោ។ កធនិយោតិ ជន្ទមជ្ឈិយោ, បរេសំ
ធិយ្យមាណម្បិ វាវេតិ។ អនុប្បធានវតោតិ បុណ្យនំ ធានំ ទទមាណោវ វេតិ។

អនុកម្មវន្តាតិ “កោ អដ្ឋ អម្ពេហិ អនុគ្គហេតតោ, កស្ស ធម្មេយ្យេ ធម្មំ វា
បដិគ្គណ្ហោយ្យម, ធម្មំ វា ធនេសេយ្យមា” តិ ឯវំ ចិត្តន អនុកម្មមាណ។

៥. អរក្ខេយ្យសុត្តវណ្ណាណ

៥៨. បញ្ចមេ និមិត្តន្តិ ធម្មនិមិត្តម្បី បុគ្គលនិមិត្តម្បី។ អយញ្ញិ អត្តនា
ទេសិតធម្មេ ឯកបទម្បី ធុរក្ខាតំ អនិយ្យាទិកំ អបស្សន្តោ ធម្មនិមិត្តំ ន
សមនុបស្សតិ, “ធុរក្ខាតោ តយា ធម្មោ ន ស្វាគ្ខាតោ” តិ ឧដ្ឋហិត្វា បដិប្បវន្តំ
ឯកំ បុគ្គលម្បី អបស្សន្តោ បុគ្គលនិមិត្តំ ន សមនុបស្សតិ ឆាម។ សេសទ្វយេ បិ
ឯសេវ នយោ។ ធម្មសត្តមា និ ឧត្តាណានេវ។

៨. បចលាយមាណសុត្តវណ្ណាណ

៦១. អដ្ឋមេ បចលាយមាណោតិ តំ កាមំ ឧបនិស្សាយ ឯកស្មី វនសណ្ណោ
សមណធម្មំ ករោន្តោ សត្តាហំ ចត្តមនវីរិយេន និម្មចិតត្តា កិលន្តគត្តោ
ចត្តមនកោដិយំ បចលាយមាណោ និសិន្នោ ហោតិ។ បចលាយសិ នោតិ
និទ្ទាយសិ នុ។ អនុមជ្ជិត្វាតិ បរិមជ្ជិត្វា។ អាឈោកសញ្ញន្តិ
មិទ្ធិវិនោទនអាឈោកសញ្ញំ។ ទិវាសញ្ញន្តិ ទិវាតិសញ្ញំ។ យថា ទិវា តថា វត្តិ
យថា ទិវា អាឈោកសញ្ញា អធិដ្ឋិតា, តថា នំ វត្តិម្បី អធិដ្ឋហេយ្យាសិ។ យថា វត្តិ
តថា ទិវាតិ យថា ច តេ វត្តិ អាឈោកសញ្ញា អធិដ្ឋិតា, តថា នំ ទិវាបិ
អធិដ្ឋហេយ្យាសិ។ សប្បភាសន្តិ ទិព្វចក្ខុញ្ញាណត្ថាយ សហោភាសំ។
បន្ទាបុរេសញ្ញិតិ បុរេតោ ច បន្ទតោ ច អភិហរណសញ្ញាយ សញ្ញាវា។
អន្តោគតេហិ ឥន្ទ្រិយេហិតិ ពហិ អវិក្ខិតេហិ អន្តោ អនុបរិដ្ឋេហវ បញ្ចហិ
ឥន្ទ្រិយេហិ។ មិទ្ធសុខន្តិ និទ្ទាសុខំ។ ឯត្ថកេន ថានេន ភគវា ថេរស្ស
មិទ្ធិវិនោទនកម្មជ្ជានំ កថេសិ។ សោណ្ណន្តិ មាណសោណ្ណំ។ កិច្ចករណីយានីតិ

ឯត្ថ អវស្សំ កត្តញ្ញនិ កិច្ចានិ, ឥតរាជិ ករណីយានិ។ មជ្ឈិកាវេទិ និត្តជតា
នោមនស្សតា។ ឯត្ថកេន ឋានេន សត្តារា ថេរស្ស ភិក្ខុចារវត្ថំ កថិតំ។

ឥនានិ ភស្សេ បរិយន្តការិ តាយ សមាធិបេតុំ តស្មាតិហាតិអាទិមាហ។
តត្ថ វិក្កាហិកកថន្តិ “ន តុំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានាសី” តិអាទិនយប្បវត្តា
វិក្កាហិកកថា។ នាហំ មោគ្គល្លាណាតិអាទិ ចាបមិត្តសំសគ្គិវវជ្ជនត្ថំ វុត្ថំ។
កិត្តាវតា នុខោតិ កិត្តកេន នុខោ។ តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ តិ
តណ្ហាសង្ខយេ និព្វានេ តំ អារម្មណំ កត្វាវិមុត្តចិត្តតាយ
តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ នាម សំខិត្តេន កិត្តាវតា ហោតិ។ យាយ បដិបត្តិយា
តណ្ហាសង្ខយវិមុត្តោ ហោតិ, តមេវ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បុព្វភាគបដិបទំ
សំខិត្តេន ទេសេថាតិ បុច្ឆតិ។ អច្ចន្តនិដ្ឋាតិ ខយវយសង្ខាតំ អន្តំ អតីតាតិ
អច្ចន្តា, អច្ចន្តា និដ្ឋា អស្សាតិ អច្ចន្តនិដ្ឋា, ឯកន្តនិដ្ឋា សតតនិដ្ឋាតិ អត្ថោ។
អច្ចន្តយោគក្ខេមីតិ អច្ចន្តំ យោគក្ខេមី, និច្ចយោគក្ខេមីតិ អត្ថោ។
អច្ចន្តព្រហ្មចារីតិ អច្ចន្តំ ព្រហ្មចារី, និច្ចព្រហ្មចារីតិ អត្ថោ។ អច្ចន្តំ
បរិយោសានមស្សាតិ បុរិមនយេនេវ អច្ចន្តបរិយោសានោ។ សេដ្ឋោ
នេវមនុស្សានន្តិ នេវានព្វា មនុស្សានព្វា សេដ្ឋោ ឧត្តមោ។ ឯវរូចោ ភិក្ខុ
កិត្តាវតា ហោតិ, សង្ខេបេនេវ តស្ស បដិបត្តី កថេថាតិ យាចតិ។

សព្វេ ធម្មា នាលំ អភិនិវេសាយាតិ ឯត្ថ សព្វេ ធម្មា នាម បញ្ចក្ខន្ធា
ធានសាយតនានិ អជ្ឈាវស ធាតុយោ, តេ សព្វេបិ តណ្ហាទិដ្ឋិវសេន
អភិនិវេសាយ នាលំ ន បរិយត្តា ន សមត្តា ន យុត្តា។ កស្មា? គហិតាការេន
អតិជ្ជនតោ។ តេ ហិ និច្ឆា សុខា អត្តាតិ គហិតាបិ អនិច្ឆា ទុក្ខា អនត្តាវ
សម្បជ្ជន្តិ។ តស្មា នាលំ អភិនិវេសាយ។ អភិជានាតិ អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តាតិ
ញាតបរិញ្ញាយ អភិជានាតិ។ បរិជានាតិ តថេវ តីរណបរិញ្ញាយ

បរិជាតាតិ។ យំកិញ្ចំ វេទនន្តិ អន្តមសោ បញ្ចវិញ្ញាណាសម្មយុត្តំ យំកិញ្ចំ
អប្បមត្តកម្មិ វេទនំ អនុកវតិ។ ឥមំនា ភគវា ថេរស្ស វេទនាវសេន ច
វិនិវេដ្តត្វា អរូបបរិគ្គហំ ទស្សេសិ។

អនិច្ចាតនុបស្សីតិ អនិច្ចតោ អនុបស្សន្តោ។ វិរាគានុបស្សីតិ ឯត្ថ ទ្វេវិរាគា
ខយវិរាគោ ច អច្ចន្តវិរាគោ ច។ តត្ថ សម្ពាទំ ខយំ ខយតោ បស្សនា
វិបស្សនាបិ, អច្ចន្តវិរាគំ និព្វានំ វិរាគតោ ទស្សនមគ្គញ្ញាណម្បិ
វិរាគានុបស្សនា។ តទុកយសមន្តិបុគ្គលោ វិរាគានុបស្សី នាម។ តំ សន្ធាយ វុត្តំ
- “វិរាគានុបស្សី”តិ, វិរាគតោ អនុបស្សន្តោតិ អត្តោ។ និរោធានុបស្សិម្ហិបិ
ឯសេវ នយោ។ និរោធាបិ ហិ ខយនិរោធា អច្ចន្តនិរោធាតិ ធុរិយោយេវ។
បដិទិស្សន្តានុបស្សីតិ ឯត្ថ បដិទិស្សន្តោ វុច្ចតិ វោស្សន្តោ។ សោ ច
បរិច្ចាគវោស្សន្តោ បក្ខន្ធនវោស្សន្តោតិ ធុរិយោ ហោតិ។ តត្ថ
បរិច្ចាគវោស្សន្តោតិ វិបស្សនា។ សា ហិ តទន្តវសេន កិលេសេ ច ខន្ធទ ច
វោស្សន្តោតិ។ បក្ខន្ធនវោស្សន្តោតិ មគ្គោ។ សោ ហិ និព្វានំ អារម្មណតោ
បក្ខន្ធតិ។ ធូហិបិ វា ការណេហិ សោ វោស្សន្តោយេវ, សមុច្ឆេទវសេន ខន្ធនំ
កិលេសានញ្ច វោស្សន្តោតោ និព្វានេ ច បក្ខន្ធនតោ។ តស្មា កិលេសេ ច ខន្ធទ ច
បរិច្ចជតីតិ បរិច្ចាគវោស្សន្តោ។ និរោធាយ និព្វានធាតុយា ចិត្តំ បក្ខន្ធតិ
បក្ខន្ធនវោស្សន្តោតិ ឧកយម្បេតំ មគ្គេ សមេតិ។ តទុកយសមន្តិ បុគ្គលោ
ឥមាយ បដិទិស្សន្តានុបស្សនាយ សមន្នាគតត្តា បដិទិស្សន្តានុបស្សី នាម
ហោតិ។ តំ សន្ធាយេតំ វុត្តំ។ ន កិញ្ចំ លោកេ ឧបាទិយតីតិ កិញ្ចំ ឯកម្បិ
សម្ពាទតំ តណ្ហាវសេន ន ឧបាទិយតិ ន តណ្ហាតិ ន បរាមសតិ។ អនុបាទិយំ
ន បរិស្សតីតិ អគ្គណ្ហោ តណ្ហាបរិស្សនាយ ន បរិស្សតិ។ បច្ចត្តំយេវ
បរិនិព្វាយតីតិ សយមេវ កិលេសបរិនិព្វានេន បរិនិព្វាយតិ។ ឡណា
ជាតីតិអាទិនា បនស្ស បច្ចវេក្ខណា ទស្សិតា។ ឥតិ ភគវា សំខិត្តេន

ជំណាសវស្ស បុព្វភាគប្បដិបទំ បុច្ឆិតោ សំខិត្តនេវ កថេសិ។ ឥទំ បន សុត្តំ
ថេរស្ស ឌីវាទោបិ អហោសិ វិបស្សនាបិ។ សោ ឥមស្មីយេវ សុត្ត វិបស្សនំ
វង្សេត្វា អរហត្តំ បត្តោតិ។

៩. មេត្តសុត្តវណ្ណនា

៦២. នវមេ មា, ភិក្ខុវេ, បុញ្ញានំ ភាយិត្តាតិ បុញ្ញានិ ករោន្តា តេសំ មា
ភាយិត្ត។ មេត្តចិត្តំ ភាវេសិន្តិ តិកចតុក្កជ្ឈានិកាយ មេត្តាយ សម្មយុត្តំ
បណ្ឌិតំ កត្វា ចិត្តំ ភាវេសិន្តិ ឧស្សេតិ។ សំវដ្ឋមានេ សុទាហន្តិ សំវដ្ឋមានេ សុទំ
អហំ។ សំវដ្ឋមានេតិ ឈាយមានេ វិបដ្ឋមានេ។ ធម្មិកោតិ
ធនកុសលធម្មសមន្មាគតោ។ ធម្មរាជាតិ តស្សេវ វេវចនំ។ ធម្មេន វា
លទ្ធរដ្ឋត្តា ធម្មរាជា។ ចាតុរន្តោតិ បុរត្ថិមសមុទ្ហាធិនំ ចតុន្នំ សមុទ្ហានំ វសេន
ចាតុរន្តាយ បថវិយា ឥស្សរោ។ វិជិតាវីតិ វិជិតសង្គាមោ។ ជនបទោ តស្មី
ថាវិយំ ជិរការំ បត្តោតិ ជនបទត្តាវិយប្បត្តោ។ បរោសហស្សន្តិ
អតិរេកសហស្សំ។ សូរាតិ អភិរុនោ។ វីរវង្សចាតិ វីរានំ អង្គំវីរង្គំ, វីរិយស្សេតំ
នាមំ។ វីរវង្សបមេតេសន្តិវីរវង្សចា។ វីរិយជាតិកា វីរិយសភាវា វីរិយមយាវិយ
អកិលាសុនោ ធិវសម្មិ យុជ្ឈន្តា ន កិលមន្តិតិ វុត្តំ ហោតិ។ សាគរបរិយន្តន្តិ
ចក្កវាឡបព្ពតំ សីមំ កត្វា បិតសមុទ្ហបរិយន្តំ។ អនណ្ឌោនាតិ ធននណ្ឌានបិ
នេជ្ឈកេជ្ឈានុសាសនេន សត្តនណ្ឌានបិ វិនាយេវ។ អសត្តោនាតិ
ឯកតោធារាធិនា បរិហោឫនសត្តេនបិ វិនាយេវ។ ធម្មេន អភិវិជិយាតិ ឯហិ
ខោ, មហារាជាតិ ឯវំ បដិរាជូហិ សម្មជិដ្ឋិតាគមនោ “ចាលោ ន
ហន្តព្ភោ” តិអាធិនា ធម្មេនេវ វុត្តប្បការំ បថវី អភិវិជិនិត្វា។

សុខេសិនោតិ សុខបរិយេសកេ សត្តេ អាមន្តេតិ។ សុញ្ញព្រហ្មបកោតិ
សុញ្ញព្រហ្មវិមាទូបកោ។ បថវី ឥមន្តិ ឥមំ សាគរបរិយន្តំ មហាបថវី។

អសាហសេនាតិ ន សាហសិកកម្មេន។ សមេន មនុសាសិតន្តិ សមេន កម្មេន
អនុសាសី។ តេហិ ឯតំ សុទេសិតន្តិ តេហិ សង្គាហកេហិ មហាការុណិកេហិ
ពុទ្ធមហិ ឯតំ ឯត្ថកំ ថានំ សុទេសិតំ សុកចិតំ។ បថព្យោតិ បុថវីសាមិកោ។

១០. ភិយាសុត្តវណ្ណានា

៦៣. ធនមេ កេវដ្ឋា មញ្ញោ មច្ឆវិលោបេតិ កេវដ្ឋានំ មច្ឆបច្ឆី ឌីតារត្វា
បិតជ្ជានេ ជាលេ វា ឧទកតោ ឧក្ខិត្តមត្តេ មច្ឆក្កាហកានំ មហាសន្នោ ហោតិ,
តំ សន្នាយេតំ វុត្តំ។ សុជាតាតិ វិសាខាយ កនិជ្ជា។ សា នេវ សស្សុំ អាទិយតីតិ
សស្សុយា កត្តព្ភវុត្តំ នាម អត្ថិ, តំ ន ករោតិ, សស្សុតិបិ នំ ន គណោតិ។ ន
សស្សុំ អាទិយតីតិ វេចនំ ន គណោតិ។ ឯវំ អនាទរតាយបិ អគ្គហណោនបិ ន
អាទិយតិ នាម។ សេសេសុបិ ឯសេវ នយោ។ ឯវំ អនាថបិណ្ឌិកោ សុណិសាយ
អាចារំ គហេត្វា សត្តុ បុរតោ និសីទិ។ សាបិ សុជាតា “កី ទុខោ អយំ សេដ្ឋិ
ធនពលស្សុ សន្តិកេ មយ្ហំ គុណំ កថេស្សតិ ឧទាហុ អគុណា”ន្តិ គន្ធា អវិទូរេ
សទ្ធិំ សុណាន្តិ អដ្ឋាសិ។ អថ នំ សត្តា ឯហិ សុជាតេតិ អាមន្តេសិ។

អហិតានុកម្មីនីតិ ន ហិតានុកម្មីនី។ អញ្ញោស្វតិ បរុបុរិសេសុ។
អតិមញ្ញោតេតិ ឌីមាណាតិ មាណវសេន អតិមញ្ញាតិ។ ធនេន កីតស្សាតិ ធនេន
កីតា អស្សុ។ វជាយ ឧស្សុកា វជិតុំ ឧស្សុក្កមាបន្នា។ យំ ឥត្តិយាវិន្ទតិ
សាមិកោ ធនន្តិ ឥត្តិយា សាមិកោ យំ ធនំ លភតិ។ អប្បម្មិ តស្សុ
អបហាតុមិច្ឆតីតិ ថោកតោបិ អស្សុ ហរិតុំ ឥច្ឆតិ, ឧទ្ធទេ អាហេបិតឧក្ខលិយំ
បក្ខិបិតព្ភតណ្ហាលតោបិ ថោកំ ហរិតុមេវ វាយមតិ។ អលសាតិ និសិន្នជ្ជានេ
និសិន្នាវ បិតជ្ជានេ បិតាវ ហោតិ។ ជរុសាតិ ខរា។ ទុរុត្តវាទិនីតិ
ទុញ្ញាសិតភាសិនី, កក្ខុឡំ វាឡុ កថមេវ កថេតិ។ ឧដ្ឋាយកានំ អភិកុយ្យ
វុត្តតីតិ ឯត្ថ ឧដ្ឋាយកានន្តិ ពហុវចនវសេន វិរុយុដ្ឋានសម្បន្នោ សាមិកោ

វុត្តោ, តស្ស តំ ឧដ្ឋានសម្បត្តិ អភិកវិត្វា ហេដ្ឋា កត្វា វត្តតិ។ បមោទតីតិ
អាមោទិតបមោទិតា ហោតិ។ កោលេយ្យកាតិ កុលសម្បជ្ជា។ បតិព្ពតាតិ
បតិទេវតា។ វេទន្តាតិ ទន្ធកំ គហេត្វា វេទន តជ្ជិតា, “យាតេស្សមិ
ន”ន្តិ វុត្តា។ ធាសីសមន្តិ សាមិកស្ស វត្តបូរិកា ធាសីតិ មំ ភគវា ធាវេត្តតិ វត្តា
សរណេសុ បតិជ្ជាសិ។

១១. កោធនសុត្តវណ្ណា

៦៤. ឯកាទសមេ សបត្តកន្តាតិ សបត្តានំ វើរំ កន្តា បិយា តេហិ
តជ្ជិតបតិតា។ សបត្តករណាតិ សបត្តានំ វើរំ អត្តករណា។
កោធបរេតោតិ កោធានុគតោ។ បដ្ឋវត្តតាយាតិ ពហុអត្តតាយ
ពហុហិតតាយ។ អនត្តម្បីតិ អវុទ្ធិម្បី។ អត្តោ មេ គហិតោតិ វុឡិ មេ គហិតា។

អថោ អត្ថំ គហិត្វាណាតិ អថោ វុទ្ធិ គហិត្វា។ អនត្ថំ អធិបជ្ជតីតិ អនត្តោ
មេ គហិតោតិ សល្លក្ខេតិ។ វេទំ កត្វាណាតិ ចាណាតិចាតកម្មំ កត្វា។
កោធនសម្ពុទសម្ពុត្តោតិ កោធមទេន មត្តោ, អាទិន្នគហិតបរាមជ្ជោតិ អត្តោ។
អាយសក្សន្តិ អយសការំ, អយសោ និយសោ ហោតីតិ អត្តោ។ អន្តរតោ
ជាតន្តិ អព្ពន្ធពេ ឧប្បន្នំ។ អត្ថំ ន ជាតាតីតិ វុទ្ធិអត្ថំ ន ជាតាតិ។ ធម្មំ ន បស្សតីតិ
សមថិវិបស្សនាធម្មំ ន បស្សតិ។ អន្ធមន្តិ អន្ធការកំ តមំ ពហលតមំ។
សហតេតិ អភិកវិតិ។

ទុម្ពុត្តយន្តិ ទុម្ពុត្តការំ និត្តេជតំ ទុព្ពណ្ណមុខតំ។ យតោ បតាយតីតិ យទា
និព្ពត្តតិ។ ន វាចោ ហោតិ ការវោតិ វេទនស្សបិ គរុកាវោ ន ហោតិ។ ន ទីបំ
ហោតិ កិញ្ចនន្តិ កាចិ បតិជ្ជា នាម ន ហោតិ។ តបនីយានីតិ តាបជនកានិ។
ធម្មេហិតិ សមថិវិបស្សនាធម្មេហិ។ អារកាតិ ទូរេ។ ព្រាហ្មណន្តិ

ខ្លឹមសារព្រះប្បវត្តន៍។ យាយ មាតុ ភតោតិ យាយ មាតរា ភតោ ចោសិតោ។
ចាណធនី សន្តិទ្ធ ជីវិតនាយិកំ សមាណំ។ ហន្តិ កុដ្ឋោ បុគ្គតានន្តិ កុដ្ឋោ បុគ្គលោ
បុគ្គ នាណការណេហិ អត្តានំ ហន្តិ។ នាណរូបេសុ មុច្ឆិតោតិ នាណម្ពណេសុ
អធិមុច្ឆិតោ ហុត្វា។ រដ្ឋយា ពជ្ឈ មីយន្តិតិ រដ្ឋយា ពន្ទិក្ខា មរណ្ឌិ។ បព្ពតាមបិ
កណ្តរេតិ បព្ពតកណ្តរេបិ បតិក្ខា មរណ្ឌិ។

ក្នុងហន្តានិទិ ហតុវុទ្ធិនិ។ ឥតាយន្តិ ឥតិ អយំ។ តំ ធមេន សមុច្ឆិន្ទេតិ តំ
កោដំ ធមេន ធិន្ទេយ្យ។ កតវេន ធមេនាតិ? បញ្ញាវិរយេន ធិដ្ឋយាតិ
វិបស្សនាបញ្ញាយ ចេវ វិបស្សនាសម្មយុត្តេន កាយិកចេតសិកវិរយេន ច
មគ្គសម្មាធិដ្ឋយា ច។ តថេវ ធម្មេ សិក្ខេថាតិ យថា អកុសលំ សមុច្ឆិន្ទេយ្យ,
សមចវិបស្សនាធម្មេបិ តថេវ សិក្ខេយ្យ។ មា នោ ទុម្ពង្គយំ អហូតិ មា អម្ពា កំ
ទុម្ពង្គកាវោ អហោសីតិ ឥមមត្ថំ បត្តយមាណ។ អនាយាសាតិ អនុចាយាសា។
អនុស្សកាតិ កត្តចិ ឧស្សក្កំ អនាបជ្ជា។ សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានមេវាតិ។

អព្យាកតវត្ថោ ធម្មោ។

៧. មហាវគ្គោ

១. ហិរិឌ្ចប្បសុត្តវណ្ណនា

៦៥. សត្តមស្ស បឋមេ ហត្ថបនិសោតិ ហតឧបនិសោ ធិន្ទបច្ចយោ។
យថាភូតញ្ញាណធស្សនន្តិ តុណ្ហវិបស្សនា។ និព្វិទាវិរាគោតិ ពលវិបស្សនា
ចេវ មគ្គោ ច។ វិមុត្តិញ្ញាណធស្សនន្តិ អហត្ថវិមុត្តិ ច បច្ចវេក្ខណា ច។

២. សត្តសូរិយសុត្តវណ្ណនា

៦៦. ទុតិយេ យស្មា អយំ សត្តស្វរិយទេសនា តេជោសំវដ្តទស្សនវសេន
បវត្តា, តស្មា តយោ សំវដ្តា, តិស្សោ សំវដ្តសីមា, តីណិ សំវដ្តមូលានិ, តីណិ
កោលាហលានិ តិ អយំ តាវ អាទិតោវ ឥមស្ស សុត្តស្ស បុរេចារិកកថា
វេទិតញ្ច។ សាវិសុទ្ធិមគ្គ (វិសុទ្ធិ. ២.៤០៣) បុព្វេនិវាសានុស្សតិនិទ្ទេសេ
វិត្តាវិការ។ ឯតទលោចាតិ អនិច្ចកម្មដ្ឋានិកានំ បញ្ចន្នំ ភិក្ខុសតានំ
អដ្ឋាសយេន ឧចាទិន្នកានំ អនុចាទិន្នកានំ សម្ពាទនំ វិបត្តិទស្សនត្ថំ ឯតំ
“អនិច្ចា, ភិក្ខុវេ, សម្ពាទ” តិ អាទិសត្តស្វរិយោបមសុត្តន្តំ អវោច។ តត្ថ អនិច្ចាតិ
ហុត្វា អភាវជ្ជេន អនិច្ចា។ សម្ពាទតិ ឧចាទិន្នកអនុចាទិន្នកា សម្ពាវធម្មា។
អទុវាតិ ឯវំ អចិរជ្ជេន ន ធុវា។ អនស្សាសិកាតិ អសស្សតភាវេន
អស្សាសវហិតា។ អលមេវាតិ យុត្តមេវ។

អដ្ឋោតាឡោតិ ឧទកេ អនុបវិដ្ឋោ។ អប្ចគ្គតោតិ ឧទកបិដ្ឋិតោ ឧគ្គតោ។
ទេវោ ន វស្សតីតិ បឋមំ តាវ ឧបកប្បនមេយោ នាម
កោដិសតសហស្សចក្កវាឡេ ឯកមេយោ ហុត្វា វស្សតិ, តទា និក្ខន្តពិជំ ន
បុន គេហំ បរិសតិ។ តតោ បដ្ឋាយ ធម្មករណោ និរុទ្ធិវិយ ឧទកំ ហោតិ, បុន
ឯកពិនុម្បិ ទេវោ ន វស្សតីតិ ឧបមាទធម្មកថាវ បមាណំ។ វិនស្សន្តេ បន
លោកេ បឋមំ អវិចិតោ បដ្ឋាយ តុច្ឆោ ហោតិ, តតោ ឧដ្ឋហិត្វា សត្តា
មនុស្សលោកេ ច តិវច្ឆានេសុ ច និព្ពត្តន្តិ។ តិវច្ឆានេសុ និព្ពត្តាបិ បុត្តភាតិកេសុ
មេត្តំ បដិលភិត្វា កាលកតា ទេវមនុស្សេសុ និព្ពត្តន្តិ។ ទេវតា អាកាសេន
ចរន្តិយោ អាហោចេន្តិ - “ន ឥទំ ហំនំ សស្សតំ ន និពាទ្ធិ, មេត្តំ ភាវេថ, ករុណំ,
មុទិតំ, ឧបេក្ខំ ភាវេថា” តិ។ តេ មេត្តាទយោ ភាវេត្វា តតោ បុតា ព្រហ្មលោកេ
និព្ពត្តន្តិ។

តឹងតាមាតិ ឯត្ថ តឹងតាមា ឆាម បញ្ច តឹងតាតាតិ។ ភូតតាមា ឆាម
យំកិញ្ចំ និក្ខន្ធមូលបណ្ណំ ហរិតកំ។ ឱសធិតិណាវនប្បតយោតិ ឯត្ថ ឱសធិតិ
ឱសធរុក្ខា។ តិណាតិ ពហិសារា តាលនាឡិកេរាធយោ។ វនប្បតយោតិ
វនជេដ្ឋករុក្ខា។ កុន្ទទិយោតិ ឋបេត្វា បញ្ច មហានទិយោ អវសេសា និក្ខតា។
កុសោញ្ញាតិ ឋបេត្វា សត្ត មហាសវេ អវសេសា វហនាធយោ។ ទុតិយោ
សូរិយោតិអាទិសុ ទុតិយសូរិយកាលេ ឯកោ ឧទេតិ, ឯកោ អត្ថផ្គមេតិ។
តតិយកាលេ ឯកោ ឧទេតិ, ឯកោ អត្ថផ្គមេតិ, ឯកោ មជ្ឈេ ហោតិ។
ចតុត្ថកាលេ ចតុកុលិកេ កាមេ ចត្តារោ បិណ្ឌាចារិកា ឆារបដិចាជិយា បិតា
វិយ ហោតិ។ បញ្ចមាទិកាលេបិ ឯសេវ នយោ។ បលុដ្ឋន្តិ ជិដ្ឋិតា ជិដ្ឋិតា
បតន្តិ។ នេវ ឆារិកា បញ្ញាយតិ ន មសីតិ ចក្កវាឡមហាបថវី សិនេរុបព្ពតរាជា
ហិមវា ចក្កវាឡបព្ពតោ ន កាមសគ្គា បឋមជ្ឈានិកព្រហ្មលោកាតិ ឯត្ថកេ
ហានេ ឧឡេ អជ្ជរាយ គហេតព្ពមត្តាបិ ឆារិកា វា អផ្ការោ វា ន បញ្ញាយតិ។ កោ
មន្តា កោ សទ្ធាតាតិ កោ តស្ស សទ្ធាបនត្តាយ សមត្ថោ, កោ វា តស្ស
សទ្ធាតា។ អញ្ញត្រ ទិដ្ឋបទេហិតិ ទិដ្ឋបទេ សោតាបន្នេ អរិយសាវកេ ឋបេត្វា
កោ អញ្ញោ សទ្ធិហិស្សតីតិ អត្ថោ។

វិតរកោតិ វិក្ខម្ពនវសេនវិតរកោ។ សាសនំ អាជានីស្វតិ អនុសិដ្ឋិ
ជានីសុ, ព្រហ្មលោកសហព្យតាយ មគ្គំ បដិបទ្ធិសុ។ សមសមគតិយោតិ
ទុតិយត្ថកាវេ សញ្ញាការេន សមគតិកោ ឯកគតិកោ។ ឧត្តវិ មេត្តំ ភាវេយ្យន្តិ
បឋមជ្ឈានតោ ឧត្តវិ យាវ តិកចតុក្កជ្ឈនា បណីតំ កត្វា មេត្តំ ភាវេយ្យំ។
ចក្ខុមាតិ បញ្ចហិ ចក្ខុហិ ចក្ខុមា។ បរិនិព្វតោតិ ពោធិបល្លង្កេយវ
កិលេសបរិនិព្វានេន បរិនិព្វតោ។ ឯវំ អនិច្ចលក្ខណំ ធិបេត្វា សត្តវិ ទេសនំ
វិនិវេដ្ឋន្តេ បញ្ចសតាបិ តេ អនិច្ចកម្មជ្ជានិកា ភិក្ខុ ទេសនានុសារេន ញ្ញាណំ
បេសេត្វា និសិទ្ធាសនេសុយេវ អវហន្តំ ចាបុណីស្វតិ។

៣. នគរោបមសុត្តន្ត

៦៧. តតិយេ យតោតិ យទា។ បច្ចុទ្ទិមន្តិ រដ្ឋបរិយន្តេ រដ្ឋាវសានេ និវិដ្ឋំ។
មជ្ឈិមទេសនករស្ស បន រក្ខាកិច្ចំ នត្ថិ, តេន តំ ន កហិតំ។ នករបរិក្ខារេហិ
សុបរិក្ខតន្តិ នករាលង្គារេហិ អលង្កតំ។ អករណីយន្តិ អកត្តតំ អជិនិយំ។
គម្ពីរនេមាតិ គម្ពីរអាវាដា។ សុនិខាតាតិ សុដ្ឋុសន្និសីទាបិតា។ តំ បនេតំ
ឯសិកាជម្ពំ ឥដ្ឋកាហិ វា ករោន្តិ សិលាហិ វា ខនិរាជិហិ វា សារុក្ខេហិ។ តំ
នករគុត្តត្ថាយ ករោន្តា ពហិនករេ ករោន្តិ, អលង្ការត្ថាយ ករោន្តា
អន្តោនករេ។ តំ ឥដ្ឋកាមយំ ករោន្តា មហន្តំ អាវាដំ កត្វា ចយំ ចិនិត្វា ឧបរិ
អជ្ជំសំ កត្វា សុឆាយ លិម្បន្តិ។ យទា ហត្ថិនា ទន្តេហិ អភិហតោ ន ចលតិ,
តទា សុលិត្តោ នាម ហោតិ។ សិលាជម្ពានយោបិ អជ្ជំសា ឯវ ហោន្តិ។ តេ សចេ
អជ្ជ រតនា ហោន្តិ, ចតុរតនមត្តំ អាវាដេ បរិសតិ, ចតុរតនមត្តំ ឧបរិ ហោតិ។
សោឡសរតនវិសតិរតនេសុបិ ឯសេវ នយោ។ សព្ពេសញ្ញិ ឧបឡំ ហេដ្ឋា
ហោតិ, ឧបឡំ ឧបរិ។ តេ គោមុត្តវង្គា ហោន្តិ, តេន តេសំ អន្តរេ បទរមយំ កត្វា
កម្ពំ កាតុំ សក្កា ហោតិ, តេ បន កតចិត្តកម្មា បគ្គហិតទូជារ ហោន្តិ។

បរិខាតិ បរិក្ខិបិត្វា បិតមាតិកា។ អនុបរិយាយបថោតិ អន្តោ ចាការស្ស
ចាការេន សទ្ធិំ គតោ មហាបថោ, យត្ថ បិតា ពហិចាការេ បិតេហិ សទ្ធិំ
យុជ្ឈន្តិ។ សលាកន្តិ សរតោមរាទិនិស្សគ្គិយារុដំ។ ជេវនិកន្តិ
ឯកតោជារាទិសេសារុដំ។

ហត្ថារោហាតិ សព្ពេបិ ហត្ថិអាចរិយហត្ថិវេជ្ជហត្ថិពន្លាទយោ។
អស្សារោហាតិ សព្ពេបិ អស្សាចរិយអស្សវេជ្ជអស្សពន្លាទយោ។ រថិកាតិ
សព្ពេបិ រថាចរិយរថយោធរថរក្ខាទយោ។ ធនុត្តហាតិ ឥស្សាសា។ ចលកាតិ
យេ យុទ្ធន្តេ ជយទ្ធនំ គហេត្វា បុរតោ គច្ឆន្តិ។ ចលកាតិ “ឥធ រព្វោ ហំនំ ហោតុ,

ឥធម៌ អសុកមហាមត្ថស្ស” តិ ឯវំ សេនាព្យហការ កា។ បិណ្ឌាធាយិកាតិ
សាហសិកមហាយោធា។ តេ កិរ បរសេនំ បរិសិទ្ធា បិណ្ឌាបិណ្ឌាមិវ ធម្មា
ធម្មា ធម្មន្តិ, ឧប្បតិទ្ធា និគ្គន្តិ អត្ថោ។ យេ វា សង្គាមមជ្ឈេ យោធានំ
ភត្តចានីយំ គហេត្វា បរិសន្តិ, តេសម្បតំ នាមំ។ ឧត្តា រាជបុត្តាតិ ឧត្តតុត្តតា
សង្គាមាវចរា រាជបុត្តា។ បក្ខន្ធនោតិ យេ “កស្ស សីសំ វា អារុដំ វា
អាហារាមា” តិ វត្ថុ “អសុកស្ស” តិ វត្ថុ សង្គាមំ បក្ខន្ធិត្វា តនេវ អាហារន្តិ, ឥមេ
បក្ខន្ធិតិ បក្ខន្ធនោ។ មហានាគាវិយ មហានាគា, ហត្ថិអាធិសុបិ អភិមុខំ
អាគច្ឆន្តេសុ អនិវត្តិយយោធានំ ឯតំ អធិវចនំ។ សូរាតិ ឯកសូរា, យេ
សជាលិកាបិ សវម្មិកាបិ សមុទ្ធំ តិវតំ សក្កោន្តិ។ ចម្មយោធិនោតិ យេ
ចម្មកញ្ចកំ វា បរិសិទ្ធា សរេបរិស្ថានាចម្មំ វា គហេត្វា យុជ្ឈន្តិ។ នាសកបុត្តាតិ
ពលវសិនេហា យរនាសយោធា។ នោវារិកោតិ ធារចាលកោ។
វាសនលេបនសម្បន្នោតិ វាសនេន សត្វិវរបជិច្ឆាទនេន សុធាលេបេន
សម្បន្នោ។ ពហិ វា ខាលុកាចាការសង្ខាតេន វាសនេន យនមជ្ឈេន ច
សុធាលេបេន សម្បន្នោ បុណ្ណាយជបន្តិ ធស្សេត្វា កតចិត្តកម្មបក្កហិតទូដោ។
តិណាកដ្ឋោទកន្តិ ហត្ថិអស្សាធិនំ ឃាសត្ថាយ គេហានញ្ច នាទនត្ថាយ
អាហារិទ្ធា ពហូសុ ហ៊ានេសុ វេបិតតិណាញ្ច, គេហាករណាបចនាធិនំ អត្ថាយ
អាហារិទ្ធា វេបិតកដ្ឋញ្ច, យន្តេហិ បវេសេត្វា ចោក្ខវណ្ឌីសុ វេបិតឧទកញ្ច។
សន្និចិតំ ហោតិ តិ បដិកច្ឆេវ អនេកេសុ ហ៊ានេសុ សុដ្ឋនិចិតំ ហោតិ។ អព្ពន្ធរានំ
វតិយាតិ អន្តោនគរវាសីនំ វតិអត្ថាយ។ អបរិតស្សយាតិ តាសំ
អនាបជ្ឈនត្ថាយ។ សាលិយវកន្តិ នាបយ្យការា សាលិយោ ចេវ យវា ច។
តិលមុត្តមាសាបរណ្ណន្តិ តិលមុត្តមាសា ច សេសាបរណ្ណញ្ច។

ឥនានិ យស្មា តថាគតស្ស នគរេ កម្មំ នាម នត្ថិ, នគរសធិសំ បន
អរិយសារកំ, នគរបរិក្ខារសធិសេ ច សត្ត ធម្មេ, ចតុអាហារសធិសានិ ច

ចត្តារិ ឈានានិ ធស្សេត្វា ឯកាទសសុ ហ្មនេសុ អរហន្តំ បក្ខិបិត្វា ទេសនំ
វិនិវេជ្ជេស្សមីតិ អយំ ឧបមា អាកតា។ តស្មា តំ ទេសនំ បកាសេតុំ ឥទំ ឯវមេវ
ខោតិអាទិ អារទ្ធី។ តត្ថ សទ្ធម្មេហិតិ សុធម្មេហិ។ សន្នោតិ ឌីកប្បនសទ្ធាយ ចេវ
បច្ចក្ខសទ្ធាយ ច សមដ្ឋាកតោ។ តត្ថ ធានសីលាទីនំ ដលំ សទ្ធម្មិត្វា
ធានាទិបុញ្ញករណោ សទ្ធា ឌីកប្បនសទ្ធា នាម។ មគ្គេន អាកតសទ្ធា
បច្ចក្ខសទ្ធា នាម។ បសាទសទ្ធាតិបិ ឯសា ឯវ។ តស្ស លក្ខណាទិហិ វិភាគោ
វេទិតញោ។

“សម្បក្ខន្ធនលក្ខណា ច, មហារាជ, សទ្ធា សម្បសាទនលក្ខណា ចា” តិ
(មិ. ប. ២.១.១០) ហិ វចនតោ ឥទំ សទ្ធាយ លក្ខណំ នាម។ “តីហិ, ភិក្ខុវេ,
ហ្មនេហិ សន្នោ បសន្នោ វេទិតញោ។ កតមេហិ តីហិ? សីលវន្តានំ
ធស្សនកាមោ ហោតី” តិអាទិនា (អ. និ. ៣.៤២) នយេន វុត្តំ បន សទ្ធាយ និមិត្តំ
នាម។ “កោ ចាហារោ សទ្ធាយ, សទ្ធម្មស្សវនន្តិស្ស វចនីយ” ត្ថិ (អ. និ. ១០.៦១)
អយំ បនស្ស អាហារោ នាម។ “សទ្ធាបព្ពជិតស្ស, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុនោ អយំ
អនុធម្មោ ហោតិ, យំ រូបេ និព្វិទាពហុលោ វិហរិស្សតី” តិ អយមស្ស អនុធម្មោ
នាម។ “សទ្ធា ពន្ធតិ ចាថយ្យំ, សិរី ភោគានមាសយោ” (សំ. និ. ១.៧៩)។ “សទ្ធា
ទុតិយា បុរិសស្ស ហោតិ” (សំ. និ. ១.៣៦)។ “សទ្ធាយ តរតិ ឌីយំ” (សំ. និ.
១.២៤៦)។ “សទ្ធា ពិជំ តថោ វុដ្ឋិ” (សុ. និ. ៧៧; សំ. និ. ១.១៩៧)។ “សទ្ធាហត្ថោ
មហានាកោ។ ឧបេខាសេតទន្តវា” តិអាទិសុ បន សុត្តេសុ ឯតិស្ស
ពន្ធកត្តបុជាទិសិក្ខតាយ អនេកសវសតា ភកវតា បកាសិតា។ ឥមស្មី បន
នករោបមសុត្តន្តេ ឯសា អចលសុប្បតិដ្ឋិតតាយ ឯសិកាជម្ពុសទិសា កត្វា
ធស្សិតា។

សឡេសិកោតិ សទ្ធិំ ឯសិកាជម្ពំ កត្វា អរិយសាវកោ អកុសលំ
បជហតីតិ ឥមិនា នយេន សត្តបទេសុ យោជនា កាតញ្ញា។ អបិចេត្ត
ហិរោត្តប្បហិ តីសុ ធូរេសុ សំរោ សម្បជ្ជតិ, សោ ចតុចារិសុទ្ធិសីលំ ហោតិ។
ឥតិ ឥមស្មី សុត្តេ ឯកាទសសុ ហនេសុ អរហត្តំ បក្ខិបិទ្វា ទេសនាយ កូដំ
គហិតន្តិ វេទិតព្ពំ។

៤. ធម្មញ្ញសុត្តវណ្ណនា

៦៨. ចតុត្ថេ កាលំ ជាតាតីតិ យុត្តប្បត្តកាលំ ជាតាតិ។ អយំ កាលោ
ឧទ្ទេសស្សាតិ អយំ ពុទ្ធវចនំ ឧត្តល្លានកាលោ។ បរិបុច្ឆាយាតិ អត្តានត្តំ
ការណាការណំ បរិបុច្ឆាយ។ យោគស្សាតិ យោគេ កម្មំ បក្ខិបនស្ស។
បដិសល្លានស្សាតិ និលយនស្ស ឯកិការស្ស។ ធម្មានុធម្មប្បដិបន្នោតិ នវន្តំ
លោកុត្តរធម្មានំ អនុបធម្មំ បុព្វភាគបដិបទំ បដិបន្នោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុវេ, ភិក្ខុ
បុគ្គលបរោបរញ្ញ ហោតីតិ ឯវំ ភិក្ខុ បុគ្គលានំ បរោបរំ តិក្ខុមុទុការំ
ជាននសមត្តោ នាម ហោតិ។

៥. ចារិច្ចត្តកសុត្តវណ្ណនា

៦៩. បញ្ចមេ បន្ទបលាសោតិ បតិបលាសោ។ ជាលកជាតោតិ
សញ្ញាតបត្តបុប្ផជាលោ។ តស្ស ហិ បត្តជាលញ្ច បុប្ផជាលញ្ច សហោវ
និក្ខមតិ។ ខារកជាតោតិ ចាជិយេក្កំ សញ្ញាតេន សុរិកត្តេន បត្តជាលកេន ច
បុប្ផជាលកេន ច សមន្នាគតោ។ កុដុមលកជាតោតិ សញ្ញាតមកុឡោ។
កោរកជាតោតិ អរិកសិតេហិ មហាកុដ្ឋិហិ សម្ពិទ្ធមុខេហិ បុប្ផហិ
សមន្នាគតោ។ សព្វចាលិដុល្លោតិ សព្វាការេន សុបុប្ផិតោ។ ធិព្កេ ចត្តារោ
មាសេតិ ធិព្កេន អាយុនា ចត្តារោ មាសេ។ មនុស្សគណនាយ បន តានិ ធានស

វស្សសហស្សនិហោន្តិ។ បរិចារេន្តិ តតោ ចិតោ ច ត្រៃយានិ ចារេន្តិ, កិឡន្តិ
រមន្តិ អត្តោ។

អាកាយ ដុដំហោតិ តត្ថកំ ហំ ឌីកាសេន ដុដំហោតិ។ តេសញ្ញា បុច្ឆានំ
ពាលស្វរិយស្ស វិយ អាកា ហោតិ, បត្តានិ បណ្ណាច្ចត្តប្បមាណានិ, អន្តោ
មហាតុម្ហមត្តា រេណុ ហោតិ។ បុច្ឆិតេ បន ចារិច្ចត្តកេ អាហោនកិច្ចំ វា
អន្តុសកំ គហោត្វា នមនកិច្ចំ វា បុច្ឆាហរណាត្ថំ ចង្កោជកកិច្ចំ វា នត្ថិ,
កន្លនកវាតោ ឧដ្ឋហិត្វា បុច្ឆានិ វណ្ណោតោ កន្លតិ, សម្បជិច្ឆនកវាតោ
សម្បជិច្ឆតិ, បវេសនកវាតោ សុធម្មំ ទេវេសកំ បវេសេតិ, សម្មជ្ជនកវាតោ
បុរាណបុច្ឆានិ និហរតិ, សន្តរណកវាតោ បត្តកណ្តិកកេសរានិ រញ្ជោន្តោ
សន្តរតិ។ មជ្ឈជ្ជានេ ធម្មាសនំ ហោតិ យោជនប្បមាណោ រតនបល្លង្កោ ឧបរិ
តិយោជនេន សេតច្ចត្តេន ធារិយមាណេន, តទនន្តរំ សក្កស្ស ទេវរញ្ជោ អាសនំ
អត្ថរិយតិ, តតោ តេត្ថីសាយ ទេវបុត្តានំ, តតោ អញ្ញោសំ មហោសក្ខានំ ទេវានំ,
អញ្ញាតរទេវតានំ បុច្ឆកណ្តិការំ អាសនំ ហោតិ។ ទេវា ទេវេសកំ បរិសិត្វា
និសីទន្តិ។ តតោ បុប្ផហិ រេណុវន្តិ ឧគ្គត្វា ឧបរិកណ្តិកំ អាហាច្ច និបតមាណា
ទេវតានំ តិការុតប្បមាណំ អត្តការំ លាខាសបរិកម្មសន្និទ្ធិវិយ
សុវណ្ណាចុណ្ឌាបិញ្ញវិយ ករោតិ។ ឯកច្វេ ទេវា ឯកេកំ បុប្ផំ គហោត្វា អញ្ញាមញ្ញំ
បហាវត្តាបិ កិឡន្តិយេវ។ បហាវណាកាលេបិ មហាតុម្ហប្បមាណា រេណុ
និក្ខមិត្វា សរិរំ បកាសម្បន្នេហិ គន្ធិចុណ្ឌេហិ សញ្ញាតមនោសិលាភកំ វិយ
ករោតិ។ ឯវំ សា កិឡា ចត្វហិ មាសេហិ បរិយោសានំ គច្ឆតិ។
អយមានុភាវោតិ អយំ អនុជិវតុំ អានុភាវោ។

តទានិ យស្មា ន សត្តា ចារិច្ចត្តកេន អត្ថិកោ, តេន បន សន្និ ឧបមេត្វា
សត្ត អរិយសាវកេ ទស្សេតុកាមោ, តស្មា តេ ទស្សេតុំ ឯវមេវ

ខោតិអាទិមាហ។ តត្ថ បព្ពដ្ឋាយ ចេតេតីតិ បព្ពដិស្សមីតិ ចិន្តេតិ។ ទេវានំវាតិ
ទេវានំវិយ។ យាវ ព្រហ្មលោកា សធា អព្ពគ្គច្ឆតីតិ បថវិតលតោ យាវ
ព្រហ្មលោកា សាធុការសធាន សត្តំ ឯកសទ្ធមេវ ហោតិ។ អយមានុភារោតិ
អយំ ឱណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនុជរណានុភារោ។ ឥមស្មី សុត្ត
ចតុចារិសុទ្ធិសីលំ បព្ពដ្ឋានិស្សិតំ ហោតិ, កសិណាបរិកម្មំ
បឋមជ្ឈានសន្និស្សិតំ, វិបស្សនាយ សទ្ធិ តយោ មគ្គា តីណិ ច ផលានិ
អរហត្តមគ្គសន្និស្សិតានិ ហោន្តិ។ ទេសនាយ ហេដ្ឋតោ វា ឧបរិតោ វា
ឧភយតោ វា បរិច្ឆេទោ ហោតិ, ឥធ បន ឧភយតោ បរិច្ឆេទោ។ តេនេតំ វុត្តំ។
សម្តែបតោ បនេត្ត វដ្ឋវិវដ្តំ កថិតន្តិ វេទិតព្ពំ។

៦. សក្កច្ចសុត្តវណ្ណាន

៧០. ធម្មេ បរិសុទ្ធា ច ភវិស្សន្តីតិ ភិយ្យោសោមត្តាយ បរិសុទ្ធា ភវិស្សន្តិ
និម្មលា។ សកម្មារគតោតិ ឯត្ថ ស-កាវេ និចាតមត្តំ, កម្មារគតោ
កម្មារុទ្ធនគតោតិ អត្ថោ។

៧. ភាវនាសុត្តវណ្ណាន

៧១. សត្តមេ អននុយុត្តស្សាតិ ន យុត្តប្បយុត្តស្ស ហុត្វាវិហារតោ។
សេយ្យថាបិ, ភិក្ខុវេ, កុក្កជិយា អណ្ណានីតិ ឥមា កណ្តាបក្ខសុក្កបក្ខវសេន ទ្វេ
ឧបមា វុត្តា។ តាសុ កណ្តាបក្ខុបមា អត្ថស្ស អសាធិកា, ឥតរា សាធិកាតិ
សុក្កបក្ខុបមាយ ឯវ អត្ថោ វេទិតព្ពោ។ សេយ្យថាតិ ឱបម្មត្ថេ និចាតោ។ អមីតិ
សម្ភារនត្ថោ។ ឧភយេនាបិ សេយ្យថាបិ នាម, ភិក្ខុវេតិ ទស្សេតិ។ កុក្កជិយា
អណ្ណានិ អដ្ឋ វា ទស វា ទ្វាទស វាតិ ឯត្ថ បន កិញ្ចាបិ កុក្កជិយា
វុត្តប្បការតោ ឧនាធិកានិបិ អណ្ណានិ ហោន្តិ, វេទនសិលីដ្ឋតាយ បនេតំ វុត្តំ។

ឯវត្តា លោកេ សិលីដ្ឋំ វេទនំ ហោតិ។ តានស្សតិ តានិ អស្ស, ភវេយ្យន្តិ អត្ថោ។
កុក្កជិយា សម្មា អធិសយីតានីតិ តាយ ជនេត្តិយា កុក្កជិយា បក្ខេ បសារេត្វា
តេសំ ឧបរិ សយន្តិយា សម្មា អធិសយីតានី។ សម្មា បរិសេទិតានីតិ កាលេន
កាលំ ឧត្ថំ គណ្ណាបេន្តិយា សុដ្ឋ សមន្តតោ សេទិតានិ, ឧស្មីកតានីតិ វុត្ថំ
ហោតិ។ សម្មា បរិភាវីតានីតិ កាលេន កាលំ សុដ្ឋ សមន្តតោ ភាវីតានិ,
កុក្កជគន្ធ�ំ តាហាបិ តានីតិ អត្ថោ។

កិញ្ចាបិ តស្ស កុក្កជិយាតិ តស្ស កុក្កជិយា ឥមំ តិវិធកិរិយាករណេន
អប្បមាធំ កត្វា កិញ្ចាបិ ន ឯវំ ឥន្ទ្រា ឧប្បជ្ឈេយ្យ។ អថ ខោ ភព្ពាវ តេតិ អថ ខោ
តេ កុក្កជចោតកា វុត្ថនយេន សោត្តិនា អភិនិព្វិន្ទិតុំ ភព្ពាវ។ តេ ហិ យស្មា
តាយ កុក្កជិយា ឯវំ តីហាការេហិ តានិ អណ្ណានិ បរិចាលីយមាណានិ ន បូតិនិ
ហោន្តិ។ យោបិ នេសំ អល្លសិនេហោ, សោ បរិយាធានំ គច្ឆតិ, កថាលំ តនុកំ
ហោតិ, ចាទនខសិខា ច មុខតុណ្ហាកញ្ច ខំ ហោតិ, សយម្បិ បរិណាមំ គច្ឆតិ។
កថាលស្ស តនុត្តា ពហិទ្ធា អាលោកោ អន្តោ បញ្ញាយតិ, តស្មា “ចិវំ វត មយំ
សំកុជិតហត្ថចាទា សម្ពាធសយិម្ព, អយញ្ច ពហិ អាលោកោ ទិស្សតិ, ឯត្ថ
ធានិនោ សុខវិហារោ ភវិស្សតី” តិ និក្ខមិតុកាមា ហុត្វា កថាលំ ចាទេន
បហរន្តិ, គីរំ បសារេន្តិ, តតោ តំ កថាលំ ទ្វេធាភិជ្ជតិ។ អថ តេ បក្ខេវិជុនន្តា
តំខណ្ឌានុបំ វិវរន្តា និក្ខមន្តិយេវ។ និក្ខមន្តា ច តាមក្ខេត្តំ ឧបសោភយមាណា
វិចរន្តិ។

ឯវមេវ ខោតិ ឥទំ ឌីបម្ពសម្បជិចាទនំ។ តំ ឯវំ អត្ថេន សំសន្នេត្វា វេទិតព្ពំ -
តស្ស កុក្កជិយា អណ្ណេសុ អធិសយនាទិតិវិធកិរិយាករណំ វិយ ហិ ឥមស្ស
ភិក្ខុនោ ភាវំ អនុយុត្តកាលោ, កុក្កជិយា តិវិធកិរិយាសម្បទនេន អណ្ណានំ
អបូតិភាវោ វិយ ភាវំ អនុយុត្តស្ស ភិក្ខុនោ តិវិធានុបស្សនាសម្បទនេន

វិបស្សនាញាណស្ស អបរិហានិ។ តស្ស ភិក្ខុនោ ភិក្ខុនី ធិតិវិយាភរណេន អណ្ណានំ
អល្លសិនេហាបរិយាទានំ វិយ តស្ស ភិក្ខុនោ ភិក្ខុនី ធានុបស្សនាសម្មាទានេន
ភវត្តយានុគតនិកន្តិសិនេហាបរិយាទានំ, អណ្ណាកថាលានំ តនុភារោ វិយ
ភិក្ខុនោ អវិជ្ជណ្ណាកោសស្ស តនុភារោ, កុក្កដោតកានំ នឧតុណ្ហាកានំ
ថន្ទភារោ វិយ ភិក្ខុនោ វិបស្សនាញាណស្ស ភិក្ខុវិប្បសន្នសូរភារោ,
កុក្កដោតកានំ បរិណាមកាលោ វិយ ភិក្ខុនោ វិបស្សនាញាណស្ស
បរិណាមកាលោ វឡិកាលោ គព្ពគ្គហណកាលោ, កុក្កដោតកានំ
ថាទនឧសិខាយ វា មុខតុណ្ហាកេន វា អណ្ណាកោសំ បទាលេត្វា បក្ខេ
បច្ឆោដេត្វា សោត្តិនា អភិនិព្វធាកាលោ វិយ តស្ស ភិក្ខុនោ
វិបស្សនាញាណគព្ពំ គណ្ណាបេត្វា វិចរន្តស្ស តជ្ជាតិកំ ឧតុសប្បាយំ វា
ភោជនសប្បាយំ វា បុគ្គលសប្បាយំ វា ធម្មស្សវនសប្បាយំ វា លភិត្វា
ឯកាសនេ និសិន្នេស្សវ វិបស្សនំ វា ឡេន្តស្ស អនុបុព្វាធិគតេន អរហត្តមគ្គេន
អវិជ្ជណ្ណាកោសំ បទាលេត្វា អភិញ្ញាបក្ខេ បច្ឆោដេត្វា សោត្តិនា
អរហត្តប្បត្តកាលោ វេទិតព្ពោ។

យថា បន កុក្កដោតកានំ បរិណាតភារំ ញាត្វា មាតាបិ អណ្ណាកោសំ
ភិន្នតិ, ឯវំ តថាវុបស្ស ភិក្ខុនោ ញាណាបរិចាកំ ញាត្វា សត្តាបិ -

“ឧទ្ទិទ្ធិសិនេហាមត្តនោ, កុមុទំ សារទិកំវ ចាណិណ;
សន្តិមគ្គមេវ ព្រហ្មាយ, និព្វានំ សុគតេន ទេសិត”ន្តិ។ (ធម. ប. ២៨៥) -

អាទិនា នយេន ឱកាសំ ជីវិត្វា គាថាយ អវិជ្ជណ្ណាកោសំ បហាវតិ។ សោ
គាថាបរិយោសានេ អវិជ្ជណ្ណាកោសំ ភិន្នត្វា អរហត្តំ ចាបុណាតិ។ តតោ
បដ្ឋាយ យថា តេ កុក្កដោតកា គាមក្ខេត្តំ ឧបសោភយមាណ តត្ថ វិចរន្តិ,

ឯវំ អយម្បិ មហាជីណាសវោ និព្វានាម្ពណំ ជលសមាបត្តិ អប្បេត្វា
សង្ឃារមំ ឧបសោកយមាណាវិចរតិ។

 ជលគណ្ណាស្សាតិ វុឡ្ហកិស្ស។ សោ ហិ ឱលម្ពកសម្ពាតំ ជលំ ចារេត្វា ធារុនំ
គណ្ណំ ហរតីតិ ជលគណ្ណាតិ វុច្ឆតិ។ វាសិជជេតិ វាសិទណ្ណាកស្ស
គហណាដ្ឋានេ។ ឯត្ថកំ មេ អដ្ឋ អាសវានំ ជីណាត្ថិ បព្ពជិតស្ស ហិ
បព្ពជ្ជាសង្ខេបេន ឧទ្ទេសេន បរិបុច្ឆាយ យោនិសោមនសិការេន វត្ថបដិបត្តិយា
ច និច្ចកាលំ អាសវា ជីយន្តិ។ ឯវំ ជីយមាណំ បន នេសំ “ឯត្ថកំ អដ្ឋ ជីណំ
ឯត្ថកំ ហិយ្យេ”តិ ឯវមស្ស ញាណំ ន ហោតីតិ អត្ថោ។ ឥមាយ ឧបមាយ
វិបស្សនានិសំសោ ធិបិតោ។

 ហេមន្តិកេនាតិ ហេមន្តសមយេន។ បដិប្បស្សម្ពន្តិតិ ជីវការេន
បរិហាយន្តិ។ ឯវមេវ ខោតិ ឯត្ថ មហាសមុទ្ទោវិយ សាសនំ ទដ្ឋត្ថំ, នាវាវិយ
យោគាវចរោ, នាវាយ មហាសមុទ្ទេ បរិយាយនំវិយ ឥមស្ស ភិក្ខុនោ
ឧបបញ្ចវស្សកាលេ អាចរិយុបជ្ឈាយានំ សន្តិកេវិចរណំ, នាវាយ
មហាសមុទ្ទុឧទកេន ខដ្ឋមាណំ ពន្ធនានំ តនុកាវោវិយ ភិក្ខុនោ
បព្ពជ្ជាសង្ខេបេន ឧទ្ទេសបរិបុច្ឆាធិហិយេវ សំយោជនានំ តនុកាវោ, នាវាយ
ថលេ ឧត្តិត្តកាលោវិយ ភិក្ខុនោ និស្សយមុត្តកស្ស កម្មជ្ជានំ គហេត្វា អរញ្ញោ
វសនកាលោ, ធិវា វាតាតបេន សំសុស្សនំវិយ វិបស្សនាញាណេន
តណ្ហាសិនេហាស្ស សំសុស្សនំ, វត្តិ ហិមោទកេន តេមនំវិយ កម្មជ្ជានំ
និស្សយ ឧប្បន្នេន បីតិចាមោជ្ឈេន ចិត្តតេមនំ, វត្តិន្ទិវំ វាតាតបេហិ ចេវ
ហិមោទកេន ច បរិសុក្ខបរិតិដ្ឋានំ ពន្ធនានំ ទុព្ពលកាវោវិយ
វិបស្សនាញាណបីតិចាមោជ្ឈេហិ សំយោជនានំ ភិយ្យេសោមត្ថាយ
ទុព្ពលកាវោ, ចារុស្សកមេយោវិយ អរហត្ថមគ្គញាណំ, មេយុដ្ឋិឧទកេន

នាវាយ អន្តោបូតិកាវោរិយ អារទ្ធវិបស្សកស្ស រូបសត្តកាធិវសេនវិបស្សនំ
វឌ្ឍន្តស្ស ឌីក្ខាយមាណេ បក្ខាយមាណេ កម្មដ្ឋានេ ឯកធិវសំ ឧតុសប្បាយាធិនិ
លទ្ធា ឯកបល្ល័ង្កនេ និសិន្នស្ស អរហត្តជលាធិគមោ។ បូតិពន្ធនាយ នាវាយ
កិត្យា កាលំ ឋានំវិយ ឌីណាសំយោជនស្ស អរហតោ មហាជនំ អនុគ្គណ្ឌាន្តស្ស
យាវតាយុកំ ឋានំ, បូតិពន្ធនាយ នាវាយ អនុបុព្វេន ភិដ្ឋិតា
អបណ្ណាត្តិកភារូបគមោវិយ ឌីណាសវស្ស ឧចាធិន្ទក្ខន្ធភេនេន
អនុចាធិសេសាយ និព្វានធាតុយា បរិនិព្វតស្ស អបណ្ណាត្តិកភារូបគមោតិ
តមាយ ឧបមាយ សំយោជនានំ ទុព្ពលតា ធិបិតា។

៨. អត្ថក្ខន្ធជាបមសុត្តវណ្ណានា

៧២. អដ្ឋមំ អត្ថប្បត្តិយំ កថិតំ។ អត្ថប្បត្តិ បនស្ស ហេដ្ឋា
ចូឡច្ឆរាសង្ឃាតសុត្តវណ្ណានាយ (អ. និ. អដ្ឋ. ១.១.៥១ អាទយោ) វិត្តាវិតា ឯវ។
បស្សថ នោតិ បស្សថ នុ។ អាសីទ្គិតាតិ ឧបក្ខហិតា។ ឧបនិសីទេយ្យាតិ សមីបេ
និស្សាយ និសីទេយ្យ។ ឧបនិបន្នេយ្យាតិ ឧបកន្ធា និបន្នេយ្យ។ អាហេនយាមីតិ
អាចិត្តាមិ។ បដិវេទយាមីតិ បដិវេទនា ជាតាបេត្វា កថេមិ។ វាលវដ្ឋយាតិ
អស្សវាលកោវាលេហិ វដ្ឋិតវដ្ឋយា។ បច្ឆោរស្មិន្តិ ឧវមន្តេ។ ដេណុទ្កេហាកន្តិ
ដេណំ ឧទ្កេហិតា, ឧស្សនេត្វាតិ អត្តោ។ អត្ថត្ថន្តិ អត្ថនោ
ធិដ្ឋធម្មិកសម្បរាយិកលោកិយលោកុត្តរំ អត្ថំ។ បរត្តោភយត្ថេសុបិ ឯសេវ
នយោ។ សេសមេត្ថ យំ វត្ថុតំ សិយា, តំ សត្ថំ ចូឡច្ឆរាសង្ឃាតសុត្តស្ស (អ. និ.
១.៥១ អាទយោ) អត្ថប្បត្តិយំ កថិតមេវ។ ឥនព្វា បន សុត្ថំ កថេត្វា សត្តា
ចូឡច្ឆរាសង្ឃាតសុត្ថំ កថេសិ។ នវមំ ឧត្តានត្ថមេវ។

១០. អរកសុត្តវណ្ណានា

៧៤. ឧសមេ បរិត្តន្តិ អប្បំ ថោកំ។ តញ្ជី សរសបរិត្តតាយបិ
ខណបរិត្តតាយបិ បិតិបរិត្តតាយបិ បរិត្តមេវ។ លហំ ឧប្បជ្ជិត្វា និរុដ្ឋនតោ
លហុកំ។ មន្តាយំ ពោទ្ធព្ពន្តិ មន្តាយ ពោទ្ធព្ពំ, បញ្ញាយ ជានិតព្ពន្តិ អត្ថោ។
បព្ពតេយ្យាតិ បព្ពតសម្ភវា។ ហារហារិនីតិ រុក្ខនឡវេឡុអាធិនិ ហរិតព្ពានិ
ហរិតុំ សមត្ថោ។ សេសំ សព្ពត្ត ឧត្តានត្ថមេវាតិ។

មហាវគ្គោ សត្តមោ។

៨. វិនយវគ្គោ

១. បឋមវិនយធរសុត្តវណ្ណានា

៧៥. អដ្ឋមស្ស បឋមេ អាបត្តិ ជាតាតិ អាបត្តិយេវ អាបត្តិ ជាតាតិ។
សេសបទេសុបិ ឯសេវ នយោ។

២. ឧតិយវិនយធរសុត្តវណ្ណានា

៧៦. ឧតិយេ ស្វាគតានីតិ សុអាគតានិ សុប្បគុណានិ។ សុវិភត្តានីតិ
កោដ្ឋាសតោ សុដ្ឋវិភត្តានិ។ សុប្បវត្តិនីតិ អាវុដ្ឋិការុដ្ឋិតជ្ជានេ សុដ្ឋបវត្តានិ
ទទ្ធិប្បគុណានិ។ សុវិនិច្ឆ័តានីតិ សុដ្ឋវិនិច្ឆ័តានិ។ សុត្តសោតិ វិភត្តតោ។
អនុព្យញ្ញនសោតិ ខន្ធកបរិវារតោ។

៣. តតិយវិនយធរសុត្តវណ្ណានា

៧៧. តតិយេ វិនយេ ខោ បន បិតោ ហោតិ វិនយលក្ខណោ បតិដ្ឋិតោ
ហោតិ។ អសំបិរោតិ ន សក្កា ហោតិ គហិតគ្គហណំ វិស្សជ្ជាបេតុំ។

៩. សត្វសាសនសុត្តវណ្ណាន

៨៣. នវមេ ឯកោតិ អនុតិយោ។ រូបកដ្ឋាតិ កាយេន គណតោ, ចិត្តេន កិលេសេហិ រូបកដ្ឋាវិវេកដ្ឋា ទ្វីវត្ថុតោ។ អប្បមត្តាតិ សតិអវិប្បវាសេ បិតោ។ បហិតត្តាតិ បេសិតត្តោ។ និព្វិនាយាតិ វដ្តេ ឧក្កល្ឋានត្ថាយ។ វិរាគាយាតិ រាគាធិនំវិវដ្តនត្ថាយ។ និរោធាយាតិ អប្បវត្តិករណត្ថាយ។ រូបសមាយាតិ កិលេសរូបសមាយ អប្បវត្តិយា។ អភិញ្ញាយាតិ តិលក្ខណំ អាហារេបត្វា អភិជាននត្ថាយ។ សម្ពោធាយាតិ មគ្គសម្ពាសនស្ស សម្ពោធស្ស អត្ថាយ។ និព្វានាយាតិ និព្វានស្ស សច្ចិករណត្ថាយ។

១០. អធិករណសមថសុត្តវណ្ណាន

៨៤. ឧសមេ អធិករណានិ សមេន្តិ រូបសមេន្តិតិ អធិករណសមថា។ ឧប្បន្ទុប្បន្នានន្តិ ឧប្បន្នានំ ឧប្បន្នានំ។ អធិករណានន្តិ វិវាទាធិករណំ អនុវាទាធិករណំ អាបត្តាធិករណំ កិច្ចាធិករណាន្តិ ឥមេសំ ចតុន្តំ។ សមថាយ រូបសមាយាតិ សមថត្ថញ្ជោរ រូបសមនត្ថញ្ជា។ សម្មាវិនយោ ធាតត្តោ...បេ.... តិណវត្តារកោតិ ឥមេ សត្វ សមថា ធាតត្តោ។ តេសំវិនិច្ឆយោ វិនយសំវណ្ណនតោ (ចូឡវ. អដ្ឋ. ១៨៦-១៨៧ អាទយោ) គហេតត្តោ។ អបិច ធិយនិកាយេ សន្តិសុត្តវណ្ណាយម្យិ (ធិ. និ. អដ្ឋ. ៣.៣៣១ អធិករណសមថសត្តកវណ្ណាន) វិត្តារិតោយេវ, តថា មជ្ឈិមនិកាយេ សាមគាមសុត្តវណ្ណាយាតិ (ម. និ. អដ្ឋ. ៣.៤៦)។

វិនយវត្តោ អដ្ឋមោ។

ឥតោ បរាជិ សត្វ សុត្តានិ ឧត្តានត្តានេវ។ ន ហេតុ កិញ្ចិ ហេដ្ឋា អវុត្តនយំ នាម អត្ថិតិ។

មនោរថបូរណិយា អង្គត្ថរតិកាយ-អដ្ឋកថាយ

សត្តកនិបាតស្ស សំវណ្ណានា និដ្ឋិតា។

